

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI

FACULTATEA DE LITERE

ȘCOALA DOCTORALĂ DE STUDII FILOLOGICE

Grammatica lui Macarie (Ms. BAR/102, 1772)

Ediție de text, studiu lingvistico-filologic și glosar terminologic

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. Eugen Munteanu

Doctorandă:

Cîmpanu C. Diana – Iuliana

Iași, 2019

Cuprins

Argument	4
-----------------------	---

Capitolul I. Notă asupra ediției. Particularități grafice și principiile transcrierii interpretative

1.1. Metode de transpunere în grafie latină a textelor chirilice	6
1.2. Norme tehnice de transcriere	6
1.3. Inventarul grafemelor și al valorilor lor fonetice	10
1.4. Notă asupra ediției. Considerații finale	18

Capitolul al II-lea. Studiu istorico-filologic

2.1. Contextul istorico-cultural al apariției primelor gramatici românești	20
2.2. Ieromonahul Macarie Paisiescul Dragomirneanul. Viața și opera	27
2.3. Coordonate filologico-istorice ale <i>Grammaticii lui Macarie</i> (MS. BAR/102, 1772)	32

Capitolul al III-lea. Studiu lingvistic și glosar terminologic

3.1. Particularități fonetice	
3.1.1. Vocalismul	39
3.1.2. Consonantismul	40
3.2. Particularități morfologice	
3.2.1. Substantivul	42
3.2.2. Articolul	44
3.2.3. Adjectivul	44
3.2.4. Pronumele	46
3.2.5. Numeralul	47
3.2.6. Verbul	48
3.2.7. Adverbul	56
3.2.8. Prepoziția	56
3.2.9. Conjunția	57
3.2.10. Interjecția	57
3.2.1. Particularități sintactice	
3.3.1. Sintaxa propoziției	

A. Coordonarea	
Subiectul	58
Predicatul	58
Elementul predicativ suplimentar	59
B. Subordonarea	
Complementul direct	59
Complementul indirect	60
Complementul de agent	60
Complementul circumstanțial de timp	61
Complementul circumstanțial de mod	61
Complementul circumstanțial comparativ	61
Complementul circumstanțial de loc	61
Complementul circumstanțial de cauză	62
Complementul circumstanțial de scop	62
Complementul circumstanțial instrumental	62
Complementul circumstanțial sociativ	63
Complementul circumstanțial condițional	63
Complementul circumstanțial opozițional	63
Complementul circumstanțial de excepție	63
Atributul	63
Apoziția	64
3.3.2. Sintaxa frazei	
A. Coordonarea	64
B. Subordonarea	
Propoziția subiectivă	65
Propoziția predicativă	65
Propoziția atributivă	65
Propoziția completivă directă	65
Propoziția circumstanțială de loc	66
Propoziția circumstanțială de timp	66
Propoziția circumstanțială de mod	66
Propoziția circumstanțială de cauză	67
Propoziția circumstanțială de scop	67
Propoziția circumstanțială condițională	67

Propoziția circumstanțială concesivă	67
Propoziția circumstanțială de relație	67
Propoziția circumstanțială de excepție	68
Observații	68
C. Topica	68
3.3.3. Particularități sintactice. Considerații finale	69
4. Studiu asupra terminologiei	
4.1. Metalimbaj și terminologie gramaticală în <i>Grammatica lui Macarie</i> (Ms. BAR/102, 1772). Scurtă clasificare	70
4.2. Particularități terminologice slavone ale <i>Grammaticii lui Macarie</i> (Ms. BAR/102, 1772)	74
4.3. Elemente terminologice cu model grecesc în <i>Grammatica lui Macarie</i> (Ms. BAR/102, 1772)	80
4.4. Studiu asupra terminologiei. Considerații finale	83
5. Glosar terminologic	84
Bibliografie	89
<i>Grammatica lui Macarie</i> (Ms. BAR/102, 1772). Text și facsimile	
Text	95
Facsimile	373

Argument

Importanța realizării ediției critice a acestei gramatici

Pentru a analiza exhaustiv istoria gramaticii românești, trebuie să fie cunoscute toate textele de specialitate, de la cea mai veche încercare de explicare a unor noțiuni gramaticale, a lui Staicu Grămăticul (secolul al XVII-lea), la primele gramatici românești, cele ale secolului al XVIII-lea, trecînd apoi prin perioadele de avînt al studiului limbii române (secolul al XIX-lea) și pînă la perioada actuală (secolul al XX-lea) și terminînd cu *Gramatica academică a limbii române* (GALR, 2005). De aceea, acest demers științific își propune să aducă în atenția filologilor români importanța și frumusețea uneia dintre cele mai vechi gramatici ale limbii române: *Grammatica lui Macarie* (Ms. BAR/102), scrisă în anul 1772, la Mănăstirea Sihla, și rămasă în manuscris.

Aceasta a fost prea puțin cercetată în literatura de specialitate, despre ea amintind în unele lucrări lingviști precum V. A. Urechia, N. A. Ursu, Doina Cobeț, Diomid Strungaru. Pînă în prezent, această lucrare nu a mai fost transcrisă, de aceea o ediție de text bine realizată nu face decît să deschidă calea spre descoperirea acestui text care reprezintă mai mult decît simple încercări de normare a limbii române literare. Prin primele gramatici ale secolului al XVIII-lea sunt puse bazele abordării limbii române în ceea ce privește *norma lingvistică* și începe să capete contur o terminologie gramaticală românească.

Împreună cu gramatica lui Dimitrie Eustatievici Brașoveanul (1757), cea a lui Ienăchiță Văcărescu (1787), cea a lui Radu Tempea (1797) și cea a lui Paul Iorgovici (1799), *Grammatica lui Macarie* reprezintă un punct de plecare atît în ceea ce privește apariția și dezvoltarea terminologiei gramaticale românești, cît și în cazul traducerii unor elemente de metalimbaj din limbile slavonă, greacă veche și latină. Întrucît perioada de normare a limbii române ia naștere odată cu scrierea primelor gramatici românești, este cu atît mai interesant de observat și de analizat creativitatea lingvistică de care au dat dovadă gramaticienii vremii, respectiv autorul lucrării în cauză, Ieromonahul Macarie Paisiescul Dragomirneanul. Datorită inexistenței unui metalimbaj propriu-zis, gramaticile slavonești, grecești și latinești care circulau în țările române în acea perioadă au reprezentat modele pentru primii *făcători de gramatică* românească.

Dincolo de aspectul și interesul lingvistic, acest demers reprezintă și un studiu cultural, fiind un fapt important acela de a observa cum au gîndit și au înțeles primii gramaticieni români modul de funcționare al elementelor lingvistice, al noțiunilor de metalimbaj, cu alte

cuvinte. modul de funcționare al sistemului lingvistic românesc (limba și funcțiile ei), pornind de la limbile slavonă, greacă și latină.

Este necesar ca acest text să fie cercetat din cel puțin două motive. Pe de o parte, una dintre funcțiile limbii este aceea de conservare culturală. Acest manuscris conservă limba română din cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, oferind reale dovezi de creativitate lingvistică în ceea ce privește metalimbajul. Pe de altă parte, textul gramaticii arată modul de gândire al învățaților vremii și cum era percepută limba română de către făcătorii de gramatică. La aceasta se adaugă ceea ce deja am explicat mai sus, faptul că nu poți cerceta exhaustiv istoria gramaticii românești, decât având la dispoziție și luând în considerare toate gramaticile românești scrise de-a lungul vremii.

Așadar, prin caracterul inedit al textului studiat și editat, *Grammatica lui Macarie*, dar și prin cercetarea științifică în sine, aducem o contribuție importantă la ceea ce înseamnă cunoașterea istoriei limbii române literare, în general, și cunoașterea istoriei gramaticii românești, în particular.

Capitolul I

Notă asupra ediției. Particularități grafice și principiile transcrierii interpretative

1.1 Metode de transpunere în grafie latină a textelor chirilice

Actul transcrierii unui text din sistem ortografic chirilic în sistem ortografic latin este unul complex, grafia chirilică necesitând multă atenție și interpretare, mai ales avînd în vedere faptul că nu despre *transliterație* este vorba, ci despre *transcriere interpretativă*¹, pentru că pe de o parte un semn grafic poate fi simbol pentru mai multe sunete, iar pe de altă parte unul și același sunet poate fi scris cu grafeme diferite. Altfel spus, și transcrierea filologică științifică a acestei lucrări este una de tip interpretativ, care respectă cerințele filologiei românești moderne. Echivalarea slovelor chirilice prin corespondentele lor din alfabetul latin a fost constantă și sistematică. Am respectat normele limbii române literare actuale, cu cîteva excepții pe care am dorit să le păstrăm tocmai pentru că ele redau o parte importantă din specificul limbii române scrise din perioada în care a fost alcătuită această gramatică. Punctuația a fost utilizată potrivit normelor actuale și ținînd cont de logica frazelor textului. Scrisul, deși nu e unul caligrafic, cu litere cînd prea mari, cînd prea mici, este totuși descifrabil, rareori punînd probleme cititorului.

Fiind un manuscris autograf și, probabil, prima scriere a lucrării, găsim de multe ori tăieturi și adăugări ale cuvintelor (corecturi ale autorului). În cazul acestor inserții, ele sunt semnalizate prin prezența simbolului grafic „:”.

În cele ce urmează, vom detalia normele tehnice de transcriere interpretativă, așa cum au fost acestea aplicate pe textul *Grammaticii lui Macarie*.

1.2 Norme tehnice de transcriere

a) Problema lui *î/â*

Am ales să scriem cu *î* și *sunt* nu doar în textul *Grammaticii lui Macarie*, așa cum de altfel este și normal, ci și în capitolele lucrării de față. În acest fel, ne păstrăm consecvența și,

---

¹Filologi precum N. A. Ursu, Emil Vîrtosu, Ion Bianu, Nicolae Cartoian și alii, preocupați de paleografia romano-chirilică, vorbesc de mai multe metode de transpunere a textelor din grafia chirilică în cea latină, dar cele mai utilizate sunt *transliterația* sau *transliterarea* și *transcrierea interpretativă*. Dintre acestea două, cea mai recomandată și care prezintă avantaje clare în ceea ce privește păstrarea atât a autenticității, cât și a corectitudinii textului transcris este *transcrierea interpretativă*. A se vedea N. A. Ursu, *Problema interpretării grafiei chirilice românești din jurul anului 1800*, în „Limba română”, anul IX, 1960, nr. 3, p. 33-46.

pe de altă parte, continuăm această tradiție a filologiei ieșene de a scrie cu *î*. Excepție fac termenii din familia lexicală a cuvîntului *român*. Astfel, lexeme precum *ѡцелепчионе* [2^v] și *стрѣгы* [2^r] sunt transcrise *înțelepciune*, respectiv *strîgă*, dar pe *рѡмѡниѡе* l-am transcris *rumâsnêște*[117^r].

b) Folosirea cratimei

Deși cratima nu este folosită în această gramatică, întrucît formele atone ale pronumelor personale sau auxiliarele verbale la formele compuse sunt scrise „legat“ de celelalte elemente, la transcrierea textului am aplicat regulile ortografiei românești actuale, folosind cratima acolo unde este cazul. Iată cîteva exemple: *вѡмѡне* = *vomu-ne*, *вѣцивъ* = *veți-vă* [21^v], *фимѡвою* = *fî-mă-voiu*, *врѣмѡвою* = *vrea-mă-voiu*, *врѣтеви* = *vrea-te-vei* [22^v], *сар врѣ* = *s-ar vrea* [23^r], *врѣнеам* = *vrea-ne-am*, *врѣваци* = *vrea-v-ați*, *врѣсар* = *vrea-s-ar* [23^v], *ажѡтѡтам* = *ajutat-am* [118^v], *тѡлкѡндѡле* = *tîlcuindu-le*, *орѡндѡндѡле* = *orînduindu-le* [120^v]. Mai mult, cuvintele compuse calchiate de tipul *spre-graiul*, *în-loc-de-numirea*, *întîe-punerea*, *de-mijlocnice*, *dumnezo-iubnicul*, *dumnezo-iubnicescul* au fost transcrise folosind cratima.

c) Paginația

Sunt în total 143 de foi numerotate *recto-verso*, adică 286 de pagini, inclusiv pagina de gardă. Există, de asemenea, și numerotarea în chirilică, cu slove-cifre, făcută cel mai probabil de către autor.

d) Slovele-cifre

În *Grammatica lui Macarie*, acestea sunt folosite doar pentru paginație. Nu există alte exemple care să le conțină, așa cum nici în discursul textului ele nu sunt folosite. Singurul an care apare, 1772, într-o notă marginală de pe fila 11^r (și care, de altfel, arată anul în care a fost alcătuită gramatica), este scris cu cifre arabe.

e) Alineatele

În *Grammatica lui Macarie* nu se folosesc alineate. Însă titlurile celor trei părți, ale capitolelor, ale subcapitolelor, precum și numele unor paradigme gramaticale, urmate întotdeauna de exemple, sunt scrise centrat, pe rînd nou. Hotărîrea noastră a fost aceea de a păstra întocmai această formă a textului.

f) Inscripții marginale

Există o serie de inscripții marginale, cu valoare de invocație, notate pe unele pagini ale gramaticii și care conțin teonime, după cum urmează: *ІІС. ХС.*, *ІКА* [12^r], [12^v], respectiv [16^r], *МАРІА* [12^r], *ІІС. ХС. МІАА МБ* [21^r]. Ele se explică, cel mai probabil, prin faptul că Macarie era un om al bisericii, călugăr cărturar, astfel că aceste inscripții sunt cât se poate de firești, chiar dacă vorbim despre manuscrisul unei gramatici. Alte inscripții ne arată semnătura ieromonahului Macarie Paisisescul Dragomirneanul, pe filele [11^r] și [33^v], consemnând autorul acestei lucrări.

g) Slavonisme și grecisme

Nomenclatura slavonă e reprezentată prin termeni precum: *lavră* ‘mănăstire’, *naslidnic* ‘urmaș’, ‘succesor’, *blagorodnic* ‘nobil’, *blagoslovenie* ‘binecuvântare’, *șesarevici* ‘titlu purtat de fiul țarului’, ‘moștenitor la tron’, *pravoslavnic* ‘care aparține bisericii ortodoxe’. La acestea se adaugă numeroși termeni gramaticali: *slovă*, *slovnire*, *glasnice*, *neglasnice* și alții.

Grecismele sunt și ele numeroase. Dintre acestea îl amintim pe *kyrú kyr*, dar mai ales toate denumirile de stihuri prezentate în partea a treia a gramaticii, cea care se ocupă cu studiul poeziei.

Atât slavonismele, cât și grecismele sunt discutate în amănunt în două subcapitole din cadrul capitolului *Studiu lingvistic*.

h) Scrierea cu majusculă

Am scris cu majusculă teonimele, precum: *Dumnezău*, *Domnului*, *Hristos*, *Duhul Sfânt*, precum și substantivele proprii (antroponime și toponime): *Ecaterina*, *Ioan Cantacuzin*, *Macarie*, *Dragomirna*, *Moldaviei*.

i) Accentul și spiritele

Atât spiritele, cât și accentele, sunt reținute doar în partea a treia a gramaticii, *Ortografia*, unde exemplele au fost transcrise în chirilică pentru a păstra evidențierea cuvintelor omografe și pentru a putea explica anumite reguli stabilite de către dascălul Macarie.

În restul textului, deoarece spiritele folosite de autor nu au nicio funcție fonologică, ele au fost ignorate în procesul de transcriere. Am folosit doar accentul ascuțit, atunci când accentuarea marcată a cuvântului românesc obișnuit este diferită de cea din limba română

standard actuală: *ἀδεκῶ* = *ádecă* (*passim*), *τυπογράφειν* = *typografíei* [143^v], *διητρῶ* = *dintrú* (*passim*).

j) Consoane duble

Acestea apar doar în câteva lexeme care desemnează nume proprii și paradigme gramaticale, iar în transcrierea textului au fost păstrate ca atare, ele arătând o opțiune etimologizantă a autorului: *Ἰωάννης* = Ioannul, *Ἰωάννης* = *Ioanne* [2^r], *Ῥωσσίην* = *Rossiei* [136^v], *βελορωσσίανι* = *belorossiani* [136^r], *Θράσυλλα* = *Thrasylla*, *θρασυλλικέσκ* = *thrasyllicesc* [137^v], *γραμματικά* = *grammatica* [1^r], *γραμματικός* = *grammaticul* [2^r], *γραμματικῆσκῶ* = *grammaticescă* [116^r], *γραμματικέσσι* = *grammaticești* [117^v], *ἐπιπιδιτῶρε* = *suppuitoare* [17^v], *διδωάννιχε* = *duoánnice* [120^v], *ἡννῆντε* = *înnainte* [122^v], *μαῖἡννῆντε* = *maiînnainte*, *μαῖἡννῆντ* = *maiînnalt*, *πρῆἡννῆντ* = *preaînnalt*, *πρῆἡννῆντε* = *preaînnainte* [123^r], *ἰππωνακτικέσσι* = *ipponacmicești* [138^r].

k) **Prescurtări** nu există decît în cazul câtorva teonime date ca exemplu, *Δχῶ*, *Ἰῶς*, *Ἰῶ*, *Χῶ*, precum și în ceea ce privește numele cazurilor substantivului, exceptînd prima ocurență a acestora (a se vedea filele [4^r] și [4^v]).

l) **Suprascrierea**, adesea prezentă în majoritatea textelor românești vechi, nu este însă folosită și în *Grammatica lui Macarie*.

m) A fost identificată o **singură greșeală** în acest manuscris, pe care de altfel am semnalat-o în nota de subsol a paginii transcrise (fila [90^v]). Acest fapt întărește și mai tare credința noastră că manuscrisul analizat reprezintă textul original al gramaticii, și nu o copie. Astfel, la fila [90^v], exemplul pe care dascălul Macarie îl dă pentru a explica conjugarea verbului *a face*, la modulul condițional–optativ, timpul prezent, numărul plural, este acesta: *ἡμῶν φῶκῶτ, ἡμῶν φῶκῶτ, ἡμῶν φῶκῶτ* = *ne-am fi făcut, v-ați fi făcut, ne-am fi făcut*. Considerăm că finalul exemplului este greșit, întrucît corect ar fi fost *ἡμῶν φῶκῶτ, ἡμῶν φῶκῶτ, ἡμῶν φῶκῶτ*, *ἡμῶν φῶκῶτ, ἡμῶν φῶκῶτ, ἡμῶν φῶκῶτ* = *ne-am fi făcut, v-ați fi făcut, s-ar fi făcut*.

1.3 Inventarul grafemelor și al valorilor lor fonetice

Alfabetul chirilic folosit la scrierea gramaticii din 1772 este cel obișnuit, din cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Valorile fonetice ale grafemelor sînt stabile, cu

particularitățile mai jos specificate. Grafemele utilizate în *Gramatica lui Macarie* sunt acestea: *А/а, Б/б, В/в, Г/г, Д/д, Е/ε, Ж/ж, З/з, И/и, І/і, К/к, Л/л, М/м, Н/н, О/ο, П/п, Р/ρ, С/с, Т/т/т, Ѓ/ѓ, ОУ/ου, Ф/φ, Х/χ, Ψ/ψ, Ω/ω, Ц/ц, Ш/ш, Щ/щ, Ч/ч, Ъ/ъ, Ы/ы, Ж/ж, Ю/ю, И/и, Ѧ/ѧ, Θ/θ, Џ/џ, †/†, ‡/‡/‡*.

А/а [az]

Notează în mod exclusiv vocala *a*, în orice poziție: *ἀδεκъ* = *adecă* [passim], *ἀδάμ* = *Adám* [140^r], *ἀφάρъ* = *afară* [114^v și passim], *αλάταери* = *alaltaeri* [114^v], *γραμματικά* = *grammatica* [3^r], *χέστωρα* = *cestora* [4^r], *κατρίνα* = *Catrina*, *Παρασκέβα* = *Parascheva* [116^v].

Б/в[buche]

Notează în mod exclusiv consoana *b*, în orice poziție: *бѣки* = *buchi* [3^r], *бѣрбѣтѣскъ* = *bărbătească* [17^r și passim], *сѡрбѣт* = *sorbit* [60^v], *бѣнѣтѣци* = *bunătăți*, *ювѣскъ* = *iubesci*, *бирѣскъ* = *biruescu* [119^r], *ѡбичнѣта* = *obicinuita* [119^v], *богѣцѣзъ* = *bogațezu* [120^r].

В/в[vede]

Notează în mod exclusiv consoana *v*, în orice poziție: *вѣлтѣρδλ* = *vulturul*, *вѣриа* = *variia* [4^r], *Варѡоломѣю* = *Vartholoméiu* [13^r], *слова* = *slova* [3^r], *словнѣрѣ* = *slovnirea*, *кѡвѣнт* = *cuvînt* [3^v], *чѣвѣши* = *cevași* [98^v], *авѣциѧлник* = *avuițialnic* [115^v], *вѣцѣ* = *viață* [1^v].

Г/г [glagoli]

Această slovă are două valori:

a. Notează consoana *g*, atunci cînd este urmată de o consoană sau de o vocală nepalatală: *Гавриѧ* = *Gavriil* [1^v], *гряюл* = *graiul* [3^v] *благорѡдникѧδѧ* = *blagorodnicului*, *тѡпогрѧфи* = *typografî* [1^v], *дѣсѣвѣршжгѡѧсѣ* = *desăvîrșigoasă* [3^v], *тѣрг* = *tîrg* [12^r].

b. Notează consoanele palatale corespunzătoare grafemelor actuale *ghe* și *ghi*, atunci cînd este urmată de *ε*, *ι*, sau *κ*: *Гѣдѣѡн* = *Ghedeón* [11^v], *гѣмδλ* = *ghemul* [14^r], *Гѣѡргѣ* = *Gheórghe* [13^r], *†гѣтѣ* = *înghitu*, *†гѣци* = *înghiți* [29^v], *жѧнѣѧре* = *junghiiare* [140^r].

Д/д [dobro]

Notează în mod exclusiv consoana *d*, în orice poziție: *къдѣрѣ чѣ дѣтѣтѡѧре* = *cădêrea cea dătătoare* [13^r], *а доѡоспрезѣчѣлѣ* = *a doáosprezêcelea* [13^v], *Драгомирнѣнδλ* =

Dragomirneanul [3^r], **ДЪДНЪЗНИК** = *dăuinăznic* [56^r], **ДЕНЪУРНИК** = *deneaornic* [27^v], **ДЪДАДЪСЪМ** = *dădusăm* [104^r], **ДЪМЪНЕКА** = *dumineca* [138^r], **ФЪИИДА** = *fiind* [110^v].

Љ/ѐ [iest]

Această slovă are următoarele valori:

a. Notează vocala *e* la început, la mijloc și la final de silabă, precum și *e* la inițiala de nume proprii: **ИМѐЛЕ** = *numele* [1^v], **ДѐСПРЕ** = *despre* [2^r], **ѠЦЕЛЕПЧИѐНЕ** = *înțelepciune* [2^v], **ЏСТЕ** = *iaste*, **СЛОВЕ** = *slove* [3^r], **НЕИВЪТЪ ПЛЕКАРЕ** = *neivită plecarea* [70^v], **КЪВЪИНСЪ** = *cuvine-să* [143^v], **ѠЦКАТЕРИНИ** = *Ecaterinei* [1^v], **ЕЛѐНА** = *Elena* [138^r].

b. Notează diftongul *ie* la început de silabă sau când formează singur o silabă: **ЕИИИДА** = *ieșind* [2^r], **ЕИИИТЪ** = *ieșită* [24^v], **ЕИИИРЪ** = *ieșirea* [123^r], **ГРЪЕЦИ** = *grăiești* [116^v]. Această decizie este justificată prin prezența multor situații în care diftongul *ie* este notat ca atare, prin grupul de slove *ie*: **ВЪЕЦДЕЦИ** = *viețuești* [116^r], **ѠПЕТРИТЪД** = *împietritul* [117^r].

Am exceptat de la această regulă de transcriere formele flexionare ale verbului *a fi* și ale pronumelor personale: **ЕРАМ ЕЪ**, **ЕРАИ**, **ЕРА ЕЛ**, **ДА** = *eram eu, erai, era el, ea, есте = este, еци = ești, е = e* [109^r].

De asemenea, am menținut ca atare în transcriere alternanțele grafice de tipul **КЕ/КИЕ**, acestea reflectând o incertitudine în rostire: **КИЕМЪТВАРЕ** = *chietătoare* [4^r] vs. **КЕМЪТВАРЪ** = *chetătoarea* [4^r], **АЛЕ КИЕМЪРИ** = *ale chietării* [115^r], **ѠКИЕГЪТ** = *închiegat* [122^r].

Ж/ж [juvete]

Slova notează în mod exclusiv consoana *j*, în orice poziție: **ЖДМЪТАТЕ** = *jumătate* [122^r], **ЖИДОВЕЦИ** = *jidovești* [13^r], **ѠЖДГЪРИ** = *înjugări* [122^v], **ДЕМИЖЛОКНИКЪ** = *de-mijlocnică* [4^v], **АШИЖДЕРЪ** = *așijderea* [17^v], **ДЕЗЖДГЪТОВАРЕ** = *dejugătoare* [115^r], **ЖЪРТФЕСКЪ** = *jărtfescu* [118^v].

З/з [zemle]

Această slovă notează în mod exclusiv consoana *z*, în orice poziție: **ЗЪЛЕ** = *zile*, **КНЕАЗ** = *sneaz* [1^v], **ПАТЪРЪЗЕЦИ** = *patruzeci*, **ДОАЪЗЕЦИ** = *doăozeci* [3^r], **ѠСЪМНЪЗЪ** = *însămnează* [3^v], **ДЪМНЕЗОІУБНИКЪД** = *dumnezo-iubnicul* [4^r], **А ЗЪЧЕ** = *a zice*, **ИЗВЪРЪЖИЛЪР** = *izvorîrilor*, **ДЕЗМИЪРДЪТЪРИА** = *dezmiărdătoriul* [115^r].

И/и [ije]

Această slovă are următoarele valori fonetice:

a. vocala *i*, în orice poziție: **Исаіа** = *Isaia* [14^r], **игѡменѡ** = *igumenul* [125^v], **ши** = și [passim], **ѡнитѡрю** = *unitoriu* [22^r și passim], **виіа** = *viind*, **а вені** = *a veni* [44^r], **чінчи** = *cinci* [3^v], **пърци** = *părți* [3^r], **ѡци** = *ești* [109^r], **словнирѡ** = *slovnirea* [3^v], **кѡвине** = *cuvine*, **а ці** = *a ști* [119^r], **премениѡ** = *premenite* [125^v].

b. **трѡи** = *trei* [3^v], **мѡине** = *mîine*, **врѡи** = *vremii*, **фелімеи** = *felimei*, **апѡи** = *apoi* [114^v], **грѡи** = *grai* [116^r], **нѡмаи** = *numai* [123^r], **грамматичѡци** = *grammaticestii* [125^v].

І/і

Această slovă are următoarele valori:

a. vocala [i], în poziție inițială și, uneori, mediană, în substantivele proprii : **Исаіа** = *Isaac*, **Іакоѡ** = *Iacob*, **Исраіл** = *Israel* [11^v], **Іереміа** = *Ieremia* [14^r], **Макаріе** = *Macarie* [1^r].

b. vocala [i], în orice inițială și mediană, în substantivele comune: **императриѡи** = *imperiței* [1^v], **іеромонаѡ** = *ieromonahul* [3^r], **пъринтѡск** = *părintesc* [115^r], **ѡтимитѡрю** = *pătimitoriu*, **акѡмник** = *acumnic* [27^v], **лімба** = *limba* [123^r], **стреіне** = *streine* [123^v], **грамматичѡци** = *grammaticestii*, **ліпѡ** = *lipite* [125^v], **орѡндѡи** = *orînduitei* [126^r].

К/к [caso]

Această slovă are următoarele valori:

a. Notează în mod exclusiv consoana *c*, în orice poziție: **кѡтрѡ** = *cătră*, **кѡрци** = *cărții* [2^r], **кѡрѡ** = *corbul* [2^v], **кѡвѡнт** = *cuvînt* [3^v], **адекѡ** = *ădecă* [passim], **плекѡрѡ** = *plecarea* [13^v], **бѡрѡтеѡскѡ** = *bărbătească* [14^r], **акѡмник** = *acumnic* [19^r].

b. Consoanele palatale *che* și *chi*, atunci cînd este urmată de *ѡ*, *и*, *і*, *и* urmat de *а* [diferit de **а**] sau *ѡ*: **кѡлтѡіа** = *cheltuiala* [1^v], **Параскѡѡ** = *Parascheva* vs. **Параскіѡѡ** = *Paraschiva* [16^v], **киѡѡтѡрѡ** = *chietătoare* [4^r] vs. **кѡѡтѡрѡ** = *chietătoarea* [4^r], **але киѡѡри** = *ale chietării* [115^r], **ѡкиѡгѡт** = *închiegat* [122^r], **кіѡѡ** = *chipul* [17^v], **сѡ кіѡѡѡ** = *să chietă* [114^v], **ѡки** = *buchi* [3^r].

Л/л [liude]

Slova are doar valoarea consoanei lichide *l*, în orice poziție: **лѡи** = *lui* [1^r], **ласѡ** = *lasă* [2^v], **слаѡѡ** = *slava*, **лѡна** = *luna*, **аѡѡ** = *anul* [1^v], **лѡминѡт** = *luminat* [2^r], **ѡбитѡрюѡ** = *iubitorniul* [2^v], **лѡмѡѡ** = *lemnul* [14^r].

М/м [mislete]

Notează în mod exclusiv consoana *m*, în orice poziție: *γραμματικός ρωμαϊσμός* = *grammatică rumânească*, *μαρέλδι* = *marelui* [1^v], *Μακάριε* = *Macarie* [1^r], *νεκμδρι* = *neamuri*, *δεμίγλοκνικ* = *de-mijlocnic* [17^v], *βενέμ* = *βενέμ* [42^v], *†μδλцжтwрю* = *întulțitoriu* [passim].

Н/н [naș]

Notează în mod exclusiv consoana *n*, în orice poziție: *άνι* = *ani*, *νημъρδλ* = *nutăgul*, *νωί* = *noi* [18^v], *βίνδε* = *vinde*, *πωρδνчтwаре* = *poruncitoare* [25^v], *κδνωσκδтъ* = *cunoscută* [33^v], *δъδньзник* = *dăunăznic* [37^r], *неχотържт* = *nehotărît* [74^r], *βίν* = *vin* [139^r].

О/о [on]

Notează vocala *o*, în orice poziție: *осебит* = *osebit*, *тоате* = *toate*, *воіаскъ* = *voiască* [127^v], *Петровіч* = *Petrovici*, *благословеніа* = *blagoslovenia* [1^v], *о словніре* = *o slovnire* [139^r], *словеле* = *slovele*, *гонім* = *gonim* [127^r], *благородімен* = *blagorodimei* [2^r].

П/п [pocoî]

Notează exclusiv consoana *p*, în orice poziție: *прін* = *prin* [2^r], *плекътwаре* = *plecătoare*, *сδппдтwаре* = *surpuitoare* [17^v], *†пъртъшіре* = *împărtășire*, *кίπδλ* = *chirul* [21^r], *архиепсκόпδλди* = *arhiepiscopului* [1^v], *пърінтеле* = *părintele* [2^r], *опт* = *opt* [3^r].

Р/ρ [rîță]

Notează exclusiv consoana *r*, în orice poziție: *имперáтрцеи* = *imperatriței* [1^v], *фъкътwрюл* = *făcătoriul*, *кътръ* = *cătră* [2^r], *кървδλ* = *corbul*, *ρωμαϊσка* = *rumâneasca*, *дwрре* = *dorire*, *скріере* = *scriere* [2^v], *†трδ* = *întru* [3^r], *дар* = *dar* [114^v].

С/с [slovo]

Notează exclusiv consoana *s*, în orice poziție: *сwаре* = *soare* [2^r], *белороссіáni* = *belorossiani*, *Россіен* = *Rossiei* [136^r], *стíχ* = *stih* [2^r], *сжнт* = *sînt*, *эсте* = *este*, *осъбітъ* = *osăbită* [3^v], *глас* = *glas*, *скріс* = *scris* [4^r], *дъсδпра* = *deasupra* [121^r].

Т/т/т [tverdu]

Notează exclusiv consoana *t*, în orice poziție: **τρούιцен** = Troiței, **τάτῳλδι** = Tatălui, **Сφῳнт** = Sfânt [1^v], **α τοάτει** = a toatei [136^v], **αλ τρέιηλκ** = al treilea, **δέμєт** = dêget [136^v], **χῳєт** = huet, **τρῳп** = trup, **ῳδοίт** = îndoit [137^r], **τροχєέци** = troheești [140^r].

δ/δ [ucu]

Această slovă are următoarele valori:

- a. vocala *u*, în orice poziție: **δηде** = unde [3^v], **динтрδ** = dintru [3^r], **Дδмнезῳδ** = Dumnezău [1^v], **δηηтῳрю** = unitoriu [24^r], **вῳηδδ** = vîndu [25^r], **тδ** = tu [passim], **вῳδтδ** = băutu [47^v], **сῳ δрῳскδ** = să urăscu [53^v], **лδām** = luam [48^r], **ηῳскδт** = născut [60^r].
- b. **έδ** = eu [passim], **Дδмнезῳδ** = Dumnezău [1^v], **вῳδ** = beau [44^v], **сāδ** = sau [passim], **скрῳδ** = scriu [82^v], **тῳδ** = tău [2^r].

οΥ/οу [u]

Notează vocala *u*, de obicei la început de cuvînt: **οῳρмῳзῳ** = urmează [17^v], **οῳмβλā** [116^r], **οῳῳмβλῳ** = umblă, **οῳшῳάρα** = uşoara [116^v].

Ф/ф [fertă]

Notează în mod exclusiv consoana *f*, în orice poziție: **фєтєєск** = femeesc [10^r], **φῳδλ** = fiul [14^v], **φῳст** = fost, **φηηтῳрю** = fiutoriu [46^v], **φηєтєкārк** = fieştecare, **αφārῳ** = afară, **ορ-ογῳράφηα** = orthográfiia [125^v], **тῳпογῳράφη** = typografî [1^v], **φῳῳηδ** = fiind [110^v].

Х/х [her]

Notează în mod exclusiv consoana *h*, în orice poziție: **χотῳрῳῳтῳ** = hotărîită [110^v], **χρισтῳс** = Hristos, **Дῳχῳδλ** = Dúhul [116^r], **стῳχῳδρη** = stihuri [2^r], **χῳрῳтῳєи** = hîrtiei [116^v], **χотῳрῳῳρε** = hotărîire [127^v], **τροχєδλ** = troheul [134^v], **δгровлāχηλωρ** = ugrovlahilor [136^v].

Ψ/ψ [psi]

Această slovă notează în mod exclusiv grupul consonantic *ps*. Totuși, ea este un caz special: dascălul Macarie prezintă acest grafem în cea de-a treia parte a gramaticii, în care stabilește ortografia, dar îl așază în opoziție cu grupul echivalent *пс*, menționînd faptul că rămîne la latitudinea tipografului, a gramaticianului sau a diortositorului ce variantă va

prefera: **ψ** sau **πс**. Între cele două soluții, Macarie preferă a doua variantă: **λίπσα** = *lipsa* [10^r], **λιπίρη** = *lipsirea*, **λιπέρι**= *lipsêște* [141^v].

ω/ω [ot]

Această slovă are următoarele valori:

a. Notează de regulă vocala *o*, în orice poziție: **δοάω** = *doáo* [141^v], **λδμινῶτέρω** = *luminătorul* [136^r], **ιρωιχέσκω** = *iroicescul* [135^r], **αδωνιχεῖμι** = *adonicești* [134^v], **δωβιτωάχε** = *dobitoace* [134^r], **σωβωρνιχέμεν** = *soborniceștei*, **αχέστωρα** = *acestora* [3^r].

b. Notează semivocala *o*, în diftongul *oa*: **ωάρεσι κάρη** = *oareșicarea*, **κνωάμερη** = *cunoașterea* [134^r], **δωωάρα** = *ușoara* [4^r], **πριχινῶτωάρε** = *pricinuitoare* [15^r], **δῶτῶτῶάρε** = *dătătoare* [15^v].

c. O utilizare specială a acestei slove, care, de altfel, are caracter de normă ortografică în text, este următoarea: **αμῆνδοάω** = *amîndoáo*, **δοάω**= *doao* [4^r], **ποάω** = *poao* [111^v], **περῶπιήω** = *perdeaoo*, **μῶσεω** = *măseaoa*, **στεω** = *steaoa*, **παράω** = *paráo*, **καφέω** = *cafeaoo*, **κῶτῶω** = *cățeaoo*, **πῶρῶω** = *purceaoo* [12^v].

ц/ц [ti]

Acest grafem chirilic notează în mod exclusiv consoana *ț*, în orice poziție: **вιάцъ** = *viață*, **цесаревич** = *țesarévici* [1^v], **фаца** = *fața*, **цѣ** = *ția* [2^v], **финицъ** = *fiiñă* [3^v], **воици** = *voiți* [24^v], **вѣнцѣци** = *vînduseți* [25^v], **цара** = *țara* [130^v], **ѣциницаре** = *înștiințare* [140^v].

ш/ш [șa]

Acest grafem notează în mod exclusiv consoana *ș* în orice poziție: **ши** = *și* [*passim*], **шѣ** = *șase* [3^v], **сѣвршѣск** = *săvîrșesc* [16^v], **аша** = *așa* [17^r], **ашѣдерѣ** = *așjderea*, **шѣпте** = *șapte*, **шѣсезечи** = *șasezeci* [17^v], **врѣши** = *vrúși* [18^v], **врѣши** = *vrúși* [111^v], **дѣнши** = *dînșii*, **дѣнши** = *dînși* [113^v], **ачѣсташи** = *acestași* [113^v], **сѣвршѣтѣ** = *sfirșitul* [114^v].

щ/щ [ștea]

Această slovă notează, în mod frecvent, grupul consonantic *șt*, în orice poziție: **нощри** = *noștri* [112^r], **чеци** = *cești* [4^v], **ирвицѣци** = *iroicești*, **адоничѣци** = *adonicești* [2^v], **обшѣмеи** = *obștimei* [2^r], **урѣци** = *urăști* [52^r], **нѣщѣм** = *nășteam* [56^v], **румѣнѣци** = *rumânêște* [117^r].

Ч/ч [cerfu]

Această slovă chirilică notează, în mod exclusiv, consoana africată *č* în orice poziție, fiind urmată de *e*, *i*, *a*, *o*, *u*, dar și când îi urmează o consoană, ca în exemplele următoare: *чинчиспрезѣче* = *cincisprezêce* vs. *чинчспрезѣче* = *cincisprezêce*, *чинчизѣчи* = *cincizeci* vs. *чинчзѣчи* = *cincizeci* [17^v], *цесарѣвич* = *țesarévici*, *Петровѣч* = *Petrovici* [1^v], *ѣцелѣпчѣне* = *înțelepciune*, *грамматичѣи* = *grammaticii* [2^v], *точка* = *tocica* [4^r], *чѣловр* = *celor*, *лчѣстѣ* = *această* [10^r], *фечорѣлик* = *feciorealnic* [120^r].

Ъ/ъ [ior]

Această slovă chirilică notează vocala *ă*, în interiorul și la finalul cuvântului: *Дѣмнезѣѣ* = *Dumnezău*, *тоѣтѣ* = *toată* [1^v], *рѣстигнѣре* = *răstignire* [140^r], *тѣлмѣчѣск* = *tălmăcesc* [142^r], *кѣтрѣ* = *cătră*, *стрѣгѣ* = *strîgă* [2^r], *ѣдекѣ* = *ădecă* [passim].

Ѣ/ѣ [iati]

Această slovă are următoarele valori fonetice:

a. Notează diftongul [ea], în orice poziție: *словнѣрѣ* = *slovnirea*, *грѣрѣ* = *grăirea*, *нѣмѣл* = *neamul* [3^v], *бѣрѣвтѣскѣ* = *bărbătească* [4^r], *ноѣптѣ* = *noaptea* [2^v], *кѣдѣре* = *cădeare*, *кѣрѣ* = *care* [4^r], *ѣ шѣптѣ* = *ă șaptea* [44^v], *бѣе ѣл* = *beăe el* [45^r], *врѣме* = *vrême* [117^v], *фѣце* = *fêțe* [18^r].

b. Notează în mod frecvent și consecvent, un [é] deschis, accentuat, transcris prin [ê], atunci când în silaba următoare apar vocala [e] neaccentuat sau diftongul *ea*: *ѣсѣменѣ* = *asêmene* [117^r], *ѣчѣсте* = *acêste* [121^r], *кѣдѣре* = *cădêre*, *сѣвѣде* = *să vêde*, *чѣлѣлѣлѣте* = *cêlelalte* [121^v], *пременѣсте* = *premenêște* [122^v], *ѣнѣлѣте* = *unêltele* [126^v].

c. Notează, rar, un [é] deschis, accentuat, transcris prin [ê] indiferent de silaba următoare: *фѣлюри* = *fêliuri* [117^v], *врѣсѣсъши* = *vrusêsăși* [18^v].

Ѥ/ѥ [ius]

Acest grafem notează vocala *î* în interiorul și la finalul cuvântului: *сѣѣнт* = *sînt*, *стрѣгѣ* = *strîgă* [2^r], *ѣтѣѣ* = *întîia*, *сѣнт* = *sînt* [3^r], *кѣвѣнтѣл* = *cuvîntul* [3^v], *кѣтѣс* = *cîte-s* [10^v], *сѣсѣврѣшѣск* = *să săvîrșăsc*, *тѣрг* = *tîrg* [12^r], *зѣ* = *zî* [13^v], *Кѣрѣстѣ* = *Cîrstea* [15^v], *кѣине* = *cîine* [16^r].

Ю/ю [iu]

Acest grafem chirilic notează diftongul *iu* în orice poziție: **юβέσκѡ** = *iubescu* [119^r], **δδμνεζοιούβνικδλ** = *dumnezo-iubnicul* [4^r], **δνιτῳрю** = *unitoriu*, **†мδλцжтῳрю** = *înmulțitoriu* [passim], **Никολάю** = *Nicolăiu* [13^r], **лδρῳтῳрю** = *lucrătoriu*, **пῳтимиτῳрю** = *pătimitoriu* [17^v], **φιιτῳрю** = *fiitoriu* [18^v], **γρᾱюлδи** = *graiului* [21^r], **βῳю** = *voiu* [72^r].

Foarte rar, diftongul *iu* este notat și astfel: **βῳδ** = *viu* [138^r], **сῳ βῳδ** = *să viu* [43^v], **φῳδλ** = *fiul* vs. **φῳюл** = *fiiul* [14^v].

И/ια [*iaco*]

Această slovă este întâlnită în textele noastre cu următoarele valori fonetice: **κελτῳδᾱλα** = *cheltuiala* [1^v], **βοῳάскῳ** = *voiască* [127^v], **φεμεῳάскῳ** = *femeiască* [17^r], **ῳρῳ** = *iară* [17^r].

ᾱ/ᾱ [*ia*]

Acest semn are, în ordinea frecvenței, următoarele valori fonetice: **ᾱστε** = *iaste* [3^r], **ᾱλε** = *iale* [26^r], **ᾱ τρέᾱ** = *a treia* [29^v], **βῳю тῳᾱ** = *voiu tăia* [79^r], **скриᾱм** = *scriiam* [82^v], **сᾱᾱм** = *suiam* [99^r], **γρῳᾱμῳ** = *grăiaște* [101^r], **ψῳᾱм** = *știam* [101^v].

De asemenea, notează diftongul *ea* în cazul acesta: **ᾱ** = *ea* [passim].

Θ/θ [*thita*]

Notează consoana *th* în cuvintele de origine greacă: **Αθανᾱστε** = *Athanásie*, **Μαθᾱέю** = *Mathéiu*, **Βαρθολομᾱέю** = *Vartholoméiu* [13^r], **Θῳма** = *Thómas*. **Тῳма** = *Tóma* [15^v], **διορθοσιτῳрюл** = *diorthositóriul* [111^r], **ορθογρᾱφῳειи** = *orthográfiei* [120^v], **Θεοδᾱστε** = *Theodosie* [136^r], **θρᾱσυλλῳчῳсδλ** = *thrasyllicescul*, **Θρᾱσυλλα** = *Thrasylla* [137^v].

Ѣ/ḗ [*csi*]

Această slovă notează grupul consonantic *cs*. La fel ca în cazul grafemului **ψ**, și pe acesta Macarie îl prezintă în cadrul părții dedicate ortografiei, așezându-l în opoziție cu grupul echivalent **кс**. Între cele două soluții, din nou Macarie preferă a doua variantă:

Г/г [*gea*]

Această slovă chirilică notează, în mod exclusiv, consoana africată *g* în orice poziție:

a. cînd aceasta este urmată de *e*: $\Delta\rho\acute{\kappa}\mu\epsilon\rho\epsilon$ = *drêgere* [2^r], $\uparrow\mu\epsilon\lambda\acute{\kappa}\mu\epsilon\rho\epsilon$ = *înțelêgere* [3^v], $\uparrow\mu\epsilon\rho\delta\lambda$ = *îngerul* [4^r], $\lambda\acute{\kappa}\mu\tau\kappa$ = *lêgea* [11^v], $\lambda\rho\mu\acute{\kappa}\omega\lambda$ = *argea* [12^v], $\sigma\zeta$ $\sigma\tau\rho\acute{\kappa}\mu\epsilon$ = *să strîge* [35^r], $\Delta\acute{\kappa}\mu\epsilon\tau$ = *dêget* [134^v].

b. cînd aceasta este urmată de *i* (vocală sau semivocală): $\sigma\zeta$ $\sigma\tau\rho\acute{\kappa}\iota\mu$ = *să strîgi* [35^r].

$\uparrow/\uparrow$ [*în*]

Acest semn grafic, specific grafiei chirilice românești, notează vocala *î*, precum și silabele *în* și *îm* la începutul cuvîntului: $\uparrow\acute{\kappa}\delta\gamma\acute{\rho}\tau\kappa$ = *înjugarea* [17^v], $\uparrow\Delta\delta\mu\epsilon\kappa\acute{\alpha}\tau\epsilon$ = *înduplecate* [18^r], $\uparrow\tau\acute{\kappa}\Delta$ = *întîia* [3^r], $\uparrow\Delta\sigma\acute{\iota}\tau$ = *îndoit* [137^r].

$\Upsilon/\Upsilon/\nu$ [*ypsilon*]

Acest grafem notează vocala sau semivocala *i* (transcrisă cu *y*), mai ales încuvinte de origine grecească, ca o opțiune etimologizantă fără semnificație fonetică: $\tau\upsilon\mu\omicron\gamma\rho\acute{\alpha}\phi\iota$ = *typografi*, $\kappa\upsilon\rho\acute{\iota}\delta$ $\kappa\acute{\upsilon}\rho$ = *kyríu kyr* [1^v], $\Upsilon\upsilon\sigma\alpha\rho\acute{\iota}\omega\acute{\nu}$ = *Vysarión* [11^v], $\Pi\upsilon\rho\acute{\iota}\chi\iota\delta\lambda$ = *Pyrîhiul* [134^v], $\nu\mu\epsilon\mu\iota\alpha\kappa\epsilon\sigma\kappa\delta\lambda$ = *ymeniacescul* [135^r], $\nu\mu\epsilon\rho\kappa\alpha\tau\alpha\lambda\iota\kappa\tau\iota\kappa\acute{\epsilon}\sigma\kappa\delta\lambda$ = *ypercatalicticescul* [137^r], $\Phi\rho\alpha\sigma\kappa\upsilon\lambda\lambda\iota\kappa\acute{\epsilon}\sigma\kappa\delta\lambda$ = *thrasyllicescul* [137^v], $\tau\upsilon\mu\omicron\gamma\rho\acute{\alpha}\phi\iota\epsilon\iota$ = *typografiei* [143^v], λ $\tau\upsilon\mu\acute{\rho}\eta$ = *a tyări* [130^v].

1.4 Notă asupra ediției. Considerații finale

Așa cum se poate observa parcurgînd filele *Grammaticii lui Macarie* și analizîndu-le din două puncte de vedere, înțelegerea textului propriu-zis și înțelegerea scrisului de mînă al autorului, putem spune că manuscrisul este unul relativ accesibil.

Pe de o parte, discutînd scrisul de mînă al cărturarului, odată obișnuiți cu acesta, el nu mai pune probleme de înțelegere, neavînd chestiuni grafice deosebite. Literele sunt destul de citețe, lizibile, astfel încît lectura, chiar și la prima vedere, se defășoară lin și într-un mod constant, fără poticneli sau dubii în ceea ce privește vreun grafem.

Pe de altă parte, din perspectiva comprehensiunii textului, acesta este ușor de parcurs, chiar și acolo unde apar fraze lungi, ușor alambicate, cu topică diferită de cea actuală; totodată, prin numeroasele exemple terminologia specifică devine suficient de clară, astfel încât termenilor li se găsește ușor echivalentul din Gramatica Academiei, ultima gramatică a limbii române.

Capitolul al II-lea

Studiu istorico-filologic

2.1. Contextul istorico-cultural al apariției primelor gramatici românești

Primele lucrări românești cu caracter normativ au apărut în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, ca o necesitate de aliniere la tradiții de seamă precum cea elenă, cea latină sau cea slavonă, dar observații și preocupări lingvistice există încă din secolul al XVII-lea, în textele cărturarilor precum Staicu Grămăticul, Dimitrie Cantemir, Antim Ivireanul, Radu Greceanu, Constantin Cantacuzino.

Un exemplu elocvent care atestă interesul și spirit critic lingvist îl reprezintă *Descriptio Moldaviae*, în care Dimitrie Cantemir prezintă „graiul moldovenilor” și încearcă să stabilească „izvorul graiului moldovenesc”, având în balanță argumentele celor care susțin că limba latină este „muma cea dreaptă și adevărată a graiului moldovenesc” în contrast cu părerea celor care consideră „graiul italianesc” izvorul principal. Explicațiile oferite sunt bine structurate și prezentate suport terminologic adecvat, cum ar fi termeni precum *substantive* sau *nume*, *articole* („articulum masculini generis”, „articulos faeminini generis”), *verbe auxiliare* („verba auxiliaria”), *împrumuturi* și altele. În subcapitolul *Despre literele moldovenilor*, Dimitrie Cantemir oferă explicații despre cum s-a făcut trecerea de la literele latinești la cele slavonești în timpul domniei lui Alexandru cel Bun și cum, datorită faptului că grafemele erau insuficiente pentru numărul de sunete moldovenești, au trebuit create câteva litere noi.

Treptat, cărturarii înțeleg faptul că limba română își depășește simpla ei caracteristică de vehicul purtător de sens; aceasta nu mai îndeplinește doar funcția de comunicare, ci devine din ce în ce mai mult un instrument al expresivității, o limbă de cultură și de cult, ceea ce duce către o ascensiune a dezvoltării tipografiei și a învățământului în Principatele Române, precum și la utilizarea din ce în ce mai frecventă a limbii române în mediul bisericesc.

Fiind la începuturile sale, gramatica românească nu avea o bază, nu avea un punct de plecare decât în tradițiile vechi, puternice, ale acelei perioade. Acestea au reprezentat surse atât terminologice, cât și de structură și alcătuire a unei gramatici. Deși primii „făcători de gramatică” au fost și criticați pentru lipsa de originalitate de care au dat dovadă în gramaticile lor, ei trebuie, înainte de toate, lăudați pentru efortul de a deschide acest drum al teoriei gramaticale, al exprimării și normării limbii române și de a alcătui un material lingvistic nou, specializat.

Literatura de specialitate consideră *Gramatica* lui Dimitrie Eustatievici Brașoveanul (1757) prima lucrare gramaticală completă a limbii române, despre care lingviști precum Doina Cobeț și N. A. Ursu au vorbit în studiile și articolele lor². Aceasta este urmată de *Grammatica lui Macarie*, scrisă de către ieromonahul cărturar în 1772. Puse în paralel, cele două gramatici prezintă multe elemente asemănătoare în ceea ce privește terminologia, dar și elemente distinctive din cauza faptului că acești doi cărturari au folosit ediții diferite ale gramaticii lui Meletie Smotrițki. Comparându-le, constatăm faptul că lucrarea lui Macarie aduce în plus informații despre perfectul simplu al indicativului (*deneaornic*³), pronumele demonstrative (*arățătoarele*⁴) și articolului în declinări (*încheierea*⁵). Mai mult, dascălul Macarie prezintă separat articolul adjectival (*cel, cea, cei, cele*) față de cel posesiv genitival (*al, a, ai, ale*). Însă el nu prezintă articolul hotărât și nehotărât, deși oferă nenumărate exemple de substantive articulate⁶.

Urmează apoi gramatici în care terminologia se schimbă și devine apropiată de limba latină, fapt datorat în special Școlii Ardelene. Astfel, la un pol aproape opus, gramatica lui Samuil Micu și Gheorghe Șincai, *Elementa Linguae Daco-romanae sive valachicae*, tipărită în limba latină, în anul 1780, la Viena, este considerată „prima gramatică adevărată a limbii noastre”⁷, devenind un eveniment premieră, de o maximă importanță și care arată o direcție clară spre latinitate și o totală îndepărtare de cultura slavonă.

Pentru o radiografie completă a perioadei de început a istoriei gramaticii românești pot fi consultate lucrări precum cele ale lui Romulus Ionașcu⁸, V. A. Urechia⁹, Aurel Nicolescu¹⁰, Nicolae Iorga¹¹, Iorgu Iordan¹², Dimitrie Macrea¹³, Rodica Zafiu¹⁴, Mioara Avram, Elena Barborică¹⁵, Geanina Butnariuc¹⁶, Andreea Drișcu¹⁷.

---

² Doina Cobeț, *De când datează prima gramatică a limbii române*, în „Anuar de Lingvistică și Istorie Literară”, XXVIII, Editura Academiei, Iași, 1981-1982, p. 115-119.

³ Cu 30 de recurențe.

⁴ Vezi *Grammatica lui Macarie*, fila [112ⁿ]: „Iară arătătoarele sînt doáo, *acesta, acela*, îndoit și acêstea plecîndu-să așa”.

⁵ Vezi *Grammatica lui Macarie*, fila [4^r]: „Încheierea iaste o parte plecată a cuvîntului, carea mai naintea și pre urma numelor să pune și dintru aceasta cêla ce înainte ádecă să pun sînt acêstea”.

⁶ Vezi Geanina Cristina Butnariuc, *Istoria gramaticii românești*, București, 2006, p. 26-27.

⁷ Iorgu Iordan, *Scurt istoric al principalelor lucrări de gramatică românească*, în „Limbă și literatură”, anul II (1956), p. 163-197.

⁸ *Gramatici români. Tractat istoric. Despre evoluția studiului gramaticii române de la 1757 până astăzi*, Institutul de Arte Grafice N. V. Ștefaniu & Co., Iași, 1914.

⁹ *Istoria școlilor de la 1800 – 1864*, Tomul I, Imprimeria Statutului, București, 1892.

¹⁰ *Școala Ardeleană și limba română*, Editura Științifică, București, 1971.

¹¹ Nicolae Iorga, *Istoria învățământului românesc*, București, 1971.

¹² Iorgu Iordan, *Scurt istoric al principalelor lucrări de gramatică românească*, în *Limba română contemporană*, București, 1956 și (coord.), *Istoria lingvisticii românești*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978.

¹³ Dimitrie Macrea, *Contribuții la istoria lingvisticii și filologiei românești*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978 și *Cuvânt înainte la Gramatica limbii române*, Editura Academiei, București, 1954.

A fost greu să găsim o singură listă, exhaustivă, cu toate gramaticile limbii române, fie ele tipărite sau manuscrise, indiferent de limba în care au fost alcătuite. În acest scop, adunând informațiile din sursele mai sus citate, oferim în paginile următoare o listă a gramaticilor românești, de la cea mai veche, de la jumătatea secolului al XVIII-lea¹⁴, până la cea mai recentă, din 2010:

- 1757 Dimitrie Eustatievici Brașoveanul, *Gramatica rumânească*, ediție de text de N. A. Ursu, București, 1969;
- ~1770 *Institutiones linguae valachicae*, manuscris, ediție de text de Gh. Chivu, București, 2001;
- 1772 *Grammatica* lui Macarie, Mănăstirea Sihla, lucrarea de față, tipărită acum întâia oară;
- 1780 Samuil Micu, Gh. Șincai, *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae*, Viena, Buda, editată de Mircea Zdrengea, Cluj-Napoca, 1980;
- 1784 Anonim, *Ortografie sau scrisoare dreaptă pentru folosul școalelor neamicești*, Viena;
- 1785 Ion Budai-Deleanu, *Îndreptătoriu al învățăturilor întru a formari și pe tinerii școlari sau Carte trebuincioasă pentru dascăli*, netipărită;
- 1787 Ienăchiță Văcărescu, *Observații sau băgări de seamă asupra regulilor și orînduieilor gramaticii rumânești*, Râmnic și Viena, editație de text de Cornel Cîrstoiu, în *Poezii Văcărești, Opere*, București, 1982;
- 1788 Ioan Molnar-Piuariu, *Deutsch-walachische Sprachlehre*, Viena, urmată de alte două ediții, la Sibiu, în 1810 și 1822, ediție de text de Ana-Maria Minuț și Ion Lihaciu, Iași, 2018;
- 1789 Toader Școleriu, *Leccióni, adecă cuvîntare scoasă de la întăie parte a gramaticii*, Iași;
- 1797 Radu Tempea, *Gramatica românească*, Sibiu, ediție de text de Andreea Drișcu, Iași, 2016;
- 1799 Paul Iorgovici, *Observații de limbă românească*, Buda;

---

¹⁴ A fost consultat cursul *Limba română literară în perioada de tranziție spre epoca modernă (1780-1830)*, din cadrul obiectului de studiu *Istoria limbii române literare*, anul III de licență, predat în 2017, la Facultatea de Litere, Universitatea din București.

¹⁵ Elena Barborică, Mirela Teodorescu, Liviu Onu, *Introducere în filologia română*, Editura didactică și pedagogică, București, București, 1972, cu ediția a II-a revizuită și adăugită, 1978.

¹⁶ Geanina Cristina Butnariuc, *Istoria gramaticii românești*, București, 2006.

¹⁷ Andreea Drișcu, Partea I – *Studiu filologic*, 1.1. *Descrierea textului și încadrarea lui în epocă în Gramatica românească a lui Radu Tempea (1797). Ediție critică și studiu lingvistico-filologic*, Andreea Drișcu (ed.), Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2016, p. 17-31.

¹⁸ A se consulta lista regăsită în articolul *Gramatici din secolele XVIII-XIX aflate în colecțiile speciale ale Bibliotecii Naționale a României 1917-2017*, Biblioteca Națională a României, București, 2017. Poate fi consultată în format .pdf la adresa: <http://www.bibnat.ro/dyn-doc/Ziua-Limbii-Romane-2017.pdf>.

- 1805 Gh. Șincai, *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae*, Buda, aceasta fiind o ediție îmbunătățită a celeia din 1780;
- 1810 Anton de Marki, *Gramatica germano-română*, Cernăuți;
- 1812 Ion Budai-Deleanu, *Fundamenta grammatices linguae romaenicae seu ita dictae valachicae*, Liov;
- 1812 Petru Maior, *Dissertație pentru începutul limbei românești, în Istorie pentru începutul Românilor în Dacia*, Buda;
- 1813 D. Țichindeal, *Arătare despre starea acestor noao scolasticești instituturi ale nației românești, sîrbești și grecești*, Buda;
- 1813 Mihail Boiagi, *Gramatica română sau machedonovlahă*, Viena;
- 1815-1820 Ion Budai-Deleanu, *Temeiurile gramaticii românești*, lucrare netipărită, precum și *Dascălul românesc pentru temeiuurile gramaticii românești*, lucrare neterminată;
- 1815 Mihai Boiagi, *Gramatica macedo-vlahă*, Viena;
- 1819 Petru Maior, *Dialog pentru începutul limbei română întră un nepot și un unchi*, Buda, reapărută în *Lexiconul de la Buda*, 1852;
- 1821 Andreas Clemens, *Walachische Sprachlehre für Deutsche, nebst einem Kleinem Walachisch-Deutsch and Deutsch- Walachischen Wörterbuche*, editată de Mariana Nastasia, Iași, 2017;
- 1822 Constantin Diaconovici-Loga, *Gramatica românească pentru îndreptarea tinerilor*, Buda, ediție de text de Olimpia Șerban și Eugen Dorcescu, Timișoara, 1973;
- 1826 Ioan Alexi, *Grammatica daco-romana sive valachica: latinitate donata, aucta, ac in hune ordinem redacta*, Viena;
- 1827 Ștefan Margela, *Gramatica russască și rumâniască*, Sankt Petersburg;
- 1828 Ion Heliade-Rădulescu, *Grammatică românească*, editată de Valeria Guțu-Romalo, București, 1980;
- 1833 Gheorghe Săulescu, *Grammatică românească seu observații grammaticești asupra limbei românești, Partea I-ia etimologică, și Grammatică românească seu observații grammaticești asupra limbei românești, II. Partea sintactică*, Iași;
- 1834 Gheorghe Seulescu, *Grammatică românească pentru clasele elementare*, Iași;
- 1835 Ioan Pop, *Gramatica rumânească, tipărită cu cheltuiala din Casa școalelor publice și primită în clasurile de începători*, București, cu ediția a II-a, din 1837;

- 1839 *Gramatică românească și nemțească pentru tinerimea națională*, într'acest chip întocmită de un prietin al nații, tipărită cu toată cheltuială domniisale Rudolf Orgidan, Brașov;
- 1840 Iordache Golescu, *Băgări de seamă asupra canoanelor gramaticești*, București;
- 1840 Iacob Hâncu (Ghinkulov), *Gramatica valaho-moldovenească*, Sankt Petersburg;
- 1840 A. T. Laurian, *Testamen criticum* („Disertație despre limbile derivate din latină în mod special despre româna care este în floare în Dacii ...”), Viena, ediție de text de Katalin Dumitrașcu, Craiova, 2002;
- 1840 J. A. Vaillant, *Grammaire roumâne à l'usage des Français*, București;
- 1840-1841 Ion Heliade Rădulescu, *Paralelism între limba română și italiană. Partea întâi: Materia*, precum și partea a doua, *Paralelism între dialectele român și italian sau forma séu gramatica acestor două dialecte*, București;
- 1841 Ion Heliade Rădulescu, *Prescurtare de gramatica limbei româno-italiene*, București;
- 1844 Th. Th. Blazewicz [Blajevici], *Theoretisch-praktische grammatik der dacoromanischen, das ist: der moldauischen oder wallachischen sprache, nach ganz neuen grundsätzen und einer leichtfasslichen methode*, cu ediția a II-a, *Theoretisch-praktische Grammatik der romanischen Sprache*, Lemberg, 1856;
- 1846 Andreas Iszer, *Walachische Sprachlehre für Deutsche*, Kronstadt;
- 1848 Petre Maler Câmpeanu, *Gramatică românească*, Iași;
- 1848 Nicolae Măcărescu, *Gramatica românească pentru clasele normale. Prelucrată după D. P. M. Câmpeanu*, Iași.
- 1848 Nicolae Bălășescu, *Grammatică română pentru seminarii și clase mai înalte (Gramatica dacoromână)*, Sibiu;
- 1848 Ion Codru Drăgușanu, *Rudimentele gramaticei române. Estrase din Tentamen criticum, cu adaos de regule simple și diverse anotațiuni pentru uzul școlarilor începători*, București;
- 1850 Nicolae Bălășescu, *Elemente de gramatică românească pentru școlarii începători*, București;
- 1851 Vasile Ianovici, *Gramatica limbei românești pentru întâea și a doa clasă a școalelor poporene*, Viena;
- 1854 I. Manliu, *Curs elementar și gradat de gramatica română*, București;
- 1854 I. C. Massim, *Elemente de gramatică română*, București, cu edițiile următoare din 1856 și 1860;
- 1855 Timotei Cipariu, *Compendiu de gramateca limbei române*, Blaj;

- 1855 Sava Barcianu-Popovici, *Gramatică româno-germană, seu îndreptare teoretico-practică spre a învăța limba germană în scurtă timp după ună metodă nouă și lesne de cuprinsă*, Sibiu;
- 1860 Gravid I. Munteanu, *Gramatică română, pentru clasele gimnasiali inferioari*, Brașov;
- 1860 V. Stilescu, *Elemente de gramatică pentru clasele III și IV premarie*, București;
- 1863 Vasile Alecsandri, *Grammaire de la langue roumaine*, Paris;
- 1869-1877 Timotei Cipariu, *Gramatica limbii române*, vol. 1. *Analitica*, vol. II. *Sintactica*, Sibiu / Blaj;
- 1870 N. I. Mehelțianu, *Gramatica română pentru clasa III poporală și normală*, Sibiu;
- 1874 Raoul de Pontbriant, *Noua gramatică rumânească pentru școalele ambelor sexe, urmată de un curs complet de analize logica*, București.
- 1880 M. Strajan, *Manual de gramatica limbei române. cu deprinderi pentru aplicarea regulilor, întocmită pentru gimnazie și licee. Partea I și II. Fonetica și etimologia*, București;
- 1884 Ioan Nădejde, *Gramatica limbei române: fonetica, etimologia, sintaxa și istoria limbei pentru clasele liceale după lucrările lui Diez, Cipariu, Hâjdău, Lambrior, Iași*.
- 1885 I. Suchianu, *Gramatica limbii românești cu bucăți din autorii români moderni (ca exercițiu de lectură, recitațiuni și analiză etimologică) pentru usul clasei I secundare*, București;
- 1887 Ioan Manliu, *Cursă practică și gradată de gramatică română, partea etimologică pentru usul claselor secundare*, București;
- 1891 Hariton Tiktin, *Gramatica română penru învățământul secundar. Teorie și practică. Partea I: Etimologia*, Iași;
- 1892 Ioan Manliu, *Gramatica română – Etimologia, ortografia și compozițiunile pentru clasele primare (urbane și rurale)*, București;
- 1892 Alexandru Lambrior, *Gramatica română, Fonetica și morfologia*, publicată postum, în ediție îngrijită de Gheorghe Ghibănescu, Iași;
- 1894 Ioan Manliu, *Gramatica istorică și comparativă a limbei române pentru cursul superior*, București;
- 1895 Hariton Tiktin, *Gramatica română penru învățământul secundar. Teorie și practică. Partea a II-a: Sintaxa*, București; există o ediție revăzută a acestei gramatici, de I. A. Candrea, București, 1945;
- 1895 Ioan Dariu, *Gramatica limbei românesci: (fonetică și ortografie, etimologie, sintaxă, stil) în două cursuri concentrice pentru școalele populare*, Brașov;

- 1897 Alexandru Philippide, *Gramatica elementară a limbii române*, Iași;
- 1914 Ioan Slavici, *Gramatica limbii române, Partea I: Etimologia*, București;
- 1925 August Scriban, *Gramatica limbii românești (morfologia) pentru folosința tuturor*, Iași;
- 1937 Iorgu Iordan, *Gramatica limbii române*, cu ediția a II-a în 1946, Iași;
- 1940 Sextil Pușcariu, *Limba română, vol. I, Privire generală*, reeditat în 1976, cu vol. II, *Rostirea*, 1959; reeditat în 1994, București;
- 1941 Constantin Loghin, *Gramatica limbii române*, București;
- 1943 Iorgu Iordan, *Limba română actuală. O gramatică a „greșelilor”*, cu ediția a II-a în 1947, Iași.
- 1945 Alexandru Rosetti și Jacques Byck, *Gramatica limbii române*, București;
- 1954 Iorgu Iordan, *Limba română contemporană. Manual pentru instituțiile de învățământ superior*, București;
- 1954 Sub egida Academiei Române, Alexandru Graur (coord.), *Gramatica limbii române* (cunoscută sub numele *Gramatica Academiei - GA*), București;
- 1963, 1966 Alexandru Graur, Mioara Avram (coord.), *Gramatica limbii române*, vol. I-II, București;
- 1967 Iorgu Iordan, în colaborare cu Valeria Guțu Romalo, Alexandru Niculescu, *Structura morfologică a limbii române contemporane*, București;
- 1973 Alexandru Graur, *Gramatica azi*, București;
- 1976 Valeria Guțu Romalo, *Sintaxa limbii române*, București;
- 1982 Ion Coteanu, *Gramatica de bază a limbii române*, reeditată în 1996, București;
- 1986 Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, cu ediția a II-a revăzută și adăugită în 1997 și în 2001, București;
- 1990 Ion Coteanu, *Gramatică, stilistică, compoziție*, reeditată în 1997, București;
- 1994 Gligor Gruică, *Gramatica normativă. 77 de întrebări. 77 de răspunsuri*, Cluj-Napoca;
- 1997 Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române*, Iași;
- 2001 Gheorghe Constantinescu-Dobridor, *Gramatica limbii române*, București;
- 2005 Sub egida Academiei Române, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Valeria Guțu Romalo (coord.), *Gramatica limbii române (GALR)*, vol. I, *Cuvântul*, vol. II, *Enunțul*, revizuită în 2008, București;
- 2009 Constantin Frâncu, *Gramatica limbii române vechi (1521-1780)*, Iași;
- 2010 Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Gramatica de bază a limbii române*, București.

2.2. Ieromonahul Macarie Paisiescul Dragomirneanul. Viața și opera

Înainte de a pătrunde în tainele *Grammaticii* de la 1772, se cuvine să îl cunoaștem mai bine pe autorul acesteia. Despre călugărul Macarie al secolului al XVIII-lea există prea puține informații consemnate, deși lucrările sale de traducere sau originale reprezintă un demers lingvistic important al acelei perioade și demn de apreciat pentru dezvoltarea limbii române ca limbă de cultură. Pentru a-l deosebi de ceilalți călugări cărturari care poartă același nume, dar care au trăit în perioade diferite, îi vom folosi numele întreg, așa cum însuși se semnează lucrarea sa de gramatică, Macarie Paisiescul Dragomirneanul, înțelegând în cele ce urmează de unde și-a luat acest nume.

Potrivit *Dicționarului teologilor români*¹⁹, călugărul s-a născut în 1730, probabil în Transilvania. A studiat la Academia Domnească din București în jurul anilor 1750, unde a învățat greaca și latina, și-a perfecționat limba slavonă și a dobândit cunoștințe despre retorică, gramatică, teorie literară, teologie²⁰. Le-a folosit mai târziu, în numeroasele traduceri pe care le-a făcut din limbile greacă și slavonă și pe care le vom prezentate pe larg în cele ce urmează.

A locuit o perioadă la Muntele Athos, la Mănăstirea Pantocrator, unde l-a înfîlnit pe starețul Paisie Velicovski²¹ (ucrainean din Poltava), în obștea căruia a intrat și a slujit mulți ani. De aici își trage călugărul primul supranume, Paisiescul. De acest stareț l-a legat o strînsă prietenie. Macarie l-a învățat mai bine limba greacă, după cum chiar starețul i-a recunoscut buna cunoaștere a limbii elene, într-o scrisoare pe i-a trimis-o arhimandritului Teodosie²². Mai mult, unele traduceri pe care Macarie le-a făcut, i-au folosit starețului ca texte de referință pentru propriile traduceri.

În 1763, starețul Paisie a venit în Moldova, împreună cu mulți alți călugări ucrainieni și români, printre care și călugărul Macarie Paisiescul, și s-au stabilit pentru următorii zece ani la Mănăstirea Dragomirna, formînd obștea paisiană și dînd naștere mișcării paisianiste²³. De asemenea, Mănăstirea Dragomirna reprezintă locul unde Macarie a fost tuns în monahism. Bineînțeles, de la numele mănăstirii ieromonahul și-a luat cel de-al doilea supranume,

---

¹⁹ Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, Ed. a II-a, Editura Enciclopedică, București, p. 259.

²⁰ *Ibidem*, p. 259-260; N. A. Ursu, *Dascălul Macarie, autorul „Gramaticii rumânești” (1772) și al lexiconului slavono-român (1778)*, în „Limba română”, Anul XXXIV, nr. 5, Editura Academiei, 1985, p. 446; D. Furtună, *Ucenicii starețului Paisie în mănăstirile Cernica și Căldărușani*, Editura Nemira, București, 2002, p. 69-70.

²¹ Sfîntul Cuvios Paisie Velicovski de la Neamț, sărbătorit la 15 noiembrie.

²² N. A. Ursu, *Școala de traducători români din obștea starețului Paisie de la mănăstirile Dragomirna, Secu și Neamț*, în vol. *Românii în reinnoirea isihastă*, Editura Trinitas, Iași, 1997, p. 47.

²³ *Paisianismul* este o mișcare de reinnoire a vieții monahale, de reaşezare a ei, în spiritul tradiției athonite, pe baza unei mai bune cunoașteri și a punerii riguroase în practică a canoanelor ascetice. (*Ibidem*, p. 39).

Dragomirneanul. Cu acest nume complet, Ieromonahul Macarie Paisiescul Dragomirneanul, el a semnat mai multe manuscrise autografe, printre care și *Grammatica* din 1772.

În 1775, după ocuparea Bucovinei de către Imperiul Austriac, starețul Paisie se mută cu 200 de călugări ai obștii sale la Mănăstirea Secu, iar după alți patru ani, în 1779, își transferă o parte din obște la Mănăstirea Neamț²⁴.

Ieromonahul Macarie a scris în această perioadă o mare parte din lucrări, la mănăstirile menționate. Mișcarea paisianistă a dat naștere unei școli românești de traducători de la Dragomirna, Secu și Neamț, care a lăsat o moștenire impresionantă de traduceri importante pentru istoria limbii române literare, printre care texte patristice, hagiografice, religioase și multe altele. În timp ce unele traduceri au rămas în manuscris, altele au fost tipărite la București, Râmnic și Iași²⁵.

În 1773, mitropolitul Grigorie al II-lea l-a numit pe Macarie în slujba Mitropoliei din București, ca ieromonah și „dascăl al Evangheliei”. Cercetătorii consemnează faptul că a fost încredințat cu pregătirea candidaților la preoție și rostirea de cuvântări în bisericile Bucureștiului. În 1781, Macarie l-a sprijinit pe starețul Gheorghie, venit de la Neamț, în acțiunea de refacere a mănăstirii Cernica²⁶. Și de acesta l-a legat o strânsă prietenie și prețuire, numindu-l pe stareț, într-o precuvântare din 1782, „duhovnicescul meu întru domnul frate”²⁷. La rîndul său, starețul Gheorghie își îndemna ucenicii să-l prețuiască pe dascălul Macarie, zicîndu-le:

După marele nostru Arhipăstoriu, Mitropolitul... să aveți pe prea cuviosul *didascăl*, pe iubitoriul de înțelepciune, pe noul ctitor, chir Macarie, cel întocmai neadormit apărătoriu, întocmai purtătoriu de grijă... al meu, zic, fierbinte cătră Dumnezeu rugătoriu, al vostru mijlocitor grabnic lîngă catedră și sfetnic prea ales a toată întemeierea smeritei obștими... sîrguiți-vă a-l odihni și însuși se va mîngîia de sporirea voastră... Să-i gătiți o chilioară spre puțină răcorire²⁸.

---

²⁴ N. A. Ursu, *Școala de traducători români din obștea starețului Paisie de la mănăstirile Dragomirna, Secu și Neamț*, în vol. *Români în reînnoirea isihastă*, Editura Trinitas, Iași, p. 39.

²⁵ *Ibidem*, p. 40-42. De asemenea, vezi, în acest sens, numeroasele traduceri aparținînd celor de la Neamț, prezentate de D. Fecioru în *Bibliografia traducerilor în românește din literatura patristică*, vol. I, *Fascicola I: Epoca dela 1691 pînă la 1833*, Institutul de arte grafice «Bucovina», București, 1937.

²⁶ Vezi Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, Ed. a II-a, Editura Enciclopedică, București, 2002, p. 259-260, precum și D. Furtună, *Ucenicii starețului Paisie în mănăstirile Cernica și Căldărușani*, Editura Nemira, București, 2002, p. 69-74 (unde se face referire la Ms. BAR. 1923, f. 23) și *Anexa 1*.

²⁷ Ms. BAR/1923, Fila [23] și *Anexa 1 apud Furtună 2002*: p. 69-74.

²⁸ Ms. BAR/2050, Fila [20] și *Anexa 1 apud Furtună 2002*: p. 69-74.

Ieromonahul Macarie Paisiescul Dragomirneanul a fost și arhimandrit de Bistrița²⁹: „Macarie Arhimandritul, dascălul Evangheliei în Sfânta Mitropolie a Ugrovlahiei”³⁰. Așa cum se consemnează în documente, a fost probabil și tipograf în Tipografia Sfintei Mitropolii din București. O perioadă de timp a stat și la Episcopia Buzăului. Spre sfârșitul vieții, a trăit la mănăstirile Cernica și Căldărușani. Preotul Dumitru Furtună l-a numit „cel mai de frunte” și „cel dintăiu cărturar” de la Cernica³¹.

La 4 septembrie 1809, Macarie îi scrie eclesiarhului Antim de la Episcopia Buzăului să îi trimită, probabil la Căldărușani, lucrurile pe care le avea la episcopie³². S-a stins din viață în anul 1810, la Mănăstirea Căldărușani, unde se crede că a fost înmormântat³³.

Traducerile ieromonahului Macarie

Între anii 1800 – 1825, un discipol al starețului Paisie, cunoscător de greacă și latină, a întocmit un catalog de manuscrise și cărți ale bibliotecii Mănăstirii Neamț (care însă nu înglobează și manuscrisele slavone). Catalogul original, scris de mână în alfabet chirilic, a fost editat de către preotul Dumitru Fecioru în 1941³⁴. Din acesta este extrasă și prezentată mai jos o primă serie de traduceri aparținând ieromonahului Macarie Paisiescul Dragomirneanul, efectuate în special la Mănăstirea Dragomirna (poate că și în timpul șederii sale la Muntele Athos), rămase în biblioteca școlii paisiene: *Antonie Marele, 170 capete, Vasilie cel mare pentru năravurile oamenilor, Vasilie cel Mare, 30 de cuvinte. Izvod, Grigorie Sinaitul, Fisichi a lui Nichifor Vlemidul (536 file)*³⁵, *Isaac Sirul. Izvod vechi (270 file), Isaac, 22 cuvinte (81 file), Iosif Vrienie. Tom 2 (1001 file), Loghichi sau filosofia lui Nichifor Vlemidul. Izvod (445 file), Pentru botez a 4 patriarhi. Izvod, Macarie Eghiptean și din Pateric puțin,*

---

²⁹ Nicolae Iorga, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea*, Vol. II, București, 1901, p. 391.

³⁰ Vezi C. Erbiceanu, Onisifor Ghibu, *Din istoria literaturii didactice românești*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 66-67 și N. A. Ursu, *Dascălul Macarie, autorul „Gramaticii rumânești” (1772) și al lexiconului slavono-român (1778)*, în „Limba română”, Anul XXXIV, nr. 5, Editura Academiei, 1985, p. 445.

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibidem*.

³³ Vezi N. A. Ursu, *Dascălul Macarie, autorul „Gramaticii rumânești” (1772) și al lexiconului slavono-român (1778)*, în „Limba română”, Anul XXXIV, nr. 5, Editura Academiei, 1985, *apud* C. Erbiceanu, „Biserica Ortodoxă Română”, anul XVIII, 1894-1895 și Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, Ed. a II-a, Editura Enciclopedică, București, 2002, p. 259-260.

³⁴ D. Furtună, *Un catalog vechi de manuscrise și cărți al bibliotecii Mănăstirii Neamțului*, în „Biserica Ortodoxă Română”, LIX, 1941, nr.7-8, *passim*.

³⁵ Manuscrise consemnate, dar pierdute sau nedescoperite încă.

Petru Damaschin, Cartea 2. Izvod, Hotărârile pe larg a(le) Marelui Vasilie. Izvod (133 file), *Theodor Studit. Izvod. Scris*.

La acestea se adaugă o a doua serie de traduceri ale călugărului cărturar, realizate după 1780, la mănăstirile Cernica și Căldărușani, la București și în alte zone: *Viețile sfinților după antologia hagiografică alcătuită de Dimitrie al Rostovului* (1775–1780, Ms. 1881–1887, însumând peste 4000 de foi), *Viața celui întru sfinți părintelui nostru Nicolae de la Metafrast și de la alții luată* (1782), *Scara sfântului Ioan Scărarul* (1782), tradusă din greacă și care are o versiune tipărită în 1814, la Neamț, bazată pe traducerea lui Macarie, *Viața sfântului Ioan Damaschinul*, a lui Ioan patriarhul Ierusalimului (1782, Ms. 3573), *Înțelegătorea scara lui Iacov sau oglinda sufletească* (1782, Ms. 1905), *Viața sfântului Nicolae* (1782, Ms. 1946), *Învățăături pentru năravul oamenilor* a Cuviosului Antonie cel Mare, *Tipicul Sfântului Sava, Tîlcurile scării* (11 august 1785), *Cereasca Florărie* (28 mai 1786), *Patrusprezece epistoliile ale lui Pavel tîlcuite din Teodorit* (1786, 682 foi, Ms. 2062), *Tîlcul fericitului Theodoritului, episcopul Chirului întru Cîntarea Cîntărilor* (1787, Ms. 1904), *Tîlcuirea Psalmilor de Teodoret și a unor părți din istoria bisericească a acestuia* (1787), *Slujba mucenicului Angheli* (tradusă din greacă, 8 august 1802), *Manualul de pictură Bizantină* a lui Dionisie de Furna (15 ian. – 22 oct. 1805, Mănăstirea Căldărușani)³⁶, *Mic prinos Fecioarei, Carte de suflet folositoare, Cazania* lui Calist Catafighiotul, *Oglindă tainică a vieții călugărești, Bogoslovia, Tîlcul Apocalipsului*, părți din Sfântul Chiril al Alexandriei și altele³⁷.

Trebuie să menționăm și faptul că în 1774 Ieromonahul Macarie Paisiescul Dragomirneanul diortosește un *Octoih*, iar în 1775 o *Psaltire*, ambele tipărite la București, în ultima menționînd faptul că este „din sfînta mănăstire Dragomirna”³⁸.

Dintre traduceri din limbile slavonă și greacă care i-au fost tipărite, fac parte *Omiliile* lui Macarie Egipteanul (București, 1775)³⁹ și *Cuvinte și învățăături* de Isaac Sirul, traducere realizată împreună cu Isaac Shimonahul și Iosif Ieromonahul (Mănăstirea Neamț, 1819)⁴⁰.

---

³⁶ Ediție de text de Vasile Grecu, *Cărți de pictură bisericească bizantină*, Introducere și ediție critică a versiunilor românești afit după redacțiunea lui Dionisie din Furna, tradusă la 1805 de Arhimandritul Macarie, cît și după alte redacțiuni mai vechi traduceri anonime, Tiparul Glasul Bucovinei, Cernăuți, 1936.

³⁷ Vezi pentru aceasta Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, Ed. a II-a, Editura Enciclopedică, București, 2002, p. 259-260, D. Furtună, *Ucenicii starețului Paisie în mănăstirile Cernica și Căldărușani*, Editura Nemira, București, 2002, p. 71-73 și N. A. Ursu, *Dascălul Macarie, autorul „Gramaticii românești” (1772) și al lexiconului slavono-român (1778)*, în „Limba română”, Anul XXXIV, nr. 5, Editura Academiei, 1985, p. 445-449.

³⁸ *Idem*.

³⁹ Volumul *Sfîntul Macarie Egipteanul, Omilii* a apărut în 2008, în cadrul colecției de patristică „Izvoarele Ortodoxiei”, redactor fiind Monahul Maxim.

⁴⁰ D. Fecioru, *Bibliografia traducerilor în românește din literatura patristică*, vol. I, *Fascicola I: Epoca dela 1691 pînă la 1833*, Institutul de arte grafice «Bucovina», București, *passim*.

A tălmăcit și cartea *Paradisul (Paradeisos ádecă Raiu)*, gata la 2 ianuarie 1776, care are și o copie din luna septembrie a aceluiași an⁴¹.

De asemenea, au existat câteva traduceri pe care ieromonahul le-a pregătit pentru tipar, dar în cele din urmă nu au fost niciodată tipărite, din diferite cauze. Un exemplu îl constituie o *Bucoavnă* pe care încercat să o tipărească de câteva ori, dar fără niciun rezultat, întrucât tipografia mitropoliei din București se limita la cărțile bisericești, iar „Tipografia nouă” din București a „neamului pravoslavnic al Greciei” avea în vedere doar cărțile grecești⁴².

Patru dintre traducerile sale se sfârșesc cu câte un mic lexicon în care explică unele cuvinte mai greu de înțeles. Acestea sunt: *Mic lexiconaş despre azbuche al cuvintelor celor neînțelese care se află întru viața aceasta* (filele 108^r–110^r) în Ms. 3573, *Lexicon sau cuvinternic, ádecă adunare duple azbuchile cel rumânesc al cuvintelor celor mai grele și mai neprecepte a sfintii cărții aceștiei* (filele 579^r–610^r) în Ms. 1905, *Lexicon, ádecă cuvinternic duple azbuche al cuvintelor celor mai neînțelese care să află întru sfînta cartea aceasta* (filele 670^v–676^r) în Ms. 2062, *Lexiconaş sau mic cuvinternic rumânesc întru cuvintele „Cîntării cîntărilor”* (filele 278^v–285^r) în Ms. 1904⁴³.

Lucrările originale ale dascălului Macarie

Ieromonahul Macarie Paisiescul Dragomirneanul are trei lucrări originale⁴⁴, de o mare importanță atât pentru istoria limbii române literare, cât și pentru începuturile lingvisticii și lexicografiei românești.

Prima este *Grammatica* de la 1772 (Ms. BAR/102), scrisă la Sihla⁴⁵, pe care o vom prezenta pe larg în cele ce urmează și care face subiectul tezei noastre de doctorat.

Acesteia îi urmează o lucrare foarte amplă: Ms. BAR/2252, numit *Păcurariul sau lexiconul păcurariului* (foaia de gardă a manuscrisului), *Lexicon, ádecă cuvinternicul sau vistierii limbii slavonești și e cei rumânești, dintru feliuri de către vechi și noă fiind*

---

⁴¹ D. Furtună, *Ucenicii stareșului Paisie în mănăstirile Cernica și Căldărușani*, Editura Nemira, București, 2002, p. 71-73.

⁴² C. Erbiceanu, Onisifor Ghibu, *Din istoria literaturii didactice românești*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 66-67.

⁴³ Vezi N. A. Ursu, *Dascălul Macarie, autorul „Gramaticii rumânești” (1772) și al lexiconului slavono-român (1778)*, în „Limba română”, Anul XXXIV, nr. 5, Editura Academiei, 1985, p. 449.

⁴⁴ Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, Ed. a II-a, Editura Enciclopedică, București, p. 259-260.

⁴⁵ Ms. BAR/102, 1772.

adunată și dupre alfavita cea slovenească alcătuită și tipărită acum întâia oară⁴⁶, datat 22 septembrie 1778, cu 798 foi, cu circa 20000 de cuvinte, pregătit pentru tipar, cu două prefețe.

Cea de-a treia scriere a sa este o *Bucoavnă sau Bucheriniță, ádecă cărțulie ce privește nu numai spre învățarea copiilor, ci și a celor mari, acum scoasă de pre slovenie...*, Ms. BAR/1615 și Ms. BAR/3745, din 1779, cu 185 de pagini, pregătită și aceasta pentru tipar.

Observînd numărul mare de traduceri ale ieromonahului Macarie, activitatea sa lexicografică și lucrările originale, N. A. Ursu, l-a numit pe bună dreptate „neobosit traducător român din obștea lui Paisie Velicikovski de la Atos și Dragomirna”⁴⁷, iar D. Furtună consideră munca sa de traducător drept „cultura noastră religioasă de la finele secolului al XVIII-lea”⁴⁸.

---

⁴⁶ Ms. BAR/2252.

⁴⁷ N. A. Ursu, *Dascălul Macarie, autorul „Gramaticii rumânești” (1772) și al lexiconului slavono-român (1778)*, în „Limba română”, Anul XXXIV, nr. 5, Editura Academiei, 1985, p. 445.

⁴⁸ D. Furtună, *Ucenicii stareșului Paisie în mănăstirile Cernica și Căldărușani*, Editura Nemira, București, 2002, p. 73.

2.3. Coordonate filologico-istorice ale *Grammaticii lui Macarie* (Ms. BAR/102, 1772)

În catalogul manuscriselor întocmit de Ioan Bianu, primul director al Bibliotecii Academiei Române, manuscrisul 102, *in-folio*, conține „foi 2 și 282 pagine”⁴⁹. Inițial, acest manuscris se afla în catalogul bibliotecii Mănăstirii Neamț, cu mențiunea din catalog: „Facerea lui ieron. Macarie dascal”⁵⁰, apoi a trecut în inventarul *BAR*. De asemenea, la Institutul de Filologie „A. Philippide” din Iași există fotocopiile donate de către profesorul N. A. Ursu, 143 de foi numerotate *recto – verso*⁵¹.

În *Dicționarul teologilor români*, la litera M (Macarie), Ms. 102 este prezentat ca fiind o copie de la începutul secolului al XIX-lea, cu 143 foi, „alcătuită pre limba românească de Macarie Ieromonahul Paisiescul Dragomirneanul”, însă fără a explica această afirmație. Totuși, studiind cu atenție manuscrisul pus la dispoziție de Biblioteca Academiei, se poate ușor constata faptul că acesta este, de fapt, un autograf de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Un argument care susține acest lucru este faptul că pe filele [33^v], [96^v] și [11^r] apar trei semnături identice, în limba greacă: *Μακάριος ἱερομόναχος*, adică *Macarie Ieromonahul*.

Pe foaia de început, [1^r], este scris titlul și autorul lucrării: *Grammatica lui Macarie s-au scris la condecă*. Pe spatele legăturii manuscrisului autograf este notat : *Gramatica: Mold: a Părintelui Macarie Arhimand*.

Având în vedere lucrările de gramatică descoperite pînă acum, cea a ieromonahului Macarie este considerată a fi a doua în ordine cronologică, în istoria gramaticilor românești, succedînd-o pe cea alcătuită de Dimitrie Eustatievici Brașoveanul în 1757⁵². În cercetarea lingvistică, ea a fost semnalată pentru prima dată de către V.A. Urechia, în volumul *Istoria școlilor*, doar trecător, într-o notă de subsol: „În timpul lui Gavril Mitropolitul, se pregătise spre tipărire și gramatica românească de Archimandritul Macarie. Eată titlul acestui manuscript (Academie, Cod. No. 102, 1 vol. f⁰)”⁵³.

⁴⁹ Cf. Ioan Bianu, *Catalogul manuscriptelor românești*, Tomul 1, Nr. 1–300, Ediția Academiei Române, Institutul de Arte Grafice, București, 1907, p. 230-233.

⁵⁰ Vezi D. Furtună, *Un catalog vechi de manuscrise și cărți al bibliotecii Mănăstirii Neamțului*, în „Biserica Ortodoxă Română”, LIX, 1941, nr.7-8, *passim* și N. A. Ursu, *Dascălul Macarie, autorul „Grammaticii românești” (1772) și al lexiconului slavono-român (1778)*, în „Limba română”, Anul XXXIV, nr. 5, Editura Academiei, 1985, p. 446.

⁵¹ Pentru această ediție de text am folosit notarea *recto – verso*, conform fotocopiilor numerotate de la [1^r] la [143^v].

⁵² Dimitrie Eustatievici Brașoveanul, *Gramatica românească*, Ediție de text, studiu introductiv și glosar de N. A. Ursu, Editura Științifică, București, 1969. Cît despre traduceri pe care le face din *gramatica lui Smotrițki* Staico Grămăticul, acestea nu însumează decît cîteva definiții.

⁵³ V. A. Urechia, *Istoria școlilor de la 1800 – 1864*, Tomul I, Imprimeria Statutului, București, 1892, p. 34, Nota ****.

Anul exact al elaborării gramaticii lui Macarie a pus unele probleme cercetătorilor, dar, analizându-se anumite indicii pe care însuși textul ni le oferă și pe care le vom prezenta pe larg mai jos, s-a arătat faptul că ea datează din 1772.

R. Ionașcu consideră că gramatica aceasta a fost scrisă după anul 1757⁵⁴. Citind dedicația și stihurile scrise pentru împărăteasa Ecaterina a II-a, „prea puternica, de Dumnezeu încoronata Avgusta și Împărătrița a toatei Rosiei”⁵⁵ și „a Volgaro-serbo-moldovlach-ugrovlachilor stăpînitoare”, care apar în primele pagini ale lucrării, dar și unele care sunt date ca exemplu în cadrul părții a treia, Nicolae Iorga consideră că lucrarea nu poate fi mai veche de 1792⁵⁶. Tot Nicolae Iorga datează gramatica lui Macarie înaintea celei redactate de către Ienăchiță Văcărescu⁵⁷, datorită precizării faptului că s-a vrut a fi tipărită în timpul mitropolitului Gabriel (vezi *infra*), care a ocupat această funcție pînă în 1786.

Tot de la aceste observații a pornit și Nicolae Apostolescu, avînd în vedere ocupațiile rusești din perioadele 1769–1774 și 1787–1798, dar mai ales faptul că mitropolitul Gabriel a ocupat acest rang pînă în 1786⁵⁸.

Alte stihuri, scrise de ieromonahul Macarie Paisiescul Dragomirneanul la începutul lucrării sale și care restrîng perioada în care poate fi încadrat textul, sunt cele adresate marelui vistier Ioan Cantacuzin Deleanul, întrucît Macarie a sperat la publicarea gramaticii sale cu cheltuiala acestuia. Potrivit *Istoriei literaturii române în secolul al XVIII-lea* a lui N. Iorga, boierul acesta a fost numit vistier de voievodul Ioan Theodor Calimach, care a domnit între anii 1758 și 1761. În timpul domniei lui Grigore Alexandru Ghica, avea funcție de hatman, iar în 1769 redevine vistier. Între anii 1774–1778, Ioan Cantacuzin Deleanul a avut funcția de logofăt⁵⁹.

Continuînd citirea primelor pagini ale gramaticii, descoperim un alt element care indică elaborarea gramaticii în aceeași perioadă menționată mai sus. Este vorba despre referirea la lavra Dragomirnei, precum și a supranumelui pe care ieromonahul și-l autoatribuie: „Paisiescul Dragomirneanul”⁶⁰.

---

⁵⁴ Romulus Ionașcu, *Gramatici români. Tractat istoric. Despre evoluția studiului gramaticii române de la 1757 pînă astăzi*, Iași, 1914, p. 11.

⁵⁵ Ms. BAR/102, 1772, fila [1^v].

⁵⁶ Nicolae Iorga, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea (1688–1821)*, Vol. II, ediție îngrijită de Barbu Theodorescu, Editura didactică și pedagogică, Bucureștim, 1969: p. 226-227.

⁵⁷ Ienăchiță Văcărescu, *Observații sau băgări de seamă asupra regulilor și orînduielelor gramaticii rumânești*, publicată concomitent la Rîmnicu Vilceași la Viena, în 1787.

⁵⁸ N. Apostolescu, *L'ancienne versification roumaine (XVIIe & XVIIIe siècles)*, Librairie ancienne Honoré Champion, Paris, 1909: p.69.

⁵⁹ Nicolae Iorga, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea*, Vol. II, București, 1901: p. 69.

⁶⁰ Informația se află la fila [3^v].

Considerînd cele menționate mai sus, la care se mai adaugă faptul că starețul Paisie Velickovski se stabilise la Dragomirna între 1763–1775, pînă la ocuparea Bucovinei de către Imperiul Austriac, se poate conchide că elaborarea gramaticii de către Macarie poate fi fixată în perioada 1769–1774.

Cel mai important detaliu care ne indică identitatea autorului, data și locul realizării lucrării este reprezentat de către cele două enunțuri scrise de mîină (aceeași grafie ca a întregii gramatici), în limba greacă, de pe fila [11^r]:

Συνεθέτη αὐτός ἡ βίβλος ὅς ὄραται δὶ δ' ἐμοῦ τοῦ ἐλάχιστου, ὅς πῶλω, ὑπογεγραμμένος ὤδε, Μακάριος ιερομόναχος. Ἐν τῷ ἀσκητηρίῳ τῆς ἐν Μολδαβία ἡσυχίας καλουμένης Σίχλας, 1772.

în traducere liberă, însemnînd:

S-a scris această carte ce se vede, de către mine, smeritul, cel ce o vinde, mai jos semnat, Macarie Ieromonahul, la schitul din Moldova cunoscut cu numele de Sihla, 1772.

La acestea, se adaugă alte două însemnări în limba greacă, pe filele [75^v], respectiv [106^r], după cum urmează: *μεσοῦσης τῆς ἑορτῆς*, în traducere liberă însemnînd *mijlocul sărbătorii* și, respectiv, *ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν ἀγίων ἀποστολῶν Πέτρου καὶ Παύλου*, în traducere în *ziua sfinților Apostoli Petru și Pavel*.

Macarie a pregătit această gramatică pentru tipar, însă nu a reușit niciodată să ducă la bun sfîrșit acest lucru. Dovadă stau chiar spațiile lăsate libere anume pentru inserarea datei la care ar fi trebuit să iasă din tiparniță, precum și numele tipografului.

Întru numele și slava a sfintei de viață făcătoarei și nedespărțitei Troiței, a Tatălui și a Fiului și a Duhului Sfînt, alcătuitu–s–au această gramatică rumânească, în zilele prealuminetei și de Dumnezău încoronatei imperatriței noastre Ecaterinei Alecsievnei a toatei Rosiei și a naslidnicului eii, a marelui Kneaz Țesarevici Pavel Petrovici, acuma cu mila Domnului Dumnezău și a toatei Moldaviei împărățitoarea fiind, și s–au tipărit în sfînta și dumnezăiasca mitropolia Iașilor, cu blagoslovenia preasfințitului arhiepiscopului și a mitropolitului a toatei Moldaviei kyríu kyr Gavriil și cu toată cheltuiala a prea blagorodnicului și pravoslavnicului marelui cneaz al Moldaviei Ioan Cantacuzin Deleanul, marelui

vistiariu. De la anul cel mîntuitoriu întru ... în luna lui ..., în ... zile, de smeritul întru typografi ... [1^v].

În ceea ce privește sursele gramaticii sale, călugărul cărturar de la Dragomirna a avut în vedere în special gramaticile slavonești și grecești ale vremii, dar și pe cele latinești, fiind bun cunoscător al acestor trei limbi la care face adeseori trimiteri. La fel ca Dimitrie Eustatievici Brașoveanul, principala gramatică din care Ieromonahul Macarie s-a inspirat este cea a lui Smotrițki⁶¹, care a fost editată de multe ori și a circulat în nenumărate copii în epocă. La aceasta se adaugă gramatica latină a grecului Gregorius Molnár⁶², gramatica greacă a lui Antonie Catiforos, mai ales pentru partea a treia a gramaticii⁶³, precum și alte izvoare de o importanță mai mică.

Gramatica lui Macarie este împărțită în trei *cărți*, astfel: „Tăiere a celor opt părți ale cuvîntului și a soborniceștei tîlcuirii și alcătuirii și a poeticeții adăogării acestora, alcătuită pre limba rumânească de Macarie Ieromonahul Paisiescul Dragomirneanul”⁶⁴, „Pravelile și canoanele scrierii ceii drêpte, ádecă a orthografiei”⁶⁵ și „Partea a treia, a meșteșugului celui făcătoriu de stihuri a poeticii”⁶⁶. Fiecare din aceste trei părți este, la rîndul ei, împărțită în numeroase capitole și subcapitole.

În gramatica sa, dascălul Macarie urmărește să explice în special structura fonetică și morfologică a limbii române, precum și puțină sintaxă. Nu se sfiește să formuleze definiții și clasificări, iar pentru o mai bună înțelegere a acestora, ele sunt întotdeauna urmate de numeroase exemple. La acestea, autorul gramaticii adaugă cîteva reguli de „bună și dreaptă” scriere. Ele pot fi considerate norme ale limbii române literare scrise a secolului al XVIII-lea, deși nu sunt extrem de riguroase. Macarie cunoaște atît fonetismele muntenești, cît și pe cele moldovenești, drept pentru care el oferă două sau mai multe variante ale aceluiași cuvînt, fără a face însă o diferențiere explicită.

Cu urmare e trecînd și tîlcuindu-le și orînduindu-le pre cêle opt părți ale cuvîntului și pravelile și canoanele scrierii ceii drêpte, ádecă a orthografiei, a așăza și a alcătui spre folosul învățătorilor, arătînd cu de-adinsul firea tuturor glasnicelor, carea cum să

---

⁶¹ Ion Gheție, *Preocupări lingvistice în cultura românească veche*, în vol. *Istoria științelor în România. Lingvistica*, București, 1975: p. 16-17.

⁶² *Idem*.

⁶³ D. Popovici, *Primele manifestări de teorie literară în cultura română*, în *Studii literare*, Vol. II, Tipografia „Cartea românească din Cluj”, Sibiu, 1949: p. 18.

⁶⁴ Ms. BAR/102, 1772, fila [3^r].

⁶⁵ *Ibidem*, fila [120^v].

⁶⁶ *Ibidem*, fila [132^v].

alcătuiască și cum să scrie și întru cèle opt părți ale cuvîntului oareșicare osebite înșămări puind și așăzînd dintru începutul grammaticeii scrierea canoanelor începîndu—o⁶⁷.

De asemenea, el vorbește în gramatica lui fie de „limba moldovenească”⁶⁸, fie de „limba rumânească”, făcînd astfel diferența între *limbă literară* și *subdialect*.

Moldovênii, în locul lui ж, cu ѱ obicinuesc a scrie și a vorbi și a typări, ádecă жѡпѡнѡл, ѡѡпѡнѡл sau ѡѡпѡнѡлѡ, жѡдекѡлѡ, ѡѡдекѡлѡ sau ѡѡдекѡлѡ, жѡрѡмѡнѡлѡ, ѡѡрѡмѡнѡлѡ sau жѡрѡмѡнѡлѡ, căruei obicêiu mai vîrtos tipografilor nu le este cu cuviință necidecum [130^v].

Comparînd primele două gramatici ale secolului al XVIII-lea, constatăm faptul că lucrarea Ieromonahului Macarie Paisiescul Dragomirneanul aduce, în plus față de cea a lui Dimitrie Eustatievici Brașoveanul, informații despre perfectul simplu al indicativului (*deneaornic*⁶⁹), pronumele demonstrative (*arătătoarele*⁷⁰), și articolului în declinări (încheierea⁷¹). Mai mult, dascălul Macarie prezintă separat articolul adjectival (*cel, cea, cei, cele*) față de cel posesiv genitival (*al, a, ai, ale*). Însă el renunță la interjecție și nici nu prezintă articolul hotărît și nehotărît, deși oferă nenumărate exemple de substantive articulate⁷². Acest lucru se datorează și diferențelor dintre edițiile gramaticii smotrițkiene pe care cei doi cărturari le-au folosit. Dimitrie Eustatievici Brașoveanul a avut drept sursă edițiile din 1697⁷³ și 1755, în timp ce dascălul Macarie a avut în vedere ediția din 1648⁷⁴, de la Moscova. Diferența dintre ediții constă în faptul că aceasta din urmă cuprinde opt părți de vorbire (numele, pronumele, verbul, participiul, articolul, adverbul, prepoziția și conjuncția), renunțînd, față de ediția originală din 1619, de la Evie, la interjecție și avînd în plus articolul, preluat din limba greacă.

⁶⁷ *Ibidem*, fila [120^v].

⁶⁸ *Ibidem*, filele [123^r], [127^r], [130^v], [131^v].

⁶⁹ Cu 30 de recurențe.

⁷⁰ Ms. BAR/102, 1772, fila [112^v]: „Iară arătătoarele sînt doáo, *acesta, acela*, îndoit și acêstea plecîndu—să așa.”

⁷¹ Ms. BAR/102, 1772, fila [4^r]: „Încheierea iaste o parte plecată a cuvîntului, carea mai naintea și pre urma numelor să pune și dintru aceasta cêle ce înainte ádecă să pun sînt acêstea.”

⁷² Vezi Geanina Cristina Butnariuc, *Istoria gramaticii românești*, București, 2006, p. 26-27.

⁷³ Ediția gramaticii slave a lui Meletie Smotrițky din 1619, de la Evie, a fost editată în 1697 de către Antim Ivireanul și tipărită la Snagov. O altă editare este cea din 1755, tipărită la Rîmnicu Vilcea. Pentru mai multe date despre edițiile care au circulat în țările române, vezi D. Strungaru, *Gramatica lui Smotrițky și prima gramatică românească*, în „Romanoslavica”, IV, București, 1960, p. 300-301 și N.A. Ursu, *Op.cit.*, p. XII.

⁷⁴ Această ediție a fost reeditată în 2007, de către E. A. Kuzminova, de la Facultatea de Filologie, Universitatea de Stat din Moscova.

Terminologia folosită atât în definiții, cât și în tot restul *Grammaticii lui Macarie*, este în mare măsură una calchiată după modele din limbile slavonă sau greacă. I. Gheție o numește pe aceasta, ca și pe cea întâlnită la Dimitrie Eustatievici, „terminologie hibridă”⁷⁵, în timp ce N. Iorga cataloghează drept „ciudate”⁷⁶ numele care se dau formelor, precum *acumnic*, *unitoriu*, *rugătoare plecare*, *neivită plecare*, *fitoriu*, *graiu hotărîtoriu* *pătimitoriu* și multe altele.

Considerabil mai restrînsă ca întindere față de primele două părți, cea de-a treia parte nu este mai puțin importantă, ea concretizîndu-se în cîteva încercări de teorie literară asupra poeziei, din nou cu exemple, cele mai multe proprii autorului.

Deși Nicolae Iorga nu se arată încîntat de exemplele de versuri pe care ieromonahul Macarie le oferă după explicația fiecărui tip de stih în parte, numindu-le „versuri care nu prea sună frumos” sau chiar „oribile”⁷⁷, acestea nu trebuie totuși trecute cu vederea.

Dacă nu pot fi înregistrate ca fapte literare, trebuie cel puțin apreciată această preocupare a dascălului cărturar, care de altfel recunoaște neinstruirea sa într-ale poeziei. Redăm mai jos citatul semnificativ:

[...] dintru toată neînvățătura și prostimea mea vrut-am puțin cevași a scrie macar despre o parte iubitorilor de înțelepciune, osărduitori grămmătici ai limbei rumânești, și pentru meșteșugul și ființa poeziei, ádecă pentru facerea stihurilor celor cu meșteșug și întru rumâneasca limbă cu care de vrême că și alte limbi să vād împodobindu-se și cu poeticescul meșteșugul și darul acesta, cum mai vîrtos eleneasca, lătineasca și sloveneasca și altele. Așăzată și alcătuită fiind acuma, cu dariul și cu ajutoriul lui Dumnezeu, rumâneasca grammaică, cu cuviință socotim pentru poeticescul meșteșugul acesta a scrie și a așăza și întru rumâneasca limbă, arătînd cu de-áinsul oareșicare fêliuri ale stihurilor și firea și premenirea glasnicelor și așăzarea pasurilor, ádecă a picioarelor din care fieștecarele stih e alcătuiindu-se. [133']

2.4. Studiu istorico-filologic. Considerații finale

Este important și necesar ca *Grammatica lui Macarie* să fie editată și cercetată din cel puțin două motive la fel de importante.

---

⁷⁵ Ion Gheție, *Preocupări lingvistice în cultura românească veche*, în vol. *Istoria științelor în România. Lingvistica*, București, 1975, p. 17.

⁷⁶ Nicolae Iorga, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea (1688–1821)*, Vol. II, ediție îngrijită de Barbu Theodorescu, Editura didactică și pedagogică, București, 1969: p. 226-227.

⁷⁷ Idem: „iar Ecaterina a II-a se alege, în această distribuție de stihuri, cu altele și mai oribile”.

Pe de o parte, este bine știut faptul că una dintre funcțiile limbii este aceea de conservare culturală, aspect important în istoria oricărui popor. Acest manuscris conservă limba română scrisă din cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, oferind reale dovezi de creativitate lingvistică în ceea ce privește începuturile metalimbajului gramatical românesc.

Pe de altă parte, și această gramatică arată un mod de gândire specific învățaților secolului al XVIII-lea: cum era înțeleasă atât limba în general, atunci când vine vorba de noțiuni de gramatică, precum și limba română în particular, în raport cu slavona, greaca și latina.

La acestea se adaugă ceea ce am menționat încă de la începutul prezentei ediții de text, și anume faptul că nu poți cerceta exhaustiv istoria gramaticii românești decît avînd la dispoziție și luînd în considerare toată lista de gramatici românești alcătuite de-a lungul vremii, de la cea mai veche încercare, în grafie chirilică, trecînd inclusiv prin acelea scrise în latină, germană, franceză sau rusă, și terminînd cu ultima ediție a Gramaticii Academiei.

Capitolul al III-lea

Studiu lingvistic și glosar terminologic

3.1. Particularități fonetice

3.1.1 Vocalismul

Grammatica lui Macarie conservă trăsăturile fonetice comune limbii române scrise din secolul al XVIII-lea.

➤ Velarizarea vocalei [ă]: *să săvîrșăsc* [10^r], alternează cu *să săvîrșesc* [13^r], *trăime* [17^r], *însămnînd* [17^v], *așăzarea* [17^v]; verbul *a vrea/a voi* [18^v]: *vrúrăm*, *vrúsăm*, *vrusăsăm*, *voisăm eu*.

➤ Apar atît termeni în care [ă] este trecut la [a], cît și termeni care îl păstrează pe [ă]:

➤ **a** etimologic apare în adverbul restrictiv *macar*, prezent cu trei ocurențe, în filele [115^r], [133^r] și [136^r]. Macarie oferă ambele variante ale acestuia, denumit legătură poftitoare: „Iară altele—s poftitoare, ádecă *macar* sau *măcar*” [115^r].

➤ Păstrarea lui *e* deschis și accentuat, cînd în silaba următoare apar vocala [e] sau diftongul [ea]: *cêlălalte* (vezi *infra*), *cădêrea* [10^v], *a zêcea* [13^r], *acêstea* [17^r], *întunêrec* [17^v], *vrêmea* [17^v], *fêțe* [18^r], *vrêre—aș fi* [19^v].

➤ Generalizarea formei *să* a pronumelui *se*: „*să săvîrșăscu*” [12^r], „*să cuvine*” [17^r], „*să fac*” [3^r], „*să grăesc*” [3^v], „*să împarte*” [3^v].

➤ Conservarea lui [e] în cuvinte din familia lexicală a termenului *a citi*: „*cetitoriu*” [2^r] și [2^v], „*cetêște*” [3^v] și [135^r], „*cetescu*” [117^v].

➤ Păstrarea lui [u] final la unii termeni precum *înmulțitoriu*, *unitoriu* (vezi *infra*), *straiu*, *scaiu*, *traiu*, *raiu* [10^r], *războiu* [14^v], la auxiliarul verbului *a voi*: „*Voiu vinde*” [25^v], „*Voiu cunoaște*” [30^r], „*Voiu strîga*” [34^r], precum și în cazul verbelor aflate la modul indicativ, timpurile prezent și perfect simplu, persoana I singular: *sîntu* [17^r], *să săvîrșăscu* [12^r], *vóiu voi* [18^v], *fútoriu* [22^r] și *infra*, *vrîndu* (alternat cu *vrînd*) [21^r], *voitoriu* [21^r], *mă voiu* [21^v], *frîgu*, *rogu*, *țásu*, *îchidu*, *înghitu*, *ducu*, *cunoscú*, *întorcu*, *torcu* [29^v], *urăscu* [52^r], „*Umplúiu*” [74^r], „*Tăéiu sau tăiaiu*” [78^r], „*Scrisáiu*” [83^r], „*Făcúiu*” [87^v], „*Căzuiu*” [92^r], „*Săriiu*” [94^v], „*Știúiu*” [101^v], „*Suíiu*” [99^r], „*Avúiu*” [96^v], „*Fuiiu*” [109^r].

➤ Închiderea lui *i* la *î*: *înmulțitoriu* (vezi *infra*), *înmulțit* [17^r], *împărtășîrea* [3^v], *desăvîrșîgoasă* [3^v], uneori existînd ambele variante: *zi*, *zî*, *zile*, *zîle* [13^v], *strigu*, *strîgu* [33^v].

- Sincoparea lui [i] în exemple precum *să voești* [19^v], *voescu-mă* [21^v], *nevoe* [115^r].
- Se păstrează forma moldovenească *năsîp* sau *năsip* [12^r].
- Are loc închiderea lui [e] la [i] în unele cuvinte, dar păstrînd ambele variante: *numi*, *nume*, *numile*, *numele* [16^r].

3.1.2 Consonantismul

Vom trata consoanele după locul de articulare al acestora.

a) Nu se înregistrează rostirea dură a **bilabialelor** [p], [b], [m].

b) **Labio-dentalele** [f] și [v] nu cunosc situații deosebite.

c) **Dentalele** [t], [d], [s], [z]

La neologisme precum *prosódii*, este păstrat [s] etimologic din limba greacă, deși cel mai probabil cuvîntul era pronunțat [prozodii]. De asemenea, dentala [s] este pronunțată dur, lucru ce duce la velarizarea vocalei [ă]: *însămnînd* [17^v], *vrúsăm*, *vrúsăsăm*, *voisăm eu* [18^v], *să face*, *să grăiaște* [133^r].

Și dentala [z] este pronunțată dur în cuvinte precum *Dumnezău* [1^v], *dumnezăesc*, *dumnezăești* [116^r], în alternanță *Dumnezeu* [116^r].

Macarie vorbește de alternanța d / z în cîteva exemple pe care le oferă, fără însă a folosi și el această alternanță în discursul său gramatical: „Așijderea și următoarele graiurile acêstea înduplecate să chiamă, ádecă *radu*, *razu*, *închizu*, *închidu*, *crezu*, *credu*, *rodu*, *rozu*, *rîdu*, *rîzu* și altele asêmene acestora ce sînt însămnate” [29^v].

d) **Alveolarele** [t̪], [dz], [l], [r], [n].

Alveolara [r] apare durificată în cuvinte precum *trăime* [17^r], *vrúrăm* [18^v] și muiată în altele *cetitoriu* [2^r], *întûtoriu* [3^v], *purcegătoriul* [3^v], *ceriu* [4^r], *unitoriul*, *înmulțitoriul* (*passim*).

Uneori apare iotacismul consoanei alveolare [n], dar numai în cazul verbului *a pune*, în același timp cu forma neiotacizată: „și ei așijderea *doáo să pue*” [142^r], „acêste *doáo punsuri să le pue*” [142^r], „și la împărțășiri *a să pune*” [141^r], precum și în cazul verbului *a veni*: „*viu*” [42^v], „*să vie el, ea*” [44^r].

Alveolara [dz] nu apare nici chiar în cuvinte de tipul *Dumnezeu, dumnezeiesc*, ceea ce arată o îndepărtare de moldovenisme și o apropiere de norma literară.

e) Postalveolarele [č], [ǰ], [š], [j].

Macarie explică faptul că există o diferență între „limba rumânească”, adică limba literară, și „limba moldovenească”, adică subdialect, oferind exemple de cuvinte în care postalveolara [j] este înlocuită de [ǰ]: „Moldovênii, în locul lui ж, cu ѱ obicinuesc a scrie și a vorbi și a typări, ádecă жѱпѱнѱл, ѱѱпѱнѱлsau ѱѱпѱнѱл și ѱѱпѱнеáса, жѱдекáта, ѱѱдекáта sau ѱѱдекáта, жѱрѱмѱнтѱл, ѱѱрѱмѱнтѱл sau жѱрѱмѱнтѱл” [130^v], dar nu folosește această alternanță și în textul discursului său.

Postalveolara [š] este cel mai adesea pronunțată dur: *să săvîrșăsc* [10^r], *așăzarea* [17^v], *sfîrșitul* [132^v], *desăvîrșita* [132^v], *împărtășirilor* [141^r].

f) Velarele [c], [g] nu cunosc situații deosebite.

g) Consoana laringală [h] nu cunoaște situații deosebite.

h) Consoanele duble sau geminate – Vezi subcapitolul *Notă asupra ediției*.

3.1.3 Diftongii

➤ În poziția în care astăzi avem un [é] (*e accentuat*), urmat în silaba următoare de un [e] sau [i] *neaccentuți*, slova *iati* [ѱ] este redată în transcriere fonetică prin [ê]: *înțelêgere* [3^v], *асѱменѱ* = *asêmenea* [117^r], *ачѱсте* = *acêste* [121^r], *къдѱре* = *cădêre*, *съ вѱде* = *să vêde*, *чѱлелáлте* = *cêlelalte* [121^v], *пременѱце* = *premenêște* [122^v], *ѱнѱлтеѱ* = *unêltele* [126^v].

➤ Păstrarea lui [u] final în unele cazuri duce la crearea diftonugului [ju]: *făcătoriul, iubitoriul, cetitoriul, traiu* [2^v].

➤ Păstrarea diftongului [oá] în cuvinte precum: *oáă, oáăle* [16^v], *doáo, doáoस्पрезêce* [18^r], *noáă* [18^r].

3.2. Particularități morfologice

Înainte de orice analiză, trebuie să precizăm faptul că Macarie vorbește despre opt categorii gramaticale destul de complexe, care conțin numeroase subclase, unele amestecate în așa fel încât apar multe confuzii și uneori greșeli. Nu întotdeauna una și aceeași „parte de cuvânt” desemnează o parte de propoziție clar delimitată. Astfel, dacă e simplu de înțeles paradigmele *numelui* și ale *graiului*, echivalate doar prin substantiv, respectiv verb, nu același lucru se poate spune despre *întîe-punere*, *spre-grai* și *legătură*. Echivalate cu paradigmele actuale, acestea cuprind, amestecat, adverbe, conjuncții, prepoziții, interjecții. Acest lucru ne arată faptul că în mod special părțile de vorbire neflexibile nu sunt atât de bine înțelese, fiind în unele cazuri chiar confundate unele cu altele.

3.2.1. Substantivul

Declinarea

În gramatica sa, dascălul Macarie deosebește douăzeci și două de declinări ale substantivului, pe care le clasifică în funcție de gen și în funcție de terminația specifică fiecărui caz în parte. Chiar și *plecările* (declinările) pot fi, în viziunea acestuia, *plecate* sau *neplicate* (declinate sau nedeclinate), astfel încât sunt deopotrivă corecte exprimările *lui Adam* și *Adamului*:

Plecata și neplecata plecarea a șasea iaste a numelor celor bărbătești, a celor grecești și a celor jidovești, a celor ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșăsc plecat în *ul*, întru cădêrea cea născătoare în *ui*, întru cădêrea cea dătătoare în *ui*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *ul*, întru cădêrea cea chemătoare în *e* sau în *le* sau în *ul*, ádecă *Adám*, *Avraám*, *Isaac*, *Iacob*, *Israíl*, *Vysarión*, *Rafail*, *Gravriíl*, *Ghedeón* și cêlălalte toate numele cîte sînt ale a șasei plecări aceștiei. [11^v]

precum și *primenite* sau *neprimenite*, adică substantivul își poate schimba sau nu forma atunci cînd este declinat, în funcție de caz:

Premenitoarea și nepremenitoarea plecarea a noáea iaste a numelor celor femeesti, a celor ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșăsc în *ea* sau în *a*, întru cădêrea cea născătoare în *ii* sau în *ei*, întru cădêrea cea dătătoare în *ii* sau în *ei*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *ea* sau în *a*, întru cădêrea cea chemătoare în *ea* sau în *a*, ádecă

cărămida, cruda, punga, pungii, surda, frica, fricii, pilda și cêlălalte toate numele cîte sînt ale a noăă plecărei aceștiei. [12^v]

Numărul

În *Grammatica lui Macarie*, substantivele au două numere: *unitoriu* și *înmulțitoriu* (*singular* și, respectiv, *plural*). De asemenea, substantivele proprii prezintă și ele formă de plural, după cum se poate vedea în toate exemplificările oferite: *Adami* [12^r], *Macarii* [13^r], *Nicolai*, *Nicolaii* [13^v], *Ieremii* [14^r], *Ecaterini*, *Ecaterine*, *Marii* [17^r].

Pentru unele substantive declinate ca exemplu sunt date două forme de plural: *gropi*, *groape* [10^r], *mulțimele*, *mulțimile* [11^v], *cărămizi*, *cărămide* [13^r], *hotaruri*, *hotară* [14^v], *numi*, *nume*, *numile*, *numele* [16^r]. Unele dintre substantivele cu două forme de plural sunt omofone, diferența înregistrîndu-se doar la nivelul scrierii cu caractere chirilice: *wámenŭ*, *wámeni* [12^r], *пърѣнци*, *пърѣнци* [16^r].

Genul

Macarie distinge în lucrarea sa patru genuri gramaticale, *barbătesc* ‘masculin’, *femeesc* ‘feminin’, de-mijlocnic ‘neutru’, cel de-al patrulea gen, *de-obștnicul*, fiind considerat cel al substantivelor epicene:

„Neamurile sînt în limba rumânească patru: bărbătescul, ádecă *domnul*, femeescul, ádecă *doamna*, de-mijlocnicul ádecă *raiul* sau *ceriul*, de-obștnicul ádecă *omul* sau *vulturul* sau *turtureaua*, care cu un glas și cu o încheiere bărbătescă sau femeiască pre amîndoáo neamurile le arată” [3^v]-[4^r].

Cazul

Macarie identifică cinci cazuri în limba română: „Și căderi sînt cinci: numitoarea, născătoarea, dătătoarea, pricinuitoarea și chemătoarea, dintrú care oáble și drêpte să numesc doáo: numitoarea și chiemătoarea că, oblu sfînd, ființa oablă o însămnează. Iară cêlălalte sînt lăturnice” [4^r].

Denumirile cazurilor substantivului nu sunt termeni neologici, ci au fost obținuți prin calchiere după modelul slavon (a se vedea studiul comparativ cu *Gramatica lui Meletie Smotrițki*).

Cazurile genitiv și dativ (*cădere născătoare*, respectiv *dătătoare*) duc și la articularea numelor proprii cu articol hotărît, atît la singular, cît și la plural: *Ecaterinii*, *Ecaterinei*,

Ecaterinilor, Ecaterinelor, Mariei, Marii, Mariilor [17^r], Nicolaiului, lui Nicolaiu, Nicolailor, lui Adam, Adamului [12^r], Adamilor [12^v], lui Macarie, Macariilor [13^r].

3.2.2. Articolul

În gramatica sa, dascălului Macarie denumește articolul *încheiere* și îl împarte în două categorii: „încheierea iaste o parte plecată a cuvîntului, carea mai naintea și pre urma numelor să pune”. Deși deosebește articolele proclitice de cele enclitice, clasificarea lui este stîngace și amestecată. Din prima categorie fac parte articolul demonstrativ (adjectival), pronumele relative (adjectivale) *care* și *ce*, articolul posesiv genitival, toate la rîndul lor împărțite pe genuri și numere. Cu toate că nu există termeni specifici pentru fiecare tip de articol în parte, paradigmele sunt constituite din numeroasele exemple pe care le dă.

Substantivele proprii sunt articulate după cum urmează: dacă numele proprii feminine primesc articol hotărît enclitic la genitiv și dativ (*cădere născătoare*, respectiv *dătătoare*), la ambele numere, *Ecaterinii, Ecaterinei, Ecaterinilor, Ecaterinelor, Mariei, Marii, Mariilor [17^r]*, numele masculine pot primi atît articol hotărît enclitic, cît și proclitic atunci cînd se află la singular, iar atunci cînd sunt trecute la plural primesc articol hotărît enclitic: *Nicolaiului, lui Nicolaiu, Nicolailor, lui Adam, Adamului [12^r], Adamilor [12^v], lui Macarie, Macariilor [13^r].*

3.2.3. Adjectivul

Deși îl găsim în categoria gramaticală a *împărtășirii*, totuși adjectivul nu este clar delimitat sau înțeles. Împărtășirea cuprinde deopotrivă atît adjectivul, cît și gerunziul și participiul, moduri verbale neprezentate laolaltă cu celelalte.

Împărtășirea iaste o parte a cuvîntului plecată dintrî osăbirea numelui și a graiului, împărtășire avînd și îi urmează aceștiei și la noi opt: neamul, chipul, forma, numărul, cădêrea, anul sau vrêmea, așăzarea și înjugarea [21^r].

Adjectivul pronominal apare în cadrul clasei gramaticale denumite *încheiere*, alături de articolul posesiv genitival: „*Încheierea* iaste o parte plecată a cuvîntului, carea mai naintea și pre urma numelor să pune” [4^r]. Cele ce se așază înaintea substantivelor sunt *cel/cela*,

*cest/cesta*⁷⁸, *care/carele*, împreună cu variantele date pentru genul feminin și genul neutru. Acestea sunt exemplificate prin trecere la toate cazurile, pentru fiecare gen în parte, atât la singular, cât și la plural.

Bărbătească, unitoriu	[Femeiască] Înmulțitoriu
N. <i>cel, cela, cest, cesta</i>	N. <i>cêle, cêlea, cêste, cêstea</i>
N. <i>celui, celuia, cestui, cestuia</i>	N. <i>celor, celora, cestor, cestora</i>
D. <i>celui, celuia, cestui, cestuia</i>	D. <i>celor, celora, cestor, cestora</i>
P. <i>cel, cela, cest, cesta, pre cel, pre cela, pre cest, pre cesta [4^r]-[4^v]</i>	P. <i>cêle, cêlea, cêste, cêstea, pre cêle, pre cêlea, pre cêste, pre cêstea [4^v]</i>

De-mijlocnică unitoriu	Înmulțitoriu
N. <i>care, carele</i>	N. <i>care</i>
N. <i>cărui, căruia, căruiei</i>	N. <i>căror, cărora</i>
D. <i>cărui, căruia, căruiei</i>	D. <i>căror, cărora</i>
P. <i>care, carele, pre care, pre carele</i>	P. <i>care, pre care [5^r]</i>

Cele ce se așază după substantive sunt de fapt desinențe împărțite pe genuri și cazuri, după cum se poate observa:

Iară cêle ce pre urma numelor să pun sînt acêstea:

Femeiască unitoriu	Înmulțitoriu
N. <i>ă, a</i>	N. <i>e, le, i</i>
N. <i>ii, ei</i>	N. <i>or</i>
D. <i>ii, ei</i>	D. <i>or</i>
P. <i>ă, a</i>	P. <i>e, le, i</i>
C. <i>ă, a</i>	C. <i>i, e, le, or [5^v]</i>

Spre sfîrșitul părții de morfologie a gramaticii sale, Macarie vorbește despre *chipurile izvorîrilor cuvintelor*, cîteva moduri de formare a cuvintelor. Acestea „sînt șapte, ádecă *părintescul, avuțiialnicul, alăturătoriul, preacovîrșitoriul, dezmiárdătoriul, numêlnicul și grainicul*” [115^r]. Dintre acestea *alăturătoriul nume* face referire la gradul comparativ de superioritate al adjectivului, „ádecă *mai bun, mai mare, mai frumos, mai luminos și cêlelalte*”

⁷⁸ Adjectivele pronominale *cela* și *cesta*, împreună cu variantele pentru genul feminin, nu sunt diferențiate în adjectiv pronominal de apropiere, respectiv de depărtare, ci sunt exemplificate doar împreună.

[115^v], *preacovârșitorul* exprimă un tip de superlativ absolut, „ădecă *preamare, prealuminos, preafrumos, preabun* și cêlelalte” [115^v], iar *numêlnicul* reprezintă adjectivele derivate din substantive, după cum îl definește: „cel ce de la nume să izvorêște, ădecă *dumnezăesc* de la *Dumnezeu, omenesc* de la *om* și altele asêmena” [116^r].

3.2.4. Pronumele

Calchiind termenului slavonesc, pronumele sau *în-loc-de-numirea* prezintă un statut bine delimitat în această gramatică, cu cinci tipuri identificate, la rîndul lor clasificate în funcție de gen, număr recunoscîndu-i-se rolul de substitut al substantivului/numelui, de unde și denumirea acestuia.

În-loc-de-numirea iaste o parte a cuvîntului plecată, în locul numelui luîndu-să. Iară dintrû în-loc-de-numirea aceasta, una ădecă iaste întîitoare, iară alta e avuțialnică, iară alta e arătătoare, iară alta e pomenitoare, iară alta e pricinuitoare. Și îi urmează aceștiei patru: neamul, numărul, cădêrea și fața [111^r].

Un lucru interesant în ceea ce privește clasificarea pe care o face Macarie și modul lingvistic de a înțelege funcțiile comunicării și rolurile într-un dialog îl reprezintă crearea unei clase speciale doar pentru pronumele de persoana a III-a, feminin și masculin, singular și plural. Astfel, în paradigma *în-loc-de-numirii pomenitoare* sunt amestecate forme ale pronumelui personal (*el, ea, ei, iale, dînsul, dînșii, dînsa, dînsele*), de întărire (*însuși, însăși, însele*) și reflexiv (*să/se, își, și*) (a se vedea [113^r]-[113^v]).

În paradigma *în-loc-de-numirii întîitoare* (pronumele personal), sunt notate formele pronumelui personal de persoana I și a II-a, precum și cele ale pronumelui de întărire: *eu* sau *însumi, noi sau ne sau înșine, tu sau te sau însuți, voi sau vă sau înșivă* [111^v].

Avuțialnicile (pronumele și adjectivele pronominale posesive) sunt patru, referindu-se, bineînțeles, doar la primii doi posesori (*eu, tu*), singular și plural: „ădecă *al mieu, al tău, al nostru, al vostru* și cêlelalte” [111^v], prin *cêlelalte* referindu-se la formele derivate din acestea patru, în funcție de caz și în funcție de genul și numărul obiectelor posedate.

În-loc-de-numirile arătătoare (pronumele și adjectivele demonstrative de apropiere și de depărtare) „sînt doáo, *acesta, acela*” [112^v]-[113^r], declinate la masculin și feminin, singular și plural și trecute prin toate cazurile, cu precizarea faptului că formele de apropiere sunt prezentate și la cazul vocativ: *o, acêstea* [113^r].

Paradigma *pricinuitoarelor* (pronumele reflexive) nu este atît de clară și are în viziunea acestei gramatici doar forme pentru *cădêrea pricinuitoare*, adică doar pentru cazul acuzativ.

Iară pricinuitoarele sînt trei, pricinuitoare cădêre numai avînd și asêmene plecîndu-se întru amîndoáo neamurile.

Unitoriu

P. *pre sinemi* sau *pre sineși*, *pre sineți* sau *pre sineși*;

Înmulțitoriu

P. *pre sinene* sau *pre sineși*, *pre sinevă* sau *pre sineși* [113^v].

În ceea ce privește paradigma *pricinuitoarelor*, aceasta mai cuprinde și pronume demonstrative de apropiere și depărtare: „*acestași*, *același*, *al*, *a*, *ai*, *aleacestuiiași*, *aceluași*, [...] *pre acestași*, *pre același*, *acêiași*, *aceștiași*, [...] *pre aceastași*, *pre acêiași*, [...] *acestorași*, *acelorași* [...] și cêlelalte” [113^v].

Terminînd această clasificare a *în-loc-de-numirilor*, dascălul Macarie mai notează declinarea cîtorva pronume reflexive de persoana a treia, la plural și singular, cazurile nominativ, genitiv, dativ, respectiv acuzativ: N. *însul*, N. *înșilor*, D. *însii*, *însei*, P. *însăle* sau *însele* sau *pre însăle* sau *pre însele* [114^r].

3.2.5. Numeralul

În *Grammatica lui Macarie*, numeralul nu reprezintă o parte de vorbire distinctă, ci o subcategorie a substantivului, flexibilă. Astfel, *numile cêle numărătoare* pot fi articulate și trecute prin toate cazurile substantivului, inclusiv vocativul, la masculin, neutru și feminin, singular și plural, după cum se poate observa mai jos. Nu sunt prezentate alte clasificări ale numeralului și nici nu sunt notați alți termeni care ar putea arăta o înțelegere mai bună a acestei părți de vorbire și o deosebire de celelalte.

Bărbătească și de-mijlocnică
unitoriu

N. *un*, *unul*

N. *unui*, *unuia*, *unuei*, *unului*

D. *unui*, *unuia*

P. *un*, *unul*, *pre un*, *pre unul*

C. *o*, *unul*, *o*, *unule*

De-mijlocnică și femeiască

înmulțitoriu

N. *doáo*, *cêle*, *cêste doáo* sau *doáă*

N. *al, a, ai, ale celor, cestor doáo, doáálor*

P. *doáo, cêle, cêste doáo, pre cêle, pre cêste doáo*

D. *celor, cestor doáo, doáálor*

C. *o doáo*

Așijderea și *trei* și *patru* și *cinci* și *șase* și *șapte* și *opt* și *noáă* și *zêce*, *unsprezêce*, *doáosprezêce*, *treisprezêce*, *patrusprezêce*, *cincisprezêce*, *șaisprezêce* sau *șasesprezêce*, *șaptesprezêce*, *optsprezêce* sau *opsprezêce*, *noáăsprezêce*, *doáozeci*, *treizeci*, *patruzeți*, *cinzeci* sau *cincizeci*, *șaizeci* sau *șasezeci*, *șaptezeci*, *opzeți* sau *optzeți*, *noáăzeți*, *o sută*, *o mie*, *un milion* sau *un întunêrec* și cêlelalte [16^r]-[17^v].

În același timp, dascălu Macarie încadrează numeralul adverbial într-o clasă extrem de bogată și amestecată, neflexibilă, care cuprinde și adverbe, interjecții, conjuncții, prepoziții și modul imperativ al verbelor, denumită *spre-graiu*. În acest caz, vorbim despre *spre-graiu cîtățimei*, în a cărei paradigmă de asemenea sunt amestece numeralul adverbial și adverbul canitativ.

Spre-graiul iaste o parte a cuvîntului neplecată, asupra graiului grăindu-se sau pre urmă grăindu-să. [...] Iară altele ale cîtățimei, ádecă *o dată*, *de doáoori* sau *doáo ori*, *de trei ori* sau *trei ori*, *de patru ori* sau *patru ori*, *de multe ori*, *de puřintêle ori* sau *de puřintêle ori* sau *puřîne ori* [114^v].

3.2.6. Verbul

Diatezele. În *Grammatica lui Macarie*, acestea sunt denumite *neamuri* sau *așezări* [17^v]. Cărturarul le împarte în trei categorii, fiecare exemplificate, astfel: „neamul lucrătoriu, ádecă *bátu*”, acesta fiind echivalentul diatezei active, „neamul pătimitoriu, ádecă *mă bátu*” – cu corespondentul actual în diateza pasiv-reflexivă și „neamul de-míjlocnic, ádecă *sănătățezu*, ádecă *sîntu sănătos*”, echivalentul diatezei pasive.

Modurile și timpurile

În ceea ce privește **timpurile** verbale, Macarie notează șase tipuri de *ani* sau *vremi*, astfel: *acúmnic* – timpul prezent, *dăúnăznic* – timpul imperfect, *deneáornic* – timpul perfect simplu, *odinioárnic* – timpul mai mult ca perfectul, *nehotărît* – timpul perfect compus și

fiitoriu – timpul viitor [18^r]. Le vom explica pe rând, mai jos, împreună cu fiecare mod în parte.

Modul verbal poartă denumirea de *plecare* [17^v]. În *Grammatica* aceasta sunt prezentate cinci *plecări*, nediferențiate (personale/nepersonale), după cum urmează: *plecarea hotărâtoare* – modul indicativ, *plecarea poruncitoare* – modul imperativ, *plecarea rugătoare* – modul condițional-optativ, *plecarea supuitoare* sau *plecătoare* – modul conjunctiv și *plecarea neivită* – modul infinitiv, toate explicate cu numeroase exemple.

Indicativul prezent (*Poruncitoare plecare, acumnic*). De multe ori formele de indicativ prezent neiotacizate alternează cu acelea iotacizate: „*pieiu* sau *pieru*, *saiu* sau *saru*, *dormu*, *moriu*, *sorbu*, *esu*” [60^v], „*taiu*, *înviu*, *moiu*, *încuiu*, *încheiu*, *tămîiu*” [78^r].

Verbul *a vrea/a voi* alternează astfel: „*Voitu–m–am fost*, *vrutu–m–am fost*, *voitu–te–ai fost*, *vrutu–te–ai fost*, *voitu–s–au fost*, *vrutu–s–au fost el, ea*” [22^r].

Verbul *a fi* prezintă forme analogice și variantele scurte ale acestora, precum: „*Sîntu* sau *s*, *ești*”, „*Sîntem*, *sînteți*, *sînt* sau *s*” [109^r]. Forma acestui verb la persoana a treia singular cunoaște atât varianta veche, cât și pe cea modernă, lucru ce atestă faptul că limba română se afla în faza de constituire încă din cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea: „*este*, *iaste*, *e* sau *i*” [109^r], „*Slova iaste (...)*” [3^r], „*Cuvîntul este (...)*” [3^v].

Indicativul imperfect (*Poruncitoare plecare, dăunăznic*). Verbul *a vrea / a voi* prezintă ambele variante, concomitent, cu două forme pentru *a voi*, atât la singular: „*vream*, *voiam*, *voiiam eu*, *vreai*, *voiai*, *voii ai*, *vrea*, *voiá*, *voiiá el, ea*” [18^r], cât și la plural: „*vream*, *voiam*, *voiiam noi*, *vreați*, *voiați*, *vreá*, *voiá*, *voiiá ei, iále*” [18^v].

De asemenea, în toate cazurile, pluralul verbului la persoana a treia are aceeași formă precum singularul: „*vindea el, ea*”, „*vindea ei, iale*” [25^r], „*cunoștea el, ea*”, „*cunoștea ei, iale*” [29^v], „*strîga el, ea*”, „*strîga ei, iale*” [33^v], „*venea el, ea*”, „*venea ei, iale*” [42^v].

Indicativul perfect compus (*Poruncitoare plecare, nehotărît*). Auxiliarul *a avea*, folosit la persoana a III-a, împrumută la singular forma folosită la plural, aspect gramatical specific textelor vechi românești: „*au căzut el, ea*”, „*au căzut ei, iale*” [92^r], „*au sărit el, ea*”, „*au sărit ei, iale*” [95^r], „*au avut el, ea*”, „*au avut ei, iale*” [97^r], „*au suit el, ea*”, „*au suit ei, iale*” [99^v], „*știut–au el, ea*”, „*știut–au ei, iale*” [101^v], „*datu–s–au el, ea*”, „*datu–s–au ei, iale*” [107^r], „*fost–au el, ea*”, „*fost–au ei, iale*” [109^v].

Macarie folosește și exemplifică și aspectul popular al indicativului perfect compus, caracteristic mai ales graiului moldovenesc, cu participiul auxiliarului *a fi*:

„Nehotărît unitoriu (...)

Am fost băut eu, ai fost băut, au fost băut el, ea

Înmulțitoriu

Am fost băut noi, ați fost băut, au fost băut ei, iale” [45^r].

Indicativul perfect simplu (*Poruncitoare plecare, deneáornic*) îl păstrează pe [u] final la persoana I, singular, în toate cazurile: „*Cunoscúiu*” [29^v], „*Mă strígaiu*” [36^r], „*Dusáiu*” [38^v], „*Băúiu*” [44^v], „*Luaiu*” [48^v], „*Uriúu*” [52^r], „*Născuiu*” [56^v], „*Sorbiiu*” [60^v], „*Zidiiu*” [65^r], „*Închisáiu*” [69^v].

Verbul *a fi*, dar și alte verbe, sunt conjugate folosind atât formele etimologice, cât și variantele noi, analogice, după cum se vede la fila [109^{r-v}]:

Deneáornic unitoriu

Fuiú, fuși, fu

Înmulțitoriu

Furám, furăți, fură

Sau unitoriu

Fusám sau fuseiu, fusăși sau fuseși, fusă sau fuse

Înmulțitoriu

Fusărám sau fuserám, fusărăți sau fuserăți, fuseră sau fuseră

Spre deosebire de acesta, verbul *a avea* prezintă doar forme vechi, asigmatice⁷⁹:

Deneáornic unitoriu

Avúiu, avuși, avú

Înmulțitoriu

Avúrám, avurăți, avură

În foarte multe cazuri, forme de perfect simplu (*deneáornic*) trec drept forme de mai mult ca perfectul (*odinioárnic*): „*Odinioarnic unitoriu: Avusám eu, avusăși, avusă el, ea*” [97^r], „*Odinioarnic // Înmulțitoriu: Ne făcusám, vă făcusăți, să făcusă ei, iale*” [89^v].

---

⁷⁹ GALR 2009, p. 307.

Indicativul mai mult ca perfectul (*Poruncitoare plecare, odinioárníc*). Așa cum am precizat mai sus, uneori dispar sufixele specifice *-se-* și *-ră-*: „*Avusăm eu, avusăși, avusă el, ea*” [97^r], „*Ne cunoscusăm, vă cunoscusăți, să cunoscusă ei, iale*” [31^v]. Din această cauză, uneori formele de persoana I și a III-a sunt identice: „*Strîgasăm eu, strîgasăși, strîgasă el, ea*” // „*Strîgasăm noi, strîgasăți, strîgasă ei, iale*” [34^r].

Verbul *a vrea / a voi* apare conjugat cu ambele forme:

Odinioárníc unitoriu

vrusăsăm, voisăm eu, vrusăsăși, voisăși, vrusăsă, voisă el, ia

Înmulțitoriu

vrusăsăm, voisăm noi, vrusăsăți, voisăți, vrusăsă, voisă ei, iale

Indicativul viitor (*Poruncitoare plecare, fiitoriu*). Macarie exemplifică viitorul atât cu auxiliar antepus, cât și postus: „*Vinde–voiu, vinde–vei, vinde–va*”, „*Vinde–vom, vinde–veți, vinde–vor*” [25^v]. De asemenea, el nu prezintă forme populare ale acestuia.

Viitorul anterior nu este separat de viitorul propriu-zis. De asemenea, sunt prezentate forme simple, precum „*Voiu fi cunoscut, vei fi cunoscut, va fi cunoscut*” [30^r], cât și forme cu auxiliarul *a fi* dublu exprimat: „*Voiu fi fost cunoscut, vei fi fost cunoscut, va fi fost cunoscut*” [30^r]. La fel ca în cazul viitorul simplu, și aici avem forme antepuse ale auxiliarului: „*Fi–vom fi strîgat, fi–veți fi strîgat, fi–vor fi strîgat*” [34^v], „*Fi–vom fi fost strîgat, fi–veți fi fost strîgat, fi–vor fi fost strîgat*” [34^v].

Verbul *a fi* sau, altfel spus, *graiul fînțalnic* nu acceptă varianta auxiliarului dublu exprimat decât în cazul antepunerii: „*Voiu fi fost, vei fi fost, va fi fost*” [109^v], dar „*Fi–voiu fi fost, fi–vei fi fost, fi–va fi fost*” [110^r].

Conjunctivul prezent (*suppuitoarea sau plecătoarea plecare, acumnic*) nu prezintă situații deosebite: „*Să vîndu, să vîndu, să vinzi, să vînză el, ea*” [26^v], „*Să cunoaștem, să cunoașteți, să cunoască ei, iale*” [31^r]. Sunt exemplificate în *Grammatica lui Macarie* și verbe care la persoana a III-a au conjuncția *să* antepusă, astfel: „*să să deae sau dea–să, deae–să el, ea*” [108^r], „*să să deae sau dea–să, deae–să ei, iale*” [108^r].

Verbul *a vrea / a voi* apare la conjunctiv doar cu forma „*Să vóiu, să voéscu, să vei, să voéști, să vá, să voiáscă el, ea*”, „*Să vom, să voi, să véți, să voiți, să vá, să voiáscă ei, iale*” [20^v].

Călugărul cărturar Macarie nu prezintă **conjunctivul perfect** în *Grammatica* sa.

Imperativul. *Poruncitoarea plecare* exemplificată de Macarie are forme atât pentru persoanele a II-a și III-a, singular și plural, prezentând în mod regulat și o flexiune care aparține conjunctivului: „*Voiaste tu, voiască el, ea*” [19^r], precum și „*Să voești tu, să voiască el, ea*” [19^v]. Același lucru este valabil și pentru negații: „*Nu vinde sau să nu vinzi tu, nu vînză sau să nu vînză el, ea*” [26^r].

Verbul *a avea* are la persoana a II-a singular forma *aibi*: „*Aibi tu*”, „*Să ai sau să aibi tu*” [97^v].

Condițional-optativul (*rugătoarea plecare, acumnic*). Verbul auxiliar de persoana I singular are forma *ași*: „*ași bate*” [17^v], „*Ași vrea*” [19^v], „*Vrêre-ași*” [19^v], „*M-ași duce*” [41^v], „*Da-m-ași*” [107^v], „*Ași fi*” [110^r], „*Ași ști*” [102^v], „*Ași sui*” [100^r].

Condițional-optativul perfect. Pe lângă formele obișnuite de perfect: „*Ași fi fost băut*” [45^v], precum și forma de perfect antepus: *Băut-ași fi fost* [45^v], condițional-optativul cunoaște și o formă de imperfect, dar care utilizează verbul la forma de infinitiv lung în locul participiului, astfel: „*Sau dăunăznic unitoriu: Vrêre-aș fi, vrêre-ai fi, vrêre-ar fi el, ea // Înmulțitoriu: Vrêre-am fi, vrêre-ați fi, vrêre-ar fi ei, iale*” [19^v].

Infinitivul (*neivită plecare*). În definiții și norme de scriere, forma de infinitiv a verbelor se împletește cu aceea de conjunctiv, observându-se totuși o preferință pentru folosirea infinitivului scurt, în aproape toate structurile sintactice, aceasta fiind o particularitate morfologică și sintactică a textelor vechi românești: „*Să cuvine a ști*” [119^r], „*Cu urmare e (...) a așaza și a alcătui spre folosul învățătorilor*” [120^v], „*cei după moartea noastră dascăli au volnicie toca a le face*” [123^r], „*pentru aceasta datoriu iaste or tălmăcitoriu (...) a o păzi*” [125^v], „*mi să pare de ajuns a fi după a noastră putere a scrie*” [132^v], „*vrut-am puțin cevași a scrie*” [133^r].

Infinitivul este folosit adesea și la diateza pasiv- reflexivă: „*să pot a să pune și unele și altele*” [108^v], „*Împunsurile cèle deasupra (...) numai la unitoarea femeiasca născătoarea cădêre să făcu a să pune*” [116^r], „*Înștiințare să fie, cum că încovăiata, ádecă camora, așazată e și la împărtășiri a să pune*” [141^r], „*să poate unul numai a să păzi cel de la sfîrșitul cuvîntului*” [141^v], „*să poate a să premeni în ɛ*” [142^r].

Participiul și **gerunziul** fac parte din acea clasă gramaticală denumită de Macarie *împărtășire*; aceasta cuprinde totalitatea cuvintele care derivă din substantive sau verbe, ele la rândul lor având categorii gramaticale flexionare sau de relație.

[21^r] Împărtășirea iaste o parte a cuvântului plecată dintr-o osăbirea numelui și a graiului, împărtășire avînd și îi urmează aceștiei și la noi opt: neamul, chipul, forma, numărul, cădêrea, anul sau vrêmea, așăzarea și înjugarea.

Împărtășirea neplecată (sau *nehotărîtă* în unele cazuri) reprezintă verbul la modul gerunziu. Iată câteva exemple: împărtășire pătimitoare neplecată: „Vînzîndu-mă eu, vînzîndu-te tu, vînzîndu-să el, ea” [28^v]; împărtășire plecătoare nehotărîtă: „Vînzînd” [27^r]; împărtășire lucrătoare neplecată „Cunoscînd” [31^r].

Împărtășirea plecată reprezintă verbul la modul participiu, care prin conversiune devine substantiv. Iată un astfel de exemplu:

Împărtășire pătimitoare hotărîtă plecată, dintr-un hotărîtul an ieșită

Hotărîtă, bărbătească, unitoriu

N. *vîndut, vîndutul*

N. *vîndutului*

D. *vîndutului*

P. *vîndut, vîndutul, pre vîndutul*

C. *o vîndut, o vîndutul, o vîndutule* [29^r]

De asemenea, participiul este prezent și în subcapitolul *Pentru chipurile izvorîrilor cuvintelor*, în care Macarie descrie șapte moduri de formare a cuvintelor, *grainicul* fiind unul dintre acestea: „*Grainicul asêmene e cela ce de la grai să izvorêște, ádecă iubit de la iubescu, scris de la scriu și altele asêmene*” [116^r].

Nu găsim prezentat în această *Grammatică* **modul supin**, probabil din cauza asemănării foarte mari cu participiul.

De asemea, verbul are două *chipuri*: „întîtóriu, ádecă *dórmu*, purcegătóriu, ádecă *dormitézu*” [18^r], cu alte cuvinte, făcînd analogie cu formele de infinitiv ale verbului, infinitivul scurt (*a dormi*), respectiv infinitivul lung (*dormire*) și avînd în vedere etimologia celor două cuvinte, *lat. dormire* și, respectiv, *lat. dormitare*, putem spune că dascălul Macarie

distinge în gramatica sa între o formă scurtă și una lungă de indicativ, la prezent, persoana I, singular, provenind din verbe latinești cu forme ușor diferite și înțeles aproape asemănător (a dormi, respectiv 'a moțâi'). Spre deosebire de *chipuri, formele*, care sunt tot două la număr, fac referire la cuvântul de bază și cuvântul derivat, obținut cu prefix: „curată, ádecă *fácu*, alcătuită sau împreună-pusă, ádecă *prefácu*” [18^r].

În *Grammatica lui Macarie*, termenii *singular* și *plural* sunt calchiați din slavonă: *unitoriu* și *înmulțitoriu*, iar cele trei persoane sunt denumite *fête*: „întîia, ádecă bátu, a doáo, ádecă bați, a treia, ádecă bate” [18^r].

Conjugarea. În ceea ce privește clasificarea flexionară a verbelor, aceasta este neclară totuși, iar în unele cazuri (cum sunt gerunziul și participiul) pare a fi chiar amestecată cu declinarea substantivelor în funcție de caz, gen și număr. În *Grammatica lui Macarie*, spre deosebire de gramaticile moderne, participiul verbului articulat cu articol hotărât enclitic nu trece în clasa gramaticală a substantivului; a se vedea pentru aceasta filele [27^r], [29^r], [33^{r-v}], [35^v], [38^r], [42^{r-v}], [44^{r-v}], [46^r], [47^v], [48^r], [49^v], [51^v], [53^v], [54^r], [55^v], [56^r], [58^r], [60^r], [62^{r-v}], [64^{r-v}], [66^v], [68^v], [69^r].

Dascălul Macarie vorbește despre existența în limba română a nu mai puțin de treizeci și patru de *înjugări* clasificate astfel: „premenitoare doáosprezêce, noáă înduplicate, doáosprezêce drêpte și una ființialnică” [18^r]. Clasificarea sa nu ține cont de forma verbului la infinitiv, ci de terminația verbului la modul indicativ, timpul prezent, persoana I sau a II-a, după cum vom vedea mai jos. Totuși, el exemplifică doar douăzeci și patru de *înjugări*, la rîndul lor clasificate în subcategoriile ușor amestecate și care, de cele mai multe ori, coincid.

Prezentăm în cele ce urmează, pe scurt, clasificarea pe care o propune Macarie. Cu cifre romane am notat numărul *înjugării* așa cum îi este atribuit în *Grammatică*.

➤ *Înjugări premenitoare*: III) verbele care la indicativ prezent își schimbă terminația la persoana a II-a singular (în contrast cu persoana I) în *-gi, -ș, -z, -ț, -ci, -șt*: „*frígu – frígi, rodu – rozi, țásu – țéși, închidu – închizi, înghitu – înghiți, ducu – duci, cunoscu – cunoști, întorcu, întorci, torcu, torci* și altele asemenea acestora” [29^v], IV) „*Strígu, strígu, strígi, strígă el, ea*” [33^v], V) „*ducu, duci, duce*” [38^v], IX) *urășcu – urăști* [52^r], X) *nascu – naști* [56^r], XI) „*sîmptu sau sîmțu sau simptu sau simțu, pieiu sau pieru, saiu sau saru, dormu, moriu, sorbu, esu, fugu, mintu, înghitu sau înghițuși cêlelalte*”⁸⁰ [60^v], XII) „*zîdescu sau zidescu,*

⁸⁰ Această *înjugare* este încadrată în două clase [!] [sublinierea ne aparține]: „Graiul hotărîtoriu lucrătoriu al *înjugării a unsprezêcelei a premenitoarelor și a curatelor graiurilor*, ádecă *sîmptu sau sîmțu sau simptu sau*

vorbescu, privescu, osîndescu, glumescu” [64^v], XVII) „*făcu, faci, făce*” [87^r], „*căzu sau cădu, cazi, cade*” [91^v].

➤ *Înjugări înduplecate*: I) terminația în *-iu* sau *-cu* la indicativ prezent, persoana I singular: *vóiu* sau *voiéscu* [18^r], II) „*vîndu* sau *vînzu*” [25^r] și „*radu, razu, închizu, închidu, crezu, credu, rodu, rozu, rîdu, rîzu* și altele” [29^v], XIII) [!]⁸¹ „*închidu* sau *închizu, întindu* sau *întinzu, întingu, frigu*” [69^r]⁸², XIV) „*umplu, țînu* sau *țîu*”⁸³ [73^v], XV) „*taiu, înviiu, moiui, încuiui, încheiui, tămîiu*” [78^r], XVIII) „*căzu* sau *cădu, cazi, cade*” [91^v], XIX) „*saru* sau *saiu, sari* sau *sare el*” [94^v].

➤ *Înjugări drepte* (sau *curate*): VI) *viu – vii* [42^v], VII) *beau – bei* [44^v], VIII) *iau – iai* [48^r], XVI) *scriu* [82^v], XX) „*Ámu, ai, are*” [96^v], XXI) „*suiui, sui, sue el, sue ei*” [99^r], XXII) „*știi eu, știi, știe*” [101^v], XXIII) „*dau eu, dai, dă*” [103^v].

➤ *O înjugare ființialnică*: XXIV) „*Graiui ființialnic*” (verbul *a fi*) [109^r].

Vom încerca în cele ce urmează o reclasificare a acestora, cu reguli mai clare, pentru a le înțelege mai bine, respectînd principalul criteriul ales de către Macarie, acela de a ține cont de forma verbului la modul indicativ, timpul prezent, persoana I singular și de felul în care acesta se schimbă atunci cînd trece la persoana a II-a:

➤ *Înjugări premenitoare*: verbele care la indicativ prezent, persoana I singular au terminația în *-escu*, de tipul „*zidescu, vorbescu, privescu, osîndescu, glumescu*”⁸⁴ și verbe care își schimbă terminația la persoana a II-a singular (în contrast cu persoana I) în *-gi, -ș, -z, -ț, -ci, -șt*: *pieiu* sau *pieru, saiui* sau *saru, dormu, moriu, sorbu, esu* „*taiui, înviiui, moiui, încuiui, încheiui, tămîiu*” [78^r], „*căzu* sau *cădu, cazi, cade*” [91^v].

➤ *Înjugări înduplecate*: verbe care la la indicativ prezent, persoana I singular au terminația în *-iu* sau în *-cu*, de tipul *vóiu* sau *voiéscu*, și verbe care, trecute la persoana a II-a singular, schimbă vocala finală din *-u* în *-i*, de tipul *umplu, țîu, saru*.

---

simțu, pieiu sau *pieru, saiui* sau *saru, dormu, moriu, sorbu, esu, fugu, mintu, înghitu* sau *înghițu* și cîtelelalte toate cîte sînt ale înjugării aceștia” [60^v].

⁸¹ Această subcategorie este în mod eronat așezată în clasa *înjugărilor înduplecate*, ea făcînd deja parte din clasa *înjugărilor premenitoare*.

⁸² Această *înjugare* este încadrată în două clase [!] (sublinierea ne aparține): „*Graiui* hotărîtoriu lucrătoriu al înjugării a treisprezêceleia a înduplecatelor și a curatelor graiurilor, ádecă *închidu* sau *închizu, întindu* sau *întinzu, întingu, frigu* și ale celorlalte ale tuturor graiurilor cîte sînt ale a treisprezêceleia înjugărei aceștiei.” [69^r].

⁸³ Această *înjugare* este încadrată în două clase [!] (sublinierea ne aparține): „*Graiui* hotărîtoriu lucrătoriu al înjugării a patrusprezêceleia a curatelor și a înduplecatelor graiurilor, ádecă *umplu, țînu* sau *țîu* și ale celorlalte ale tuturor graiurilor, cîte sînt ale a patrusprezêceleia înjugării aceștiei” [73^v].

⁸⁴ Verbe de conjugarea a patra, cu terminația în *-i*.

➤ *Înjugări drepte* (sau *curate*): verbe care la indicativ prezent, persoana I singular se termină cu diftongul *-iū*, de tipul *viū*, *suiū*, *știū*, diftongul *-aū*, de tipul *daū*, triftongii *-eau* și *-iaū*, de tipul *bęaū*,

➤ O *înjugare ființialnică*: verbul *a fi*.

3.2.7. Adverbul

În *Grammatica lui Macarie* adverbul apare în cadrul a trei clase gramaticale: *chipul*, *legătura* și *spre-graiul*, împărțite, la rândul lor, în foarte multe subclase, astfel: *chipuri ale sîmuirii*, reprezentînd adverbul modal de tipul *poate*; *legătură socotitoare* – adverbul interogativ *oare*; *legături împlinitoare* – adverbul de mod *încă*; *legături pofitoare* – adverbe restrictive; *spre-graiu adunării* – adverb de mod de tipul *împreună*; *spre-graiu alăturorii* – adverb sau adjectiv la gradul comparativ de superioritate; *spre-graiu cîtățimei* – locuțiuni adverbiale cantitative; *spre-graiu felimei* – adverbe (și locuțiuni adverbiale) de mod; *spre-graiu hotărîrii* – adverbul de mod *așa*; *spre-graiu întinderii* – adverbe care ajută la formarea gradului superlativ absolut; *spre-graiu întrebării* – adverbe interogative; *spre-graiu lipsirii* – adverbul rar; *spre-graiu locului* – adverbe (și locuțiuni adverbiale) de loc; *spre-graiu neamurilor* – adverbe care denumesc limbi (*grecește*); *spre-graiu slăbirii* – adverbe care arată o scădere a intensității, de tipul *încet*, *lin*; *spre-graiu tăgăduirii* – adverbe de negație; *spre-graiu tîlcuirei* – adverbe folosite pentru a concluziona unele explicații date; *spre-graiu vremii* – adverbe (și locuțiuni adverbiale) de timp.

3.2.8. Prepoziția

Prepoziția sau *întîia-punerile* sunt douăzeci și șase în *Grammatică*, împărțite după formă în zece *unite* (prepoziții simple): *în*, *la*, *dez*, *din*, *prin*, *că*, *spre*, *pre*, *de* și ..... și șaisprezece *adăogate* (prepoziții compuse): *întru*, *dintru*, *pentru*, *după*, *dupre*, *de la*, *despre*, *preste* sau *peste*, *între*, *dintre*, *printre*, *pre la*, *în loc de*, *cătră*, *de pre* și *de pre la* [114']. Aceste *întîia-puneri*, precizează Macarie, se folosesc cu cazul acuzativ (*pricenuitoarea cădêre*), excepție făcînd *pre*, care este folosit la cazul vocativ (*chiamătoarea cădêre*) [117'].

În prezentarea categoriei gramaticale a *spre-graiului*, cuprinzînd diferite subclase amestecate, se vorbește și despre *spre-graiul despărțirii*, acesta fiind prepoziția *fără*.

În textul *Grammaticii lui Macarie*, forma arhaică a prepoziției *pre* este atestată doar în această formă, fără alte variante, ba chiar autorul subliniază incorectitudinea folosirii lui *pe*

sau *pă*: „Prost *pre pe* sau *pă* să grăiaște, carea încheiere și întîe–punere să face, ádecă *pe* sau *pă*” [142^v].

De asemenea, prepoziția *după* este folosită împreună cu varianta *dupre*: „alcătuirea graiurilor *dupre* neamuri” [117^r], „*dupre* cum să vède la înjugări ale graiurilor” [122^v], „*dupre* porunca grammaticii și a făcătorului ei” [127^v], iar prepoziția *întru* este preferată prepoziției *în*: „*întru* toata grammatica” [141^r], „*întru* toată limba rumânească” [141^v].

3.2.9. Conjunctia

În Grammatica lui Macarie, conjuncția face parte din două categorii gramaticale: *legătura* și *spre-graiu*.

„Legătura iaste o parte a cuvîntului neplecată legîndu–le pre cêlălalte părți ale cuvîntului, spre înțelêgere cu rînduială [115^r].”

Acestea sunt clasificate după semnificația pe care o au și după ceea ce exprimă, astfel: *legături dezjugătoare* – conjuncții disjunctivă (*or, sau*); *legături hotărîtoare* – conjuncții adversative (*ci, dar, iar*) și conjuncția conclusivă *deci*; *legături împreunătoare* – conjuncții și locuțiuni conjuncționale condiționale (*dacă*, cu variantele *dêcă* sau *dêca*) și unele cauzale (*fîindcă, de vrême ce* sau *de vrême că*); *legătură pricinuitoare* – unele conjuncții și locuțiuni conjuncționale cauzale (*pentru ca, că, căci, căci că* și combinația *pentru căci că*).

3.2.10. Interjecția

Aceasta face parte din marea categorie gramaticală a *spre-graiului*, prezentată mai sus (vezi pagina). Macarie distinge două tipuri: *spre-graiu chemării* – interjecția *o* și *spre-graiu mirării* – interjecția *vai*. Nu prezintă însă alte tipuri de interjecții, cum ar fi onomatopeele, și nici nu ne oferă alte exemple.

Macarie folosește interjecția *o* atunci cînd se adresează în mod direct cititorului, unui alt gramatician sau tipografului, căruia îi sunt date cîteva sfaturi de bună scriere: „*Iară tu, o typografule, de zici că–i mare, fă altul mai mic*” [127^v] „*Înștiințare să–ți fie țiia, o tălmăcitoriule și diorthositoriule al typografiei*” [143^v]. Totodată, aceasta apare și în versurile cîtorva stihuri: „*O, Ioanne, cneazule al Moldaviei*” [2^r], „*O, Vasilie, soare*” [135^v].

De asemea, atunci cînd sunt exemplificate substantive aflate în cazul vocativ (*chemătoriu*), indiferent dacă acestea sunt nume proprii sau comune, aflate atît la singular, cât și la plural, interjecția *o* este nelipsită: „*C. o scaiu, o scaiul, o scaiule*” [10^v], „*C. o traiuri, o*

traiurile, o traiurilor” [10^v], „C. o Adam, o Adame, o Adamule, o Adamul” [11^v], „C. o Ecaterini, o Ecaterine, o Ecaterinile, o Ecaterinele, o Ecaterinilor, o Ecaterinelor” [17^r].

3.3 Particularități sintactice

3.3.1 Sintaxa propoziției

A. Coordonarea

Subiectul

Este exprimat, la fel ca în limba română actuală, prin substantiv sau substitut al acestuia, dar și prin verbe la moduri nepersonale, în special modul infinitiv: „Acêstea așa trăime fiind, a ști să cuvine cum că numărătoarele numile cêle ce însemnează una, unit[oriu] sîntu (...)” [17^r].

Subiectul la persoana I singular este intercalat cu subiectul la persoana I plural, specific lucrărilor științifice, ambele cu referire la autor: „dintrù toată neînvățătura și prostimea mea vrut–am puțin cevași a scrie (...) și pentru meșteșugul și ființa poeticii (...)”; „cu cuviință socotim pentru poeticescul meșteșugul acesta a scrie” [133^r].

Uneori subiectul apare exprimat și la persoana a III-a: „Istețul, însă, și iubitoriul de trudă grămmatic întru cêle opt părți ale cuvîntului, le va afla și le va cunoaște toate, cum ádecă drept să scrie.” [122^r], „pre înduplicatele acêstea, ψ, ξ și μ, are volnicie typografnicul diorthositoriu și grammaticul scriitoriu întru limba rumânească așa despărți (...)” [124^v], dar, după cum se poate observa, uneori nu se realizează acordul între subiectul multiplu și predicat.

Există situații în care subiectul apare între verbul copulativ și elementul predicativ suplimentar: „sînt prosodii la noi treisprezêace” [4^r].

Predicatul

Predicatul verbal nu prezintă particularități remarcabile în comparație cu limba română actuală, dar se cuvine să subliniem folosirea pasiv-reflexivului, în construcții precum: „alcătuitu–s–au această grammaică rumânească”, „s–au tipărit în sfînta și dumnezăiasca mitropolia Iașilor” [1^v], „săvîrșîtu–se–au dară și această carte precum să vêde” [140^v], „a ști să cuvine” [17^r].

Există și situații în care predicatul este eliptic, el înțelegându-se din propozițiile anterioare: „Iară dintrū cèle glasnice, lungi ádecă sînt trei:и, ѡ, ѣ, iară scurte trei: е, о, †. Iară duoánnice trei: а, т, ү.” [3^r], „a celora ce întru cădêarea cea numitoare să săvîrșăsc în *ea* sau în *a*, întru cădêareacea născătoare în *ii* sau în *ei*, întru cădêarea cea dătătoare în *ii* și în *ei*, întru cădêarea cea pricinuitoare în *ă* sau *a*, întru cădêarea cea chemătoare în *ă* sau *a*” [10^r].

Trebuie precizat și faptul că există mici pasaje adresate în care predicatul este exprimat prin verb la persoana a II-a, modul conjunctiv, cu sens de imperativ: „Înștiințare să-ți fie țiia, o talmăcitoriule și diorthositoriule al typografiei, cum că orunde ai afla îngrădiri puse, întru toate scripturile cu acest fêliu de îngrădiri să le îngrădești, ádecă ( ). Iară cîte cuvinte ai adăoga tu de la sineți, așa să le îngrădești, ádecă cu acest fêliu de îngrădire: [ ]” [143^v].

În ceea ce privește **predicatul nominal**, acesta este alcătuit cel mai adesea din verbul copulativ *a fi* și numele predicativ exprimat prin numeral: „Încă neamurile or firile graiului sînt trei: lucrătoare, pătimitoare și de-mîjlocnică” [118^r], „Duoglasnicele rumânești sînt șase” [120^v]. Și în cazul acestuia poate fi amintit predicatul nominal care păstrează în propoziție doar numele predicativ, verbul copulativ, eliptic fiind, subînțelegându-se din propoziția anterioară: „Dintrū acêstea, plecate ádecă sînt cinci (...). Iară neplecate trei” [3^v].

Elementul predicativ suplimentar

Acesta apare în mod special în definiții și explicații: „Slovnirea iaste împreună-luare cel mai puțin a doáo slove” [3^v], „Grăirea iaste o despărțiogoasă mai mică” [3^v], „Cuvîntul este împreună-punere a trăirilor” [3^v].

Este exprimat de multe ori și prin verb la modul infinitiv: „Dară volnicea grammaticească iaste și cu toate slovele deplin a să scrie fieștecare nume dumnezăesc” [116^r].

Uneori este antepus, ca în cea de-a doua propoziție a frazei: „Numele este o parte a cuvîntului plecată, carele ființă osăbită sau de-obștnică însămnează” [3^v].

B. Subordonarea

Complemente necircumstanțiale

Complementul direct

Substantivele animate în acuzativ se construiesc cu prepoziția *pre*, iar de fiecare dată când exemplifică *pricinuitoarea cădere*, aceasta este nelipsită: „P. Nicolaiu, Nicolaiul, *pre*

Nicolaiu, pre Nicolaiul” [13^v], „P. *pre mine* sau *pre însumi, pre însumi* sau *mă* sau *mă* sau *i*” [111^v], dar el extinde această regulă și la substantivele inanimate: „după carea o cêre și pre pricinuitoarea cādêre.” [119^v], „Chipul al treilea al pătimitoarelor cêre (...) și pre dătătoarea cādêrea.” [119^v], „Cu urmare e trecînd și tîlcuindu–le și orînduindu–le pre cêle opt părți ale cuvîntului.” [120^v], „Spre–graiul și legătura au pre estul cel mare și pre camora” [122^v].

El apare și antepus predicatului: „pre înduplecatele acêstea, Ψ , $\mathfrak{Z}$ și Ψ , are volnicie tipograficului diorthositoriu și grammaticele scriitoriu întru limba rumânească așa despărți (...)” [124^v].

Cel mai adesea modul infinitiv este preferat modului conjunctiv, astfel că apare complementul direct exprimat prin verb la infinitiv: „vrut–am puțin cevași a scrie” [132^v], „cu cuviință socotim pentru poeticescul meșteșugul acesta a scrie și a așăza și întru rumâneasca limbă” [132^v], „Cuvine–să a ști” [143^v].

Există și cazuri în care complementul direct este exprimat printr-o literă a alfabetului chirilic, avînd în vedere contextul în care Macarie oferă reguli de ortografie: Înaintea lui Ψ , ω să pune.” „Înaintea lui Ψ , ω să pune.” [125^v], „Mai nainte de ϵ , $\diamond$ să pune” [125^v].

De asemenea, există și construcții în care complementul direct este dublat prin introducerea pronumelui: „Camora, întru nehotărîtele împărțășiri, înmulțitoriul număr îl arată” [142^v].

Complementul indirect

Este exprimat prin substantiv sau substitut al acestuia, în acuzativ, genitiv sau dativ, introdus prin diverse prepoziții, la fel ca în limba română actuală: „Să osebêște însă de acela” [135^r], „vrut–am puțin cevași a scrie macar despre o parte iubitorilor de înțelepciune” [133^r], „Iară cîte cuvinte ai adăoga tu de la sineți” [143^v], „Înștiințare să–ți fie ția” [143^v], „Pentru prosodii s–au grăit la alt loc” [121^r], „Pentru titlă iarăși s–au grăit la alt loc” [121^r].

Complementul de agent

Nu apare deloc exprimat în tot textul gramaticii, dar este subînțeles în construcții de felul acesta: „Așăzată și alcătuită fiind acuma (...) rumâneasca grammatice, cu cuviință socotim pentru poeticescul meșteșugul acesta a scrie.” [133^r].

Singura dată cînd apare scris este chiar pe prima pagină a gramaticii, acolo unde ar fi trebuit să fie trecute data tipăririi acesteia, precum și numele tipografului: „De la anul cel mîntuitoriu întru ... în luna lui ... , în... zile, de smeritul întru tipografi ... ” [1^v].

Complementele circumstanțiale

Complementul circumstanțial de timp

Este exprimat fie prin substantiv „alcătuitu–s–au această grammatică rumânească, în zilele prealuminatei și de Dumnezeu încoronatei imperatriței noastre Ecaterinei Alecsievnei” [1^v], „și noaptea tu zuzele lasă” [2^v], fie prin adverb: „acuma dară și pentru întâia–punerile grăirea să o facem” [114^r].

Complementul circumstanțial de mod

Este exprimat cel mai adesea prin substantiv: „Alcătuint nu cu puțină trudă această rumânească grammatică” [132^v], „Tot numele cu trudă să săvîrșește, săvîrșitu–se–au dară și această carte precum să vêde, nu cu puțină trudă și osteneală” [140^v], „și îl spune fără de sfială” [127^v] și prin adverb sau locuțiune adverbială: „Aseamene să pleacă și de–mijlocnicul neam” [114^r], „Racnicul stih să cetêște acêiași dintrū amîndoáo părțile” [135^r], „arătînd cu deadinsul oareșicare fêliuri ale stihurilor” [133^r].

Poate fi identificat în textul gramaticii și complementul circumstanțial de mod multiplu: „Cêia ce și mutătoare și dreaptă și făcătoare să chiamă” [118^r].

Complementul circumstanțial de mod cantitativ este exprimat prin numerale, astfel: „Și să împarte slovnirea în trei” [3^v].

Complementul circumstanțial comparativ

Este introdus prin adverbul cu valoare comparativă *ca*, dar și prin *precum*: „Unele din nume să pleacă ca în–loc–denumirile.” [143^r], „Acest adăogat stih iarăși șase picioare are precum și iroicescul.” [135^r].

Complementul circumstanțial de loc

Este exprimat prin substantiv precedat de prepozițiile *la*, *pre*, *spre*, *în*. Iată cîteva exemple date de Macarie: „ădecă: *Mă suiū în munte* sau *pre munte*. *Mă ducu la besêrică*. *Umblu în grădină*. *Alergu la cunună*. *Călătorescu spre cetate*. și cêlelalte.” [120^r]. Alte exemple: „Pentru prosodii s–au grăit la alt loc.”, „Pentru titlă iarăși s–au grăit la alt loc.” [121^r].

El apare de multe ori antepus predicatului: „carea mai naintea și pre urma numelor să pune” [4^r], „Suptîrea numai la [116^v] încêperea zicerilor pre slovă glasnică să pune”, „Ușoara

mare și ușoara mică numai pre *и* și pre *ю* să pune” [116^v], „întru cădêrea cea dătătoare la sfîrșit *ѣ* mare să pune” [121^r].

Complementul circumstanțial de cauză

Este exprimat mai ales prin verb la modul gerunziu: „iară slovnire a face n—are în cădêre, fiind în locul lui *з* slovnitoriu” [132^r], „Spre–graiul acesta, *не* și *прѣ*, cu numile alcătuit fiindu, își piarde ocsîia” [141^v].

Complementul circumstanțial de scop

Este introdus prin prepoziții precum *spre*, *întru*, *pentru* sau *ca* și este exprimat prin substantiv: „săvîrșîtu–se–au dară și această carte [...] spre folosul cel deobște a neamului” [140^v], „a scrie spre cuviincioasă cunoașterea scrierii ceii drêpte” [132^v], „cu sîngur *д* să scrie spre osebirea de cêlelalte doáo neamuri” [141^r] sau prin verb la modul infinitiv: „*ѣ* acesta spre a osebi mai înainte părțile cuvîntului s–au așăzat”, „spre a să osebi și a să cunoaște dătătorea cădêre din cădêrea cea născătoare, un *ѣ* mare să pune” [121^r], „De–acia și spre a treia carte, a poeticii, spre alcătuirea stihurilor trecînd cu cuvîntul, întru slava lui Dumnezeu, amin” [132^v], „căriei zua / Dă–i și noaptea tu zuzele lasă, / Ca frumos să fii și mare în traiu” [2^v].

Complementul circumstanțial instrumental

Este exprimat prin substantiv precedat de prepoziția *cu*: „Și s–au tipărit în sfînta și dumnezăiasca mitropolia Iașilor, cu blagoslovenia a preaosfințitului arhiepiscopului [...] și cu toată cheltuiala a prea blagorodnicului și pravoslavnicului marelui cneaz al Moldaviei” [1^v], „Așăzată și alcătuită fiind acuma, cu dariul și cu ajutoriul lui Dumnezeu” [133^r], „Toate întîia–punerile rumânêște cu pricenuitoarea cădêre să alcătuesc, afară numai de *pre*, carea sîngură cu chiemătorea cădêre să alcătuiască” [117^r], „să alcătuiască cu numitoarea sau cu dătătorea cădêre” [120^r].

La fel ca în cazul complementului direct, și complementul circumstanțial instrumental apare exprimat printr-o literă a alfabetului chirilic atunci cînd sunt oferite reguli care țin de ortografie: „cu *w* mare să scriu. Iară întru înmulțitoriul număr pururea cu *о* mic, ádecă *лѣкрѣтварѣ, лѣкрѣтварѣ*” [126^r].

Complementul circumstanțial sociativ

Este exprimat prin substantiv sau printr-un substitut al acestuia, precedat de prepoziția *cu*: „*Μάη* spre-graiul, alcătuindu-se cu alte cuvinte, își pierde ocsia.” [143^r], „Cu neivita [99^r] plecare lucrătoriu alcătuindu-să”, „Iară altele-s amestecate cu acestea ființă” [117^r].

Complementul circumstanțial condițional

Precum complementul circumstanțial de cauză, și cel condițional este exprimat prin verb la gerunziu: „*И* întru sfârșitul cuvântului fără de ușoară aflându-se, în locul lui, *и* să ia pururea” [127^v], „Înainte slovelor acestora, *в, г, д, п, с, ч, л, ѱ, χ* și *ц, а* sau *ι* sau *ψιλον* aflându-se întru toată limba rumânească netrecut lungi sînt pururea” [133^v].

Complementul circumstanțial opozițional

Acesta este introdus prin locuțiunea conjuncțională subordonatoare specifică: „Graiul acesta, în locul *ă*-ului, și *e* poate să primească” [96^v], „Sîngurile de-mijlocnicile sînt cêle ce nici lucrare arată, nici patimă, ádecă [...] *bogățescu eu* în loc de *bogat sîntu* și *îmbogățescu* sau *îmbogățescu pre altul* în loc de *bogat îl facu*” [120^r], „ádecă *Δολιμνη* [...] în loc de *Δολιμνη*” [121^r], „cuvîntul acesta, *întrucît*, așa scriindu-se pururea, în loc de *deci* să ia” [143^r].

Complementul circumstanțial de excepție

Este introdus în special prin locuțiunea conjuncțională *afară de*: „Înainte lui *и, w* să pune întru toată limba rumânească, afară numai de cêle streine.” [125^v], „afară numai de cêle însămnațe și streine” [126^r], „Toate întîia-punerile rumânêște cu pricenuitoarea cădêre să alcătuesc, afară numai de *pre*” [117^r].

Atributul

Se exprimă, la fel ca în limba română actuală, prin substantiv: „precum să vêde la toate canoanele grammaticeii” [126^r], „Cêle mai multe canoane ale orthográfiei” [122^r], adjectiv: „întru toată limba rumânească” [125^v], „Gliconicescul stih din trei picioare să alcătuiaste” [135^v], numeral: „cu un glas și cu o încheiare bărbătească sau femeiască pre amîndoáo neamurile le arată” [3^v] sau prin verb la gerunziu: „Este dară graiul o parte a cuvîntului plecată prin osăbitele închipuirile sale fêliuri de ani, arătînd și însemnînd prin lucrarea sau prin pătımirea sau prin de-mijlocimea fêților.” [117^v],

Apare de multe ori și atributul multiplu „Plecata și neplecata plecarea a șasea iaste a numelor celor bărbătești” [11^v].

Apoziția

În textul *Grammaticii lui Macarie*, apoziția se realizează la nivelul propoziției sau al frazei: „Și s-au tipărit [...] cu blagoslovenia a preasfințitului arhiepiscopului și a mitropolitului a toatei Moldaviei, kyríu kyr⁸⁵ Gavriil, și cu toată cheltuiala a prea blagorodnicului și pravoslavnicului marelui cneaz al Moldaviei, Ioan Cantacuzin Deleanul, marelui vistiariu” [1^v], „Și sînt prosódii la noi, precum s-au grăit, treisprezêce” [116^r].

3.3.2. Sintaxa frazei

Stilul științific al acestei lucrări este unul care nu oferă prea multe raporturi de coordonare sau subordonare în frază, majoritatea frazelor fiind alcătuite dintr-o singură propoziție în cadrul căreia există multe verbe la moduri nepersonale. Dacă totuși vorbim de raporturi de coordonare, sunt valorificate aproape toate procedeele de exprimare a acestuia, iar în ceea ce privește subordonarea, o propoziție nu are mai mult de două subordonate, cele mai des întâlnite fiind atributivele, completivele directe, indirecte, circumstanțialele de timp, de loc, de cauză și de mod.

A. Coordonarea

Principalul element de relație dintre două propoziții aflate în raport de coordonare este conjuncția *și*: „Și căderi sînt cincî [...], dintrù care oáble și drêpte să numesc doáo” [4^r], „Graiul iaste o parte a cuvîntului plecată [...] și îi urmează acêstua opt” [17^v].

Foarte des folosite sunt și conjuncțiile adversative *iară* și *însă*: „Iară dintrù cêle glasnice, lungi ádecă sînt trei: и, ѡ, ѣ, iară scurte trei: е, о, ↑.” [3^r], „Iară dintrù în-loc-de-numirea aceasta, una ádecă iaste întfîitoare, iară alta e avuțiialnică, iară alta e arătătoare, iară alta e pomenitoare, iară alta e pricinuitoare” [111^v], „Trimêtrul acatalicticescul stihul carele și mai ales întru uneltire și trebuie are șase picioare iambicești, însă întru întfiul, întru al treilea și întru al cincilea loc primêște și picior spondiesc” [139^r].

---

⁸⁵ Cele două cuvinte reprezintă o opțiune etimologizantă, proprie epocii respective. Termenii sunt preluați din limba greacă.

B. Subordonarea

Propoziția subiectivă

Există contexte în care subiectiva este cerută de o structură verbală impersonală, precum: „a ști să cuvine cum că numărătoarele numile cèle ce însemnează una, unit sîntu” [17^r].

Propoziția predicativă

Apare introdusă prin pronumele relativ *care* sau prin pronumele relativ compus *cela ce*, mai ales în definiții de felul acesta: „Avuțialnicul nume, carele și locnic și porecrealnic să grăiaște, este cel ce avêre sau porecla sau locul al oareșicărue lucru arată.” [115^v], „Numêlnicul nume este cel ce de la nume să izvorêște” [116^r]. „Dezmiărdătoriul nume este cela ce mai micșorare de cel întîi închipuit arată” [115^v], „De–mijlocnicul graiul este carele arată lucru de mijloc” [119^v], „Ypercatalicticescul e cela ce presosêște cu o slovnire. Catalicticescul stih e cela ce lipsêște cu o slovnire. Vrahicatalicticescul stih e cela ce lipsêște cu un picior. [140^v].

Propoziția atributivă

Subordonatele atributive sunt extrem de frecvente, mai ales datorită caracterului explicativ al textului. Cel mai adesea sunt introduse prin pronumele relativ *care*, cu varianta *carele*, uneori precedat de prepoziții: „Numele este o parte a cuvîntului plecată, carele ființă osăbită sau de–obștnică însămnează” [4^r], „Împunsurile acêstea : să pun pururea la cuvintele acêstea care își caută desăvîrșita înțelêgerea întru cuvintele cèle ce urmează înainte” [142^r], „Prosodiia aicea să grăiaște meșteșugul prin carele iaste cunoscută firea glasnicelor” [133^r].

Totodată, frecvent, este folosit ca element de relație și pronumele relativ compus *cela ce* / *ceale ce*, cu variante de plural, astfel: „Nefațnic graiu să grăiaște cela ce are a treia față” [120^r], „Toate împărtășirile și numile cèle ce să săvîrșesc în τωρ și în τωρε întru trustelele neamurile, întru unitoriul număr cu w mare să scriu pururea” [122^r], dar și conjuncția precum: „osebirea și numirea stihurilor să ia or de la aflători, precum e *Ana Creonticescul*, *Sapficescul*, *Thrasyllicescul* și cêlelalte” [140^v].

Propoziția completivă directă

Completivele directe sunt destul de rar întâlnite în textul *Grammaticii lui Macarie*, fiind introduse prin locuțiunea prepozițională *cum că*: „Cèle grăite până aicea, pare–ni–să cum că

ajung spre cunoașterea cîntătimei glasnicelor” [134^r], „Însămnează cum că osebirea și numirea stihurilor să ia or de la aflători (...)” [140^v] sau prin pronumele relatic *cum*, urmat de adverbul explicativ *ádecă*: „(...) iubitoriul de trudă grămmatic întru cêle opt părți ale cuvîntului, le va afla și le va cunoaște toate, cum ádecă drept să scrie” [122^r].

Există însă și situații în care verbul la modul infinitiv *a ști*, urmat fiind de conjuncția subordonatoare *că*, cere o completivă directă: „Să cuvine a ști că precum întru graiurile cêle lucrătoare mai înnainte să înțeleage lucrătorea cădêrea cea numitoare” [119^r], „Cuvine—să a ști cum că 6 acesta și 8 acesta (...) nu numai cădêre de cădêre osăbesc, ci și pre numărul cel înmulțitoriu de numărul cel unitoriu” [143^v].

Însă în general, completiva directă nu este folosită, observându-se preferința autorului pentru folosirea modului infinitiv în locul conjunctivului, cu alte cuvinte a complementului direct în defavoarea completivei: „cu cuviință socotim pentru poeticescul meșteșugul acesta a scrie și a așăza și întru rumâneasca limbă” [133^r], „cu cuviință ar fi și pentru alcătuirea graiurilor cuprinzînd, [117^v] care—s ádecă din trînsele lucrătoare și care—s pătimitoare și care—s de—mîjlocnice, a zîce”, „pentru ca îndată începători grammatici (...) alcătuiți și învățături grammaticesti a scrie să înceapă” [117^v], „Iară de vrême că ne este cuvîntul noáo pentru graiu, a—l hotărî ni să cuvine noáo întîi pre acesta, apoi a—l despărți.” [117^v].

Propoziția circumstanțială de loc

Este introdusă prin adverbul relativ *unde* și este utilizată, dat fiind caracterul metalingvistic al discursului gramaticii, pentru a arăta, de exemplu, locul unui semn grafic sau al unui cuvînt: „Iară mai cu adevărat să pune pururea adăogat, unde ádecă nu este pus nici un ființialnic grai” [143^r], „Iară tu, o typografule, de zici că—i mare, fă altul mai mic însă tocmai asêmene cu acêsta și îl pune fără de sfiială întru toate locurile unde—i orînduit duple porunca gramaticii și a făcătoriuului ei” [127^v].

Propoziția circumstanțială de timp

Este introdusă prin adverbul relativ *cînd* și, la fel ca în cazul circumstanțialei de loc, arată, de exemplu, momentul în care este folosit un semn grafic precum accentul: „Și tóșca mare să pune cînd înțelêgerea desăvîrșită iaste” [116^v].

Propoziția circumstanțială de mod

Este introdusă prin conjuncțiile *cum* sau *precum*: „săvîrșîtu—se—au dară și această carte precum să vêde” [140^v], „Și sînt prosódii la noi, precum s—au grăit, treisprezêce” [116^r],

„Încovăiața, ádecă camora, numai la spre–graiuri și la legături să pune, precum să vède, ádecă *φρδμὸς κρῖν*” [116^r], „precum întru graiurile cêlucrătoare laturnică cãdêrea cea pricinuitoare pãtimêște, așa întru graiurile cêlucrătoare aceastași pricinuitoare laturnică cãdêre lucrează împreună cu întîia–punerea” [119^r], „*ε* mare să pune [...] precum să vède în grammatîcã așázat” [121^v].

Propoziția circumstanțială de cauză

Este introdusă prin elementele de relație specifice, cum este *pentru că*: „Și îi urmează acestuiei chipul și forma, pentru că unul ádecă este întîitoriu, ádecă *acum*, iară altul e purcegãtoriu, ádecă *acuma*.” [115^r], „Iară unele cu laturnică dãtãtoarea cãdêre puindu–se, desãvîrșit laturnic cuvînt nu lucrează, ádecă: *Tomii îi pasã*., pentru că lipsêște *de ce*.” [117^v], „Duoglasnicele rumânești sînt șase: *ș* sau *ш, ѣ, ѡ, ѡ, ѡ* și să grãesc duoglasnice, pentru că întru fieștecarea doáo glasnice sînt înjugate.” [120^v], „Duoánnicele *а, ı* și *ү* să grãesc pentru că la poetică au doi ani, lung și scurt” [120^v], „Să grãesc îndoite slovele acêstea, ádecă *ψ, ξ* și *μ*, pentru că fieștecarê din doáo slove iaste alcãtuită” [121^r].

Propoziția circumstanțială de scop poate fi observatã prin exemple precum: „*Junghiare tu ai luat, / Muriși ca pre Adam să–l vii*.” [140^r], „*Din lumina ordiei Moscvi, / Milã mare iasene milos, / Preaslãvita Alecsiasca, / Ca slugilor să fie umbrã*.” [136^v].

Propoziția circumstanțială condițională

Valoarea de condiție a subordonatei este datã de conjuncția *de*: „Iară tu, o typografule, de zici cã–i mare, fã altul mai mic” [127^v].

Propoziția circumstanțială concesivă

Apare foarte rar în text și este introdusă prin conjuncția *macar*: „Întru toate stihurile, slovnirea cea mai de pre urmă a stihului în loc de lungă să ia, macar deși ar fi scurtă” [136^r].

Propoziția circumstanțială de relație

Este introdusă prin construcția adverbială *dupre cum*: „Și la graiuri să află *ε* mare la fêluri de locuri, dupre cum să vède la înjugări ale graiurilor.” [122^v], „*Δε* `întîia–punerea, *ε*στδλ mic orunde ar fi cu variia dusă deasupra, dupre cum vède aicea, în loc de *πέντρδ* să ia: *Δε τίνε γρῦάμε*, ádecă *πέντρδ*” [123^r].

Propoziția circumstanțială de excepție

Este introdusă prin locuțiunea prepozițională *afară de*, dar nu e atât de frecventă în comparație cu funcția sintactică omonimă, aceasta fiind singura ocurență: „Numile și graiurile și împărtășirile cele în *иѡ*, pururea cu *ѡ* să scriu, ádecă *кѡпрѡиѡдѡ*, *кѡпрѡиѡдѡрѡѡ*, *кѡпрѡиѡдѡтѡѡрю*, afară numai de *иѡиѡ*, ádecă *ѡиѡиѡдѡ* și toate cѡlelalte cѡte–s ѡn *иѡ*, ádecă *ѡиѡиѡцѡѡ*, *ѡиѡиѡцѡѡлѡиѡк* și cѡlelalte” [129^r].

Observații:

Unele structuri sntactice precum **propoziția completivă indirectă**, **propoziția circumstanțială cantitativă** și **propoziția circumstanțială consecutivă** nu sunt reprezentate în textul *Grammaticii lui Macarie*.

C. Topica

Datorită faptului că această lucrare de gramatică are caracter explicativ și normativ, mesajul se livrează într-un mod simplu de înțeles, sub o schemă clasică, de tipul Subiect + Predicat (nominal) + Complement + Circumstanțial + Atribut: „Cuvântul este împreună–punere a trăirilor, înțelġgere sġngură desăvġrșġgoasă arătġnd” [3^v], „Părintescul nume este cel alcătuit de la tatăl, fiu al tatălui ġnsămnġnd” [115^v].

Există ġnsă și situații ġn care topica este ușor alambicată, frazele devenind prea lungi și ġncărcate de atribute. De asemenea, cel ma adesea atributul este antepus determinatului său, fenomen specific textelor vechi: „*Deci streinele limbile acġstea nu să supun așăzatelor și orġnduitelor pravelilor și rumăneștilor canoanelor orthografii grammaticii acġștiia, ci a lor osebită grammicească dreaptă scriere o păzăsc și ġntru limba rumănească*” [125^v]. Apar și situații ġn care circumstanțialul este antepus predicatului, ġn special circumstanțialul instrumental: „Toate ġntġia–punerile rumănește cu pricenuitoarea cădġre să alcătuesc” [117^r].

Alte fraze cu topică diferită de cea actuală plasează verbul sau subiectul la sfġrșitul frazei și, de asemenea, se poate vorbi despre anumite inversiuni și ġn cadrul sintagmelor, cum ar fi postpunerea pronumelui *se*, cu varianta velarizată *să*, ca ġn exemplul: „Lăpădă–să din cuvinte *u* ġn *i* și *ă*” [117^r].

3.3.3. Particularități sintactice. Considerații finale

În ceea ce privește sintaxa propoziției și a frazei, *Grammatica lui Macarie* este o lucrare care nu se deosebește cu mult de alte lucrări de același tip, redactate în acea epocă, într-o perioadă în care textul științific românesc se afla la începuturile sale. Astfel, neajunsurile acestei lucrări de gramatică nu trebuie puse doar pe seama nepriceperii autorului, ci mai degrabă pe seama limitelor limbii. Grafia chirilică și influența majoră a slavonei reprezintă și ele puncte importante.

Din punct de vedere morfologic, sistemul limbii este stabil și destul de apropiat de cel al românei actuale. Așa cum am observat, apar în același timp atât forme gramaticale arhaice, etimologice, cât și forme mai noi, unele încă existente. În frază cel mai adesea predomină raportul de coordonare; în cazul subordonării, cele mai întâlnite sunt atributivele, completele directe, dar și circumstanțialele de cauză. Un lucru specific acestui text îl reprezintă lipsa propozițiilor complete indirecte, a circumstanțialelor cantitative și a circumstanțialelor consecutive.

În plan metalingvistic, există o structură specifică, respectată în toate subcapitolele textului: definiție, alte trăsături și explicații, numeroase exemple.

Topica frazei este aceea a unei lucrări de gramatică normativă și descriptivă, dar există și situații în care apar dislocări sintactice și foarte multe inversiuni prin care determinanții sunt antepuși, fapt datorat în special libertății de exprimare a călugărului în adresarea către un posibil cititor (tipograf, diortositor, viitor „grammatic” sau „învățăcel”).

Din punct de vedere stilistic, trebuie să ținem cont și să aducem în discuție și faptul că vorbim încă despre o exprimare academică în formare, în care registrul formal se împletește cu cel colocvial, iar adresarea directă către *typograf* cu explicațiile și indicațiile lingvistice în sine.

4. Studiu asupra terminologiei

4.1. Metalimbaj si terminologie gramaticală în *Grammatica lui Macarie* (Ms. BAR/102, 1772). Scurtă clasificare

Primii *făcători de gramatică* au meritul de a fi așezați, prin metalimbajul utilizat, în sfera creativității lexicale⁸⁶, înțelegînd prin aceasta capacitatea lingvistică a cărturarilor de a da sensuri noi unor lexeme deja existente, altfel spus, de a crea noi unități de sens pentru a explica într-un mod cît mai eficient noțiunile lingvistice, în paralel cu modelele străine consacrate.

Așa cum bine se știe și am precizat deja, nomenclatura gramaticală specializată din perioada scrierii acestei lucrări se afla la începutul procesului ei de formare, un proces destul de anevoios, în care slavona, greaca și latina erau surse pentru neologisme, împrumuturi sau calcuri. Spre deosebire de alte gramatici alcătuite în secolul al XVIII-lea, în *Ms. BAR/102* nu se poate vorbi foarte mult despre neologisme, aspectul cel mai important care ține de formarea cuvintelor ce alcătuiesc terminologia fiind calcurile lingvistice, pe care le vom prezenta, cu exemple, în cele ce urmează. La acestea se adaugă împrumuturile lingvistice pentru denumirile de stihuri ce alcătuiesc partea a treia a *Grammaticii lui Macarie*, dedicată studiului poeziei.

Calcul reprezintă un mijloc de îmbogățire a vocabularului care constă în atribuirea de sensuri noi, după model străin, unor cuvinte existente în limbă ori în formarea unor cuvinte sau expresii noi prin traducerea elementelor componente ale unor cuvinte străine. Există mai multe tipuri de calc, astfel: calc lexical, împărțit la rândul său în mai multe categorii, calc frazeologic, calc gramatical și calc lexico-gramatical. În această lucrare de gramatică, călugărul Macarie utilizează cel mai adesea calcul lexical de semnificat sau, altfel spus, calcul semantic. Potrivit definiției date de către profesorul Eugen Munteanu, „calcul lexical de semnificat este un tip de transfer semantic care se realizează în punctele unde sistemul semantic românesc prezintă „goluri” de semnificat”⁸⁷. În acest mod a luat naștere terminologia românească gramaticală de început, însă e important să subliniem faptul că ea nu a rezistat în timp. Nu cu mult mai târziu, datorită Școlii Ardelene care promova latinismul, gramatica a căpătat o nouă față prin valul foarte mare de neologisme împrumutate din limba latină.

---

⁸⁶ A se consulta volumul domnului profesor Eugen Munteanu, *Lexicologie biblică românească*, Editura Humanitas, București, 2008, p. 8.

⁸⁷ Eugen Munteanu, *Idem*, p. 224.

De asemenea, în *Grammatica lui Macarie* există situații în care un cuvânt are mai multe sensuri, desemnând paradigme gramaticale diferite. Astfel, termenul *împărțășire* desemnează atât *adjectivul*, cât și *conjugarea verbelor* sau *flexiunea* la alte părți de vorbire. Termenul *chip* înglobează mai multe clase gramaticale, în așa fel încât în funcție de determinantul care i se atribuie, construcția rezultată denumește un anumit tip de *substantiv*, *pronume*, *adverb*, *adjectiv* sau chiar *grad de comparație*. Un alt exemplu de termen-sintagmă ce înglobează mai multe clase gramaticale îl reprezintă *spre–graiu*, din această categorie gramaticală facând parte adverbe, interjecții, conjuncții, prepoziții, numerale, precum și verbele conjugate la modul imperativ.

Dăm în cele ce urmează o scurtă clasificare a metalimbajului din *Grammatica lui Macarie*, după mai multe criterii, astfel:

1. După limba de proveniență

a) Termeni de proveniență slavă

Aceștia nu sunt foarte numeroși, însă trebuie să subliniem faptul că limba slavonă a ajutat foarte mult la dezvoltarea terminologiei din această perioadă prin crearea de noi sensuri; astfel, prin calchiere după cuvinte și sintagme slavonești, termeni românești de proveniență latină au primit înțelesuri noi, diferite de acelea pe care le-au avut din limba mamă. Aceștia sunt explicați în subcapitolul dedicat particularităților terminologice slavone ale *Grammaticii lui Macarie*.

Exemple de slavonisme: *glasnice* (гласна), *împreună–glăsuitoare* (согласна), *duoglasnice* (двогласна), *neglasniceste* (безгласна), *jumătate–glăsuitoare* (полъгласна), *grai* (глаголъ), *vrête* (врѣмѧ), *duoannice* (двоврѣменная), *lavră* (лѧврей), *naslidnic* (наслідник), *blagorodnic* (благородник), *pravoslavnic* (православникъ), *blagoslovenie* (благословѣнїе), *țesarevici* (цесаревич), *imperatriței* (императрицѣй), *sneaz* (кнеаз).

b) Termeni de proveniență elenă

În afară de etimologicul *kyriú kyr*, folosit în adresare, și *typograf* (păstrat cu ypsilon etimologic), toți termenii de proveniență grecească alcătuiesc terminologia necesară studiului poeziei, cea de-a treia parte a *grammaticii*. Unii dintre ei au fost adaptați fonetic, folosindu-se sufixe românești. Iată câteva exemple: *iamb* (ίαμβος), *troheu* (τροχάιος), *monométru*

(μονόμετρον), *dimêtru* (δίμετρον), *picior metric* (ποδον μετρικων), (*meșteșugul*) *poeticii* (ποιητικης), *falefchiești* (φαλεφκια), *duo-slovenirnic* (δύο σύλλαβων), *unsprezêce-slovenirnice* (ενδεκασυλλάβων), *catalicticesc* (καταληκτικόν), *gliconicescul stih* (γλυκόνιον έπος), *adonicescul stih* (αδόνιον έπος), *acatalicticesc* (ακατάληκτον), *anacreonticescul* (ανακρεόντειον), *ascliptiadicesc* (ασκληπιάδειον), *vrahicatalicticescul* (βραχκατάληκτον), *thrasyllicesc* (θρασύλλειον). Un tabel care pune în paralel termenii și o discuție mai amplă în ceea ce îi privește pot fi regăsite în subcapitolul dedicat elementelor terminologice cu model grecesc în *Grammatica lui Macarie*.

2. După formă

a) Termeni

- **simplici:** *glasnice, neglasnice, îndoite, grai, nume, față, unitoriu, înmulțitoriu, cădere, acumnic, dăunăznic, deneaornic, odinioarnic, fiitoriu, înjugare, lepădarea, ș.a.*
- **compuși:** *duoannice, duoglasnice, împreună-glăsuitoare, jumătate-glăsuitoare, spre-graiul, în-loc-de-numirea, întîie-punerea, de-mijlocnic, spre-cîntarea, ș.a.*

b) Sintagme terminologice

- *chipuri ale sîmuirii, chipuri boteznice, chipuri întrebătoare, chipuri neomnice, chipuri poreclealnice, cădere chemătoare, cădere dătătoare, cădere născătoare, chipul alăturătoriu al izvorîrilor cuvintelor, graiul ființialnic, grai de-mijlocnic, împunsurile cêle deasupra, încheiare care se pune mai naintea numelor, încheiare care se pune pre urma numelor, în-loc-de-numire arătătoare, în-loc-de-numire avușialnică, legături pofitoare, numile cêle numărătoare, patemile cuvintelor, spre-graiu adunării, spre-graiu chemării, spre-graiu mirării, slove îndoite, un întunêrec, ș.a.*

3. După modul de formare

a) Împrumuturi

- *grammatica, neam, nume, (meșteșugul) poeticii, iambul, troheul, spondiul, picior (metric), toate denumirile de stihuri: adonicesc, acatalicticesc, anacreonticesc, ascliptiadicesc, vrahicatalicticesc, gliconicesc, thrasyllicesc, ipponacticesc, catalicticesc, ypercatalicticesc, sapficesc, falefchiesc, pyrihiul, ș.a.*

b) Calcuri

- *duoannice, duoglasnice, neglasnice, împunsurile cèle deasupra, în-loc-de-numire, împreună-glăsuitoare, jumătate-glăsuitoare, de-mijlocnic, îndoite, (cădere) născătoare, numitoare, pricinuitoare, dătătoare, chemătoare, plecare rugătoare, monomêtrul, dimêtrul, trimêtrul, pentamêtrul, duo-slovenirnicul, unsprezêce-slovenirnice, ș.a.*

4. Arhaisme

Există câteva cuvinte care au ieșit treptat din uz, precum: *deobște* cu sensul de *deopotrivă, fără excepție, în mod obișnuit, soborniceștei* [3^r], *tîlcuire* [3^r], *slovă* [3^r], *buchi* [3^r], *tăiare* [3^r], cu sensul de *împărțire, clasifiare, tălmăcitoriule* [143^v], *însemnare* [passim] cu sensul de *notă explicativă, a se săvîrși* [122^r și passim] cu sensul de *a se termina cu o anumită vocală/consoană, canoane* [122^r] pentru *norme lingvistice și altele.*

5. Neologisme

Metalimbajul *Grammaticii lui Macarie* nu abundă în neologisme, deoarece autorul a preferat traducerea sau calchiera și adaptarea fonetică a lexemelor, probabil pentru o mai bună înțelegere și acceptare a acestora, dar și din cauza faptului că vorbim despre chiar începuturile terminologiei gramaticale românești, în care slavona este principala sursă, iar nu latina, așa cum se întâmplă, de pildă, în cazul gramaticilor de după 1780⁸⁸. Principala sursă pentru neologisme o reprezintă limba greacă, poate datorită faptului că Macarie era un foarte bun cunoscător al limbii grecești, cu mult mai bun decît al limbii latine. Printre puținele exemple se numără acestea: *prosodie* [133^r], *poetica* [134^r], *diorthositori* [142^r], *typografiei* [142^r], *typografi* [1^v], *orthografiei* [120^v], *a typări* [130^v].

---

⁸⁸ A se vedea lucrările de gramatică apărute în perioada Școlii Ardelene.

4.2. Particularități terminologice slavone ale *Grammaticii lui Macarie* (Ms. BAR/102, 1772)

Tabelul de mai jos conține un mic glosar terminologic, punînd în paralel termeni din lucrarea ieromonahului Macarie Paisiescul Dragomirneanul și corespondenți ai acestora din gramatica lui Meletie Smotrițki; cea de-a treia coloană este destinată terminologiei actuale. O parte din acești termeni sunt menționați în articolul lingvistului Diomid Strungaru, primul (și probabil singurul) care pune în paralel o parte din terminologia gramaticală a primelor lucrări românești (cea a lui Dimitrie Eustatievici Brașoveanul și, respectiv, cea de față) și a gramaticii slavone⁸⁹.

Am observat și explicat apoi modul de formare al acestor termeni, realizat în special prin calchiere. Dacă unele cuvinte precum *гласѡль* = *grai*, *имѡ* = *nume*, *родѡ* = *neam*, *числѡ* = *număr*, *врѣмѡ* = *vr̥eme / an*, *дѡглаѡ* = *lungi*, *краткаѡ* = *scurte*, *вѣдѡ* = *chip*, *лицѣ* = *fațe* sunt traduse și astfel ușor de înțeles, altele urmează modelul slavonesc, astfel încît, prin imitație, cuvinte deja existente în limbă sunt fie adaptate, combinate, renăscînd sub o nouă formă, fie doar primesc sensuri noi.

Gramatica lui Meletie Smotrițki (ediția din 1648)	<i>Grammatica</i> lui Macarie Paisiescul Dragomirneanul (1772)	Terminologia românească actuală
гласѡѡ	glasnice	vocale
согласѡѡ	împreună–glăsuitoare	consoane
полъгласѡѡ	jumătate–glăsuitoare (despre un tip de consoane)	
вѣзгласѡѡ	neglasnice (despre un tip de consoane)	
сѡгласѡѡѡѡ	îndoite (dublate, despre un tip de consoane)	formate din două sunete: <i>ps</i> , <i>șt</i>
дѡглаѡѡ	lungi (despre un tip de vocale)	
краткаѡѡ	scurte (despre un tip de vocale)	

⁸⁹ Strungaru 1960: 303-304.

ДВОВРЕМЕННАА	duoannice (despre un tip de vocale) ⁹⁰	
ДВОГЛАСНАА	duoglasnice	diftongi
ИММ	nume	substantiv
МѢСТОИМѢНІЕ	în–loc–de–numirea	pronume
ГЛАГОЛЪ	grai	verb
ПРИЧАСТІЕ	împărtășirea	-adjectiv (orice modificador) -conjugarea verbului -flexiune nominală
РАЗЛИЧІЕ	încheierea	articol
НАРѢЧІЕ	spre–graiul	adverb
ПРЕДЛОГЪ	întîie–punerea	prepoziție
СОДЪЗЪ	legătura	elemente de legătură
РОДЪ	neam	gen
МОУЖЕСКІИ	bărbătesc	(gen) masculin
ЖЕНСКІИ	femeesc	(gen) feminin
СРЕДНІИ	de–mijlocnic	(gen) neutru
ЧИСЛО	număr	număr (folosit pentru a defini termenii <i>singular</i> și <i>plural</i>)
ЛИЦЕ	față	persoană
ЕДИНСТВЕННОЕ	unitoriu	singular
МИОЖЕСТВЕННОЕ	înmulțitoriu	plural
ПАДѢЖЪ	cădere	caz
ИМЕНІТЕЛКНЫИ	numitoare	nominativ
РОДІТЕЛЬНЫИ	născătoare	genitiv
ДАТЕЛЬНЫИ	dățătoare	dativ
ВИНІТЕЛЬНЫИ	pricinuitoare	acusativ

⁹⁰ Este de precizat faptul că același termen apare și în gramatica lui Antonie Catiforos, 1734, p. 304: *διχρονα* (*δύο + χρόνια*).

ЗВА́ТЕЛЬНИИ	chemătoare	vocativ
ВРЕ́МЯ	vrême / an	timp
НАСТО́ЯЩЕЕ	acumnic	(timpul) prezent
ПРЕХО́ДЯЩЕЕ	dăunăznic	imperfect
ПРЕШЕ́ДШЕЕ	deneaornic	perfect simplu
БУ́ДУЩЕЕ	fiitoriu	viitor
НАКЛО́НЕНИЕ СКЛО́НЕНИЕ	plecare	mod verbal flexiune nominală
ИЗЪЯ́ВИТЕЛЬНОЕ	hotărîtoare	indicativ
ПОВЕЛІ́ТЕЛЬНОЕ	poruncitoare	imperativ
МОЛІ́ТЕЛЬНОЕ	rugătoare	condițional-optativ
СПРАЖЕ́НИЕ	înjugare	conjugare
ВІ́ДЪ	chip	formă
ПЕРВО́ВРА́ЗНЫИ	întîtoriu	forma de bază (la verbe și substantive)
СО́ВЕРШЕ́ННЫИ	purcegătoriu	forma derivată (la verbe)
ПРОИЗВО́ДНЫИ	purcegătoriu	forma derivată (la substantive)
СЪКЛА́НЯЕМЫЯ	plecate (despre părțile de vobire)	declinate
НЕСЪКЛА́НЯЕМЫЯ	neplicate (despre părțile de vobire)	nedeclinate
ПРЕДЛО́ГЪ	întîia-punere	prepoziția

Vom prezenta în continuare, într-o manieră lexicologică, termenii gramaticali slavoni și termenii românești, arătînd cum au căpătat aceștia din urmă sensuri noi, prin calchiere. Această operație este necesară, fiind o formă de prelucrare comparativă a materialului. Am urmărit modul intern de formare în cazul cuvintelor slavonești, sensul acestora, uneori deviat de la sensul de bază, pentru a stabili mai apoi evoluția cuvintelor din română, fie prin adăugare de sufixe sau prefixe, deci cu modificarea lexemului, fie doar prin căpătarea unui sens nou. Pe baza comparațiilor vom face ulterior distincțiile și clasificările necesare.

БЕЗГЛАСНА adj., este compus din prepoziția **БЕЗ** ‘fără’ și adjectivul **ГЛАСНА** (mai jos explicat).

Prin calchiere, adjectivul românesc *neglasnic* este format din negația *ne-* și adjectivul *glasnic* ‘vocală’ și face referire la consoanele care nu pot fi pronunțate în lipsa unei vocale.

ВИНИТЕЛЬНЫЙ adj., apare de regulă în sintagma **ВИНИТЕЛЬНЫЙ ПАДЕЖ** ‘casus accusativus’, fiind echivalat de Macarie prin sintagma terminologică *cădere pricinuitoare*. Termenul slavon **ВИНИТЕЛЬНЫЙ** provine din verbul **ВИНИТИ** ‘a acuza, a învinui’ sau ‘a cauza, a pricinui’. Urmînd modelul, românescul *pricinuitor* derivă din verbul *a pricinui*, la care se adaugă sufixul de agent *-tor*. Cu alte cuvinte, adjectivul românesc *pricinuitor* a primit un al doilea sens, o valoare terminologică devenind denumirea unuia dintre cele cinci cazuri: *cădere pricinuitoare* = **ВИНИТЕЛЬНЫЙ (ПАДЕЖ)**.

ГЛАСНА adj. ‘sonor, răsunător’, echivalat prin termenul *glasnic*, provine din substantivul **ГЛАСЬ** ‘voce’. Respectînd modelul, adjectivul românesc *glasnic* s-a format din substantivul *glas* și sufixul *-ic*. Cu alte cuvinte, a primit un al doilea sens, avînd valoarea terminologică de *vocală*.

ДАТЕЛЬНЫЙ adj., apare de regulă în sintagma **ДАТЕЛЬНЫЙ ПАДЕЖ** ‘casus dativus’, fiind echivalat de Macarie prin sintagma terminologică *cădere dătătoare*. Termenul slavon **ДАТЕЛЬНЫЙ** provine din substantivul **ДАТЕЛЬ** ‘dătător, donator’, făcînd parte din aceeași familie ca și verbul **ДАТИ** ‘a da’. Urmînd modelul, românescul *dătător* derivă din verbul *a da*, la care se adaugă sufixul de agent *-tor*. Cu alte cuvinte, adjectivul românesc *dătător* a primit un al doilea sens, o valoare terminologică devenind denumirea unuia dintre cele cinci cazuri: *cădere dătătoare* = **ДАТЕЛЬНЫЙПАДЕЖ**.

ДВОВРЕМЕННА adj., este compus din numeralul **ДВОЙ** ‘doi’ și substantivul **ВРЕМЯ** ‘timp, perioadă’. Prin calchiere, numeralul *duo/doi* și substantivul *an* (cu sensul de *timp, vreme*) au format adjectivul românesc *duoannice*.

ДВОГЛАСНА adj., este compus din numeralul **ДВОЙ** ‘doi’ și adjectivul **ГЛАСНА** (mai sus explicat). Prin calchiere, adjectivul românesc *duoglasnice* ‘diftongi’ este format din numeralul *duo/doi* și substantivul *glas* (cu sensul de *vocală*).

ЕДИНСТВЕННОЕ num., provine din numeralul **ЕДИНЬ** ‘unu, singular’, făcînd parte din aceeași familie ca și substantivul **ЕДИНСТВО** ‘unitate’, și arată caracteristica unui obiect de a fi *singular, unic*. Urmînd modelul, prin calchiere, termenul românesc *unitariu* ilustrează ideea de o singură *unitate*.

жѣнскій adj., compus din rădăcina [*жѣн*], sufixul *-ск* și terminația *-ій*, face parte din aceeași categorie ca și *жена* ‘soție, femeie’ și adjectivul *жѣньскъ* ‘femeiesc’. În același mod, adjectivul românesc *femeesc* a primit un al doilea sens, o valoare terminologică devenind denumirea unuia dintre genurile substantivelor în limba română: *neam femeesc* = *жѣнскій родъ*.

звѣтѣльный adj., apare de regulă în sintagma *звѣтѣльный падеж* ‘casus vocativus’, fiind echivalat de Macarie prin sintagma terminologică *cădere chemătoare*. Termenul slavon *звѣтѣльный* provine din verbul *звѣти* ‘a chema’. Urmînd modelul, românescul *chemător* derivă din verbul *a chema*, la care se adaugă sufixul de agent *-tor*. Cu alte cuvinte, adjectivul românesc *chemătoare* a primit un al doilea sens, o valoare terminologică devenind denumirea unuia dintre cele cinci cazuri: *cădere chemătoare* = *звѣтѣльный падеж*.

имѣнителкный adj., apare de regulă în sintagma *имѣнителкный падеж* ‘casus nominativus’, fiind echivalat de Macarie prin sintagma terminologică *cădere numitoare*. Termenul slavon *имѣнителкный* provine din substantivele *имѣне*, *ѣмѧ* ‘nume’, făcînd parte din aceeași familie ca și substantivul *именоватникъ* ‘denumire, nume’. Urmînd modelul, românescul *numitor* derivă din verbul *a numi*, la care se adaugă sufixul de agent *-tor*. Cu alte cuvinte, adjectivul românesc *numitor* a primit un al doilea sens, o valoare terminologică devenind denumirea unuia dintre cele cinci cazuri: *cădere numitoare* = *имѣнителкный падеж*.

множественное num., provine din verbul *множити* ‘a multiplica, a înmulți’ și arată caracteristica unui obiect de a se afla în mai multe exemplare. Urmînd modelul, prin calchiere, termenul românesc *înmulțitoriu* provine din verbul *a înmulți*, la care se adaugă sufixul *-tor*, avînd ideea de *multiplicitate, mai mult decît un singur element*.

моли́тельнымъ apare de regulă în sintagma *моли́тельнымъ склоненкъ*, fiind echivalat de Macarie prin sintagma terminologică *plecare rugătoare*. Termenul slavon *моли́тельнымъ* provine din verbul *молити* ‘a ruga’, făcînd parte din aceeași familie ca și substantivul *моли́тва* ‘rugăciune, cerere’. Urmînd modelul, românescul *rugătoare* derivă din verbul *a ruga*, la care se adaugă sufixul de agent *-ător*. Cu alte cuvinte, adjectivul românesc *plecătoare* a primit un al doilea sens, o valoare terminologică devenind denumirea unuia dintre cele cinci moduri verbale: *plecare rugătoare* = *моли́тельнымъ склоненкъ*.

мѣстоимѣніе subst., este compus din substantivele *мѣсто* ‘loc, poziție’ și substantivele *имѣне*, *ѣмѧ* ‘nume’, făcînd parte din aceeași familie ca și *вместо* ‘în loc de, în locul’. Urmînd

modelul, românescul *în-loc-de-numirea* (substituit al *numelui*) a fost format prin alăturarea celor două prepoziții și a celor două substantive, însăși denumirea termenului fiind definiția paradigmei gramaticale a pronumelui.

мужеский adj., compus din rădăcina [*муж*] / [*мѣж*] ‘soț, bărbat’, sufixul *-еск* și terminația *-ий*.

Prin calchiere n, românescul *bărbătesc* a primit un al doilea sens, o valoare terminologică devenind denumirea unuia dintre genurile substantivelor în limba română: *neam bărbătesc* = *мужеский родъ*.

настоящее provine din substantivul *настояник* ‘prezență’, făcând parte din aceeași familie ca și verbul *настояти* ‘faptul de a fi prezent’, este folosit pentru a exprima timpul prezent. Neavînd un termen care să exprime această paradigmă, gramaticianul a creat cuvîntul *асутник*, pornind de la adverbul de timp care arată momentul actual: *асут* + suf. *-ик*.

полъгласна adj., ‘care se aud pe jumătate’, este compus din substantivul *половина* ‘jumătate’ și adjectivul *гласна* ‘glăsuitor’. Urmînd modelul, adjectivul românesc *jumătate-glăsuitoare* este compus prin alăturarea acelorași termeni, cuvîntul astfel obținut denumind un tip de consoane: *jumătate-glăsuitoare* = *полъгласна*.

родительный adj., apare de regulă în sintagma *родительный падеж* ‘casus genitivus’, fiind echivalat de Macarie de obicei prin sintagma terminologică *cădere născătoare*. Termenul slavon *родительный* provine din verbul *родити* ‘a rodi, a da viață’, făcînd parte din aceeași familie ca și substantivul *родитель* ‘tată, părinte; cel care dă viață sau ce care deține ceva’. Urmînd modelul, românescul *născător* derivă din verbul *a naște*, la care se adaugă sufixul de agent *-tor*. Cu alte cuvinte, adjectivul românesc *născător* a primit un al doilea sens, o valoare terminologică devenind denumirea unuia dintre cele cinci cazuri: *cădere născătoare* = *родительный падеж*.

согласна adj., echivalat de Macarie prin termenul *împreună-glăsuitoare*, s-a format prin alăturarea prepoziției *со* ‘cu, împreună cu adjectivul *гласна* [mai sus explicat], obținîndu-se un termen ce desemnează categoria de sunete care pot fi pronunțate doar împreună cu o vocală. Urmînd modelul, prin calchiere a rezultat adjectivul românesc *împreună-glăsuitoare*.

средний adj., compus din rădăcina *средни* și terminația *-ий*, cu sensul de ‘intermediar, în mijloc, face parte din aceeași categorie ca și *срѣда*. ‘centru, mijloc, mediu’, 2. ‘mijlocul săptămîinii, miercuri’. Urmînd modelul, termenul românesc *de-mijlocnic* are același sens de *neutru, intermediar*, formîndu-se de la substandivul *mijloc*, primind un al doilea

sens, o valoare terminologică devenind denumirea unuia dintre genurile substantivelor în limba română: *neam de-mijlocnic* = *срѣдній родъ*.

σδρούβαλ part., este echivalat de Macarie prin termenul *îndoite* (tip de consoane formate din câte două sunete) provine din verbul *συγροῦν* ‘a dubla’. Urmînd modelul, termenul românesc *îndoite*, participiul verbului *a îndoii*, a primit un al doilea sens, o valoare terminologică devenind denumirea unui tip de consoane: *îndoite*= *σδρούβαλ*.

4.3. Elemente terminologice cu model grecesc în *Grammatica lui Macarie* (Ms. BAR/102, 1772).

Partea a treia a acestei lucrări de gramatică se ocupă cu studiul poeziei, fiind inspirată de secvența echivalentă din gramatica grecească a lui Antonio Catiforos, *Τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς*, 1734. Încă de la început, dascălul Macarie explică necesitatea și importanța acestei a treia părți, care de altfel este prezentă și în gramaticile sursă.

Cartea a treia

A rumâneștii grammaticeii aceștiei și partea a treia, a meșteșugului celui
făcătoriu de stihuri a poeziei⁹¹

dintru toată neînvățătura și prostimea mea vrut-am puțin cevași a scrie macar despre o parte iubitorilor de înțelepciune osărduitori grămmătici ai limbei rumânești și pentru meșteșugul și ființa poeziei, ádecă pentru facerea stihurilor celor cu meșteșug și întru rumâneasca limbă cu care de vrême că și alte limbi să văd împodobindu-se și cu poeticescul meșteșugul și darul acesta, cum mai vîrtos eleneasca, lătineasca și sloveneasca și altele. Așăzată și alcătuită fiind acuma, cu dariul și cu ajutoriul lui Dumnezeu, rumâneasca grammatică, cu cuviința socotim pentru poeticescul meșteșugul acesta a scrie și a așăza și întru rumâneasca limbă, arătînd cu de-adinsul oareșicare fêliuri ale stihurilor și firea și premenirea glasnicelor și așăzarea pasurilor, ádecă a picioarelor din care fieștecarele stih e alcătuindu-se⁹².

---

⁹¹Fila [132^v].

⁹²Fila [133^r].

Astfel, în gramatica sa, dascălul Macarie explică faptul că stihuri sunt foarte multe într-o limbă, mai ales în limba greacă, dar nu toate categoriile de stihuri sunt valabile și pentru limba română, astfel că ele trebuie selectate din această mulțime și exemplificate ca atare.

Stihuri sînt foarte multe și de multe fêluri, întru alte limbi, iară mai vîrtos întru cea elinească. Eu însă din toate fêliurile acêstea, numai o oareșicarea sumă de fêliuri am vrut și duple acea puțință am putut și am alcătuit întru pușina rumâneasca poeticeasca meșteșugirea aceasta, ádecă cîte mai jos cu pilde și rumânêște să putură a fi așázate pre cêlelalte neamuri și chipuri și fêliuri făcătorilor celora ce o vor naște și vor veni întru trecătoarea și vremêlnica lumea și viața aceasta, după moartea noastră întru veacurile și neamurile cêle de pre urmă, întru a stihurilor faceri întru rumâneasca limbă a le face și a le alcătui lăsîndu-le. [134']

Terminologia specifică studiului poeziei din *Grammatica lui Macarie Paisiescul Dragomirneanul, 1772* este cu totul împrumutată și adaptată fonetic limbii române, prin crearea unor cuvinte cu sufixe specifice, așa cum se poate observa în tabelul de mai jos.

Antonio Catiforos, Τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς, 1734	Grammatica lui Macarie Paisiescul Dragomirneanul, 1772
αδώνιον ἔπος	adonicescul stih
ακατάληκτον	acatalicticesc
ανακρεόντειον	anacreonticescul
ασκληπιάδειον	ascliptiadicesc
βραχυκατάληκτον	vrahicatalicticescul
γλυκώνιον ἔπος	gliconicescul stih
δίμετρον (ἔπος)	dimêtrul (stih)
δύο σύλλαβων	duo-slovenirnicul (slovnire = silabisire)
ενδεκασυλλάβων	unsprezêce-slovenirnice
θρασύλλειον	thrasyllicesc
ίμβος	iambul
ίππωνάκτεια	ipponacticești
καταληκτικόν	catalicticesc
μονόμετρον	monomêtrul

πενταμετρον (ἔπος)	pentamêtrul (stih)
ποδον (μετρικων)	picior (metric)
πόδες δισύλλαβων	picioare duo–slovenirnice
πόδες τρισύλλαβων	picioare trei–slovenirnice
ποιητικης	(meșteșugul) poeticii
πυρρίχιος	pyríhiul
σαπφικά	sapficești
σπονδαίος	spondiul
τρίμετρον	trimêtrul
τροχαίος	troheul
υπερκατάληκτον	ypercatalicticesc
φαλεφκια	falefchiești

4.4. Studiu asupra terminologiei. Considerații finale

Au existat destul de multe dificultăți pe care cărturarul le-a întâlnit în scrierea lucrării sale, dificultăți care se pot observa la o analiză minuțioasă a terminologiei, cum ar fi ambiguitatea unor termeni folosiți pentru a desemna în același timp mai multe paradigme gramaticale diferite, adaptarea (fonetică) a termenilor împrumutați (mai ales în cazul termenilor preluați din limba greacă și care desemnează tipuri de stihuri (a se vedea exemplele de mai jos), neelocvente totuși pentru limba română, destul de diferită ca structură de limba greacă – evident vorbim aici de capitolul de *poetică*), precum și stabilirea unor reguli gramaticale clare, aplicabile limbii române. Este de menționat faptul că regulile gramaticale au fost și ele preluate, adaptate, exemplificate și explicate conform limbii române. Importante sunt, de altfel, diferențele pe care Macarie le sesizează între limba română și limbile slavonă și elenă, semn că avea inteligența și simțul lingvistic necesar unor astfel de studii.

Totuși, terminologia prezentată nu este una greoaie, el reușind să prezinte și să exemplifice destul de bine noțiunile gramaticale.

Așadar, prin caracterul inedit al textului studiat și editat, *Grammatica lui Macarie*, dar și al cercetării științifice în sine, se aduce o contribuție majoră la ceea ce înseamnă cunoașterea istoriei limbii române literare, în general, și cunoașterea istoriei gramaticii românești, în particular.

5. Glosar terminologic

a [se] premeni – a (se) schimba.

a hotărî – (în terminologie) a defini.

apleca – a declina.

apremeni – a schimba, a înlocui.

acumnic – prezent.

an/vreme – timp verbal.

așăzare – diateză.

avuțialnic/locnic/poreclêlnic – poreclă care arată poziția socială sau locul de origine.

cădere – (la substantive) caz.

cădere chemătoare – caz vocativ.

cădere dătătoare – cad dativ.

cădere născătoare – caz genitiv.

cădere numitoare – caz nominativ.

cădere pricinuitoare – caz acuzativ.

chip – formă.

chip întîitoriu – forma de bază a unui cuvînt.

chip purcegătoriu – forma derivată a unui cuvînt.

chipul alăturătoriu al izvorîrilor cuvintelor – superlativ comparativ de superioritate.

chipuri ale sîmuirii – (al calcului, care arată probabilitatea) adverbul modal de tipul *poate*.

chipuri boteznice – substantive antroponime.

chipuri ca spre cevași – substantive care desemnează anumite concepte abstracte precum *noaptea, ziua, viața, moartea*.

chipuri cuprinzătoare – substantive colective.

chipuri firești – substantive comune.

chipuri împărțite – unele pronume nehotărîte (de tipul *fiecare*) și unele pronume demonstrative de depărtare.

chipuri întrebătoare – pronume interogative/relative.

chipuri nehotărîte – unele pronume nehotărîte (de tipul *oricare*).

chipuri neomnice – substantive etnonime.

chipuri poreclealnice – substantive folosite pentru a porecli.

chipuri prepuse – substantive obținute din adjective, prin articulare cu articol hotărît, posibil cu rol de supranume.

chipuri spre cevași – substantive care au rolul atributului apozițional.

dăunăznic – imperfect.

deget – (la poezii) vehe unitate de măsură pentru lungimi, echivalentă cu lățimea unui deget.

de-mijlocnic, de-mijlocnică (neam) – genul neutru.

deneáornic – perfect simplu.

de-obștnic neam (ori *de-obște*) – considerat gen care cuprinde substantiv epicene și pronume relative (de tipul *ce*) care țin locul afit substantivelor de gen masculin, cît și a celor de gen feminin.

de-obștnică încheiare – prepoziția *pre*.

dezmiárduitoriu – substantiv diminutiv.

duoannice – vocalele *a, i, v*.

duoglasnice – diftongi.

față, fețe – persoană (I, a II-a și a III-a).

fiitoriu – timpul viitor.

formă alcătuită – formă compusă sau locuțiune.

formă curată – formă de bază.

formă împreună pusă – formă derivată.

formă lungă–alcătuită – derivată din forma alcătuită, cu sufixul *-esc*.

glasnice – vocale.

glăsuitoare – consoane.

grai – verb.

grai care însemnează lucru numai – orice verb aflat la modul infinitiv.

grai care însemnează voire numai – verbul *a vrea/a voi*.

grai care însemnează voire și lucru – orice verb, mai puțin verbele *a fi* și *a vrea/a voi*.

grai de–mijlocnic (grai care arată ori lucrare, ori patimă, ori nici una, nici alta) – verbe care pot fi folosite atât la diateza activă, cât și la diateza pasiv – reflexivă, în funcție de context.

grai de–mijlocnic mutător – verbe care au nevoie care cer după ele un substantiv (cu prepoziție) în cazul acuzativ sau un substantiv în cazul dativ.

grai fațnic – verb personal.

grai ființialnic – verbul *a fi*.

grai nefațnic – verb impersonal.

grai pătimitoriu – verb la diateza reflexivă.

grainic – forma de participiu a verbelor.

graiu hotărâtoriu pătimitoriu – verb la indicativ, diateza reflexivă.

graiul ființialnic – verbul *a fi*.

graiuri care săvârșirea nu o însemnează, cu numitoarea cădere alcătuiindu-se – verbe tranzitive.

graiuri care săvârșirea o însemnează, singure alcătuiindu-se – verbe intransitive.

izvorîrea cuvintelor – formarea cuvintelor.

împărtășirea – 1. echivalentul adjectivului, dar și al gerunziului și al participiului verbului. 2. (la verbe) conjugare; (la alte părți de vorbire) flexiune.

împărtășire lucrătoare, nehotărâtă, neplecată – modul gerunziu.

împunsurile căle deasupra – tremă.

încheiere care se pune mai naintea numelor – articol proclitic și articol pronominal.

încheiere care se pune pre urma numelor – articol enclitic.

înduplecat – declinat.

îngrădire – paranteze ( ) sau [ ].

înjugare – clasificarea flexionară a verbelor.

în–loc–de–numire arătătoare – pronume demonstrative de apropiere și de depărtare.

în–loc–de–numire avuțialnică – pronume posesiv.

în–loc–denumirile – pronumele.

în-loc-denumirile pricinuitoare – doar pronumele reflexive *sinemi, sinene, sineși, sinevă, sineși*[folosit și pentru persoana I], în cazul acuzativ (cădere pricinuitoare).

înmulțitoriu – plural.

întîia-punerile adăogite – prepoziții compuse și locuțiuni prepoziționale.

întîia-punerile unite – prepoziții simple.

întîitoare – pronume personal cu formă accentuată sau neaccentuată, de persoana I și a II-a.

întîitoare – pronumele personale de persoana I și persoana a II-a.

întrebarea – (pentru semne de punctuație) semnul întregării (în *GM* se folosește și semnul grafic „;”, specific limbii grecești).

legătură – elemente de legătură (conjunții, adverbe).

legătură pricinuitoare – unele conjunții și locuțiuni conjuncționale cauzale.

legătură rugătoare – formele verbului auxiliar *a avea* (*aș, ai, ar, am, ați*).

legătură socotitoare – adverbul interogativ *oare*.

legături dezjugătoare – conjunții disjunctivă.

legături hotărîtoare – conjunții adversative și conjuncția conclusivă *deci*.

legături împlinitoare – adverbul de mod *încă*.

legături împreunătoare – conjunții și locuțiuni conjuncționale condiționale, unele conjunții și locuțiuni conjuncționale cauzale.

legături pofitoare – adverbe restrictive.

lepădarea – elidarea unui sunet în construcții gramaticale de tipul *n-am*.

neam – (la substantive și adjective) gen.

neam de-mijlocnic – diateză pasivă.

neam lucrătoriu – diateză activă.

neam pătimatoriu – diateză pasiv-reflexivă.

neam/așăzare – (la verbe) diateză.

nehotărîtul an – timpul perfect compus.

neplecat – (pentru substantive) nedeclinat; (pentru părți de vorbire) neflexibil.

normele și canoanele scrierii ceii drêpte – norme ortografice (și ortoepice).

număr înmulțitoriu – număr plural.

număr unitoriu – număr singular.

nume – substantiv.

numêlnic – (mod de formare a cuvintelor) adjectiv derivat din substantiv, cu sufixul *-esc*.

numile cêle numărătoare – numerale.

oblu, oablă, obli, oable – (în legătură cu verbe de mișcare) direct.

ocsîia – accent ascuțit.

odinioarnic – mai mult ca perfectul.

parte a cuvîntului plecată = parte de vorbire flexibilă

patemile cuvintelor – modificarea cuvintelor.

părintesc – patronim.

pătimitoare – reflexivă.

plecare – 1. (pentru substantive) flexiune nominală; 2. (pentru verbe) mod.

plecare hotărîtoare – modul indicativ.

plecare neivită – modul infinitiv.

plecare poruncitoare – modul imperativ, dar și modul conjunctiv la persoana a II-a și a III-a.

plecare rugătoare – modul condițional-optativ.

plecare supuitoare/plecătoare – modul conjunctiv.

plecat – (pentru substantive) declinat; (pentru părți de vorbire) flexibil.

pomenitoare – pronume personal cu formă accentuată sau neaccentuată, de persoana a III-a.

praveli – legi, norme.

preacovârșitoriul – supranume special, format prin alipirea de prefixul *prea-* a unui adjectiv (*prealuminos, preafericit*).

prosodiia / spre-cîntarea – accentuarea substantivelor.

săvîrșiri – terminații.

slovă – literă.

slove îndoite – grupurile consonantice *ps, cs* și *șt*.

slove jumătate glăsuitoare – categorie care cuprinde consoanele *j, z, l, m, n, r, s, ț, ș* și grupurile de sunete *șt, ci, cs* și *ps*, acestea din urmă fiind considerate tot consoane, din cauza grafiei chirilice.

slovnire (slovenire) – silabisire.

spondiu (spondeu) – (în versificația greco-latină) picior de vers compus din două silabe lungi.

spoti (probabil *a spotăi*) – a împrăpăta, a îmbunătăți.

spre-graiu – în această categorie gramaticală intră adverbe, interjecții, conjuncții, prepoziții, modul imperativ, numerale.

spre-graiu adevăririi – interjecție care întărește o afirmație.

spre-graiu adunării – adverb de mod de tipul *împreună* și numeral colectiv de tipul *amîndoi*.

spre-graiu alăturării – adverb la gradul comparativ de superioritate.

spre-graiu asemănării – conjuncții coordonatoare specifice comparației.

spre-graiu chemării – interjecția *o*.

spre-graiu cîtățimei – numeralul (adverbial) și locuțiuni adverbiale cantitative.

spre-graiu despărțirii – prepoziția *fără* și locuțiunile preoziționale aferente.

spre-graiu felimei – adverbe (și locuțiuni adverbiale) de mod.

spre-graiu hotărîrii – adverbul de mod *așa*.

spre-graiu îndemnării – forma de imperativ a verbelor.

spre-graiu întinderii – adverbe care ajută la formarea gradului superlativ absolut.

spre-graiu întrebării – adverbe interogative.

spre-graiu lipsirii – adverbul rar.

spre-graiu locului – adverbe (și locuțiuni adverbiale) de loc.

spre-graiu mirării – interjecția *vai*.

spre-graiu neamurilor – adverbe care denumesc limbi (*grecește*).

spre-graiu poruncirii – o altă formă de imperativ a verbelor.

spre-graiu rînduiei – conjuncția conclusivă *deci*.

spre-graiu slăbirii – adverbe care arată o scădere a intensității, de tipul *încet*, *lin*.

spre-graiu tăgăduirii – adverbe de negație.

spre-graiu tîlcuirei – adverbe folosite pentru a concluziona unele explicații date.

spre-graiu tînguiei – interjecții de tipul *o*, *vai*, care arată jeluirea.

spre-graiu vremii – adverbe (și locuțiuni adverbiale) de timp.

suptirea – accent fără valoare fonetică, volosit doar la notarea cuvintelor care încep cu o vocală.

tăiare – împărțire, clasificare.

titlă – titlă.

toică (*mare/mică*) – tip de accent folosit în scrierea literelor, preluat din normele limbii grecești ale secolului al XVIII-lea.

un întunêrec – (la numerale) un milion.

ușoara – accent folosit la notarea literei *i* și a diftongului *iu*.

văriia – accent grav, utilizat la finalul cuvintelor cu terminație vocalică.

vînă, *vine ale cuvîntului* – vezi *încheietura* și *în-loc-de-numirea*.

Bibliografie

Izvoare

Grammatica lui Macarie, MS. BAR/102, 1772.

Antonio Catiforos, *Τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς*, 1734.

Meletie Smotrițki, *Γραμματικὴ Σλαβένσκιᾶ πρᾶβιανθεῖ Ἐνῆταγμα* / *Grammatīki slavēnskię pravilnoe sýntagma / potshtanīēm" mnogogrěshnagō Mnĕkha Meletīę Smotriskogo*, Ediția a II-a, Moscova, 1648, republicată de Prof. E. A. Kuzminova, Facultatea de Filologie, Universitatea de Stat din Moscova, 2007.

Dicționare

Breban, Vasile, *Dicționar general al limbii române*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987.

Ciorănescu, Alexandru, *Dicționarul etimologic al limbii române*, ediție îngrijită și traducere din limba spaniolă de Tudora Șandru Mehedinți și Magdalena Popescu Marin, Editura Saeculum I. O., București, 2007.

Coteanu, Ion (coord.), Seche, Luiza, Seche, Mircea, *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2009.

(DLR) *Dicționarul Limbii Române*, serie nouă, Editura Academiei, București, 1965-2010.

Hauptová, Zoe, Konzal, Václav, Pilát, Štefan, *Slovníka jazyka staroslověnského – Lexicon linguae paleoslovenicae, Addenda et corrigenda ad volumen I*, Academie Věd České Republiky Slovansky Ustav AV ČR, Slovansky Ustav Euroslavica, Praga, 2016.

Jedlička, Alois (Editor prof. dr.), *Slovník Slovanské lingvistické Terminologie – Dictionary of Slavonic Linguistic Terminology*, Vol. 1-2, Helmut Buske Verlag, Hamburg, 1977, 1979.

Kurz, Josef (coord.), *Slovníka jazyka staroslověnského – Lexicon linguae paleoslovenicae*, Vol.1-5, Československá Akademie Věd, Ustav Jazyků Slovanski a Literatur, Academia Nakladatelství Československé Akademie Věd, Praha, 1966, 1973, 1990, 1997.

Legrand, Émile, *Nouveau Ditionnaire Grec Moderne Français*, Garnier Freres, Libraires-Editeurs, Paris, 1909.

Miklosich, Franz, *Lexicon Palaeoslovenico-Graeco-Latinum*, Scientia Verlag Aalen, 1963.

Miklosich, Franz, *Lexicon Linguae Slovenicae, Veteris dialecti*, Vindobonae apud Gulielmum Braumüler C. R. Bibliopolam Aulicum, 1850, republicată la München, 1970.

Lucrări de referință și literatură secundară

- Apostolescu, N., *L'ancienne versification roumaine (XVIIe & XVIIIe siècles)*, Librairie ancienne Honoré Champion, Paris, 1909.
- Avram, Andrei, *Contribuții la interpretarea grafiei chirilice a primelor texte românești (I)*, în „Studii și cercetări lingvistice”, anul XV (1964a), nr. 1, p. 15-37.
- Avram, Andrei, *Contribuții la interpretarea grafiei chirilice a primelor texte românești (II)*, în „Studii și cercetări lingvistice”, anul XV (1964b), nr. 2, p. 147-167.
- Avram, Andrei, *Contribuții la interpretarea grafiei chirilice a primelor texte românești (III)*, în „Studii și cercetări lingvistice”, anul XV (1964c), nr. 3, p. 265-294.
- Avram, Andrei, *Contribuții la interpretarea grafiei chirilice a primelor texte românești (IV)*, în „Studii și cercetări lingvistice”, anul XV (1964d), nr.4, p. 471-495.
- Bianu, Ioan, *Catalogul manuscriptelor românești*, Tomul 1, Nr. 1–300, Ediția Academiei Române, Institutul de Arte Grafice, București, 1907.
- Bogdan, Damian P., *Paleografia româno-slavă: tratat și album*, Direcția Generală a Arhivelor Statului, București, 1978.
- Butnariuc, Geanina Cristina, *Istoria gramaticii românești*, București, 2006.
- Chivu, Gheorghe, *Limba română de la primele texte până la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Variantele stilistice*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000.
- Chivu, Gheorghe, *Stilul celor mai vechi texte științifice românești (1680–1780). II Stilul textelor lingvistice*, în „Limba Română”, XXX, 1981, nr. 1, p. 45-60, 1981.
- Chivu, Gheorghe, Gheție, Ion, (coord.), *Contribuții la istoria limbii române literare, secolul al XVIII-lea*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 2000.
- Cobeț, Doina, *De când datează prima gramatică a limbii române*, în „Anuar de Lingvistică și Istorie Literară”, XXVIII, Editura Academiei, Iași, 1981-1982, p. 115-119.
- Costinescu, Mariana, *Normă și dialect în primele gramatici românești*, în vol. *Studii de limbă literară și filologie*, vol. II, Editura Academiei, București, 1972.
- Coteanu, Ion, *Structura și evoluția limbii române (de la origini până la 1860)*, Editura Academiei R. S. R., București, 1981.
- Erbiceanu, C., Ghibu, Onisifor, *Din istoria literaturii didactice românești*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 66-67.
- Fecioru, Dumitru, *Bibliografia traducerilor în românește din literatura patristică*, vol. I, *Fascicola I: Epoca dela 1691 pînă la 1833*, Institutul de arte grafice «Bucovina», București. 1937.

- Frâncu, Constantin, *Timpurile verbale supracompuse în limba română*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, tomul XXIX, 1983-1984, p. 23-63.
- Frâncu, Constantin, *Gramatica limbii române vechi (1521-1780)*, Editura Demiurg, Iași, 2009.
- Furtună, Dumitru, *Un catalog vechi de manuscrise și cărți al bibliotecii Mănăstirii Neamțului*, în „Biserica Ortodoxă Română”, LIX, 1941, nr.7-8, p. 414-443.
- Furtună, Dumitru, *Ucenicii starețului Paisie în mănăstirile Cernica și Căldărușani*, Editura Nemira, București, 2002, p. 69-74.
- Gafton, Alexandru, *Introducere în paleografia româno-chirilică*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2003.
- Giurescu, Constantin (coord.), *Contribuții la istoria învățământului românesc. Culegere de studii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970.
- Guțu Romalo, Valeria (coord.), *Gramatica Limbii Române*, vol. I: *Cuvântul*, vol. al II-lea: *Enunțul*, Editura Academiei Române, 2005.
- Gheție, Ion, *Preocupări lingvistice în cultura românească veche*, în vol. *Istoria științelor în România. Lingvistica*, București, 1975.
- Hristea, Theodor, *Calc. traducere și împrumut lexical*, în „România literară”, anul X (1977), nr. 33, p. 8.
- Hristea, Theodor, *Calcul lingvistic și cultivarea limbii române*, în „România literară”, anul XVII (1984), nr. 11, p. 5.
- Ionașcu, Romulus, *Gramatici români. Tractat istoric. Despre evoluția studiului gramaticii române de la 1757 până astăzi*, Iași, 1914.
- Iordan, Iorgu, *Istoria lingvisticii românești*, Ediura Științifică și Enciclopedică, București, 1978.
- Iordan, Iorgu, *Scurt istoric al principalelor lucrări de gramatică românească*, în „Limbă și literatură”, anul II (1956), p. 163-197.
- Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea*, Vol. II, București, 1901.
- Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea (1688–1821)*, Vol. II, ediție îngrijită de Barbu Theodorescu, Editura didactică și pedagogică, București, 1969.
- Luchkanyn, Sergiy, *Gramatica slavonă a lui Meletie Smotrițky și dezvoltarea lingvisticii românești în secolele XVII-XVIII*, p. 156, articol pe site-ul http://www.philippide.ro/Comunicare%20interculturala_2005/32.pdf (accesat la data 23.06.2019).

- Marcu, Mihaela, *Evoluția terminologiei gramaticale românești în perioada 1757-1877*, Editura Universitaria, Craiova, 2005.
- Munteanu, Eugen, *Lexicologie biblică românească*, Editura Humanitas, București, 2008.
- Munteanu, Eugen, *Notă asupra ediției în Monumenta Linguae Dacoromanorum, Biblia de la 1688. Pars IX: Paralipomenon I, Paralipomenon II*, Eugen Munteanu (coord.), Ștefan Colceriu, Elena Dănilă, Mioara Dragomir, Ioan-Florin Florescu, Ana-Maria Gânsac, Gabriela Haja, Elsa Lüder, Maria Moruz, Eugen Munteanu, Sabina Rotenștein, Mădălina Ungureanu (autori), Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2011, p. 9-24.
- Munteanu Ștefan, Țâra, Vasile, *Istoria limbii române literare (secolele al XVI-lea – al XVIII-lea)*, Tipografia Universității din Timișoara, 1971.
- Păcurariu, Mircea, *Dicționarul teologilor români*, Ed. a II-a, Editura Enciclopedică, București, 2002.
- Popovici, D., *Primele manifestări de teorie literară în cultura română*, în *Studii literare*, Vol. II, Tipografia „Cartea românească din Cluj”, Sibiu, 1949.
- Strungaru, Diomid, *Gramatica lui Smotrițki și prima gramatică românească*, în „Romanoslavica”, anul IV/1960, București, pag. 289-307, 1960.
- Șăineanu, Lazăr, *Istoria filologiei române cu o privire retrospectivă asupra ultimelor decenii (1870–1895)*, ediția a II-a, Editura Librăriei Socecu & Comp., București, 1895.
- Ștrempel, Gabriel, *Catalogul manuscriseleor românești*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978.
- Urechia, V. A., *Istoria școlilor de la 1800 – 1864*, Tomul I, Imprimeria Statutului, București, 1892, p. 34, nota ****.
- Ursu, N. A., *Studiu introductiv în Dimitrie Eustatievici Brașoveanul, Gramatica rumânească. 1757. Prima gramatică a limbii române*, Ediție critică, Editura Științifică, București, 1969.
- Ursu, N. A., *Dascălul Macarie, autorul „Gramaticii rumânești” (1772) și al lexiconului slavono-român (1778)*, în „Limba română”, Anul XXXIV, nr. 5, Editura Academiei, 1985, p. 445-449.
- Ursu, N. A., *Din nou despre interpretarea grafiei chirilice românești*, în „Limba română”, anul XXV (1976), nr. 5, p. 475-489.
- Ursu, N. A., *Formarea terminologiei științifice românești*, Editura Științifică, București, 1962.
- Ursu, N. A., *Problema interpretării grafiei chirilice românești din jurul anului 1800*, în „Limba română”, anul IX (1960), nr. 3, p. 33-46.

- Ursu, N. A., *Școala de traducători români din obștea starețului Paisie de la mănăstirile Dragomirna, Secu și Neamț*, în vol. *Românii în reînnoirea isihastă*, Editura Trinitas, Iași, 1997.
- Ursu, N. A., Ursu, Despina, *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare (1760-1860)*, vol. I: *Studiu lingvistic și de istorie culturală*, Editura Cronica, Iași, 2004.
- Vîrtosu, Emil, *Paleografia romano-chirilică*, Editura Științifică, București, 1968.
- Zugun, Petru, Minuț, Ana-Maria, *Formarea cuvintelor. Teorie și practică*, Editura Sedcom Libris, Iași, 2015.

Grammatica lui Macarie (Ms. BAR/102)

- text și facsimile -

[1^r]

**Grammatica lui Macarie
s-au scris la condecă**

[1^v] Întru numele și slava a sfintei de viață făcătoarei și nedespărțitei Troiței, a Tatălui, și a Fiului, și a Duhului Sfânt, alcătuitu-s-au această grammatică rumânească, în zilele prealuminății și de Dumnezeu încoronatei imperatriței noastre Ecaterinei Alecsievnei a toatei Rosiei și a naslidnicului eii, a marelui cneaz țesarévici Pavel Petrovici, acuma cu mila Domnului Dumnezeu și a toatei Moldaviei împărățitoarea fiind. Și s-au tipărit în sfânta și dumnezăiasca mitropolia Iașilor, cu blagoslovenia a preasfințitului arhiepiscopului și a mitropolitului a toatei Moldaviei, kyríu kyr⁹³ Gavriil, și cu toată cheltuiala a prea blagorodnicului și pravoslavnicului marelui cneaz al Moldaviei, Ioan Cantacuzin Deleanul, marelui vistiariu. De la anul cel mîntuitoriu întru ... în luna lui ... , în ... zile, de smeritul întru typografi ...

**[2^r] Despre părintele și făcătorul grammaticei, cătră preaslăvitul cneazul Moldaviei,
Ioannul Cantacuzinul, marele vistieriul,
stihuri iroicești**

O, Ioanne, cneazule al Moldaviei,
Grămmatica aceasta marea slava scrie
Blagorodímei talei în traiu acum șieși.

**Despre acesta și cătră doritul cetitoriu,
stihuri adonicești**

Cantacuzin,
numele, vița,
luminat strîgă:
Dorite, vino!
Prin mine gustă
drêgere bună,

---

⁹³ Cele două cuvinte reprezintă o opțiune etimologizantă, proprie epocii respective. Termenii sunt preluați din limba greacă.

gustare ia și
obștimei să dă.

**Despre partea cărții către ctitor,
stihuri adonicești**

[2^v]

Numele tău
Prin mine fi–va
Soare lumii
Și, ieșind din trup,
Nu te va uita
Dația, Iași,
Muntele, corbul.

**Despre făcătorul cărții, către iubitorul de înțelepciune cetitorul, grammaticul,
stihuri iroicești**

A ta partea fusă și grammaticea cea
Rumâneasca acuma, căriei zua
Dă–i și noaptea tu zuzele lasă,
Ca frumos să fii și mare în traiu.

**Cătră cetitoriu ca despre partea cărții,
stihuri adonicești**

Orcine din voi
Dorire avu
Să ie bunul.
Din mine fi–va
Și mare și bun.

**Ca despre fața Lavrei Dragomirnei,
stihuri adonicești către doritul cetitoriu**

Pentru grăire

Grăirea iaste o despărțigoasă mai mică, parte a cuvântului celui alcătuit.

Pentru cuvânt

Cuvântul este împreună-punere a trăirilor, înțelegere singură desăvârșigoasă arătînd. Iară părțile acestuia sînt opt: numele, graiul, împărtășirea, încheierea, în-loc-de-numirea, întîe-punerea, spre-graiul, legătura. Dintrî acêstea, plecate ádecă sînt cinci: numele, graiul, împărtășirea, încheierea, în-loc-de-numirea. Iară neplecate trei: întîe-punerea, spre-graiul, legătura.

Pentru nume

Numele este o parte a cuvântului plecată, carele ființă osăbită sau de-obștnică însămnează și îi urmează acestuia cinci: neamul, chipul, forma, numărul, cădêrea.

Pentru neamuri

Neamurile sînt în limba rumânească patru: *prosodi* băr[4^r]bătescul, ádecă *domnul*, femeescul, ádecă *doamna*, de-míjlocnicul ádecă *raiul* sau *ceriul*, de-obștnicul ádecă *omul* sau *vulturul* sau *turtureaua*, care cu un glas și cu o încheiere bărbătească sau femeiască pre amîndoáo neamurile le arată.

Pentru chipuri

Iară chipurile sînt doáo: întîitoriul, ádecă *mîngăierea*, purcegătoriul, ádecă *mîngăitoriul*.

Pentru forme

Și formele sînt trei: curata, ádecă *Dumnezău*, alcătuită, ádecă *dumnezo-iubnicul*, lungă-alcătuita, ádecă *dumnezo-iubnicescul*.

Pentru număruri

Iară numărurile sînt la noi doáo: unitoriul, ádecă *ingerul*, înmulțitoriul, ádecă *ingerii*.

Pentru cădêare

Și căderi sînt cinci: numitoarea, născătoarea, dătătoarea, pricinuitoarea și chemătoarea, dintrî care oáble și drêpte să numesc doáo: numitoarea și chiemătoarea că, oblu sfînd, ființa oablă o însămnează. Iară cêlelalte sînt láturnice.

Pentru prosodii

Prosodiia sau spre-cîntarea iaste întindere a glasului celui scris și sînt prosodii la noi treisprezêace, ádecă ocsíia, variia, încovăiată, suptîrea, uşoara, titla, tocica mare, tocica mică, împunsurile cêle deasupra, împunsurile cêle din lăuntru, căutarea, întrebarea și îngărdirea ( ) sau [ ].

Pentru încheiare

Încheierea iaste o parte plecată a cuvîntului, carea mai naintea și pre urma numelor să pune și dintrú aceasta cêale ce înainte ádecă să pun sînt acêstea:

Bărbătească, unitoriu

N.⁹⁴ *cel, cela, cest, cesta*

[4^v] N.⁹⁵ *celui, celuia, cestui, cestuia*

D.⁹⁶ *celui, celuia, cestui, cestuia*

P.⁹⁷ *cel, cela, cest, cesta, pre cel, pre cela, pre cest, pre cesta*

Înmulțitoriu

N. *cei, ceia, cești, ceștia*

N. *celor, celora, cestor, cestora*

D. *celor, cestora, celor, celora*

P. *cei, ceia, cești, ceștia, pre cei, pre ceia, pre cești, pre ceștia*

Femeiască unitoriu

N. *cea, cêia, ceastă, ceasta*

N. *ceii, ceiiia, ceștii, ceștiia, ceștiei, ceiei*

D. *ceii, ceiiia, ceștii, ceștiia, ceștiei, ceiei*

P. *cea, cêia, ceastă, ceasta, pre cea, pre cêia, pre ceastă, pre ceasta*

Înmulțitoriu

N. *cêle, cêlea, cêste, cêstea*

N. *celor, celora, cestor, cestora*

D. *celor, celora, cestor, cestora*

P. *cêle, cêlea, cêste, cêstea, pre cêle, pre cêlea, pre cêste, pre cêstea*

De-mijlocnică unitoriu

N. *cel, cela, cest, cesta*

---

⁹⁴ Prescurtare folosită în continuare pentru *cădere numitoare*.

⁹⁵ Prescurtare folosită în continuare pentru *cădere născătoare*.

⁹⁶ Prescurtare folosită în continuare pentru *cădere datătoare*.

⁹⁷ Prescurtare folosită în continuare pentru *cădere pricinuitoare*.

N. *celui, celuia, cestui, cestuia*

D. *celui, celuia, cestui, cestuia*

P. *cel, cela, cest, cesta, pre cel, pre cela, pre cest, pre cesta*

Înmulțitoriu

N. *cêle, cêlea, cêste, cêstea*

N. *celor, celora, cestor, cestora*

D. *celor, celora, cestor, cestora*

P. *cêle, cêlea, cêste, cêstea, pre cêle, pre cêlea, pre cêste, pre cêstea*

Bărbătească unitoriu

N. *care, carele*

N. *cărui, căruia, căruiei*

D. *cărui, căruia, căruiei*

P. *care, carele, pre care, pre carele*

Înmulțitoriu

N. *carii, cari*

N. *căror, cărora*

D. *căror, cărora*

P. *carii, cari, pre carii, pre cari*

Femeiască unitoriu

[5^r] N. *carê, care*

N. *cării, căriei, căriia*

D. *cării, căriei, căriia*

P. *care, care, pre care, pre care*

Înmulțitoriu

N. *care*

N. *căror, cărora*

D. *căror, cărora*

P. *care, pre care*

De-mijlocnică unitoriu

N. *care, carele*

N. *cărui, căruia, căruiei*

D. *cărui, căruia, căruiei*

P. *care, carele, pre care, pre carele*

Înmulțitoriu

N. *care*

N. *căror, cărora*

D. *căror, cărora*

P. *care, pre care*

De–obște unitoriu

N. *ce, ádecă carele, carê, care*

De–obște înmulțitoriu

N. *ce, ádecă carii sau cari, care, care*

De–obște unitoriu și înmulțitoriu

N. *de, ádecă al, a, ai, ale*

P. *de, ádecă pre al, pre a, pre ai, pre ale*

Bărbătească unitoriu

N. *al sau de*

P. *al sau pre al*

Înmulțitoriu

N. *ai sau de*

P. *ai sau pe ai*

[5^v]

Femeiască unitoriu

N. *a sau de*

P. *a sau pre a*

Înmulțitoriu

N. *ale sau de*

P. *ale sau pre ale*

De–míjlocnică unitoriu

N. *al sau de*

P. *al sau pre al*

Înmulțitoriu

N. *ale sau de*

P. *ale sau pre ale*

De–obștnică încheiare, unitoriu și înmulțitoriu număr

P. *pre*

Iară cêle ce pre urma numelor să pun sînt acêstea:

Femeiască unitoriu

N. *ă, a*

N. *ii, ei*

D. *ii, ei*

P. *ă, a*

C.⁹⁸ *ă, a*

Înmulțitoriu

N. *e, le, i*

N. *or*

D. *or*

P. *e, le, i*

C. *i, e, le, or*

De-mijlocnică unitoriu

[6^r] N. *iu, iul*

N. *oi*

D. *oi, ui*

P. *iu, iul*

C. *iu, e, le*

Înmulțitoriu

N. *i, e, le*

N. *or*

D. *or*

P. *i, e, le*

C. *i, e, le, or*

Bărbătească unitoriu

N. *iu, iul*

N. *ui*

D. *ui*

P. *iu, iul*

C. *iu, iul, e, le*

Înmulțitoriu

N. *i, ii, i*

N. *or*

D. *or*

---

⁹⁸ Cădere chemătoare.

P. *i, ii, i*

C. *i, ii, i, or*

Femeiască unitoriu

N. *e, ia*

N. *ei, ii*

D. *ei, ii*

P. *e, ia*

C. *e, ia*

Înmulțitoriu

N. *ii, le*

N. *or*

[6^v] D. *or*

P. *ii, le*

C. *ii, le, or*

Femeiască unitoriu

N. *e, ê*

N. *ii, ei*

D. *ii, ei*

P. *e, ê*

C. *e, ê*

Înmulțitoriu

N. *i, le*

N. *or*

D. *or*

P. *i, le*

C. *i, le, or*

De-mijlocnică unitoriu

N. *ul, u*

N. *ui, ui*

D. *ui, ui*

P. *ul, u*

C. *ul, e, le*

Înmulțitoriu

N. *i, le*

N. *or*

D. *or*

P. *i, le*

C. *i, le, or*

Bărbătească unitoriu

N. *ul*

N. *ui*

D. *ui*

[7^r] P. *ul*

C. *ul, e, le*

Înmulțitoriu

N. *i, îi, i*

N. *or*

D. *or*

P. *i, îi, i*

C. *i, îi, i*

Femeiască unitoriu

N. *ê, ia*

N. *ii, ei*

D. *ii, ei*

P. *ê, a*

C. *ê, a, o*

Înmulțitoriu

N. *le*

N. *or*

D. *or*

P. *le*

C. *le, or*

Bărbătească unitoriu

N. *e*

N. *e*

D. *e*

P. *e*

C. *e*

Înmulțitoriu

N. *ii, îi*

N. *or*

D. *or*

P. *ii, îi*

C. *ii, îi, or*

[7^v]

N. *iu, iul*

N. *ui, iu*

D. *ui, iu*

P. *iu, iul*

C. *iu, iul, e, le*

Bărbătească unitoriu

Înmulțitoriu

N. *i, îi, i*

N. *or*

D. *or*

P. *i, îi, i*

C. *i, îi, i, or*

Femeiască unitoriu

N. *i, ia, a*

N. *ii, ei*

D. *ii, ei*

P. *i, ia, a*

C. *i, ia, a*

Înmulțitoriu

N. *le*

N. *or*

D. *or*

P. *le*

C. *le, or*

Bărbătească unitoriu

N. *e, ia*

N. *ei, îi*

D. *ei, îi*

P. *e, ia*

C. *e, ia*

Înmulțitoriu

N. *i, ii*

N. *or*

[8^f] D. *or*

P. *i, ii*

C. *i, ii, or*

De-mijlocnică unitoriu

N. *ul*

N. *ui*

D. *ui*

P. *ul*

C. *ul, e, le*

Înmulțitoriu

N. *i, ê, le*

N. *or*

D. *or*

P. *i, ê, le*

C. *i, ê, le or*

Bărbătească unitoriu

N. *u, ul*

N. *ui*

D. *ui*

[8^v] P. *ul, u*

C. *u, ul, e, le*

Înmulțitoriu

N. *i, ii, i*

N. *or*

D. *or*

P. *i, ii, i*

C. *i, ii, i, or*

De-mijlocnică unitoriu

N. *u, ul*

N. *ui*

D. *ui*

P. *ul, u*

C. *u, ul, u, le*

Înmulțitoriu

N. *e, i, le*

N. *or*

D. *or*

P. *e, i, le*

C. *e, i, le or*

Bărbătească unitoriu

N. *ê, a*

N. *ii, ei*

D. *ii, ei*

P. *ê, a*

C. *ê, a, o*

Înmulțitoriu

N. *i, ii, i*

N. *or*

D. *or*

P. *i, ii, i*

C. *i, ii, i, or*

Bărbătească unitoriu

N. *ê, êl*

N. *un*

[*ŝ*] D. *ui, ui, ui*

P. *ê, êl*

C. *ê, êl*

Înmulțitoriu

N. *i, ii, i*

N. *or*

D. *or*

P. *i, ii, i*

C. *i, ii, i, or*

Bărbătească unitoriu

N. *e, le*

N. *ui*

D. *ui*

P. *e, le*

C. *e, le*

Înmulțitoriu

N. *i, ii, i*

N. *or*

D. *or*

P. *i, ii, i*

C. *i, ii, i, or*

De-mijlocnică unitoriu

N. *e, le*

N. *ui*

D. *ui*

P. *e, le*

C. *e, le*

Înmulțitoriu

N. *i, e, le*

N. *or*

D. *or*

P. *i, e, le*

C. *i, e, le, or*

De-mijlocnică unitoriu

N. *u, ul*

N. *ui*

[9^v] D. *ui*

P. *u, ul*

C. *u, ul, u, le*

Înmulțitoriu

N. *ê, le*

N. *or*

D. *or*

P. *ê, le*

C. *ê, le, or*

Femeiască unitoriu

N. *ê, a*

N. *ii, ei*

D. *ii, ei*

P. *ê, a*

C. *ê, a o*

Înmulțitoriu

N. *ie, le*

N. *or*

D. *or*

P. *ie, le*

C. *i, e, le, or*

Femeiască unitoriu

N. *e, ia*

N. *ei, ii*

D. *ei, ii*

P. *e, ia*

C. *e, ia, o*

Înmulțitoriu

N. *ii, le*

N. *or*

D. *or*

P. *ii, le*

C. *ii, le, or*

[10^r]

Pentru despărțirea numelor și a plecărilor

Plecări întru această grammatică rumânească sînt doáozeci și doáo.

Întîia plecare

Întîia plecare iaste a numelor celor femeesti, a celora ce întru cădêarea cea numitoare sã sãvîrșãsc în *ea* sau în *a*, întru cădêarea cea nãscãtoare în *ii* sau în *ei*, întru cădêarea cea dãtãtoare în *ii* și în *ei*, întru cădêarea cea pricinuitoare în *ã* sau *a*, întru cădêarea cea

chemătoare în *ă* sau *a*, ádecă *groapa, gura, masa, lipsa* și cêlălalte toate numele cîte sînt ale întîei plecării aceștiei.

Femeesc unitoriu

N. *groapă, groapa*

N. *groapii, groapei*

D. *groapii, groapei*

P. *groapă, groapa, pre groapa*

C. *o groapă, o groapa*

Înmulțitoriu

N. *gropi, groape, gropile, groapele*

N. *gropilor, groapelor*

D. *gropilor, groapelor*

P. *gropi, groape, gropile, groapele, pre gropile, pre groapele*

C. *o gropi, o groape, o groapile, o groapele, o gropilor, o groapelor*

Plecarea a doáo

Plecarea a doáo iaste a numelor celor bărbătești și a celor de-míjlocnice, a celora ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșăsc în *iu* sau în *iul*, întru cădêrea cea născătoare în *ui*, întru cădêrea cea dátătoare în *ui*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *iu* sau în *iul*, întru cădêrea cea chiemătoare în *iu* sau în *iul* sau în *e* și în *le*, ádecă *straiu, scaiu, traiu, raiu* și cêlălalte toate numele cîte sînt ale a doáo plecării aceștiei.

[10^v]

Bărbătească unitoriu

N. *scaiu, scaiul*

N. *scaiului*

D. *scaiului*

P. *scaiu, scaiul, pre scaiul*

C. *o scaiu, o scaiul, o scaiule*

Înmulțitoriu

N. *scai, scaii, scai*

N. *scailor*

D. *scailor*

P. *scai, scaii, scai, pre scaii, pre scai*

C. *o scai, o scaii, o scai, o scailor*

De-míjlocnică unitoriu

N. *traiu, traiul*

N. *traiului*

D. *traiului*

P. *traiu, traiul, pre traiul*

C. *o traiu, o traiul, o traiule*

Înmulțitoriu

N. *traiuri, traiurile*

N. *traiurilor*

D. *traiurilor*

P. *traiuri, traiurile, pre traiurile*

C. *o traiuri, o traiurile, o traiurilor*

Plecarea a treia

Plecarea a treia iaste a numelor celor femești, a celor ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșăsc în *e* sau în *ia*, întru cădêrea cea născătoare în *ei* sau în *ii*, întru cădêrea cea dătătoare în *ei* sau în *ii*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *e* sau în *ia*, întru cădêrea cea chiemătoare în *e* sau în *ia*, ádecă *vrabii*, *trîndăvii*, *zodii*, *Cózii*, *vozii*, *chilii* – *cetatea* și *chilii* – *casa* și cêlălalte toate numele cîte-s ale a treei plecări aceștiei.

[11^r]

Femeiască unitoriu

N. *chilie, chilii*

N. *chilii, chilii*

D. *chiliei, chilii*

P. *chilie, chilii, pre chilii*

C. *o chilie, o chilii*

Înmulțitoriu

N. *chilii, chiliile*

N. *chiliilor*

D. *chiliilor*

P. *chilii, chiliile*

C. *o chilii, o chiliile, o chiliilor*

Plecarea a patra

Prementoarea plecarea a patra iaste a numelor celor femești, a celor ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșăsc în *e* sau în *ea*, întru cădêrea cea născătoare în *ei* sau în *ii*, întru cădêrea

cea dătătoare în *ei* sau în *ii*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *e* sau în *ea*, întru cădêrea cea chiemătoare în *e* sau în *ea*, ádecă *mințe*, *mințea*, *lințea*, *punțea* și cêlălalte toate numele cêle premenitoare cîte sînt ale a patra femeștii plecării aceștia.

Femeiască unitoriu

N. *mințe*, *mințea*

N. *mintii*, *minței*, *minții*, *minței*

D. *mintii*, *minței*, *minții*, *minței*

P. *mințe*, *mințea*, *pre mințea*

C. *o mințe*, *o mințea*

Înmulțitoriu

N. *minți*, *mințile*

N. *minților*

D. *minților*

P. *minți*, *mințile*, *pre mințile*

C. *o minți*, *o mințile*, *o minților*

Plecarea a cincea

Plecarea a cincea iaste a numelor celor femești, a celor ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșesc în *e* sau în *ea* sau în *ia*, întru cădêrea cea născătoare în *ii* sau [*II*^v] în *ei*, întru cădêrea cea dătătoare în *ii* sau în *ei*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *e* sau în *ea* sau în *ia*, întru cădêrea cea chiemătoare în *e* sau în *ia*, ádecă *munea*, *mulțimea*, *tămîia*, *pîinea*, *Sinaia*, *firea*, *oaia*, *liniștea*, *voia*, *lêgea*, *chêia* și toate numele cêlălalte cîte sînt cêle cincei plecării aceștiei.

Femeiască unitoriu

N. *mulțime*, *mulțimea*

N. *mulțimii*, *mulțimei*

D. *mulțimii*, *mulțimei*

P. *mulțime*, *mulțimea*, *pre mulțimea*

C. *o mulțime*, *o mulțimea*

Înmulțitoriu

N. *mulțimi*, *mulțimele*, *mulțimile*

N. *mulțimelor*, *mulțimilor*

D. *mulțimelor*, *mulțimilor*

P. *mulțimi*, *mulțimile*, *mulțimele*, *pre mulțimele*, *pre mulțimile*

C. o mulțimi, o mulțimele, o mulțimile, o mulțimelor, o mulțimilor

Plecarea a șasea

Plecata și neplecata plecarea a șasea iaste a numelor celor bărbătești, a celor grecești și a celor jidovești, a celora ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșăsc plecat în *ul*, întru cădêrea cea născătoare în *ui*, întru cădêrea cea dătătoare în *ui*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *ul*, întru cădêrea cea chemătoare în *e* sau în *le* sau în *ul*, ádecă *Adám, Avraám, Isaác, Iácob, Israil, Vysarión, Rafaíl, Gravriíl, Ghedeón* și cêlălalte toate numele cîte sînt ale a șasei plecări aceștiei.

Bărbătească unitoriu

N. Adam, Adamul

N. lui Adam, Adamului

D. lui Adam, Adamului

P. Adam, Adamul, pre Adam, pre Adamul

C. o Adam, o Adame, o Adamule, o Adamul

Înmulțitoriu

[12^r] N. Adami, Adamii, Adami

N. Adamilor

D. Adamilor

P. Adami, Adamii, Adami, pre Adamii, pre Adami

C. o Adami, o Adamii, o Adami, o Adamilor

Plecarea a șaptea

Plecarea a șaptea iaste a numelor celor de–míjlocnice și a celor bărbătești, a celora ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșăscu în *ul*, întru cădêrea cea născătoare în *ui*, întru cădêrea cea dătătoare în *ui*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *ul*, întru cădêrea cea chiemătoare în *e* sau în *le* sau în *ul*, ádecă *tîrg, gînd, năsîp* sau *năsip, rîs, urît* și cêlălalte toate numele cîte–s ale a șaptei plecări aceștiei.

De–míjlocnică unitoriu

N. tîrg, tîrgu, tîrgul

N. tîrgului

D. tîrgului

P. tîrg, tîrgu, tîrgul, pre tîrgu, pre tîrgul

C. o tîrg, o tîrgule, o tîrgul

Înmulțitoriu

N. *tîrguri, tîrgurile*

N. *tîrgurilor*

D. *tîrgurilor*

P. *tîrguri, tîrgurile, pre tîrgurile*

C. *o tîrguri, o tîrgurile, o tîrgurilor*

Bărbătească unitoriu

N. *om, omul*

N. *omului*

D. *omului*

P. *om, omul, pre om, pre omul*

C. *o omule, o omul*

Înmulțitoriu

N. *oameni, oamenii, oameni*

N. *oamenilor*

[12^v] D. *oamenilor*

P. *oameni, oamenii, oameni, pre oamenii, pre oameni*

C. *o oameni, o oamenii, o oameni, o oamenilor*

Plecarea a opta

Plecarea a opta iaste a numelor celor femești, a celor ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșăsc în *ea* sau în *a*, întru cădêrea cea născătoare în *ei* sau în *ii*, întru cădêrea cea dătătoare în *ei* sau în *ii*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *ea* sau în *a* sau în *ia*, întru cădêrea cea chiemătoare în *ea* sau în *ia* sau în *a*, ádecă *perdea, perdeaoa, măsea, măseaoa, stea, steaoa, pará, paráoa, cafeaoa, cățea, purcea, zmiceáoa, simceáoa, ulcea, vițea, șea, șea, argeaoa* și cêlalte toate numele cîte-s ale a optei plecări aceștiei.

Femeiască unitoriu

N. *stea, steaoa*

N. *stêlei, stêlii*

D. *stêlei, stêlii*

P. *stea, steaoa, pre steaoa*

C. *o stea, o steaoa*

Înmulțitoriu

N. *stêle, stêlele*

N. *stêlelor*

D. *stêlelor*

P. *stêle, stêlele, pre stêlele*

C. *o stêle, o stêlele, o stêlelor*

Plecarea a noăă

Premenitoarea și nepremenitoarea plecarea a noăea iaste a numelor celor femeesti, a celora ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșăsc în *ea* sau în *a*, întru cădêrea cea născătoare în *ii* sau în *ei*, întru cădêrea cea dătătoare în *ii* sau în *ei*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *ea* sau în *a*, întru cădêrea cea chemătoare în *ea* sau în *a*, ádecă *cărămida, cruda, punga, pungii, surda, frica, fricii, pilda* și cêlălalte toate numele cîte sînt ale a noăă plecări aceștiei.

Femeiască unitoriu

N. *cărămidă, cărămida*

N. *cărămidii, cărămidei, cărămizii, cărămizei*

D. *cărămidii, cărămidei, cărămizii, cărămizei*

P. *cărămidă, cărămida, pre cărămida*

[13^r] C. *o cărămidă, o cărămida*

Înmulțitoriu

N. *cărămizi, cărămizile, cărămide, cărămidele*

N. *cărămizilor*

D. *cărămizilor*

P. *cărămizi, cărămizile, cărămide, cărămidele, pre cărămidele, pre cărămizile*

C. *o cărămizi, o cărămizile, o cărămide, o cărămidele, o cărămizilor, o cărămidelor*

Plecarea a zêcea

Plecarea a zêcea iaste a numelor celor grecești, a celor bărbătești, a celora ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșesc în *e*, întru cădêrea cea născătoare în *e*, întru cădêrea cea dătătoare în *e*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *ul*, întru cădêrea cea chiemătoare în *e*, ádecă *Páisie, Macárie, Gheórhie, Antónie, Athanásie, Vasilie, Grigórie* și cêlălalte toate numile cîte sînt ale a zêcei plecări aceștiei.

Bărbătească unitoriu

N. *Macarie*

N. *lui Macarie*

D. *lui Macarie*
P. *pre Macarie*
C. *o Macarie*

Înmulțitoriu

N. *Macarii, Macarii*
N. *Macariilor*
D. *Macariilor*
P. *Macarii, Macarii*
C. *o Macarii, o Macarii, o Macariilor*

Plecarea a unsprezêcelea

Plecarea a unsprezêcelea iaste a numelor celor jidovești și a celor grecești, a celor bărbătești, a celor a ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșesc neplecat în *iu*, iară plecat în *iul*, întru cădêrea cea născătoare neplecat în *iu*, iară plecat în *ui*, întru cădêrea cea dătătoare neplecat în *iu*, iară plecat în *ui*, întru cădêrea cea pricinuitoare neplecat în *iu*, iară plecat în *iul*, întru cădêrea cea chiemătoare în *iu* sau în *e* sau în *le* sau plecat în *iul*, ádecă *Nicoláiu, Andréiu, Miléiu, Mathéiu, Vartholoméiu, Irinéiu* și cêlălalte toate numele cîte sînt ale a unsprezêcelea plecării aceștiei.

Bărbătească unitoriu

[13^v] N. *Nicolaiu, Nicolaiul*
N. *Nicolaiului, lui Nicolaiu*
D. *lui Nicolaiu, Nicolaiului*
P. *Nicolaiu, Nicolaiul, pre Nicolaiu, pre Nicolaiul*
C. *o Nicolaiu, o Nicolaiul, o Nicolae, o Nicolaiule*

Înmulțitoriu

N. *Nicolai, Nicolaii, Nicolai*
N. *Nicolailor*
D. *Nicolailor*
P. *Nicolai, Nicolaii, Nicolai, pre Nicolaii, pre Nicolai*
C. *o Nicolai, o Nicolaii, o Nicolai, o Nicolailor*

Plecarea a doáosprezêcelea

Plecarea a doáosprezêcelea iaste a numelor celor femeesti, a celor a ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșesc în *i* sau în *î* sau în *ă* sau în *a*, întru cădêrea cea născătoare în *ii* sau în

ei, întru cădêrea cea dătătoare în *ii* sau în *ei*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *i* sau în *î* sau în *ă* sau în *a*, întru cădêrea cea chiemătoare în *i* sau în *î* sau în *ă* sau în *a*, ádecă *zi*, *zî*, *zúă*, *zúa*, *zíoa*, *roáă*, *roáoa*, *píoaă*, *píoa* și cêlălalte toate numele cîte sînt ale a doáosprezêcelei plecârei aceștiei.

Femeiască unitoriu

N. *zi*, *zî*, *zúă*, *zúa*, *zíoa*

N. *zílii*, *zílei*, *zílii*, *zílei*

D. *zílii*, *zílei*, *zílii*, *zílei*

P. *zi*, *zî*, *zúă*, *zúa*, *zíoa*, *pre zúă*, *pre zíoa*

C. *o zi*, *o zî*, *o zúă*, *o zúa*, *o zíoa*

Înmulțitoriu

N. *zile*, *zile*, *zilele*, *zilele*

N. *zilelor*, *zilelor*

D. *zilelor*, *zilelor*

P. *zile*, *zile*, *zilele*, *zilele*, *pre zilelele*, *pre zilele*

C. *o zile*, *o zile*, *o zilele*, *o zilele*, *o zilelor*, *o zilelor*

Plecarea a treisprezêcelea

Plecarea a treisprezêcelea iaste a numelor celor bărbătești, a celora jidovești, a celora ce întru cădêrea cea numitoare [14^r] să săvîrșesc în *e* sau în *ia*, întru cădêrea cea născătoare în *ei* sau în *ii*, întru cădêrea cea dătătoare în *ei* sau în *ii*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *e* sau în *ia*, întru cădêrea cea chiemătoare în *e* sau în *ia*, ádecă *Isalia*, *Ieremía*, *Malohía* și cêlălalte toate numile cîte sînt ale a treisprezêcelei plecârei aceștiei.

Bărbătească unitoriu

N. *Ieremie*, *Ieremía*

N. *Ieremie*, *Ieremii*

D. *Ieremie*, *Ieremii*

P. *Ieremie*, *Ieremía*, *pre Ieremía*

C. *o Ieremie*, *o Ieremía*

Înmulțitoriu

N. *Ieremii*, *Ieremii*

N. *Ieremiilor*

D. *Ieremiilor*

P. *Ieremii*, *Ieremii*, *pre Ieremii*

C. o Ieremii, o Ieremii, o Ieremiilor

Plecarea a patrusprezêcelea

Plecarea a patrusprezêcelea iaste a numelor celor de–mijlocnice, a celora ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșesc în *ul*, întru cădêrea cea născătoare în *ui*, întru cădêrea cea dătătoare în *ui*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *ul*, întru cădêrea cea chiemătoare în *e* sau în *le* sau în *ul*, ádecă *lemnul*, *ghemul*, *cuvîntul* și cêlălalte toate numele cîte sînt ale a patrusprezêcelea plecării aceștiei.

De–mijlocnică unitoriu

N. *lemn*, *lemnul*

N. *lemnul*

D. *lemnului*

P. *lemn*, *lemnul*, *pre lemnul*

C. o *lemn*, o *lemnul*, o *lemnule*

Înmulțitoriu

N. *lêmnne*, *lêmnnele*

N. *lêmnnelor*

D. *lêmnnelor*

P. *lêmnne*, *lêmnnele*, *pre lêmnnele*

C. o *lêmnne*, o *lêmnnele*, o *lêmnnelor*

Plecarea a cincisprezêcelea

Plecarea a cincisprezêcelea iaste a numelor celor de–mijlocnice, [14^v] a celora ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșesc în *ul*, întru cădêrea cea născătoare în *ui*, întru cădêrea cea dătătoare în *ui*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *ul*, întru cădêrea cea chiemătoare în *ul* sau în *le*, ádecă *hotarul*, *capul* și cêlălalte toate numele cîte–s ale a cincisprezêcelea plecării aceștiei.

De–mijlocnică unitoriu

N. *hotar*, *hotarul*

N. *hotarului*

D. *hotarului*

P. *hotar*, *hotarul*, *pre hotarul*

C. o *hotar*, o *hotarul*, o *hotarule*

Înmulțitoriu

N. *hotaruri*, *hotară*, *hotarurile*, *hotarăle*

N. *hotarurilor, hotarălor*

D. *hotarurilor, hotarălor*

P. *hotaruri, hotară, hotarurile, hotarăle, pre hotarurile, pre hotarăle*

C. *o hotaruri, o hotară, o hotarurile, o hotarăle, o hotarurilor, o hotarălor*

Plecarea a șasesprezêcelea

Plecarea a cincisprezêcelea iaste a numelor celor bărbătești și a celor de—mijlocnice, a celora ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșesc în *iu* sau în *u* sau în *iul* sau în *ul*, întru cădêrea cea născătoare în *ui*, întru cădêrea cea dătătoare în *ui*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *iu* sau în *u* sau în *iul* sau în *ul*, întru cădêrea cea chiemătoare în *iu* sau în *u* sau în *iul* sau în *ul* sau în *e* sau în *le*, ádecă *Dumnezău, leu, zmeu, Alféu, fiiu* sau *fíu, războiu, părăú, heleștėu* și cêlelalte toate numele cîte sînt ale a șasesprezêcelea plecări aceștiei.

Bărbătesc unitoriu

N. *fiiu, fíu, fíiul, fiul*

N. *fíiului, fiului*

D. *fíiului, fiului*

P. *fiiu, fíu, fíiul, fiul, pre fíiul, pre fiul*

C. *o fiiu, o fíu, o fíiul, o fiul, o fíiule, o fiule*

Înmulțitoriu

[15^r] N. *fii, fíi*

N. *fíilor*

D. *fíilor*

P. *fii, fíi, pre fíi*

C. *o fii, o fíi, o fíilor*

De—mijlocnică unitoriu

N. *părăú, părăúl*

N. *părăúului*

D. *părăúului*

P. *părăú, părăúl, pre părăúl*

C. *o părăú, o părăúl, o părăúle*

Înmulțitoriu

N. *părăe, părăele*

N. *părăelor*

D. *părăelor*

P. *părăe, părăele, pre părăele*

C. *o părăe, o părăele, o părăelor*

Plecarea a șaptesprezêcelea

Plecarea a șaptesprezêcelea iaste a numelor celor de–mijlocnice, a celora ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșesc în *u* sau în *ul*, întru cădêrea cea născătoare în *ui*, întru cădêrea cea dătătoare în *ui*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *u* sau în *ul*, întru cădêrea cea chiemătoare în *u* sau în *ul* sau în *le*, ádecă *rîul* și cêlălalte toate numele cîte sînt ale a șaptesprezêcelea plecării aceștia.

De–mijlocnică unitoriu

N. *rîu, rîul*

N. *rîului*

D. *rîului*

P. *rîu, rîul, pre rîul*

C. *o rîu, o rîul, o rîule*

Înmulțitoriu

N. *rîuri, rîurile*

N. *rîurilor*

D. *rîurilor*

P. *rîuri, rîurile, pre rîurile*

C. *o rîuri, o rîurile, o rîurilor*

Plecarea a optsprezêcelea

[15^v] Plecarea a optsprezêcelea iaste a numelor celor bărbătești, a celora ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșesc în *ea* sau în *a*, întru cădêrea cea născătoare în *ii* sau *ei*, întru cădêrea cea dătătoare în *ii* sau în *ei*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *ea* sau în *a*, întru cădêrea cea chiemătoare în *ea* sau în *a* sau în *o*, ádecă *popa, Tóma* sau *Thóma, páșa, pápa, Vlădica, Crístea* sau *Círstea* și cêlălalte toate numele cîte–s ale a optsprezêcelea plecării aceștiei.

Bărbătească unitoriu

N. *popă, popa*

N. *popii, popei*

D. *popii, popei*

P. *popă, popă, pre popa*

C. *o popă, o popa, o popo*

Înmulțitoriu

N. *popi, popii*

N. *popilor*

D. *popilor*

P. *popi, popii, pre popii*

C. *o popi, o popii, o popilor*

Plecarea a noăăsprezêcelea

Plecarea a noăăsprezêcelea iaste a numelor celor bărbătești, a celora ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșesc în *ă* sau în *ăl*, întru cădêrea cea născătoare în *ui*, întru cădêrea cea dătătoare în *ui*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *ă* sau în *ăl*, întru cădêrea cea chiemătoare în *ă* sau în *ăl*, ádecă *tată* sau *tatăl* și cêlălalte toate numele cîte–s ale a noăăsprezêcelea plecării aceștiei.

Bărbătească unitoriu

N. *tată, tatăl*

N. *tatălui*

D. *tatălui*

P. *tată, tatăl, pre tatăl*

C. *o tată, o tatăl*

Înmulțitoriu

N. *tați, tații*

N. *taților*

[16^r] D. *taților*

P. *tați, tații, tați, pre tații, pre tați*

C. *o tați, o tații, o tați, o taților*

Plecarea a doáozecilea

Plecarea a doáozecilea iaste a numelor celor bărbătești și a celor de–míjlocnice, a celora ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșesc în *e* sau în *le*, întru cădêrea cea născătoare în *ui*, întru cădêrea cea dătătoare în *ui*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *e* sau în *le*, întru cădêrea cea chiemătoare în *e* sau în *le*, ádecă *părinte*, *nume*, *pêpene*, *vêrde*, *cîine*, *burête*, *frate*, *părête*, *pêște*, *pîntece*, *berbêce*, *tare*, *mare*, *rêce*, *foaie*, *mire* și cêlălalte toate numile e sînt ale a doáozêcilea plecării aceștiei.

Bărbătească unitoriu

N. *părinte, părintele*

N. *părintelui*

D. *părintelui*

P. *părinte, părintele, pre părintele*

C. *o părinte, o părintele*

Înmulțitoriu

N. *părinți, părinții, părinți*

N. *părinților*

D. *părinților*

P. *părinți, părinții, părinți, pre părinții, pre părinți*

C. *o părinți, o părinții, o părinți, o părinților*

De-mijlocnică unitoriu

N. *nume, numele*

N. *numelui*

D. *numelui*

P. *nume, numele, pre numele*

C. *o nume, o numele.*

Înmulțitoriu

N. *numi, nume, numile, numele*

N. *numelor*

D. *numelor*

P. *numi, nume, numile, numele, pre numile, pre numele*

[16^v] C. *o numi, o nume, o numile, o numele, o numilor, o numelor*

Plecarea a douăzécilea și una

Plecarea a douăzécilea și una iaste a numelor celor de-mijlocnice, a celora ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșesc în *u* sau în *ul*, întru cădêrea cea născătoare în *ui*, întru cădêrea cea dătătoare în *ui*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *u* sau în *ul*, întru cădêrea cea chiemătoare în *u* sau în *ul*, ádecă *ou* sau *oul* și cêlălalte toate numile cîte-s ale a douăzécilei și unei plecării aceștiei.

De-mijlocnică unitoriu

N. *ou, oul*

N. *oului*

D. *oului*

P. *ou, oul, pre oul*

C. *o ou, o oul, o oule*

Înmulțitoriu

N. *oăă, oăăle*

N. *oăălor*

D. *oăălor*

P. *oăă, oăăle, pre oăăle*

C. *o oăă, o oăăle, o oăălor*

Plecarea a doăozêcilea a doáo

Plecarea a doăozêcilea a doáo iaste a numelor celor femeesti, a celora ce întru cădêrea cea numitoare să săvîrșesc în *ea* sau în *e* sau în *a* sau în *ia*, întru cădêrea cea născătoare în *ii* sau în *ei* sau în *ii*, întru cădêrea cea dătătoare în *ii* sau în *ei* sau în *ii*, întru cădêrea cea pricinuitoare în *ea* sau în *e* sau în *a* sau în *ia*, întru cădêrea cea chiemătoare în *ea* sau în *e* sau în *a* sau în *ia* sau în *o*, ádecă *Ecaterina* sau *Catrina*, *Eva*, *Dobra*, *Mariia*, *Parascheva* sau *Paraschiva*, *Dragomirna*, *Anca*, *Safta*, *Anisiia* și cêlălalte toate numile cîte sînt ale a ceii mai de pre urmă plecării aceștiia.

[17^r]

Femeiască unitoriu

N. *Ecaterină, Ecaterina*

N. *Ecaterinii, Ecaterinei*

D. *Ecaterinii, Ecaterinei*

P. *Ecaterină, Ecaterina, pre Ecaterina*

C. *o Ecaterină, o Ecaterina, o Ecaterina*

Înmulțitoriu

N. *Ecaterini, Ecaterine, Ecaterinile, Ecaterinele*

N. *Ecaterinilor, Ecaterinelor*

D. *Ecaterinilor, Ecaterinelor*

P. *Ecaterini, Ecaterine, Ecaterinile, Ecaterinele, pre Ecaterinile, pre Ecaterinele*

C. *o Ecaterini, o Ecaterine, o Ecaterinile, o Ecaterinele, o Ecaterinilor, o Ecaterinelor*

Femeiască unitoriu

N. *Marie, Mariia*

N. *Mariei, Marîi*

D. *Mariei, Marîi*

P. *Marie, Mariia, pre Mariia*
C. *o Marie, o Mariia, o Mario*

Înmulțitoriu

N. *Marii, Mariile*
N. *Mariilor*
D. *Mariilor*
P. *Marii, Mariile, pre Mariile*
C. *o Marii, o Mariile, o Mariilor*

Pentru numile cèle numărătoare

Acêstea așa trăime fiind, a ști să cuvine cum că numărătoarele numile cèle ce însemnează una, unit[oriu] sîntu, să pleacă iară cèle mai multe înmulțit așa.

Bărbătească și de-mijlocnică unitoriu

N. *un, unul*
N. *unui, unuia, unuei, unului*
D. *unui, unuia*
P. *un, unul, pre un, pre unul*
C. *o unul, o unule*

Femeiască unitoriu

[17^v] N. *o, una*
N. *unii, unei, uniia, uniei*
D. *unii, unei, uniia, uniei*
P. *o, una, pre o, pre una*
C. *o uno sau o una*

Bărbătească înmulțitoriu

N. *doi, cești doi, cei doi*
N. *al, a, ai, ale, celor sau cestor doi, doilor*
D. *cestor, celor doi, doilor*
P. *doi, pre doi*
C. *o doi, o doilor*

De-mijlocnică și femeiască înmulțitoriu

N. *doáo, cèle, cêste doáo sau doáã*
N. *al, a, ai, ale celor, cestor doáo, doáãlor*
D. *celor, cestor doáo, doáãlor*

P. *doáo, cêlé, cêste doáo, pre cêlé, pre cêste doáo*

C. o, *doáo*

Așijderea și *trei* și *patru* și *cinci* și *șase* și *șapte* și *opt* și *noáă* și *zêce, unsprezêce, doáosprezêce, treisprezêce, patrușprezêce, cincisprezêce*⁹⁹, *șaisprezêce* sau *șasesprezêce, șaptesprezêce, optsprezêce* sau *opsprezêce, noáășprezêce, doáozeci, treizeci, patruzeci, cinzeci* sau *cincizeci*¹⁰⁰, *șaizeci* sau *șasezeci, șaptezeci, opzeci* sau *optzeci, noáăzeci, o sută, o mie, un milion* sau *un întunêrec* și cêlelalte.

Pentru gráiu

Graiul iaste o parte a cuvântului plecată împreună cu fêluri de ani și vremi, lucrare sau patimă sau neamul¹⁰¹ ce de-míjlocnic însămnînd și îi urmează acêstuia opt: plecarea, neamul or așázarea, chipul, forma, numărul, fața, anul sau vrêmea și înjugarea.

Pentru plecări

Plecări sînt cinci: hotărîtoare ádecă *bátu*, poruncitoare ádecă *bate*, rugătoare ádecă *ași bate*, suppuitoare sau plecătoare ádecă *să batu*, neivită ádecă *a bate*.

Pentru neamuri

Neamuri sînt trei, ádecă așezări: lucrătoriu ádecă *bátu*, pătimitoriu ádecă *mă batu*, de-míjlocnic ádecă *sănătățezu*, ádecă *sîntu sănătos*.

Pentru chipuri

[18^r] Iară chipuri sînt doáo: întîitóriu ádecă *dórmu*, purcegătoriu ádecă *dormitézu*.

Pentru forme

Și formele sînt doáo: curată ádecă *fácu*, alcătuită sau împreună-pusă ádecă *prefácu*.

Pentru număruri

Iară număruri sînt doáo: unitóriu ádecă *bátu*, înmulțitóriu ádecă *batem*.

⁹⁹ În textul original: *чинчиспрезѣче сáš чинчиспрезѣче*.

¹⁰⁰ În textul original: *чинчзэчи сáš чинчизэчи*.

¹⁰¹ Lecțiune probabilă. În textul original, cuvîntul este scris defectuos, fiind tăiat cu mai mult linii.

Pentru fêțe

Iară fêțe sînt trei: întîia ádecă *bátu*, a doáo ádecă *bați*, a treia ádecă *bate*.

Pentru ani

Anii sau vremile sînt și la noi șase: acúmnic ádecă *bátu*, dăúnăznic ádecă *băteam*, deneáornic ádecă *bătui*, odinioárnic ádecă *bătusăm*, nehotărît ádecă *am bătut*, fiitóriu ádecă *voi bate*.

Pentru înjugări

Înjugările sînt treizeci și patru: premenitoare doáosprezêce, noáă înduplecate, doáosprezêce drêpte și una ființialnică.

Pentru înjugările cêle înduplecate

Întîia înjugarea iaste a înduplecatelor graiurilor celora ce să săvîrșasc în *iu* sau în *cu*, ádecă *vóiu* sau *voiescu*, al căror fiitóriul în *ea*, ádecă *voiu vrea*, deneáornicul în *iu*, ádecă *vrúiu* sau *voíiu* sau *vrúsăiu*.

Întîia înjugare

Graiu hotărîtoriu lucrătoriu al întîiei înjugărei a înduplecatelor

Acúmnic unitoriu

vóiu, voescu, véi, voéști, va, voidăște

Înmulțitoriu

vom, voím, veți, voíți, vor, voésc

Dăúnăznic unitóriu

vream, voiam, voiam eu, vream, voiai, voiai, vrea, void, void el, ea

Înmulțitoriu

[18^v] *vream, voiam, voiam noi, vream, voiați, vream, void, void ei, iale*

Deneáornic unitoriu

vrúiu, vrúsăiu, voíiu, vrúși, vrúsăși, voíși, vru, vrúsă, voí

Înmulțitoriu

vrúrăm, vrúsăm, voisăm, vrúsăți, vrúrăți, vrúră, vrúsără, voíră

Odinioárnic unitoriu

vrúsăsăm, voisăm eu, vrúsăsăși, voisăși, vrúsăsă, voisă el, ia

Înmulțitoriu

vrúsăsăm, voisăm noi, vrúsăsăți, voisăți, vrúsăsă, voisă ei, iale

Sau unitoriu

vrusêsem, voîsem, vrusêseși, voîseși, vrusêse, voîsă

Înmulțitoriu

vrusêsem, voîsem, vrusêseși, voîseși, vrusêse, voîse

Nehotărît unitoriu

am voît, vrut eu, ai voît, vrut, au voît, vrut el, ea

Înmulțitoriu

Am voît, vrut noi, ați voît, vrut, au voît, vrut, ei, iale

Sau unitoriu

Voît–am, vrút–am eu, voît–ai, vrút–ai, voît–au, vrút–au el, ea

Înmulțitoriu

Voît–am, vrút–am noi, voît–ați, vrút–ați, voît–au, vrút–au ei, iale

Sau unitoriu

Am fost voît, vrut eu, ai fost voît, vrut, au fost voît, vrut el, ea

Înmulțitoriu

Am fost voît, vrut noi, ați fost voît, vrut, au fost voît, vrut ei, iale

Sau unitoriu

Voît–am fost eu, vrut–am fost, voît–ai fost, vrut–ai fost, voît–au fost, vrut au fost el, ea

Înmulțitoriu

Voît–am fost noi, vrut–am fost, voît–ați fost, vrut–ați fost, voît–au fost, vrut au fost ei, iale

Fiitóriu unitoriu

Vóiu voí, vei voí, va voí

Înmulțitoriu

Vom voí, veți voí, vor voí

[19^r]

Sau unitoriu

Voí–voiu, voí–vei, voí–va

Înmulțitoriu

Voí–vom, voí–veți, voí–vor

Sau unitoriu

Voiu vrea, vei vrea, va vrea

Înmulțitoriu

Vom vrea, veți vrea, vor vrea

Sau unitoriu

Vrea–voiu, vrea–vei, vrea–va

Înmulțitoriu

Vrea–vom, vrea–veți, vrea–vor

Sau unitoriu

Voiu fi voit, vrut, vei fi voit, vrut, va fi voit, vrut

Înmulțitoriu

Vom fi voit, vrut, veți fi voit, vrut, vor fi voit, vrut

Sau unitoriu

Fi–voiu fi voit, vrut, fi–vei fi voit, vrut, fi–va fi voit, vrut

Înmulțitoriu

Fi–vom fi voit, vrut, fi–veți fi voit, vrut, fi–vor fi voit, vrut

Sau unitoriu

Voiu fi fost voit, vrut, vei fi fost voit, vrut, va fi fost voit, vrut

Înmulțitoriu

Vom fi fost voit, vrut, veți fi fost voit, vrut, vor fi fost voit, vrut

Sau unitoriu

Fi–voiu fi fost voit, vrut, fi–vei fi fost voit, vrut, fi–va fi fost voit, vrut

Înmulțitoriu

Fi–vom fost voit, vrut, fi–veți fi fost voit, vrut, fi–vor fi fost voit, vrut

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Voiaște tu, voiască el, ea

Înmulțitoriu

Voii voi, voiască ei, iale

Sau unitoriu

[19^v] Să voești tu, să voiască el, ea

Înmulțitoriu

Să voii voi, să voiască ei, iale

Sau deneáornic unitoriu

Nu voi tu, nu voiască el, ea

Înmulțitoriu

Nu voii, nu vrereți, nu voireți voi, nu voiască ei, iale

Sau unitoriu

Să nu voești tu, să nu voiască el, ea

Înmulțitoriu

Să nu voiți voi, să nu voiască ei, iale

Rugătoare plecare
Dăunăznică unitoriu

Ași vrea, ai vrea, ar vrea el, ea

Înmulțitoriu

Am vrea, ați vrea, ar vrea ei, iale

Sau unitoriu

Vrêre-ași, vrêre-ai, vrêre-ar el, ea

Înmulțitoriu

Vrêre-am, vrêre-ați, vrêre-ar ei, iale

Sau deneáornic unitoriu

Ași voi, ai voi, ar voi el, ea

Înmulțitoriu

Am voi, ați voi, ar voi ei, iale

Sau unitoriu

Voire-ași, voire-ai, voire-ar el, ea

Înmulțitoriu

Voire-am, voire-ați, voire-ar ei, iale

Sau dăunăznic unitoriu

Vrêre-aș fi, vrêre-ai fi, vrêre-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Vrêre-am fi, vrêre-ați fi, vrêre-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

[20'] *Voire-ași fi, voire-ai fi, voire-ar fi el, ea*

Înmulțitoriu

Voire-am fi, voire-ați fi, voire-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Fîre-aș fi vrut, fîre-ai fi vrut, fîre-ar fi vrut el, ea

Înmulțitoriu

Fîre-am fi vrut, fîre-ați fi vrut, fîre-ar fi vrut ei, iale

Sau unitoriu

Fîre-ași fi voit, fîre-ai fi voit, fîre-ar fi voit el, ea

Înmulțitoriu

Fîre–am fi voit, fîre–ați fi voit, fîre–ar fi voit ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi vrut, ai fi vrut, ar fi vrut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi vrut, ați fi vrut, ar fi vrut ei, iale

Sau unitoriu

Vrut–ași fi, vrut–ai fi, vrut–ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Vrut–am fi, vrut–ați fi, vrut–ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi voit, ai fi voit, ar fi voit el, ea

Înmulțitoriu

Am fi voit, ați fi voit, ar fi voit ei, iale

Sau unitoriu

Voit–ași fi, voit–am fi, voit–ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Voit–am fi, voit–ați fi, voit–ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Fîre–ași fi fost vrut, voit, fîre–ai fi fost vrut, voit, fîre–ar fi fost vrut, voit el, ea

Înmulțitoriu

Fîre–am fi fost vrut, voit, fîre–ați fi fost vrut, voit, fîre–ar fi fost vrut, voit ei, iale

Sau unitoriu

Vrêre–ași fi fost, vrêre–ați fi fost, vrêre–ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

[20^v] *Vrêre–am fi fost, vrêre–ați fi fost, vrêre–ar fi fost ei, iale*

Sau unitoriu

Voire–ași fi fost, voire–ai fi fost, voire–ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Voire–am fi fost, voire–ați fi fost, voire–ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Vrut–ași fi fost, vrut–ai fi, vrut–ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Vrut–am fi fost, vrut–ați fi fost, vrut–ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Voit-ași fi fost, voit-am fi fost, voit-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Voit-am fi fost, voit-ați fi fost, voit-ar fi fost ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost vrut, voit, ai fi fost vrut, voit, ar fi fost vrut, voit el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost vrut, voit, ați fi vrut, voit, ar fi vrut, voit ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic, unitoriu

Să vóiu, să voéscu, să vei, să voéști, să vá, să voiáscă el, ea

Înmulțitoriu

Să vom, să voi, să véți, să voiți, să vá, să voiáscă ei, iale

Neivită plecare

Deneáornic

A voi

Dăúnăznic

A vrea

Pentru împărtășire

[21^r] Împărtășirea iaste o parte a cuvântului plecată dintrú osăbirea numelui și a graiului, împărtășire avînd și îi urmează aceștiei și la noi opt: neamul, chipul, forma, numărul, cădêrea, anul sau vrêmea, așăzarea și înjugarea.

Nehotărît

Vrînd sau voind, vrîndu, vrîndă

Hotărît bărbătesc unitoriu

N. *voitoriu, voitoriul*

N. *voitoriului*

D. *voitoriului*

P. *voitoriu, voitoriul, pre voitoriul*

C. *voitoriu, voitoriul, pre voitoriule*

Înmulțitoriu

N. *voitori, voitorii, voitori*

N. *voitorilor*

D. *voitorilor*

P. *voitori, voitorii, voitori, pre voitorii, pre voitori*

C. *o voitori, o voitorii, o voitori, o voitorilor*

Femeesc unitoriu

N. *voitoare, voitoarea*

N. *voitoarii, voitoarei*

D. *voitoarii, voitoarei*

P. *voitoare, voitoarea, pre voitoarea*

C. *voitoare, o voitoarea*

Înmulțitoriu

N. *voitoare, voitoarele*

N. *voitoarelor*

D. *voitoarelor*

P. *voitoare, voitoarele, pre voitoarele*

C. *o voitoare, o voitoarele, o voitoarelor*

De-mijlocnic unitoriu

N. *voitoriu, voitoriul*

N. *voitoriului*

D. *voitoriului*

P. *voitoriu, voitoriul, pre voitoriul*

C. *o voitoriu, o voitoriul, o voitoriule*

Înmulțitoriu

N. *voitoare, voitoarele*

[2I^v] N. *voitoarelor*

D. *voitoarelor*

P. *voitoare, voitoarele, pre voitoarele*

C. *o voitoare, o voitoarele, o voitoarelor*

Graiu hotărîtoriu pătimitoriu

Acumnic unitoriu

Mă voiu, mă voescu, te vei, te voești, să va, să voiaște

Înmulțitoriu

Ne vom, ne voim, vă veți, vă voiți, să vor, să voesc

Sau unitoriu

Voiu-mă, voescu-mă, véi-te, voești-te, vá-să, voiaște-să

Înmulțitoriu

Vomu–ne, voimu–ne, veți–vă, veți–vă, voiți–vă, voiți–vă, voru–să, voescu–să

Dăunăznic unitoriu

Mă vream, mă voiam, mă voiiam, te vrei, te voii, te voiai, să vrea, să voia, să voiia el, ea

Înmulțitoriu

Ne vream, ne voiam, ne voiiam, vă vreați, vă voiați, vă voiiați, să vrea, să voia, să voiia ei, iale

Deneáornic unitoriu

Mă vruiiu, mă vrusăiu, mă voiu, te vruși, te vrusăși, te voiși, să vru, să vrusă, să voi

Înmulțitoriu

Ne vrurăm, ne vrusăm, ne voirăm, vă vrusăți, vă vrurăți, să vrură, să vrusără, să voiră

Odinioarnic unitoriu

Mă vrusêsăm, mă voisăm, te vrusêsusi, te voisăși, să vrusêsă, să vrusă el, ea

Înmulțitoriu

[22'] Ne vrusêsăm, ne voisăm, vă vrusêsăți, vă voisăți, să vrusêsă, să vrusêsă, să voisă ei, iale

Sau unitoriu

Mă vrusêsem, mă voisem, te vrusêseși, te voiseși, să vrusêse, să voise

Înmulțitoriu

Ne vrusêsem, ne voisem, vă vrusêseți, vă voiseți, să vrusêse, să voise

Nehotărît unitoriu

M–am voit, vrut, te–ai voit, vrut, s–au voit, vrut el, ea

Înmulțitoriu

Ne–am voit, vrut, v–ați voit, vrut, s–au voit, vrut ei, iale

Sau unitoriu

Voitu–m–am, vrutu–m–am, voitu–te–ai, vrutu–te–ai, voitu–s–au, vrutu–s–au el, ea

Înmulțitoriu

Voitu–ne–am, vrutu–ne–am, voitu–v–ați, vrutu–v–ați, voitu–s–au, vrutu–s–au ei, iale

Sau unitoriu

M–am fost voit, vrut, te–ai fost voit, vrut, s–au fost voit, vrut el, ea

Înmulțitoriu

Ne–am fost voit, vrut, v–ați fost voit, vrut, s–au voit, vrut ei, iale

Sau unitoriu

Voitu–m–am fost, vrutu–m–am fost, voitu–te–ai fost, vrutu–te–ai fost, voitu–s–au fost, vrutu–s–au fost el, ea

Înmulțitoriu

Voitu–ne–am fost, vrutu–ne–am fost, voitu–v–ați fost, vrutu–v–ați fost, voitu–s–au fost, vrutu–s–au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Mă voiu voi, te vei voi, să va voi

Înmulțitoriu

Ne vom voi, vă veți voi, să vor voi

Sau unitoriu

[22^v] Voi–mă–voiu, voi–te–vei, voi–vă–sa

Înmulțitoriu

Voi–ne–vom, voi–vă–veți, voi–vă–vor

Sau unitoriu

Mă vou vrea, te vei vrea, să va vrea

Înmulțitoriu

Ne vom vrea, vă veți vrea, să vor vrea

Sau unitoriu

Vrea–mă–voiu, vrea–te–vei, vrea–să–va

Înmulțitoriu

Vrea–ne–vom, vrea–vă–veți, vrea–să–vor

Sau unitoriu

Mă voiu fi voit, vrut, te vei fi voit, vrut, să va fi voit, vrut

Înmulțitoriu

Ne vom fi voit, vrut, vă veți fi voit, vrut, să vor fi voit, vrut

Sau unitoriu

Fi–mă–voiu fi voit, vrut, fi–te–vei fi voit, vrut, fi–să–va fi voit, vrut

Înmulțitoriu

Fi–ne–vom fi voit, vrut, fi–vă–veți fi voit, vrut, fi–să–vor fi voit, vrut

Sau unitoriu

Mă voiu fi fost voit, vrut, te vei fi fost voit, vrut, să va fi fost voit, vrut

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost voit, vrut, vă veți fi fost voit, vrut, să vor fi fost voit, vrut

Sau unitoriu

Fi–mă–voiu fi fost voit, vrut, fi–te–vei fi fost voit, vrut, fi–să–va fi fost voit, vrut

Înmulțitoriu

Fi–ne–vom fi fost voit, vrut, fi–vă–veți fi fost voit, vrut, fi–să–vor fi fost voit, vrut

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Voiaște–te tu, voiască–să el, ea

Înmulțitoriu

[23'] *Voiți–vă, voiți–vă voi, voiască–să ei, iale*

Sau unitoriu

Să te voești tu, să să voiască el, ea

Înmulțitoriu

Să vă voiți voi, să să voiască ei, iale

Sau dentornic unitoriu

Nu te voi tu, nu să voiască el, ea

Înmulțitoriu

Nu vă voiți, nu vă vrere–ți, nu vă voireți voi, nu să voiască ei, iale

Sau unitoriu

Să nu te voești tu, să nu să voiască el, ea

Înmulțitoriu

Să nu vă voiți voi, să nu să voiască ei, iale

Rugătoare plecare

Dăunăznic unitoriu

M–ași vrea, te–ai vrea, s–ar vrea el, ea

Înmulțitoriu

Ne–am vrea, v–ați vrea, s–ar vrea ei, iale

Sau unitoriu

Vrea–m–ași, vrea–te–ai, vrea–s–ar el, ea

Înmulțitoriu

Vrea–ne–am, vrea–v–ați, vrea–s–ar ei, iale

Sau deneáornic unitoriu

M–ași voi, te–ai voi, s–ar voi el, ea

Înmulțitoriu

Ne–am voi, v–ați voi, s–ar voi ei, iale

Sau unitoriu

Voi–m–ași, voi–te–ai, voi–s–ar el, ea

Înmulțitoriu

Voi-ne-am, Voi-v-ați, voi-s-ar ei, iale

Sau unitoriu

Vrea-m-ași fi, vrea-te-ai fi, vrea-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

[23^v] *Vrea-ne-am fi, vrea-v-ați fi, vrea-s-ar fi ei, iale*

Sau unitoriu

Voi-m-ași fi, voi-te-ai fi, voi-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Voi-ne-am fi, voi-v-ați fi, voi-s-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Fi-m-ași fi vrut, fi-te-ai fi vrut, fi-s-ar fi vrut el, ea

Înmulțitoriu

Fi-ne-am fi vrut, fi-v-ați fi vrut, fi-s-ar fi vrut ei, iale

Sau unitoriu

Fi-m-ași fi voit, fi-te-ai fi voit, fi-s-ar fi voit el, ea

Înmulțitoriu

Fi-ne-am fi voit, fi-v-ați fi voit, fi-s-ar fi voit ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi vrut, te-ai fi vrut, s-ar fi vrut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi vrut, v-ați fi vrut, s-ar fi vrut ei, iale

Sau unitoriu

Vrutu-m-ași fi, vrutu-te-ai fi, vrutu-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Vrutu-ne-am fi, vrutu-va-ați fi, vrutu-s-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi voit, te-ai fi voit, s-ar fi voit el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi voit, v-ați fi voit, s-ar fi voit ei, iale

Sau unitoriu

Voitu-m-ași fi, voitu-te-ai fi, vrutu-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Voitu-ne-am fi, voitu-va-ați fi, voitu-s-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Fi-m-ași fi fost vrut, voit, fi-te-ai fi fost vrut, voit, fi-s-ar fi fost vrut, voit el, ea

Înmulțitoriu

Fi-ne-am fi fost vrut, voit, fi-v-ați fi fost vrut, voit, fi-s-ar fi vrut, voit ei, iale

[24^r] Sau unitoriu

Vrea-m-ași fi fost, vrea-te-ai fi fost, vrea-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Vrea-ne-am fi fost, vrea-v-ați fi fost, vrea-s-ar fi fost ei, iale

Sau unitoriu

Voitu-m-ași fi fost, voitu-te-ai fi fost, voi-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Voitu-ne-am fi fost, voitu-v-ați fi fost, voitu-s-ar fi fost ei, iale

Sau unitoriu

Vrutu-m-ași fi fost, vrutu-te-ai fi fost, vrutu-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Vrutu-ne-am fi fost, vrutu-va-ați fi fost, vrutu-s-ar fi fost ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi fost vrut, voit, te-ai fi fost vrut, voit, s-ar fi fost vrut, voit el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi fost vrut, voit, v-ați fi fost vrut, voit, s-ar fi fost vrut, voit ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să mă voiu, să mă voescu, să te vei, să te voești, să să va, să să voească el, ea

Înmulțitoriu

Să ne vom, să ne voim, să vă veți, să vă voiți, să să va, să să voiască ei, iale

Neivită plecare

Deneáornic

A mă voi, a te voi, a să voi el, ea

Sau [24^v] *A ne voi, a vă voi, a să voi ei, iale*

Dăunăznic

A mă vrea, a te vrea, a să vrea el, ea

Înmulțitoriu

A ne vrea, a vă vrea, a să vrea ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Vrindu-mă sau voindu-mă eu, vrindu-te sau voindu-te tu, vrindu-să sau voindu-să el, ea

Sau

Vrîndu-ne, voindu-ne noi, vrîndu-vă, voindu-vă voi, vrîndu-să, voindu-să ei, iale

Împărtășire hotărîită pătimitoare plecată, dintrù nehotărîitul an ieșită

Hotărîită, bărbătească, unitoriu

N. *voit, voitul*

N. *voitului*

D. *voitului*

P. *voit, voitul, pre voitul*

C. *o voit, o voitul, o voite, o voitule*

Înmulțitoriu

N. *voiți, voiții, voiți*

N. *voiților*

D. *voiților*

P. *voiți, voiții, voiți, pre voiții, pre voiți*

C. *o voiți, o voiții, o voiți, o voiților*

Hotărîită, femeiască, unitoriu

N. *voită, voita*

N. *voitii, voitei*

D. *voitii, voitei*

P. *voită, voita, pre voita*

C. *o voită, o voita*

Înmulțitoriu

[25^r] N. *voite, voitele*

N. *voitelor*

D. *voitelor*

P. *voite, voitele, pre voitele*

C. *o voite, o voitele, o voitelor*

Hotărîită, de-mijlocnică, unitoriu

N. *voit, voitul*

N. *voitului*

D. *voitului*

P. *voit, voitul, pre voitul*

C. *o voit, o voitul, o voitule*

Înmulțitoriu

N. *voite, voitele*

N. *voitelor*

D. *voitelor*

P. *voite, voitele, pre voitele*

C. *o voite, o voitele, o voitelor*

Înjugarea a doáo

Graiu hotărîtoriu lucrătoriu al înjugării a doáo a înduplecatelor

Acumnic unitoriu

Vîndu sau vînzu, vînzi, vînde

Înmulţîtoriu

Vîndem, vîndeţi, vînd

Dăunăznic unitoriu

Vîndeam eu, vîndeai tu, vîndea el, ea

Înmulţîtoriu

Vîndeam noi, vîndeaţi, vîndea ei, iale

Deneáornic unitoriu

Vîndui, vînduşi, vîndu

Înmulţîtoriu

[25^v] *Vîndurăm, vîndurăţi, vîndusă*

Odinioarnic, unitoriu

Vîndusăm eu, vîndusăşi, vîndusă el, ea

Înmulţîtoriu

Vîndusăm noi, vîndusăţi, vîndusă ei, iale

Sau unitoriu

Vîndusăm, vînduseţi, vînduse

Înmulţîtoriu

Vîndusem, vînduseţi, vînduse

Nehotărît, unitoriu

Am vîndut eu, ai vîndut, au vîndut el, ea

Înmulţîtoriu

Am vîndut noi, aţi vîndut, au vîndut ei, iale

Sau unitoriu

Vîndut-am eu, vîndut-ai, vîndut-au el, ea

Înmulțitoriu

Vîndut–am noi, vîndut–ați, vîndut–au ei, iale

Sau unitoriu

Am fost vîndut eu, ai fost vîndut, au fost vîndut el, ea

Înmulțitoriu

Am fost vîndut noi, ați fost vîndut, au fost vîndut ei, iale

Sau unitoriu

Vîndut–am fost eu, vîndut–ai fost, vîndut–au fost el, ea

Înmulțitoriu

Vîndut–am fost noi, vîndut–ați fost, vîndut–au fost ei, iale

Fiitoriu, unitoriu

Voiu vinde, vei vinde, va vinde

Înmulțitoriu

Vom vinde, veți vinde, vor vinde

Sau unitoriu

Vinde–voiu, vinde–vei, vinde–va

Înmulțitoriu

Vinde–vom, vinde–veți, vinde–vor

Sau unitoriu

Voiu fi vîndut, vei fi vîndut, va fi vîndut

Înmulțitoriu

[26'] Vom fi vîndut, veți fi vîndut, vor fi vîndut

Sau unitoriu

Fi–voiu fi vîndut, fi–vei fi vîndut, fi–va fi vîndut

Înmulțitoriu

Fi–vor fi vîndut, fi–veți fi vîndut, fi–vor fi vîndut

Sau unitoriu

Voiu fi fost vîndut, vei fi fost vîndut, va fi fost vîndut

Înmulțitoriu

Vom fi fost vîndut, veți fi fost vîndut, vor fi fost vîndut

Sau unitoriu

Fi–voiu fi fost vîndut, fi–vei fi fost vîndut, fi–va fi fost vîndut

Înmulțitoriu

Fi–vor fi fost vîndut, fi–veți fi fost vîndut, fi–vor fi fost vîndut

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Vinde tu, vînză el, ea

Înmulțitoriu

Vindeți voi, vînză ei, iale

Sau unitoriu

Să vindeți tu, să vîndu el, ea

Înmulțitoriu

Să vindeți voi, să vînză ei, iale

Sau unitoriu

Nu vinde sau să nu vinzi tu, nu vînză sau să nu vînză el, ea

Înmulțitoriu

Nu vindeți, nu vindereți sau să nu vindeți voi, nu vînză sau să nu vînză ei, iale

Rugătoare plecare

Acumnic unitoriu

Ași vinde, ai vinde, ar vinde el, ea

Înmulțitoriu

[26^v] Am vinde, ați vinde, ar vinde ei, iale

Sau unitoriu

Vindere–ași, vindere–ai, vindere–ar el, ea

Înmulțitoriu

Vindere–am, vindere–ați, vindere–ar ei, iale

Sau unitoriu

Vindere–ași fi, vindere–ai fi, vindere–ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Vindere–am fi, vindere–ați fi, vindere–ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi vîndut, ai fi vîndut, ar fi vîndut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi vîndut, ați fi vîndut, ar fi vîndut ei, iale

Sau unitoriu

Vîndut–ași fi, vîndut–ai fi, vîndut–ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Vîndut–am fi, vîndut–ați fi, vîndut–ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost vîndut, ai fi fost vîndut, ar fi fost vîndut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost vîndut, ați fi fost vîndut, ar fi fost vîndut ei, iale

Sau unitoriu

Vîndut–ași fi fost, vîndut–ai fi fost, vîndut–ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Vîndut–am fi fost, vîndut–ați fi fost, vîndut–ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să vîndu, să vînzu, să vinzi, să vînză el, ea

Înmulțitoriu

Să vindem, să vindeți, să vînză ei, iale

Neivită plecare

Acumnic

[27^r] A vinde

Împărtășire plecătoare nehotărîtă

Vînzînd

Hotărîtă, bărbătească, unitoriu

N. vînzătoriu, vînzătoriul

N. vînzătoriului

D. vînzătoriului

P. vînzătoriu, vînzătoriul, pre vînzătoriul

C. o vînzătoriu, o vînzătoriul, o vînzătoriule

Înmulțitoriu

N. vînzători, vînzătorii, vînzători

N. vînzătoriilor

D. vînzătoriilor

P. vînzători, vînzătorii, vînzători, pre vînzătorii, pre vînzători

C. o vînzători, o vînzătorii, o vînzători, o vînzătorilor

Hotărîtă, femeiască, unitoriu

N. vînzătoare, vînzătoarea

N. vînzătoareii, vînzătoareii

D. vînzătoareii, vînzătoareii

P. *vînzătoare, vînzătoarea, pre vînzătoarea*

C. *o vînzătoare, o vînzătoarea*

Înmulțitoriu

N. *vînzătoare, vînzătoarele*

N. *vînzătoarelor*

D. *vînzătoarelor*

P. *vînzătoare, vînzătoarele, pre vînzătoarele*

C. *o vînzătoare, o vînzătoarele, o vînzătoarelor*

Hotărîță, de-mîjlocnică unitoriu

N. *vînzătoriu, vînzătoriul*

N. *vînzătoriului*

D. *vînzătoriului*

P. *vînzătoriu, vînzătoriul, pre vînzătoriu*

C. *o vînzătoriu, o vînzătoriul, o vînzătoriule*

Înmulțitoriu

N. *vînzătoare, vînzătoarele*

N. *vînzătoarelor*

D. *vînzătoarelor*

P. *vînzătoare, vînzătoarele, pre vînzătoarele*

C. *o vînzătoare, o vînzătoarele, o vînzătoarelor*

[27^v]

Graiu hotărîtoriu pătimitoriu

Acumnic unitoriu

Mă vîndu, mă vînzu, te vinzi, să vinde

Înmulțitoriu

Ne vindem, vă vindeți, să vînd

Sau unitoriu

Vîndu-mă, vînzu-mă, vinzi-te, vinde-să

Înmulțitoriu

Vindemu-ne, vindeți-vă, vindeți-vă, vîndu-să

Dăunăznic unitoriu

Mă vindeam, te vindeai, să vindea el, ea

Înmulțitoriu

Ne vindeam, vă vindeați, să vindea ei, iale

Deneáornic unitoriu

Mă vîndúiu, te vînduși, să vîndu

Înmulțitoriu

Ne vîndurăm, vă vîndurăți, să vîndură

Odinioarnic unitoriu

Mă vîndusăm, te vîndusăși, să vîndusă el, ea

Înmulțitoriu

Ne vîndusăm, vă vîndusăți, să vîndusă ei, iale

Sau unitoriu

Mă vîndusem, te vînduseși, să vînduse

Înmulțitoriu

Ne vîndusem, vă vînduseți, să vînduse

Nehotărît unitoriu

M-am vîndut, te-ai vîndut, s-au vîndut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am vîndut, v-ați vîndut, s-au vîndut ei, iale

Sau unitoriu

Vîndutu-m-am, vîndutu-te-ai, vîndutu-s-au el, ea

Înmulțitoriu

Vîndutu-ne-am, vîndutu-v-ați, vîndutu-s-au ei, iale

Sau unitoriu

M-am fost vîndut, te-ai fost vîndut, s-au fost vîndut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fost vîndut, v-ați fost vîndut, s-au fost vîndut ei, iale

Sau unitoriu

Vîndutu-m-am fost, vîndutu-te-ai fost, vîndutu-s-au fost el, ea

[28']

Înmulțitoriu

Vîndutu-ne-am fost, vîndutu-v-ați fost, vîndutu-s-au fost ei, iale

Fiitoriu, unitoriu

Mă voi vinde, te vei vinde, să va vinde

Înmulțitoriu

Ne vom vinde, vă veți vinde, se vor vinde

Sau unitoriu

Vinde-mă-voiu, vinde-te-vei, vinde-să-va

Înmulțitoriu

Vinde–ne–vom, vinde–vă–veți, vinde–să–vor

Sau unitoriu

Mă voiu fi vîndut, te vei fi vîndut, să va fi vîndut el, ea

Înmulțitoriu

Ne vom fi vîndut, vă veți fi vîndut, să vor fi vîndut ei, iale

Sau unitoriu

Mă voiu fi fost vîndut, te vei fi fost vîndut, să va fi fost vîndut

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost vîndut, vă veți fi fost vîndut, să vor fi fost vîndut

Suppuitoare plecare

Acumnic unitoriu

Vinde–te tu, vînză–să el, ea

Înmulțitoriu

Vinde–v–ăți, vindeți–vă, vindeți–vă voi, vînză–că ei, iale

Sau unitoriu

Te vinde tu, să să vînză el, ea

Înmulțitoriu

Vă vindeți voi, să să vîndă ei, iale

Sau unitoriu

Să te vinzi, să să vînză el, ea

Înmulțitoriu

Să vă vindeți voi, să să vînză ei, iale

Rugătoare plecare

Acumnic unitoriu

M–ași vinde, te–ai vinde, s–ar vinde el, ea

[28^v]

Înmulțitoriu

Ne–am vinde, v–ați vinde, s–ar vinde ei, iale

Sau unitoriu

Vinde–m–ași, vinde–te–ai, vinde–s–ar el, ea

Înmulțitoriu

Vinde–ne–am, vinde–v–ați, vinde–s–ar ei, iale

Sau unitoriu

M–ași fi vîndut, te–ai fi vîndut, s–ar fi vîndut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi vîndut, v-ați fi vîndut, s-ar fi vîndut ei, iale

Sau unitoriu

Vîndutu-m-ași fi, vîndutu-te-ai fi, vîndutu-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Vîndutu-ne-am fi, vîndutu-v-ați fi, vîndutu-s-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi fost vîndut, te-ai fi fost vîndut, s-ar fi fost vîndut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi fost vîndut, v-ați fi fost vîndut, s-ar fi fost vîndut ei, iale

Sau unitoriu

Vîndutu-m-ași fi fost, vîndutu-te-ai fi fost, vîndutu-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Vîndutu-ne-am fi fost, vîndutu-v-ați fi fost, vîndutu-s-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să mă vîndu, să mă vînzu, să te vinzi, să să vînză el, ea

Înmulțitoriu

Să ne vindem, să vă vindeți, să să vînză ei, iale

Neivită plecare

Acumnic

A mă vinde, a te vinde, a să vinde el, ea

Sau a ne vinde, a vă vinde, a să vinde ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Vînzîndu-mă eu, vînzîndu-te tu, vînzîndu-să el, ea

Sau [29^r] vînzîndu-ne, vînzîndu-vă, vînzîndu-să ei, iale

Împărtășire pătimitoare hotărîită plecată, dintr-un hotărîitul an ieșită

Hotărîită, bărbătească, unitoriu

N. *vîndut, vîndutul*

N. *vîndutului*

D. *vîndutului*

P. *vîndut, vîndutul, pre vîndutul*

C. *o vîndut, o vîndutul, o vîndutule*

Înmulțitoriu

N. *vînduți, vînduții, vînduți*

N. *vîndușilor*

D. *vîndușilor*

P. *vînduși, vîndușii, vînduși, pre vîndușii, pre vînduși*

C. *o vînduși, o vîndușii, o vînduși, o vîndușilor*

Hotărîță, femeiască, unitoriu

N. *vîndută, vînduta*

N. *vîndutii, vîndutei*

D. *vîndutii, vîndutei*

P. *vîndută, vînduta, pre vînduta*

C. *o vîndută, o vînduta*

Înmulțitoriu

N. *vîndute, vîndutele*

N. *vîndutelor*

D. *vîndutelor*

P. *vîndute, vîndutele, pre vîndutele*

C. *o vîndute, o vîndutele, o vîndutelor*

Hotărîță, de-mijlocnică, unitoriu

N. *vîndut, vîndutul*

N. *vîndutului*

D. *vîndutului*

P. *vîndut, vîndutul, pre vîndutul*

C. *o vîndut, o vîndutul, o vîndutule*

Înmulțitoriu

N. *vîndute, vîndutele*

N. *vîndutelor*

D. *vîndutelor*

P. *vîndute, vîndutele, pre vîndutele*

C. *o vîndute, o vîndutele, o vîndutelor*

[29^v] Așijderea și următoarele graiurile acêstea înduplecate să chiamă, ádecă *radu, razu, închizu, închidu, crezu, credu, rodu, rozu, rîdu, rîzu* și altele asêmene acestora ce sînt însămnate.

Pentru graiurile cêle premenitoare

Graiurile cèle premenitoare sînt cîte întru a doáo acumnica față, să premenesc în *gi*, în *ș*, în *z*, în *ț*, în *ci* și în *șt*, ádecă *frígu*, *frígi*, *rogu*, *rozi*, *țásu*, *țéși*, *ínchidu*, *ínchizi*, *ínghitu*, *ínghiți*, *ducu*, *duci*, *cunoscú*, *cunoști*, *întorcu*, *întorci*, *torcu*, *torci* și altele asémene acestora.

Înjugarea a treia

Graiu hotărîtoriu lucrătoriu premenitoriu

Acumnic unitoriu

Cunoscú, *cunoști*, *cunoaște*

Înmulțitoriu

Cunoaștem, *cunoașteți*, *cunosc*

Dăunăznic unitoriu

Cunoșteam eu, *cunoșteai*, *cunoștea el*, *ea*

Înmulțitoriu

Cunoșteam noi, *cunoșteaiți*, *cunoștea ei*, *iale*

Deneáornic unitoriu

Cunoscúiu, *cunoscúși*, *cunoscú*

Înmulțitoriu

Cunoscurăm, *cunoscurăți*, *cunoscură*

Odinioarnic unitoriu

Cunoscusăm eu, *cunoscusăși*, *cunoscusă el*, *ea*

Înmulțitoriu

Cunoscusăm noi, *cunoscusăți*, *cunoscusă ei*, *iale*

Sau unitoriu

Cunoscusem, *cunoscuseși*, *cunoscuse*

Înmulțitoriu

Cunoscusem, *cunoscuseți*, *cunoscuse*

Nehotărît unitoriu

Am cunoscut eu, *ai cunoscut*, *au cunoscut el*, *ea*

Înmulțitoriu

Am cunoscut noi, *ați cunoscut*, *au cunoscut ei*, *iale*

Sau unitoriu

Cunoscut-am eu, *cunoscut-ai*, *cunoscut-au el*, *ea*

[30^r]

Înmulțitoriu

Cunoscut-am noi, *cunoscut-ați*, *cunoscut-au ei*, *iale*

Sau unitoriu

Am fost cunoscut eu, ai fost cunoscut, au fost cunoscut el, ea

Înmulțitoriu

Am fost cunoscut noi, ați fost cunoscut, au fost cunoscut ei, iale

Sau unitoriu

Cunoscut-am fost eu, cunoscut-ai fost, cunoscut-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Cunoscut-am fost noi, cunoscut-ați fost, cunoscut-au fost ei, iale

Fiitoriu, unitoriu

Voiu cunoaște, vei cunoaște, va cunoaște

Înmulțitoriu

Vom cunoaște, veți cunoaște, vor cunoaște

Sau unitoriu

Cunoaște-voiu, cunoaște-vei, cunoaște-va

Înmulțitoriu

Cunoaște-vom, cunoaște-veți, cunoaște-vor

Sau unitoriu

Voiu fi cunoscut, vei fi cunoscut, va fi cunoscut

Înmulțitoriu

Vom fi cunoscut, veți fi cunoscut, vor fi cunoscut

Sau unitoriu

Fi-voiu fi cunoscut, fi-vei fi cunoscut, fi-va fi cunoscut

Înmulțitoriu

Fi-vom fi cunoscut, fi-veți fi cunoscut, fi-vor fi cunoscut

Sau unitoriu

Voiu fi fost cunoscut, vei fi fost cunoscut, va fi fost cunoscut

Înmulțitoriu

Vom fi fost cunoscut, veți fi fost cunoscut, vor fi fost cunoscut

Sau unitoriu

Fi-voiu fi fost cunoscut, fi-vei fi fost cunoscut, fi-va fi fost cunoscut

Înmulțitoriu

Fi-vom fi fost cunoscut, fi-veți fi fost cunoscut, fi-vor fi fost cunoscut

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Cunoaște tu, cunoască el, ea

Înmulțitoriu

Cunoașteți voi, cunoască ei, iale

Sau unitoriu

[30^v] Să cunoști tu, să cunoască el, ea

Înmulțitoriu

Să cunoașteți voi, să cunoască ei, iale

Sau unitoriu

Nu cunoaște sau să nu cunoști tu, nu cunoască sau să nu cunoască el, ea

Înmulțitoriu

Nu cunoașteți sau să nu cunoașteți voi, nu cunoască sau să nu cunoască ei, iale

Rugătoare plecare

Acumnic unitoriu

Ași cunoaște, ai cunoaște, ar cunoaște el, ea

Înmulțitoriu

Am cunoaște, ați cunoaște, ar cunoaște ei, iale

Sau unitoriu

Cunoaștere–ași, cunoaștere–ai, cunoaștere–ar el, ea

Înmulțitoriu

Cunoaștere–am, cunoaștere–ați, cunoaștere–ar ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi cunoscut, ai fi cunoscut, ar fi cunoscut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi cunoscut, ați fi cunoscut, ar fi cunoscut ei, iale

Sau unitoriu

Cunoscut–ași fi, cunoscut–ai fi, cunoscut–ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Cunoscut–am fi, cunoscut–ați fi, cunoscut–ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost cunoscut, ai fi fost cunoscut, ar fi fost cunoscut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost cunoscut, ați fi fost cunoscut, ar fi fost cunoscut ei, iale

Sau unitoriu

Cunoscut–ași fi fost, cunoscut–ai fi fost, cunoscut–ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Cunoscut–am fi fost, cunoscut–ați fi fost, cunoscut–ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

[31^r] *Să cunosc, să cunoști, să cunoască el, ea*

Înmulțitoriu

Să cunoaștem, să cunoașteți, să cunoască ei, iale

Neivită plecare

Acumnic

A cunoaște

Împărtășire lucrătoare neplecată

Cunoscînd

Hotărîță, bărbătească, unitoriu

N. *cunoscătoriu, cunoscătoriu*

N. *cunoscătoriu*

D. *cunoscătoriu*

P. *cunoscătoriu, cunoscătoriu, pre cunoscătoriu*

C. *o cunoscătoriu, o cunoscătoriu, o cunoscătoriu*

Înmulțitoriu

N. *cunoscători, cunoscătorii, cunoscători*

N. *cunoscătorilor*

D. *cunoscătorilor*

P. *cunoscători, cunoscătorii, cunoscători, pre cunoscătorii, pre cunoscători*

C. *o cunoscători, o cunoscătorii, o cunoscători, o cunoscătorilor*

Hotărîță, femeiască, unitoriu

N. *cunoscătoare, cunoscătoare*

N. *cunoscătoareii, cunoscătoareii*

D. *cunoscătoareii, cunoscătoareii*

P. *cunoscătoare, cunoscătoare, pre cunoscătoare*

C. *o cunoscătoare, o cunoscătoare*

Înmulțitoriu

N. *cunoscătoare, cunoscătoare*

N. *cunoscătoarelor*

D. *cunoscătoarelor*

P. *cunoscătoare, cunoscătoarele, pre cunoscătoarele*

C. *o cunoscătoare, o cunoscătoarele, o cunoscătoarelor*

Hotărîită de-mijlocnică unitoriu

N. *cunoscătoriu, cunoscătoriu*

N. *cunoscătoriu*

D. *cunoscătoriu*

P. *cunoscătoriu, cunoscătoriu, pre cunoscătoriu*

C. *o cunoscătoriu, o cunoscătoriu, o cunoscătoriule*

[31^v] Înmulțitoriu

N. *cunoscătoare, cunoscătoarele*

N. *cunoscătoarelor*

D. *cunoscătoarelor*

P. *cunoscătoare, cunoscătoarele, pre cunoscătoarele*

C. *o cunoscătoare, o cunoscătoarele, o cunoscătoarelor*

Graiu hotărîitoriu pătimitoriu

Acumnic unitoriu

Mă cunosc, te cunoști, să cunoaște

Înmulțitoriu

Ne cunoaștem, vă cunoașteți, să cunosc

Sau unitoriu

Cunóscu-mă, cunoști-te, cunoaște-să

Înmulțitoriu

Cunoaștemu-ne, cunoașteți-vă, cunoașteți-vă, cunoscú-să

Dăúnăznic, unitoriu

Mă cunoșteam, te cunoșteai, să cunoștea el, ea

Înmulțitoriu

Ne cunoșteam, vă cunoșteți, să cunoștea ei, iale

Deneáornic, unitoriu

Mă cunoscuu, te cunoscuși, să cunoscú

Înmulțitoriu

Ne cunoscurăm, vă cunoscurăți, să cunoscură

Odinioárnic, unitoriu

Mă cunoscusăm, te cunoscusăși, să cunoscusă el, ea

Înmulțitoriu

Ne cunoscusăm, vă cunoscusăți, să cunoscusă ei, iale

Sau unitoriu

Mă cunoscusem, te cunoscuseși, să cunoscuse

Înmulțitoriu

Ne cunoscusem, vă cunoscuseți, să cunoscuse

Nehotărît unitoriu

M–am cunoscut, te–ai cunoscut, s–au cunoscut el, ea

Înmulțitoriu

Ne–am cunoscut, v–ați cunoscut, s–au cunoscut ei, iale

Sau unitoriu

Cunoscutu–m–am, cunoscutu–te–ai, cunoscutu–s–au el, ea

Înmulțitoriu

Cunoscutu–ne–am, cunoscutu–v–ați, cunoscutu–s–au ei, iale

[32^r]

Sau unitoriu

M–am fost cunoscut, te–ai fost cunoscut, s–au fost cunoscut el, ea

Înmulțitoriu

Ne–am fost cunoscut, v–ați fost cunoscut, s–au fost cunoscut ei, iale

Sau unitoriu

Cunoscutu–m–am fost, cunoscutu–te–ai fost, cunoscutu–s–au fost el, ea

Înmulțitoriu

Cunoscutu–ne–am fost, cunoscutu–v–ați fost, cunoscutu–s–au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Mă voiu cunoaște, te vei cunoaște, să va cunoaște

Înmulțitoriu

Ne vom cunoaște, vă veți cunoaște, să vor cunoaște

Sau unitoriu

Cunoaște–mă–voiu, cunoaște–te–vei, cunoaște–să–va

Înmulțitoriu

Cunoaște–ne–vom, cunoaște–vă–veți, cunoaște–să–vor

Sau unitoriu

Mă voiu fi cunoscut, te vei fi cunoscut, să va fi cunoscut

Înmulțitoriu

Ne vom fi cunoscut, vă veți fi cunoscut, să vor fi cunoscut

Sau unitoriu

Mă voi fi fost cunoscut, te vei fi fost cunoscut, să va fi fost cunoscut

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost cunoscut, vă veți fi fost cunoscut, să vor fi fost cunoscut

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Cunoaște-te tu, cunoască-să el, ea

Înmulțitoriu

Cunoaște-v-ăți, cunoașteți-vă, cunoașteți-vă voi, cunoască-să ei, iale

Sau unitoriu

Te cunoaște tu, să să cunoască el, ea

Înmulțitoriu

Vă cunoașteți voi, să să cunoască ei, iale

Sau unitoriu

[32^v] *Să te cunoști tu, să să cunoască el, ea*

Înmulțitoriu

Să vă cunoașteți, să vă cunoaștereți voi, să să cunoască ei, iale

Rugătoare plecare

Acumnic unitoriu

M-ași cunoaște, te-ai cunoaște, s-ar cunoaște el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am cunoaște, v-ați cunoaște, s-ar cunoaște ei, iale

Sau unitoriu

Cunoaște-m-ași, cunoaște-te-ai, cunoaște-s-ar el, ea

Înmulțitoriu

Cunoaște-ne-am, cunoaște-v-ați, cunoaște-s-ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

M-ași fi cunoscut, te-ai fi cunoscut, s-ar fi cunoscut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi cunoscut, v-ați fi cunoscut, s-ar fi cunoscut ei, iale

Sau unitoriu

Cunoaște-m-ași fi, cunoaște-te-ai fi, cunoaște-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Cunoaște-ne-am fi, cunoaște-v-ați fi, cunoaște-s-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi fost cunoscut, te-ai fi fost cunoscut, s-ar fi fost cunoscut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi fost cunoscut, v-ați fi fost cunoscut, s-ar fi fost cunoscut ei, iale

Sau unitoriu

Cunoscutu-m-ași fi fost, cunoscutu-te-ai fi fost, cunoscutu-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Cunoscutu-ne-am fi fost, cunoscutu-v-ați fi fost, cunoscutu-s-ar fost ei, iale

[33^r] Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să mă cunosc, să te cunoști, să să cunoască el, ea

Înmulțitoriu

Să ne cunoaștem, să vă cunoașteți, să să cunoască ei, iale

Neivită plecare

Acumnic

A mă cunoaște, a te cunoaște, a să cunoaște el, ea

Sau a ne cunoaște, a vă cunoaște, a să cunoaște ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Cunoscîndu-mă eu, cunoscîndu-te tu, cunoscîndu-să el, ea

Sau cunoscîndu-ne noi, cunoscîndu-vă voi, cunoscîndu-să ei, iale

Împărtășire pătimitoare plecată, dintrù nehotărîtul an ieșită

Bărbătească, unitoriu

N. *cunoscut, cunoscutul*

N. *cunoscutului*

D. *cunoscutului*

P. *cunoscut, cunoscutul, pre cunoscutul*

C. *o cunoscut, o cunoscutul, o cunoscutule*

Înmulțitoriu

N. *cunoscuți, cunoscuții, cunoscuți*

N. *cunoscuților*

D. *cunoscuților*

P. *cunoscuți, cunoscuții, cunoscuți, pre cunoscuții, pre cunoscuți*

C. *o cunoscuți, o cunoscuții, o cunoscuți, o cunoscuților*

Femeiască, unitoriu

N. *cunoscută, cunoscuta*

N. *cunoscutii, cunoscutei*

D. *cunoscutii, cunoscutei*

[33^v] P. *cunoscută, cunoscuta, pre cunoscuta*

C. *o cunoscută, o cunoscuta*

Înmulțitoriu

N. *cunoscute, cunoscutele*

N. *cunoscuteilor*

D. *cunoscuteilor*

P. *cunoscute, cunoscutele, pre cunoscutele*

C. *o cunoscute, o cunoscutele, o cunoscuteilor*

De-mijlocnică, unitoriu

N. *cunoscut, cunoscutul*

N. *cunoscutului*

D. *cunoscutului*

P. *cunoscut, cunoscutul, pre cunoscutul*

C. *o cunoscut, o cunoscutul, o cunoscutule*

Înmulțitoriu

N. *cunoscute, cunoscutele*

N. *cunoscuteilor*

D. *cunoscuteilor*

P. *cunoscute, cunoscutele, pre cunoscutele*

C. *o cunoscute, o cunoscutele, o cunoscuteilor*

Înjugarea a patra

Graiul hotărâtoriu lucrătoriu al înjugării a patra a premenitoarelor graiurilor

Acumnic unitoriu

Strigu, strîgu, strîgi, strîgă el, ea

Înmulțitoriu

Strîgăm, strîgați, strîgă ei, iale

Dăunăznic unitoriu

Strîgam eu, strîgai, strîga el, ea

Înmulțitoriu

Strîgam noi, strîgați, strîga ei, iale

	Deneáornic, unitoriu
<i>Strîgai, strîgași, strîgă</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Strîgarăm, strîgarăți, strîgară</i>	
	Odinioarnic unitoriu
<i>[34'] Strîgasăm eu, strîgasăși, strîgasă el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Strîgasăm noi, strîgasăți, strîgasă ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Strîgase eu, strîgaseși, strîgase</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Strîgase noi, strîgaseți, strîgase</i>	
	Nehotărît unitoriu
<i>Am strîgat eu, ai strîgat, au strîgat el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Am strîgat noi, ați strîgat, au strîgat ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Strîgat–am eu, strîgat–ai, strîgat–au el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Strîgat–am noi, strîgat–ați, strîgat–au ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Am fost strîgat eu, ai fost strîgat, au fost strîgat el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Am fost strîgat noi, ați fost strîgat, au fost strîgat ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Strîgat–am fost eu, strîgat–ai fost, strîgat–au fost el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Strîgat–am fost noi, strîgat–ați fost, strîgat–au fost ei, iale</i>	
	Fiitoriu, unitoriu
<i>Voii strîga, vei strîga, va strîga</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom strîga, veți strîga, vor strîga</i>	
	Sau unitoriu
<i>Strîga–voiu, strîga–vei, strîga–va</i>	

	Înmulțitoriu
<i>Strîga–vom, strîga–veți, strîga–vor</i>	
	Sau unitoriu
<i>Voiu fi strîgat, vei fi strîgat, va fi strîgat</i>	
	Înmulțitoriu
<i>[34^v] Vom fi strîgat, veți fi strîgat, vor fi strîgat</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fi–voiu fi strîgat, fi–vei fi strîgat, fi–va fi strîgat</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fi–vom fi strîgat, fi–veți fi strîgat, fi–vor fi strîgat</i>	
	Sau unitoriu
<i>Voiu fi fost strîgat, vei fi fost strîgat, va fi fost strîgat</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom fi fost strîgat, veți fi fost strîgat, vor fi fost strîgat</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fi–voiu fi fost strîgat, fi–vei fi fost strîgat, fi–va fi fost strîgat</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fi–vom fi fost strîgat, fi–veți fi fost strîgat, fi–vor fi fost strîgat</i>	
	Poruncitoare plecare
	Acumnic unitoriu
<i>Strîgă tu, strîge el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Strîgați voi, strîge ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Să strîgi tu, să strîge el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Să strîgați voi, să strîge ei, iale</i>	
	Acumnic, unitoriu
<i>Nu strîga tu, nu strîge el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Nu strîgați tu, nu strîgareți voi, nu strîge el, ea</i>	
	Rugătoare plecare
	Dăunăznic unitoriu
<i>Ași strîga, ai strîga, ar strîga el, ea</i>	

Înmulțitoriu

[35^r] *Am strîga, ați strîga, ar strîga ei, iale*

Sau unitoriu

Strîgare-aș, strîgare-ai, strîgare-ar el, ea

Înmulțitoriu

Strîgare-am, strîgare-ați, strîgare-ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Ași fi strîgat, ai fi strîgat, ar fi strîgat el, ea

Înmulțitoriu

Am fi strîgat, ați fi strîgat, ar fi strîgat ei, iale

Sau unitoriu

Strîgat-ași fi, strîgat-ai fi, strîgat-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Strîgat-am fi, strîgat-ați fi, strîgat-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost strîgat, ai fi fost strîgat, ar fi fost strîgat el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost strîgat, ați fi fost strîgat, ar fi fost strîgat ei, iale

Sau unitoriu

Strîgat-ași fi fost, strîgat-ai fi fost, strîgat-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Strîgat-am fi fost, strîgat-ați fi fost, strîgat-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să strîgu, să strîgi, să strîge

Înmulțitoriu

Să strîgăm, să strîgați, să strîge

Neivită plecare

Acumnic

A strîga

Împărtășire lucrătoare neplecată

Strîgînd

Hotărîtă, bărbătească, plecată

[35^v]

Unitoriu

N. *strîgătoriu, strîgătoriul*

N. *strîgătoriului*

D. *strîgătoriului*

P. *strîgătoriu, strîgătoriul, pre strîgătoriul*

C. *o strîgătoriu, o strîgătoriul, o strîgătoriule*

Înmulțitoriu

N. *strîgători, strîgătorii, strîgători*

N. *strîgătorilor*

D. *strîgătorilor*

P. *strîgători, strîgătorii, strîgători, pre strîgătorii, pre strîgători*

C. *o strîgători, o strîgătorii, o strîgători, o strîgătorilor*

Hotărîță, femeiască

Unitoriu

N. *strîgătoare, strîgătoarea*

N. *strîgătoareii, strîgătoarei*

D. *strîgătoareii, strîgătoarei*

P. *strîgătoare, strîgătoarea, pre strîgătoarea*

C. *o strîgătoare, o strîgătoarea*

Înmulțitoriu

N. *strîgătoare, strîgătoarele*

N. *strîgătoarelor*

D. *strîgătoarelor*

P. *strîgătoare, strîgătoarele, pre strîgătoarele*

C. *o strîgătoare, o strîgătoarele, o strîgătoarelor*

Hotărît, de-mijlocnică unitoriu

N. *strîgătoriu, strîgătoriul*

N. *strîgătoriului*

D. *strîgătoriului*

P. *strîgătoriu, strîgătoriul, pre strîgătoriul*

C. *o strîgătoriu, o strîgătoriul, o strîgătoriule*

Înmulțitoriu

N. *strîgătoare, strîgătoarele*

N. *strîgătoarelor*

D. *strîgătoarelor*

P. *strîgătoare, strîgătoarele, pre strîgătoarele*

C. o *strîgătoare, o strîgătoarele, o strîgătoarelor*

Graiu hotărîtoriu pătimitoriu

Acumnic unitoriu

Mă strîgu, te strîgi, să strîgă el, ea

Înmulțitoriu

Ne strîgăm, vă strîgați, să strîgă ei, iale

Sau unitoriu

Strîgu-mă, strîgi-te, strîgă-să el, ea

Înmulțitoriu

Strîgămu-ne, strîgați-vă, strîgați-vă, strîgu-să, strîgă-să ei, iale

Dăunăznic, unitoriu

Mă strîgam, te strîgai, să strîga el, ea

Înmulțitoriu

Ne strîgam, vă strîgați, să strîga ei, iale

Deneáornic unitoriu

Mă strîgaiu, te strîgași, să strîgă

Înmulțitoriu

Ne strîgarăm, vă strîgarăți, să strîgară

Odinioarnic unitoriu

Mă strîgasăm, te strîgasăși, să strîgasă el, ea

Înmulțitoriu

Ne strîgasăm, vă strîgasăți, să strîgasă ei, iale

Sau unitoriu

Mă strîgasem, te strîgaseși, să strîgase

Înmulțitoriu

Ne strîgasem, vă strîgaseși, să strîgase

Nehotărît unitoriu

[36^v] *M-am strîgat, te-ai strîgat, s-au strîgat el, ea*

Înmulțitoriu

Ne-am strîgat, v-ați strîgat, s-au strîgat ei, iale

Sau unitoriu

Strîgatu-m-am, strîgatu-te-ai, strîgatu-s-au el, ea

Înmulțitoriu

Strîgatu-ne-am, strîgatu-v-ați, strîgatu-s-au ei, iale

Sau unitoriu

M-am fost strîgat, te-ai fost strîgat, s-au fost strîgat el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fost strîgat, v-ați fost strîgat, s-au fost strîgat ei, iale

Sau unitoriu

Strîgatu-m-am fost, strîgatu-te-ai fost, strîgatu-s-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Strîgatu-ne-am fost, strîgatu-v-ați fost, strîgatu-s-au fost ei, iale

Fiitoriu, unitoriu

Mă voi strîga, te vei strîga, să va strîga

Înmulțitoriu

Ne vom strîga, vă veți strîga, să vor strîga

Sau unitoriu

Strîga-mă-voiu, strîga-te-vei, strîga-să-va

Înmulțitoriu

Strîga-ne-vom, strîga-vă-veți, strîga-să-vor

Sau unitoriu

Mă voi fi strîgat, te vei fi strîgat, să va fi strîgat

Înmulțitoriu

Ne vom fi strîgat, vă veți fi strîgat, să vor fi strîgat

Sau unitoriu

Mă voi fi fost strîgat, te vei fi fost strîgat, să va fi fost strîgat

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost strîgat, vă veți fi fost strîgat, să vor fi fost strîgat

Poruncitoare plecare

[37^r]

Acumnic unitoriu

Strigu-te tu, strige-să el, ea

Înmulțitoriu

Strigați-vă, strigați-vă voi, strige-să ei, iale

Sau unitoriu

Te strigă tu, să să strige el, ea

Înmulțitoriu

Vă strigați voi, să să strige ei, iale

Sau unitoriu

Să te strigi tu, să să strige el, ea

Înmulțitoriu

Să vă strigați voi, să să strige ei, iale

Dăunăznic unitoriu

Nu te striga tu, să nu să strige el, ea

Înmulțitoriu

Nu vă strigați voi, să nu vă strigați, nu vă strigareți, nu vă strigareți voi, să nu să strige ei, iale

Rugătoare plecare

M-ași striga, te-ai striga, s-ar striga el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am striga, v-ați striga, s-ar striga ei, iale

Sau unitoriu

Striga-m-ași, striga-te-ai, striga-s-ar el, ea

Înmulțitoriu

Striga-ne-am, striga-v-ați, striga-s-ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

M-ași fi strigat, te-ai fi strigat, s-ar fi strigat el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi strigat, v-ați fi strigat, s-ar fi strigat ei, iale

Sau unitoriu

Strigatu-m-ași fi, strigatu-te-ai fi, strigatu-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Strigatu-ne-am fi, strigatu-v-ați fi, strigatu-s-ar fi ei, iale

[37^v]

Sau unitoriu

M-ași fi fost strigat, te-ai fi fost strigat, s-ar fi fost strigat el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi fost strigat, v-ați fi fost strigat, s-ar fi fost strigat ei, iale

Sau unitoriu

Strigatu-m-ași fi fost, strigatu-te-ai fi fost, strigatu-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Strigatu-ne-am fi fost, strigatu-v-ați fi fost, strigatu-s-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să mă strigu, să te strigi, să să strige

Înmulțitoriu

Să ne strigăm, să vă strigați, să să strige

Neivită plecare

Acumnic

A mă striga, a te striga, a să striga el, ea

Înmulțitoriu

A ne striga, a vă striga, a să striga ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Strigându-mă eu, strigându-te tu, strigându-să el, ea

Înmulțitoriu

Strigându-ne noi, strigându-vă voi, strigându-să ei, iale

Împărtășire hotărîită pătimitoare plecată, dintrù nehotărîitul an plecată

Hotărîită, bărbătească, unitoriu

N. *strigat, strigatul*

N. *strigatului*

[38^r] D. *strigatului*

P. *strigat, strigatul, pre strigatul*

C. *o strigat, o strigatul, o strigatule*

Înmulțitoriu

N. *strigați, strigații, strigați*

N. *strigaților*

D. *strigaților*

P. *strigați, strigații, strigați, pre strigații, pre strigați*

C. *o strigați, o strigații, o strigați, o strigaților*

Hotărîită, femeiască

N. *strigată, strigata*

N. *strigatii, strigatei*

D. *strigatii, strigatei*

P. *strigată, strigata, pre strigata*

C. *o strigată, o strigata*

Înmulțitoriu

N. *strigate, strigatele*

N. *strigatelor*

D. *strigatelor*

P. *strigate, strigatele, pre strigatele*

C. *o strigate, o strigatele, o strigatelor*

Hotărîță, de-mijlocnică unitoriu

N. *strigat, strigatul*

N. *strigatului*

D. *strigatului*

P. *strigat, strigatul, pre strigatul*

C. *o strigat, o strigatul, o strigatule*

Înmulțitoriu

N. *strigate, strigatele*

N. *strigatelor*

D. *strigatelor*

P. *strigate, strigatele, pre strigatele*

C. *o strigate, o strigatele, o strigatelor*

[38^v] Acest graiu, ádecă *strígu*, să poate a să scrie și cu *strí*, ádecă *strígu*, *strígi*, *strígă* și cêlălalte.

Înjugarea a cincea

Graiu hotărîtoriu lucrătoriu al înjugării a cincea, a premenitoarelor graiurilor

Acumnic unitoriu

Ducu, duci, duce

Înmulțitoriu

Ducem, duceți, duc

Dăunăznic unitoriu

Duceam eu, duceai, ducea el, ea

Înmulțitoriu

Duceam noi, duceți, ducea ei, iale

Deneáornic unitoriu

Dusáiu, dusáși, dusă

Sau *duséiu, dúseră*

Înmulțitoriu

Dúsărăm, dúsărăți, dúsără

Odinioarnic, unitoriu

Dusăsăm eu, dusăsăși, dusăsă el, ea

Înmulțitoriu

Dusăsăm noi, dusăsăți, dusăsă ei, iale

Sau unitoriu

Dusăssem eu, dusăseseși, dusăsese

Înmulțitoriu

Dusăssem noi, dusăseseți, dusăsese

Nehotărît unitoriu

Am dus eu, ai dus, au dus el, ea

Înmulțitoriu

Am dus noi, ați dus, au dus ei, iale

Sau unitoriu

Dus-am eu, dus-ai, dus-au el, ea

Înmulțitoriu

Dus-am noi, dus-ați, dus-au ei, iale

Sau unitoriu

Am fost dus eu, ai fost dus, au fost dus el, ea

Înmulțitoriu

Am fost dus noi, ați fost dus, au fost dus ei, iale

Sau unitoriu

Dus-am fost eu, dus-ai fost, dus-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Dus-am fost noi, dus-ați fost, dus-au fost ei, iale

Fiitoriu, unitoriu

Voiu duce, vei duce, va duce

Înmulțitoriu

Vom duce, veți duce, vor duce

Sau unitoriu

Duce-voi, duce-vei, duce-va

Înmulțitoriu

Duce-vom, duce-veți, duce-vor

Sau unitoriu

Voiu fi dus, vei fi dus, va fi dus

	Înmulțitoriu
<i>Vom fi dus, veți fi dus, vor fi dus</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fi–voiu fi dus, fi–vei fi dus, fi–va fi dus</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fi–vom fi dus, fi–veți fi dus, fi–va fi dus</i>	
	Sau unitoriu
<i>Voiu fi fost dus, vei fi fost dus, va fi fost dus</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom fi fost dus, veți fi fost dus, vor fi fost dus</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fi–voiu fi fost dus, fi–vei fi fost dus, fi–va fi fost dus</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fi–vom fi fost dus, fi–veți fi fost dus, fi–va fi fost dus</i>	
[39 ^v]	Poruncitoare plecare
	Acumnic unitoriu
<i>Du tu, ducă el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Duceți voi, ducă ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Să duci tu, să ducă el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Să duceți voi, să ducă ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Nu duce sau să nu duci tu, nu ducă sau să nu ducă el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Nu duceți, nu ducereți, să nu duceți, să nu ducereți voi, nu ducă, să nu ducă ei, iale</i>	
	Rugătoare plecare
	Acumnic unitoriu
<i>Ași duce, am duce, ar duce el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Am duce, ați duce, ar duce ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Ducere–ași, ducere–ai, ducere–ar el, ea</i>	

Înmulțitoriu

Ducere–am, ducere–ați, ducere–ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Aș fi dus, ai fi dus, ar fi dus el, ea

Înmulțitoriu

Am fi dus, ați fi dus, ar fi dus ei, iale

Acumnic unitoriu

Ducere–ași fi, ducere–ai fi, ducere–ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Ducere–am fi, ducere–ați fi, ducere–ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ducere–ași fi fost, ducere–ai fi fost, ducere–ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Ducere–am fi fost, ducere–ați fi fost, ducere–ar fi fost ei, iale

Nehotărît unitoriu

Dus–aș fi, dus–ai fi, dus–ar fi el, ea

[40^r]

Înmulțitoriu

Dus–am fi, dus–ați fi, dus–ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost dus, ai fi fost dus, ar fi fost dus el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost dus, ați fi fost dus, ar fi fost dus ei, iale

Sau unitoriu

Dus–ași fi fost, dus–ai fi fost, dus–ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Dus–am fi fost, dus–ați fi fost, dus–ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să ducu, să duci, să ducă el, ea

Înmulțitoriu

Să ducem, să duceți, să ducă ei, iale

Neivită plecare

Acumnic

A duce

Împărtășire lucrătoare, nehotărîtă, neplecată

Ducînd

Hotărîtă bărbătească plecată unitoriu

N. *ducătóriu, ducătóriul*

N. *ducătóriului*

D. *ducătóriului*

P. *ducătóriu, ducătóriul, pre ducătóriul*

C. *o ducătóriu, o ducătóriul, o ducătóriule*

Înmulțitoriu

N. *ducătóri, ducătórii*

N. *ducătórilor*

D. *ducătórilor*

P. *ducătóri, ducătórii, ducătóri, pre ducătórii, pre ducătóri*

C. *o ducătóri, o ducătórii, o ducătóri, o ducătórilor*

Hotărîtă femeiască plecată unitoriu

N. *ducătoare, ducătoarea*

N. *ducătoarii, ducătoarei*

D. *ducătoarii, ducătoarei*

P. *ducătoare, ducătoarea, pre ducătoarea*

C. *o ducătoare, o ducătoarea*

[40^v]

Înmulțitoriu

N. *ducătoare, ducătoarele*

N. *ducătoarelor*

D. *ducătoarelor*

P. *ducătoare, ducătoarele, pre ducătoarele*

C. *o ducătoare, o ducătoarele, o ducătoarelor*

Hotărîtă de-mijlocnică plecată unitoriu

N. *ducătóriu, ducătóriul*

N. *ducătóriului*

D. *ducătóriului*

P. *ducătóriu, ducătóriul, pre ducătóriul*

C. *o ducătóriu, o ducătóriul, o ducătóriule*

Înmulțitoriu

N. *ducătoare, ducătoarele*

N. *ducătoarelor*

D. *ducătoarelor*

P. *ducătoare, ducătoarele, pre ducătoarele*

C. *o ducătoare, o ducătoarele, o ducătoarelor*

Graiu hotărîtoriu pătimitoriu

Acumnic unitoriu

Mă duc, te duci, să duc

Înmulțitoriu

Ne ducem, vă duceți, să duc

Sau unitoriu

Ducu-mă, duci-te, duc-să

Înmulțitoriu

Ducem-ne, duceți-vă, duceți-vă, duc-să

Dăunăznic unitoriu

Mă duceam, te duceai, să ducea el, ea

Înmulțitoriu

Ne duceam, vă duceți, să ducea ei, iale

Deneáornic unitoriu

Mă dusăiu, te dusăși, să dusă el, ea

Înmulțitoriu

Ne dúsărăm, vă dúsărăți, să dúsără

Odinioarnic unitoriu

Mă dusêsăm, te dusêsăși, să dusêsă el, ea

Înmulțitoriu

Ne dusêsăm, vă dusêsăți, să dusêsă ei, iale

Sau unitoriu

[41'] *Mă dusêsem, te dusêseși, să dusêse*

Înmulțitoriu

Ne dusêsem, vă dusêseși, să dusêse

Nehotărît unitoriu

M-am dus, te-ai dus, s-au dus el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am dus, v-ați dus, s-au dus ei, iale

Sau unitoriu

Dusu-m-am, dusu-te-ai, dusu-s-au el, ea

Înmulțitoriu

Dusu-ne-am, dusu-v-ați, dusu-s-au ei, iale

Sau unitoriu

M-am fost dus, te-ai fost dus, s-au fost dus el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fost dus, v-ați fost dus, s-au fost dus ei, iale

Sau unitoriu

Dusu-m-am fost, dusu-te-ai fost, dusu-s-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Dusu-ne-am fost, dusu-v-ați fost, dusu-s-au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Mă voi duce, te vei duce, să va duce

Înmulțitoriu

Ne vom duce, vă veți duce, să vor duce

Sau unitoriu

Duce-mă-voiu, duce-te-vei, duce-să-va

Înmulțitoriu

Duce-ne-vom, duce-vă-veți, duce-să-vor

Sau unitoriu

Mă voi fi dus, te vei fi dus, să va fi dus

Înmulțitoriu

Ne vom fi dus, vă veți fi dus, să vor fi dus

Sau unitoriu

Mă voi fi fost dus, te vei fi fost dus, să va fi fost dus

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost dus, vă veți fi fost dus, să vor fi fost dus

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Du-te tu, ducă-să el, ea

[41^v]

Înmulțitoriu

Duce-v-ați, duceți-vă, duceți-vă voi, ducă-să ei, iale

Sau unitoriu

Te du tu, să să ducă el, ea

Înmulțitoriu

Vă duceți voi, să să ducă ei, iale

Sau unitoriu

Să te duci tu, să să ducă el, ea

Înmulțitoriu

Să vă duceți voi, să să ducă ei, iale

Sau unitoriu

Nu te duce tu, nu să ducă, să nu să ducă el, ea

Înmulțitoriu

Nu vă duceți nu vă ducereți, să nu vă ducereți voi, nu să ducă, să nu să ducă ei, iale

Rugătoare plecare

Acumnic unitoriu

M-ași duce, te-ai duce, s-ar duce el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am duce, v-ați duce, s-ar duce ei, iale

Sau unitoriu

Duce-m-ași, duce-te-ai, duce-s-ar el, ea

Înmulțitoriu

Duce-ne-am, duce-v-ați, duce-s-ar ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi dus, te-ai fi dus, s-ar fi dus el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi dus, v-ați fi dus, s-ar fi dus ei, iale

Sau unitoriu

Dusu-m-ași fi, dusu-te-ai fi, duce-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Dusu-ne-am fi, dusu-v-ați fi, dusu-s-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi fost dus, te-ai fi fost dus, s-ar fi fost duce el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi fost dus, v-ați fi fost dus, s-ar fi fost dus ei, iale

Sau unitoriu

Dusu-m-ași fi fost, dusu-te-ai fi fost, duce-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Dusu–ne–am fi fost, dusu–v–ați fi fost, dusu–s–ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să mă ducu, să te duci, să să ducă el, ea

Înmulțitoriu

Să ne ducem, să vă duceți, să să ducă ei, iale

Neivită plecare

Acumnic

A mă duce eu, a te duce tu, a să duce el, ea

Sau a ne duce noi, a vă duce voi, a să duce ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Unitoriu

Ducându–mă eu, ducându–te tu, ducându–să el, ea

Înmulțitoriu

Ducându–ne noi, ducându–vă voi, ducându–să ei, iale

Împărtășire pătimitoare plecată dintrū nehotărîtul an ieșită

Bărbătească, unitoriu

N. *dus, dusul*

N. *dusului*

D. *dusului*

P. *dus, dusul, pre dusul*

C. *o dus, o dusul, o dusule*

Înmulțitoriu

N. *duși, dușii, duși*

N. *dușilor*

D. *dușilor*

P. *dușu, dușii, duși, pre dușii, pre duși*

C. *o duși, o dușii, o duși, o dușilor*

Femeiască unitoriu

N. *dusă, dusa*

N. *dusii, dusei*

D. *dusii, dusei*

P. *dusă, dusa, pre dusa*

C. *o dusă, o dusa*

[42^v]

Înmulțitoriu

N. *duse, dusele*

N. *duselor*

D. *duselor*

P. *duse, dusele, pre dusele*

C. *o duse, o dusele, o duselor*

De-mijlocnică unitoriu

N. *dus, dusul*

N. *dusului*

D. *dusului*

P. *dus, dusul, pre dusul*

C. *o dus, o dusul, o dusule*

Înmulțitoriu

N. *duse, dusele*

N. *duselor*

D. *duselor*

P. *duse, dusele, pre dusele*

C. *o duse, o dusele, o duselor*

Înjugarea a șasea

Graiu hotărîtoriu de-mijlocnic al înjugării a șasei a curatelor graiurilor

Acumnic unitoriu

Viu, vii, vine

Înmulțitoriu

Venim, veniți, vin

Dăunăznic unitoriu

Veneam eu, veneai, venea el, ea

Înmulțitoriu

Veneam noi, veneați voi, venea ei, iale

Sau unitoriu

Veniiam eu, veniiai, veniia el, ea

Înmulțitoriu

Veniiam noi, veniați, veniia ei, iale

De-mijlocnic unitoriu

Venîu, veniți, veni

Înmulțitoriu

Venirăm, venirăți, veniră

Odinioarnic unitoriu

Venisăm eu, venisăși, venisă el, ea

Înmulțitoriu

Venisăm noi, venisăți, venisă ei, iale

Sau unitoriu

Venisem, veniseși, venise

Înmulțitoriu

Venisem, veniseți, venise

[43^r]

Nehotărît unitoriu

Am venit eu, ai venit, au venit el, ea

Înmulțitoriu

Am venit noi, ați venit, au venit ei, iale

Sau unitoriu

Venit-am eu, venit-ai, venit-au el, ea

Înmulțitoriu

Venit-am noi, venit-ați, venit-au ei, iale

Sau unitoriu

Am fost venit eu, ai fost venit, au fost venit el, ea

Înmulțitoriu

Am fost venit noi, ați fost venit, au fost venit ei, iale

Sau unitoriu

Venit-am fost eu, venit-ai fost, venit-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Venit-am fost noi, venit-ați fost, venit-au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Voiu veni, vei veni, va veni

Înmulțitoriu

Vom veni, veți veni, vor veni

Sau unitoriu

Veni-voiu, veni-vei, veni-va

Înmulțitoriu

Veni–vom, veni–veți, veni–vor

Sau unitoriu

Voiu fi venit, vei fi venit, va fi venit

Înmulțitoriu

Vom fi venit, veți fi venit, vor fi venit

Sau unitoriu

Fi–voiu fi venit, fi–vei fi venit, fi–va fi venit

Înmulțitoriu

Fi–vom fi venit, fi–veți fi venit, fi–vor fi venit

Sau unitoriu

Voiu fi fost venit, vei fi fost venit, va fi fost venit

Înmulțitoriu

Vom fi fost venit, veți fi fost venit, vor fi fost venit

Sau unitoriu

Fi–voiu fi fost venit, fi–vei fi fost venit, fi–va fi fost venit

Înmulțitoriu

Fi–vom fi fost venit, fi–veți fi fost venit, fi–vor fi fost venit

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Vină sau vino tu, vie el, ea

Înmulțitoriu

[43^v] *Veniți voi, vie ei, iale*

Sau unitoriu

Să vii tu, să vie el, ea

Înmulțitoriu

Să veniți voi, să vie ei, iale

Deneáornic unitoriu

Nu veni tu, nu vie sau să nu vie el, ea

Înmulțitoriu

Nu veniți voi sau nu venireți, nu vie sau să nu vie ei, iale

Rugătoare plecare

Deneáornic unitoriu

Ași veni, ai veni, ar veni el, ea

Înmulțitoriu

Am veni, ați veni, ar veni ei, iale

Sau unitoriu

Venire-ași, venire-ai, venire-ar el, ea

Înmulțitoriu

Venire-am, venire-ați, venire-ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Ași fi venit, ai fi venit, ar fi venit el, ea

Înmulțitoriu

Am fi venit, ați fi venit, ar fi venit ei, iale

Sau unitoriu

Venit-ași fi, venit-ai fi, venit-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Venit-am fi, venit-ați fi, venit-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost venit, ai fi fost venit, ar fi fost venit el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost venit, ați fi fost venit, ar fi fost venit ei, iale

Sau unitoriu

Venit-ași fi fost, venit-ai fi fost, venit-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Venit-am fi fost, venit-ați fi fost, venit-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să viu, să vii, să vie el, ea

[44']

Înmulțitoriu

Să venim, să veniți, să vie ei, iale

Neivită plecare

Deneáornic

A veni

Împărtășire de-mijlocnică nehotărîtă neplecată

Viînd sau venind

Hotărîtă bărbătească plecată, dintrù acumnicul an ieșită și e an fiitoriu

Unitoriu

N. viitoriu, viitoriu

- N. *viitoriului*
D. *viitoriului*
P. *viitoriu, viitoriul, pre viitoriul*
C. *o viitoriu, o viitoriul, o viitoriule*

Înmulțitoriu

- N. *viitori, viitorii, viitori*
N. *viitorilor*
D. *viitorilor*
P. *viitori, viitorii, viitori, pre viitorii, pre viitori*
C. *o viitori, o viitorii, o viitori, o viitorilor*

Femeiască unitoriu

- N. *viitoare, viitoarea*
N. *viitoarii, viitoarei*
D. *viitoarii, viitoarei*
P. *viitoare, viitoarea, pre viitoarea*
C. *o viitoare, o viitoarea*

Înmulțitoriu

- N. *viitoare, viitoarele*
N. *viitoarelor*
D. *viitoarelor*
P. *viitoare, viitoarele, pre viitoarele*
C. *o viitoare, o viitoarele, o viitoarelor*

De-mijlocnică unitoriu

- N. *viitoriu, viitoriul*
N. *viitoriului*
D. *viitoriului*
P. *viitoriu, viitoriul, pre viitoriul*
C. *o viitoriu, o viitoriul, o viitoriule*

Înmulțitoriu

- [44^v] N. *viitoare, viitoarele*
N. *viitoarelor*
D. *viitoarelor*
P. *viitoare, viitoarele, pre viitoarele*
C. *o viitoare, o viitoarele, o viitoarelor*

Așijderea să pleacă și împărțășirile acêstea ale acestuiași graiu ádecă *venitoriul, venitoarea, venitoriul, venitul, venita, venitul și cealelate*.

Înjugarea a șaptea

Graiu hotărîtoriu lucrătoriu al înjugărei a șaptei a curatelor graiurilor

Acumnic unitoriu

Beau eu, bei, bea

Înmulțitoriu

Bem, beți, beau ei, ial

Dăunăznic unitoriu

Beam eu, beai, bea el, ea

Înmulțitoriu

Beam noi, beați, bea ei, iale

Deneáornic unitoriu

Băúiu, băúși, băú

Înmulțitoriu

Băúram, băúráți, băúrá

Odinioarnic unitoriu

Băusăm eu, băusăși, băusă el, ea

Înmulțitoriu

Băusăm noi, băusăți, băusă ei, iale

Sau unitoriu

Băusem eu, băuseși, băuse

Înmulțitoriu

Băusem noi, băuseți, băuse

Nehotărît unitoriu

Am băut eu, ai băut, au băut el, ea

Înmulțitoriu

Am băut noi, ați băut, au băut ei, iale

Sau unitoriu

[45^r] *Băut–am eu, băut–ai, băut–au el, ea*

Înmulțitoriu

Băut–am noi, băut–ați, băut–au ei, iale

Sau unitoriu

Am fost băut eu, ai fost băut, au fost băut el, ea

Înmulțitoriu

Am fost băut noi, ați fost băut, au fost băut ei, iale

Sau unitoriu

Băut-am fost eu, băut-ai fost, băut-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Băut-am fost noi, băut-ați fost, băut-au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Voiu bea, vei bea, va bea

Înmulțitoriu

Vom bea, veți bea, vor bea

Sau unitoriu

Bea-voiu, bea-vei, bea-va

Înmulțitoriu

Bea-vom, bea-veți, bea-vor

Sau unitoriu

Voiu fi băut, vei fi băut, va fi băut

Înmulțitoriu

Vom fi băut, veți fi băut, vor fi băut

Sau unitoriu

Fi-voiu fi băut, fi-vei fi băut, fi-va fi băut

Înmulțitoriu

Fi-vom fi băut, fi-veți fi băut, fi-vor fi băut

Sau unitoriu

Voiu fi fost băut, vei fi fost băut, va fi fost băut

Înmulțitoriu

Vom fi fost băut, veți fi fost băut, vor fi fost băut

Sau unitoriu

Fi-voiu fi fost băut, fi-vei fi fost băut, fi-va fi fost băut

Înmulțitoriu

Fi-vom fi fost băut, fi-veți fi fost băut, fi-vor fi fost băut

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Bea tu, beáe el, ea

Înmulțitoriu

[45^v] *Beți sau beați voi, beáe ei, iale*

Sau unitoriu

Să beai tu, să bea sau să beáe el, ea

Înmulțitoriu

Să beți sau să beați voi, să bea sau să beáe ei, iale

Sau unitoriu

Nu bea sau să nu beai tu, nu beáe sau să nu beáe el, ea

Înmulțitoriu

Nu beți sau să nu beați sau nu beareți sau să nu beți sau să nu beați sau să nu beareți voi, nu beáe sau să nu beáe ei, iale

Rugătoare plecare

Acumnic unitoriu

Ași bea, ai bea, ar bea el, ea

Înmulțitoriu

Am bea, ați bea, ar bea ei, iale

Sau unitoriu

Beare-ași, beare-ai, beare-ar el, ea

Înmulțitoriu

Beare-am, beare-ați, beare-ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Ași fi băut, ai fi băut, ar fi băut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi băut, ați fi băut, ar fi băut ei, iale

Sau unitoriu

Băut-ași fi, băut-ai fi, băut-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Băut-am fi, băut-ați fi, băut-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost băut, ai fi fost băut, ar fi fost băut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost băut, ați fi fost băut, ar fi fost băut ei, iale

Sau unitoriu

Băut-ași fi fost, băut-ai fi fost, băut-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Băut-am fi fost, băut-ați fi fost, băut-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

[46'] *Să beau, să beai, să bea sau să beae el, ea*

Înmulțitoriu

Să bem, să beți sau să beați, să bea sau să beae ei, iale

Neivită plecare

Acumnic

A bea

Împărtășire lucrătoare nehotărîtă neplecată

Bînd

Hotărîtă, bărbătească, plecată

Unitoriu

N.băutoriu, băutoriul

N. băutoriului

D. băutoriului

P. băutoriu, băutoriul, pre băutoriul

C. o băutoriu, o băutoriul, o băutoriule

Înmulțitoriu

N. băutori, băutorii

N. băutorilor

D. băutorilor

P. băutori, băutorii, băutori, pre băutorii, pre băutori

C. o băutori, o băutorii, o băutori, o băutorilor

Hotărîtă femeiască plecată

Unitoriu

N.băutoare, băutoarea

N. băutoarii, băutoarei

D. băutoarii, băutoarei

P. băutoare, băutoarea, pre băutoarea

C. o băutoare, o băutoarea

Înmulțitoriu

N. *băutoare, băutoarele*

N. *băutoarelor*

D. *băutoarelor*

P. *băutoare, băutoarele, pre băutoarele*

C. *o băutoare, o băutoarele, o băutoarelor*

Hotărîță de-mîjlocnică plecată

Unitoriu

N. *băutori, băutoriul*

N. *băutoriului*

D. *băutoriului*

P. *băutori, băutoriul, pre băutoriul*

C. *o băutori, o băutoriul, o băutoriule*

Înmulțitoriu

N. *băutoare, băutoarele*

N. *băutoarelor*

D. *băutoarelor*

P. *băutoare, băutoarele, pre băutoarele*

[46^v] C. *o băutoare, o băutoarele, o băutoarelor*

Grai hotărîtoriu pătimitoriu

Acumnic unitoriu

Mă beau, te beai, să bea

Înmulțitoriu

Ne bem, vă beți, să beau

Dăunăznic unitoriu

Mă beam, te beai, să bea el, ea

Înmulțitoriu

Ne beam, vă beați, să bea ei, iale

Deneáornic unitoriu

Mă băui, te băuși, să bău

Înmulțitoriu

Ne băurăm, vă băurați, să băură

Odinioarnic unitoriu

Mă băusăm, te băusași, să băusă el, ea

Înmulțitoriu

Ne băusăm, vă băusați, să băusă ei, iale

Sau unitoriu

Mă băusem, te băuseși, să băuse el, ea

Înmulțitoriu

Ne băusem, vă băuseși, să băuse ei, iale

Nehotărît unitoriu

M-am băut, te-ai băut, s-au băut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am băut, v-ați băut, s-au băut ei, iale

Sau unitoriu

Băutu-m-am, băutu-te-ai, băutu-s-au el, ea

Înmulțitoriu

Băutu-ne-am, băutu-v-ați, băutu-s-au ei, iale

Sau unitoriu

M-am băut fost, te-ai fost băut, s-au fost băut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fost băut, v-ați fost băut, s-au fost băut ei, iale

Sau unitoriu

Băutu-m-am fost, băutu-te-ai fost, băutu-s-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Băutu-ne-am fost, băutu-v-ați fost, băutu-s-au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Mă voiu bea, te vei bea, să va bea

[47']

Înmulțitoriu

Ne vom bea, vă veți bea, să vor bea

Sau unitoriu

Bea-mă voiu, bea-te vei, bea-să-va

Înmulțitoriu

Bea-ne vom, bea-vă veți, bea-să vor

Sau unitoriu

Mă voiu fi băut, te vei fi băut, să va fi băut

Înmulțitoriu

Ne vom fi băut, vă veți fi băut, să vor fi băut

Sau unitoriu

Mă voi fi fost băut, te vei fi fost băut, să va fi fost băut

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost băut, vă veți fi fost băut, să vor fi fost băut

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Bea-te tu, beae-să el, ea

Înmulțitoriu

Bea-v-ăți sau bea-ți-vă, bea-ți-vă voi, beae-să ei, iale

Sau unitoriu

Te bea tu, să să bea sau să să beae el, ea

Înmulțitoriu

Vă beați voi, să să bea sau să să beae ei, iale

Sau unitoriu

Nu te bea sau să nu te beai tu, nu să beae sau să nu să beae el, ea

Înmulțitoriu

Nu vă beați, nu vă beareți sau să nu vă beați, să nu vă beareți voi, nu să beae sau să nu să beae ei, iale

Rugătoare plecare

Acumnic unitoriu

M-ași bea, te-ai bea, s-ar bea el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am bea, v-ați bea, s-ar bea ei, iale

Sau unitoriu

Bea-m-ași, bea-te-ai, bea-s-ar el, ea

Înmulțitoriu

Bea-ne-am, bea-v-ați, bea-s-ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

M-ași fi băut, te-ai fi băut, s-ar fi băut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi băut, v-ați fi băut, s-ar fi băut ei, iale

Sau unitoriu

[47^v] Băutu-m-ași fi, băutu-te-ai fi, băutu-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Băutu-ne-am fi, băutu-v-ați fi, băutu-s-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi fost băut, te-ai fi fost băut, s-ar fi fost băut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi fost băut, v-ați fi fost băut, s-ar fi fost băut ei, iale

Sau unitoriu

Băutu-m-ași fi fost, băutu-te-ai fi fost, băutu-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Băutu-ne-am fi fost, băutu-v-ați fi fost, băutu-s-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să mă beau, să te beai, să să bea sau să să beae el, ea

Înmulțitoriu

Să ne bem, să vă beați sau să vă beți, să să bea sau să să beae ei, iale

Neivită plecare

Acumnic

A mă bea eu, a te bea tu, a să bea el, ea

Sau a ne bea noi, a vă bea voi, a să bea ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Bîndu-mă eu, bîndu-te tu, bîndu-să el, ea

Sau bîndu-ne noi, bîndu-vă voi, bîndu-să ei, iale

Împărtășire hotărîită pătimitoare plecată dintrî nehotărîitul an ieșită

Hotărîită băbătească unitoriu

N. *băut, băutul*

N. *băutului*

D. *băutului*

P. *băut, băutul, pre băutul*

C. *o băut, o băutul, o băutule*

Înmulțitoriu

N. *băuți, băuții, băuți*

N. *băuților*

D. *băuților*

P. *băuți, băuții, băuți, pre băuții, pre băuți*

[48^r] C. *o băuți, o băuții, o băuți, o băuților*

Hotărîită femeiască unitoriu

N. *băută, băuta*
N. *băutii, băutei*
D. *băutii, băutei*
P. *băut, băuta, pre băuta*
C. *o băută, o băuta*

Înmulțitoriu

N. *băute, băutele*
N. *băutelor*
D. *băutelor*
P. *băute, băutele, pre băutele*
C. *o băute, o băutele, o băutelor*

Hotărîță de-mijlocnică unitoriu

N. *băut, băutul*
N. *băutului*
D. *băutului*
P. *băut, băutul, pre băutul*
C. *o băut, o băutul, o băutule*

Înmulțitoriu

N. *băute, băutele*
N. *băutelor*
D. *băutelor*
P. *băute, băutele, pre băutele*
C. *o băute, o băutele, o băutelor*

Înjugarea a opta

Graiul hotărîtoriu lucrătoriu al înjugării a optei a curatelor graiurilor

Acumnic unitoriu

Iau, iai, ia

Înmulțitoriu

Luăm, luați, iau

Dăunăznic unitoriu

Luam eu, luai, lua el, ea

Înmulțitoriu

Luam noi, luați voi, lua ei, iale

Deneáornic unitoriu

Luaiu, luași, luă

Înmulțitoriu

Luarăm, luarăți, luară

[48^v]

Ođinioarnic unitoriu

Luasăm eu, luasăși, luasă el, ea

Înmulțitoriu

Luasăm noi, luasăți, luasă ei, iale

Sau unitoriu

Luasem, luaseși, luase

Înmulțitoriu

Luasem, luaseți, luase

Nehotărît unitoriu

Am luat eu, ai luat, au luat el, ea

Înmulțitoriu

Am luat noi, ați luat, au luat ei, iale

Sau unitoriu

Luat–am eu, luat–ai, luat–au el, ea

Înmulțitoriu

Luat–am noi, luat–ați, luat–au ei, iale

Sau unitoriu

Am fost luat eu, ai fost luat, au fost luat el, ea

Înmulțitoriu

Am fost luat noi, ați fost luat, au fost luat ei, iale

Sau unitoriu

Luat–am fost eu, luat–ai fost, luat–au fost el, ea

Înmulțitoriu

Luat–am fost noi, luat–ați fost, luat–au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Voii lua, vei lua, va lua

Înmulțitoriu

Vom lua, veți lua, vor lua

Sau unitoriu

Lua–voiu, lua–vei, lua–va

	Înmulțitoriu
<i>Lua–vom, lua–veți, lua–vor</i>	
	Sau unitoriu
<i>Voiu fi luat, vei fi luat, va fi luat</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom fi luat, veți fi luat, vor fi luat</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fi–voiu fi luat, fi–vei fi luat, fi–va fi luat</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fi–vom fi luat, fi–veți fi luat, fi–vor fi luat</i>	
	Sau unitoriu
<i>Voiu fi fost luat, vei fi fost luat, va fi fost luat</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom fi fost luat, veți fi fost luat, vor fi fost luat</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fi–voiu fi fost luat, fi–vei fi fost luat, fi–va fi fost luat</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fi–vom fi fost luat, fi–veți fi fost luat, fi–vor fi fost luat</i>	
<i>[49^r]</i>	Poruncitoare plecare
	Acumnic unitoriu
<i>Ia tu, ie el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Luați voi, ie ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Să iai tu, să ia sau să ie el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Să luați voi, să ia sau să ie ei, iale</i>	
	Dăunăznic unitoriu
<i>Nu lua tu, nu ie sau să nu ia, să nu ie el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Nu luați sau nu luați voi, să nu ia sau nu ie sau să nu ie ei, iale</i>	
	Rugătoare plecare
	Dăunăznic unitoriu
<i>Ași lua, ai lua, ar lua el, ea</i>	

Înmulțitoriu

Am lua, ați lua, ar lua ei, iale

Sau unitoriu

Luare-ași, luare-ai, luare-ar el, ea

Înmulțitoriu

Luare-am, luare-ați, luare-ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Ași fi luat, ai fi luat, ar fi luat el, ea

Înmulțitoriu

Am fi luat, ați fi luat, ar fi luat ei, iale

Sau unitoriu

Luat-ași fi, luat-ai fi, luat-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Luat-am fi, luat-ați fi, luat-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost luat, ai fi fost luat, ar fi fost luat el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost luat, ați fi fost luat, ar fi fost luat ei, iale

Sau unitoriu

Luat-ași fi fost, luat-ai fi fost, luat-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Luat-am fi fost, luat-ați fi fost, luat-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

[49^v]

Acumnic unitoriu

Să iau, să iai, să ia sau să ie el, ea

Înmulțitoriu

Să luăm, să luați, să ia sau să ie ei, iale

Neivită plecare

Dăunăznic

A lua

Împărtășire lucrătoare nehotărîtă neplecată

Luînd

Hotărîtă bărbătească plecată

Unitoriu

N. *luătoriu, luătoriu*

N. *luătoriuului*

D. *luătoriuului*

P. *luătoriu, luătoriu, pre luătoriu*

C. *o luătoriu, o luătoriu, o luătoriu*

Înmulțitoriu

N. *luători, luătorii*

N. *luătorilor*

D. *luătorilor*

P. *luători, luătorii, luători, pre luătorii, pre luători*

C. *o luători, o luătorii, o luători, o luătorilor*

Hotărîță femeiască plecată

Unitoriu

N. *luătoare, luătorea*

N. *luătoareii, luătoreii*

D. *luătoareii, luătoreii*

P. *luătoare, luătorea, pre luătorea*

C. *o luătoare, o luătorea*

Înmulțitoriu

N. *luătoare, luătorele*

N. *luătorelor*

D. *luătorelor*

P. *luătoare, luătorele, pre luătorele*

C. *o luătoare, o luătorele, o luătorelor*

Hotărîță de-mijlocnică plecată

Unitoriu

N. *luătoriu, luătoriu*

N. *luătoriuului*

D. *luătoriuului*

P. *luătoriu, luătoriu, pre luătoriu*

C. *o luătoriu, o luătoriu, o luătoriu*

Înmulțitoriu

N. *luătoare, luătorele*

N. *luătorelor*

D. luătoarelor

P. luătoare, luătoarele, pre luătoarele

C. o luătoare, o luătoarele, o luătoarelor

[50^r]

Graiu hotărîtoriu pătimitoriu

Acumnic unitoriu

Mă iau, te iai, să ia

Înmulțitoriu

Ne luăm, vă luați, să iau

Sau unitoriu

Iau-mă, iai-te, ia-să

Înmulțitoriu

Luămu-ne, luați-vă, luați-vă, iau-să

Dăunăznic unitoriu

Mă luam, te luai, să lua el, ea

Înmulțitoriu

Ne luam, vă luați, să lua ei, iale

Deneáornic unitoriu

Mă luaiu, te luași, să luă el, ea

Înmulțitoriu

Ne luarăm, vă luarăți, să luară

Odinioarnic unitoriu

Mă luasăm, te luasăși, să luasă el, ea

Înmulțitoriu

Ne luasăm, vă luasăți, să luasă ei, iale

Sau unitoriu

Mă luasem, te luaseși, să luase

Înmulțitoriu

Ne luasem, vă luaseți, să luase

Nehotărît unitoriu

M-am luat, te-ai luat, s-au luat el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am luat, v-ați luat, s-au luat ei, iale

Sau unitoriu

Luatu-m-am, luatu-te-ai, luatu-s-au el, ea

Înmulțitoriu

Luatu–ne–am, luatu–v–ați, luatu–s–au ei, iale

Sau unitoriu

M–am fost luat, te–ai fost luat, s–au fost luat el, ea

Înmulțitoriu

Ne–am fost luat, v–ați fost luat, s–au fost luat ei, iale

Sau unitoriu

Luatu–m–am fost, luatu–te–ai fost, luatu–s–au fost el, ea

Înmulțitoriu

[50^v] Luatu–ne–am fost, luatu–v–ați fost, luatu–s–au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Mă voi lua, te vei lua, să va lua

Înmulțitoriu

Ne vom lua, vă veți lua, să vor lua

Sau unitoriu

Luamă–voiu, luați–vei, luasă–va

Înmulțitoriu

Luane–vom, luavă–veți, luasă–vor

Sau unitoriu

Mă voi fi luat, te vei fi luat, să va fi luat

Înmulțitoriu

Ne vom fi luat, vă veți fi luat, să vor fi luat

Sau unitoriu

Mă voi fi fost luat, te vei fi fost luat, să va fi fost luat

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost luat, vă veți fi fost luat, să vor fi fost luat

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Ia–te tu, iae–să el, ea

Înmulțitoriu

Luați–vă, luați–vă voi, iae–să ei, iale

Sau unitoriu

Să te iai tu, să să ia sau să să ie el, ea

Înmulțitoriu

Să vă luați voi, să să ia sau să să ie ei, iale

Dăunăznic unitoriu

Nu te lua tu, să nu să ia, să nu să ie el, ea

Înmulțitoriu

Nu vă luați, să nu vă luați, nu vă luați voi, să nu să ia, să nu să ie ei, iale

Rugătoare plecare

Dăunăznic unitoriu

M-ași lua, te-ai lua, s-ar lua el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am lua, v-ați lua, s-ar lua ei, iale

Sau unitoriu

Lua-m-ași, lua-te-ai, lua-s-ar el, ea

Înmulțitoriu

[51^r] *Lua-ne-am, lua-v-ați, lua-s-ar ei, iale*

Nehotărît unitoriu

M-ași fi luat, te-ai fi luat, s-ar fi luat el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi luat, v-ați fi luat, s-ar fi luat ei, iale

Sau unitoriu

Luatu-m-ași fi, luatu-te-ai fi, luatu-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Luatu-ne-am fi, luatu-v-ați fi, luatu-s-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi fost luat, te-ai fi fost luat, s-ar fi fost luat el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi fost luat, v-ați fi fost luat, s-ar fi fost luat ei, iale

Sau unitoriu

Luatu-m-ași fi fost, luatu-te-ai fi fost, luatu-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Luatu-ne-am fi fost, luatu-v-ați fi fost, luatu-s-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să mă iau, să te iai, să să ia sau să să ie el, ea

Înmulțitoriu

Să ne luăm, să vă luați, să să ia sau să să ie ei, iale

Neivită plecare

Dăunăznic

A mă lua eu, a te lua tu, a să lua el, ea

Sau a ne lua noi, a vă lua voi, a să lua ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Luîndu-mă eu, luîndu-te tu, luîndu-să el, ea

Sau luîndu-ne noi, luîndu-vă voi, luîndu-să ei, iale

Împărtășire hotărîită pătimitoare plecată, dintrù nehotărîitul an ieșită

Hotărîită bărbătească

[51^v]

Unitoriu

N. *luat, luatul*

N. *luatului*

D. *luatului*

P. *luat, luatul, pre luatul*

C. *o luat, o luatul, o luatule*

Înmulțitoriu

N. *luați, luații*

N. *luaților*

D. *luaților*

P. *luați, luații, luați, pre luații, pre luați*

C. *o luați, o luații, o luați, o luaților*

Hotărîită femeiască

Unitoriu

N. *luată, luata*

N. *luatii, luatei*

D. *luatii, luatei*

P. *luată, luata, pre luata*

C. *o luată, o luata*

Înmulțitoriu

N. *luate, luatele*

N. *luateilor*

D. *luateilor*

P. *luate, luatele, pre luatele*

C. o luată, o luătele, o luătelor

Hotărîță de-mîjlocnică

Unitoriu

N. luat, luatul

N. luatului

D. luatului

P. luat, luatul, pre luatul

C. o luat, o luatul, o luăture

Înmulțitoriu

N. luată, luătele

N. luătelor

D. luătelor

P. luată, luătele, pre luătele

C. o luată, o luătele, o luătelor

Acest graiu și cu *lo* a să scrie să poate, ádecă *au luat, au loat, loatul, loata, loatei* și cêlelalte.

[52']

Înjugarea a noăă

Graiu hotărîtoriu lucrătoriu al înjugării a noăă a premenitoarelor graiurilor

Acumnic unitoriu

Urăscu, urăști, ureaște

Înmulțitoriu

Urîm, urîți, urăsc

Dăúnăznic unitoriu

Urêam eu, urêai, urê el, ea

Înmulțitoriu

Urêam noi, urêați, urê ei, iale

Deneáornic unitoriu

Urîiu, urîși, urî

Înmulțitoriu

Urîrăm, urîrăți, urîră

Odinioarnic unitoriu

Urîsăm eu, urîsăși, urîsă el, ea

Înmulțitoriu

<i>Urîsăm noi, urîsăți, urîsă ei, iale</i>	Sau unitoriu
<i>Urîsem eu, urîseși, urîse</i>	Înmulțitoriu
<i>Urîsem noi, urîseți, urîse</i>	Nehotărît unitoriu
<i>Am urît eu, ai urît, au urît el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Am urît noi, ați urît, au urît ei, iale</i>	Sau unitoriu
<i>Urît-am eu, urît-ai, urît-au el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Urît-am noi, urît-ați, urît-au ei, iale</i>	Sau unitoriu
[52 ^v]	Sau unitoriu
<i>Am fost urît eu, ai fost urît, au fost urît el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Am fost urît noi, ați fost urît, au fost urît ei, iale</i>	Sau unitoriu
<i>Urît-am fost eu, urît-ai fost, urît-au fost el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Urît-am fost noi, urît-ați fost, urît-au fost ei, iale</i>	Fiitoriu unitoriu
<i>Voiu urî, vei urî, va urî</i>	Înmulțitoriu
<i>Vom urî, veți urî, vor urî</i>	Sau unitoriu
<i>Urî-voiu, urî-vei, urî-va</i>	Înmulțitoriu
<i>Urî-vom, urî-veți, urî-vor</i>	Sau unitoriu
<i>Voiu fi urît, vei fi urît, va fi urît</i>	Înmulțitoriu
<i>Vom fi urît, veți fi urît, vor fi urît</i>	Sau unitoriu

Fi–voiu fi urît, fi–vei fi urît, fi–va fi urît

Înmulțitoriu

Fi–vom fi urît, fi–veți fi urît, fi–vor fi urît

Sau unitoriu

Voiu fi fost urît, vei fi fost urît, va fi fost urît

Înmulțitoriu

Vom fi fost urît, veți fi fost urît, vor fi fost urît

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Urêște tu, urêscă el, ea

Înmulțitoriu

[53^r] Urîți voi, urască ei, iale

Sau unitoriu

Să urăști tu, să urască el, ea

Înmulțitoriu

Să urîți voi, să urască ei, iale

Deneáornic unitoriu

Nu urî tu, nu urască sau să nu urască el, ea

Înmulțitoriu

Nu urîți, nu urîreți, să nu urîți, să nu urîreți voi, nu urască sau să nu urască ei, iale

Rugătoare plecare

Deneáornic unitoriu

Ași urî, ai urî, ar urî el, ea

Înmulțitoriu

Am urî, ați urî, ar urî ei, iale

Sau unitoriu

Urîre–ași, urîre–ai, urîre–ar el, ea

Înmulțitoriu

Urîre–am, urîre–ați, urîre–ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Ași fi urît, ai fi urît, ar fi urît el, ea

Înmulțitoriu

Am fi urît, ați fi urît, ar fi urît ei, iale

Sau unitoriu

Urît-ași fi, urît-ai fi, urît-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Urît-am fi, urît-ați fi, urît-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost urît, ai fi fost urît, ar fi fost urît el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost urît, ați fi fost urît, ar fi fost urît ei, iale

Sau unitoriu

[53^v] Urît-ași fi fost, urît-ai fi fost, urît-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Urît-am fi fost, urît-ați fi fost, urît-ar fi fost ei, iale

Sau unitoriu

Fire-ași fi urît, fire-ai fi urît, fire-ar fi urît el, ea

Înmulțitoriu

Fire-am fi urît, fire-ați fi urît, fire-ar fi urît ei, iale

Sau unitoriu

Fire-ași fi fost urît, fire-ai fi fost urît, fire-ar fi fost urît el, ea

Înmulțitoriu

Fire-am fi fost urît, fire-ați fi fost urît, fire-ar fi fost urît ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să urăscu, să urăști, să urască el, ea

Înmulțitoriu

Să urîm, să urîți, să urască ei, iale

Neivită plecare

A urî sau a-l urî, a o urî, a-i urî, a le urî

Împărtășire lucrătoare nehotărîtă neplecată

Urînd sau urîndu-l, urîndu-o, urîndu-i, urîndu-le

Hotărîtă bărbătească plecată

Unitoriu

N. *urîtoriu, urîtoriu*

N. *urîtoriu*

D. *urîtoriu*

P. *urîtoriu, urîtoriu, pre urîtoriu*

C. *o urîtoriu, o urîtoriu, o urîtoriu*

[54^r]

Înmulțitoriu

N. *urîtori, urîtorii, urîtori*

N. *urîtorilor*

D. *urîtorilor*

P. *urîtori, urîtorii, urîtori, pre urîtorii, pre urîtori*

C. *o urîtori, o urîtorii, o urîtori, o urîtorilor*

Hotărîță femeiască plecată

Unitoriu

N. *urîtoare, urîtoarea*

N. *urîtoarii, urîtoarei*

D. *urîtoarii, urîtoarei*

P. *urîtoare, urîtoarea, pre urîtoarea*

C. *o urîtoare, o urîtoarea*

Înmulțitoriu

N. *urîtoare, urîtoarele*

N. *urîtoarelor*

D. *urîtoarelor*

P. *urîtoare, urîtoarele, pre urîtoarele*

C. *o urîtoare, o urîtoarele, o urîtoarelor*

Hotărîță de-mijlocnică plecată

Unitoriu

N. *urîtoriu, urîtoriu*

N. *urîtoriuului*

D. *urîtoriuului*

P. *urîtoriu, urîtoriu, pre urîtoriu*

C. *o urîtoriu, o urîtoriu, o urîtoriu*

Înmulțitoriu

N. *urîtoare, urîtoarele*

N. *urîtoarelor*

D. *urîtoarelor*

P. *urîtoare, urîtoarele, pre urîtoarele*

C. *o urîtoare, o urîtoarele, o urîtoarelor*

Graiu hotărîtoriu pătimitoriu

	Acumnic unitoriu
<i>Mă urăscu, te urăști, să ureaște</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Ne urîm, vă urîți, să urăsc</i>	
	Sau unitoriu
<i>[54^v] Urăscu-mă, urăști-te, urêște-să</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Urămu-ne, urîți-vă, urîți-vă, urăscu-să</i>	
	Dăunăznic unitoriu
<i>Mă uream, te ureai, să urea el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Ne uream, vă ureați, să urea ei, iale</i>	
	Deneáornic unitoriu
<i>Mă urîiu, te urîiu, să urîși, să urî</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Ne urîrăm, vă urîrați, să urîră</i>	
	Odinioarnic unitoriu
<i>Mă urîsăm, te urîsăși, să urîsă el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Ne urîsăm, vă urîsăși, să urîsă ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Mă urîsăm, te urîsăși, să urîsă el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Ne urîsăm, vă urîsăți, să urîsă ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Mă urîsem, te urîseși, să urîse</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Ne urîsem, vă urîseși, să urîse</i>	
	Nehotărît unitoriu
<i>M-am urît, te-ai urît, s-au urît el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Ne-am urît, v-ați urît, s-au urît ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Urîtu-m-am, urîtu-te-ai, urîtu-s-au el, ea</i>	

Înmulțitoriu

Urîtu-ne-am, urîtu-v-ați, urîtu-s-au ei, iale

Sau unitoriu

M-am fost urît, te-ai fost urît, s-au fost urît el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fost urît, v-ați fost urît, s-au fost urît ei, iale

Sau unitoriu

Urîtu-m-am fost, urîtu-te-ai fost, urîtu-s-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Urîtu-ne-am fost, urîtu-v-ați fost, urîtu-s-au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Mă voi urî, te vei urî, să va urî

Înmulțitoriu

Ne vom urî, vă veți urî, să vor urî

Sau unitoriu

Urî-mă-voi, urî-te-vei, urî-să-va

Înmulțitoriu

Urî-ne-vom, urî-vă-veți, urî-să-vor

Sau unitoriu

Mă voi fi urît, te vei fi urît, să va fi urît

Înmulțitoriu

Ne vom fi urît, vă veți fi urît, să vor fi urît

Sau unitoriu

Mă voi fi fost urît, te vei fi fost urît, să va fi fost urît

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost urît, vă veți fi fost urît, să vor fi fost urît

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Urêște-te tu, urască-să el, ea

Înmulțitoriu

Urîți-vă sau urîți-vă voi, urască-să ei, iale

Sau unitoriu

Te urêște tu, să să urască el, ea

Înmulțitoriu

Vă urîți voi, să să urască ei, iale

Deneáornic unitoriu

Nu te urî tu, nu să urască sau să nu să urască el, ea

Înmulțitoriu

Nu vă urîți sau nu vă urîreți voi, nu să urască sau să nu să urască ei, iale

Poruncitoare plecare

Deneáornic unitoriu

M-ași urî, te-ai urî, s-ar urî el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am urî, v-ați urî, s-ar urî ei, iale

Sau unitoriu

Urî-m-ași, urî-te-ai, urî-s-ar el, ea

Înmulțitoriu

Urî-ne-am, urî-v-ați, urî-s-ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

M-ași fi urît, te-ai fi urît, s-ar fi urît el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi urît, v-ați fi urît, s-ar fi urît ei, iale

[55^v] Sau unitoriu

Urî-m-ași fi, urî-te-ai fi, urî-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Urî-ne-am fi, urî-v-ați fi, urî-s-ar fi ei, iale

Nehotărît unitoriu

M-ași fi fost urît, te-ai fi fost urît, s-ar fi fost urît el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi fost urît, v-ați fi fost urît, s-ar fi fost urît ei, iale

Sau unitoriu

Urî-m-ași fi fost, urî-te-ai fi fost, urî-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Urî-ne-am fi fost, urî-v-ați fi fost, urî-s-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să mă urăscu, să te urăști, să să urască el, ea

Înmulțitoriu

Să ne urîm, să vă urîți, să să urască ei, iale

Neivită plecare

A mă urî, a te urî, a să urî el, ea

Sau a ne urî, a vă urî, a să urî ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Urîndu-mă eu, urîndu-te tu, urîndu-să el, ea

Sau

Urîndu-ne noi, urîndu-vă voi, urîndu-să ei, iale

Împărtășire hotărîită pătimitoare plecată, dintrù nehotărîitul an ieșită

Hotărîită bărbătească

Unitoriu

N. *urît, urîtul*

N. *urîtului*

D. *urîtului*

P. *urît, urîtul, pre urîtul*

C. *o urît, o urîtul, o urîtule*

Înmulțitoriu

N. *urîți, urîții, urîți*

[56^r] N. *urîților*

D. *urîților*

P. *urîți, urîții, urîți, pre urîții, pre urîți*

C. *o urîți, o urîții, o urîți, o urîților*

Hotărîită femeiască

Unitoriu

N. *urîță, urîta*

N. *urîții, urîtei*

D. *urîții, urîtei*

P. *urîță, urîta, pre urîta*

C. *o urîță, o urîta*

Înmulțitoriu

N. *urîte, urîtele*

N. *urîtelor*

D. *urîtelor*

P. *urîte, urîtele, pre urîtele*

C. o urîte, o urîtele, o urîtelor

Hotărîță de-mîjlocnică

Unitoriu

N. urît, urîtul

N. urîtului

D. urîtului

P. urît, urîtul, pre urîtul

C. o urît, o urîtul, o urîtule

Înmulțitoriu

N. urîte, urîtele

N. urîtelor

D. urîtelor

P. urîte, urîtele, pre urîtele

C. o urîte, o urîtele, o urîtelor

Înjugarea a zêcea

Graiu hotărîtoriu lucrătoriu al înjugării a zêcei a premenitoarelor graiurilor

Acumnic unitoriu

Nascu, naști, naște

Înmulțitoriu

Naștem, nașteți, nascu

Dăunăznic unitoriu

Nășteam eu, nășteai, năștea el, ea

[56^v] Înmulțitoriu

Nășteam noi, nășteați, năștea ei, iale

Deneáornic unitoriu

Născuiu, născuși, născu

Înmulțitoriu

Născurăm, născurăți, născură

Odinioarnic unitoriu

Născusăm eu, născusăși, născusă el, ea

Înmulțitoriu

Născusăm noi, născusăți, născusă ei, iale

Sau unitoriu

Născusem eu, născuseși, născuse el, ea

Înmulțitoriu

Născusem noi, născuseși, născuse ei, iale

Nehotărît unitoriu

Am născut eu, ai născut, au născut el, ea

Înmulțitoriu

Am născut noi, ați născut, au născut ei, iale

Sau unitoriu

Născut-am eu, născut-ai, născut-au el, ea

Înmulțitoriu

Născut-am noi, născut-ați, născut-au ei, iale

Sau unitoriu

Am fost născut eu, ai fost născut, au fost născut el, ea

Înmulțitoriu

Am fost născut noi, ați fost născut, au fost născut ei, iale

Sau unitoriu

Născut-am fost eu, născut-ai fost, născut-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Născut-am fost noi, născut-ați fost, născut-au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Voiu naște, vei naște, va naște

Înmulțitoriu

Vom naște, veți naște, vor naște

Sau unitoriu

Naște-voiu, naște-vei, naște-va

Înmulțitoriu

Naște-vom, naște-veți, naște-vor

Sau unitoriu

[57'] Voiu fi născut, vei fi născut, va fi născut

Înmulțitoriu

Vom fi născut, veți fi născut, vor fi născut

Sau unitoriu

Fi-voiu fi născut, fi-vei fi născut, fi-va fi născut

Înmulțitoriu

Fi–vom fi născut, fi–veți fi născut, fi–vor fi născut

Sau unitoriu

Voiu fi fost născut, vei fi fost născut, va fi fost născut

Înmulțitoriu

Vom fi fost născut, veți fi fost născut, vor fi fost născut

Sau unitoriu

Fi–voiu fi fost născut, fi–vei fi fost născut, fi–va fi fost născut

Înmulțitoriu

Fi–vom fi fost născut, fi–veți fi fost născut, fi–vor fi fost născut

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Naște tu, nască el, ea

Înmulțitoriu

Nașteți voi, nască ei, iale

Sau unitoriu

Să naști tu, să nască el, ea

Înmulțitoriu

Să nașteți voi, să nască ei, iale

Sau unitoriu

Nu naște sau să nu naști tu, nu nască sau să nu nască el, ea

Înmulțitoriu

Nu nașteți sau să nu nașteți, nu naștereți, să nu naștereți voi, nu nască, să nu nască ei, iale

Rugătoare plecare

Acumnic unitoriu

Ași naște, ai naște, ar naște el, ea

Înmulțitoriu

Am naște, ați naște, ar naște ei, iale

Sau unitoriu

Naștere–ași, naștere–ai, naștere–ar el, ea

Înmulțitoriu

Naștere–am, naștere–ați, naștere–ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Ași fi născut, ai fi născut, ar fi născut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi născut, ați fi născut, ar fi născut ei, iale

Sau unitoriu

Născut-ași fi, născut-ai fi, născut-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Născut-am fi, născut-ați fi, născut-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost născut, ai fi fost născut, ar fi fost născut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost născut, ați fi fost născut, ar fi fost născut ei, iale

Sau unitoriu

Născut-ași fi fost, născut-ai fi fost, născut-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Născut-am fi fost, născut-ați fi fost, născut-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să nascu, să naști, să nască el, ea

Înmulțitoriu

Să naștem, să nașteți, să nască ei, iale

Neivită plecare

Acumnic

A naște

Împărtășire lucrătoare nehotărîță neplecată

Născînd

Hotărîță bărbătească plecată

[58^r]

Unitoriu

N. născătoriu, născătoriul, ádecă cela ce naște

N. născătoriului

D. născătoriului

P. născătoriu, născătoriul, pre născătoriul

C. o născătoriu, o născătoriul, o născătoriule

Înmulțitoriu

N. născători, născătorii, născători

N. născătorilor

D. născătorilor

P. *născători, născătorii, născători, pre născătorii, pre născători*

C. *o născători, o născătorii, o născători, o născătorilor*

Hotărîță femeiască plecată

Unitoriu

N. *născătoare, născătoarea*

N. *născătoareii, născătoarei*

D. *născătoareii, născătoarei*

P. *născătoare, născătoarea, pre născătoarea*

C. *o născătoare, o născătoarea*

Înmulțitoriu

N. *născătoare, născătoarele*

N. *născătoarelor*

D. *născătoarelor*

P. *născătoare, născătoarele, pre născătoarele*

C. *o născătoare, o născătoarele, o născătoarelor*

Hotărîță de-mijlocnică plecată

Unitoriu

N. *născătoriu, născătoriul, ádecă cela ce naște*

N. *născătoriului*

D. *născătoriului*

P. *născătoriu, născătoriul, pre născătoriul*

C. *o născătoriu, o născătoriul, o născătoriule*

Înmulțitoriu

N. *născătoare, născătoarele*

N. *născătoarelor*

D. *născătoarelor*

P. *născătoare, născătoarele, pre născătoarele*

C. *o născătoare, o născătoarele, o născătoarelor*

Grai hotărîtoriu pătimitoriu

Acumnic unitoriu

Mă nascu, te naști, să naște

Înmulțitoriu

[58^v] *Ne naștem, vă nașteți, să nasc*

Sau unitoriu

Nascu-mă, naști-te, nască-să

Înmulțitoriu

Naștemu-ne, nașteți-vă, nașteți-vă, nascu-să

Dăunăznic unitoriu

Mă nășteam, te nășteai, să năștea el, ea

Înmulțitoriu

Ne nășteam, vă nășteați, să năștea ei, iale

Deneáornic unitoriu

Mă născuiu, te născuși, să născu

Înmulțitoriu

Ne născurăm, vă născurăți, să născură

Odinioarnic unitoriu

Mă născusăm, te născusăși, să născusă el, ea

Înmulțitoriu

Ne născusăm, vă născusăți, să născusă ei, iale

Sau unitoriu

Mă născusem, te născuseși, să născuse el, ea

Înmulțitoriu

Ne născusem, vă născuseți, să născuse ei, iale

Nehotărît unitoriu

M-am născut, te-ai născut, s-au născut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am născut, v-ați născut, s-au născut ei, iale

Sau unitoriu

Născutu-m-am, născutu-te-ai, născutu-s-au el, ea

Înmulțitoriu

Născutu-ne-am, născutu-v-ați, născutu-s-au ei, iale

Sau unitoriu

M-am fost născut, te-ai fost născut, s-au fost născut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fost născut, v-ați fost născut, s-au fost născut ei, iale

Sau unitoriu

Născutu-m-am fost, născutu-te-ai fost, născutu-s-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Născutu-ne-am fost, născutu-v-ați fost, născutu-s-au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Mă voi naște, te vei naște, să va naște

Înmulțitoriu

Ne vom naște, vă veți naște, să vor naște

Sau unitoriu

Naște-mă-voiu, naște-te-vei, naște-să-va

Înmulțitoriu

Naște-ne-vom, naște-vă-veți, naște-să-vor

Sau unitoriu

Mă voi fi născut, te vei fi născut, să va fi născut

Înmulțitoriu

Ne vom fi născut, vă veți fi născut, să vor fi născut

Sau unitoriu

Mă voi fi fost născut, te vei fi fost născut, să va fi fost născut

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost născut, vă veți fi fost născut, să vor fi fost născut

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Naște-te tu, nască-să el, ea

Înmulțitoriu

Naște-v-ați sau naște-ți-vă, naște-ți-vă voi, nască-să ei, iale

Sau unitoriu

Te naște tu, să să nască el, ea

Înmulțitoriu

Vă nașteți voi, să să nască el, ea

Sau unitoriu

Nu te naște sau să nu te naști tu, nu să nască sau să nu să nască el, ea

Înmulțitoriu

Nu vă nașteți, nu vă naștereți sau să nu vă nașteți, să nu vă naștereți voi, nu să nască sau să nu să nască ei, iale

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

M-ași naște, te-ai naște, s-ar naște el, ea

Înmulțitoriu

[59^v] *Ne-ași naște, v-ați naște, s-ar naște ei, iale*

Sau unitoriu

Naște-m-ași, naște-te-ai, naște-s-ar el, ea

Înmulțitoriu

Naște-ne-am, naște-v-ați, naște-s-ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

M-ași fi născut, te-ai fi născut, s-ar fi născut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi născut, v-ați fi născut, s-ar fi născut ei, iale

Sau unitoriu

Născutu-m-ași fi, născutu-te-ai fi, născutu-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Născutu-ne-am fi, născutu-v-ați fi, născutu-s-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi fost născut, te-ai fi fost născut, s-ar fi fost născut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi fost născut, v-ați fi fost născut, s-ar fi fost născut ei, iale

Sau unitoriu

Născutu-m-ași fi fost, născutu-te-ai fi fost, născutu-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Născutu-ne-am fi fost, născutu-v-ați fi fost, născutu-s-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnci unitoriu

Să mă nascu, să te naști, să să nască el, ea

Înmulțitoriu

Să ne naștem, să vă nașteți, să să nască ei, iale

Neivită plecare

Acumnic unitoriu

A mă naște eu, a te naște tu, a să naște el, ea

Înmulțitoriu

A ne naște noi, a vă naște voi, a să naște ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Născîndu-mă eu, născîndu-te tu, născîndu-vă el, ea

[60'] Sau *născîndu-ne noi, născîndu-vă voi, născîndu-să ei, iale*

Împărtășire hotărîită pătimitoare plecată dintrù nehotărîitul an ieșită

Hotărîită bărbătească

Unitoriu

N. *născut, născutul*

N. *născutului*

D. *născutului*

P. *născut, născutul, pre născutul*

C. *o născut, o născutul, o născutule*

Înmulțitoriu

N. *născuți, născuții, născuți*

N. *născuților*

D. *născuților*

P. *născuți, născuții, născuți, pre născuții, pre născuți*

C. *o născuți, o născuții, o născuți, o născuților*

Hotărîită femeiască

Unitoriu

N. *născută, născuta*

N. *născutii, născutei*

D. *născutii, născutei*

P. *născută, născuta, pre născuta*

C. *o născută, o născuta*

Înmulțitoriu

N. *născute, născutele*

N. *născutelor*

D. *născutelor*

P. *născute, născutele, pre născutele*

C. *o născute, o născutele, o născutelor*

Hotărîită de-mijlocnică

Unitoriu

N. *născut, născutul*

N. *născutului*

D. *născutului*

P. *născut, născutul, pre născutul*

C. o născut, o născutul, o născutule

Înmulțitoriu

N. născute, născutele

N. născutelor

D. născutelor

[60^v] P. născute, născutele, pre născutele

C. o născute, o născutele, o născutelor

Înjugarea a unsprezêcelea

Graiu hotărîtoriu lucrătoriu al înjugării a unsprezêceleia a premenitoarelor și a curatelor graiurilor, ádecă *sîmptu* sau *sîmțu* sau *simptu* sau *simțu*, *pieiu* sau *pieru*, *saiu* sau *saru*, *dormu*, *moriu*, *sorbu*, *esu*, *fugu*, *mintu*, *înghitu* sau *înghițu* și cêlelalte toate cîte sînt ale înjugării aceștiia.

Acumnic unitoriu

Sorbu, sorbi, soarbe

Înmulțitoriu

Sorbim, sorbiți, sorb

Dăunăznic unitoriu

Sorbeam eu, sorbeai, sorbea el, ea

Înmulțitoriu

Sorbeam noi, sorbeați, sorbea ei, iale

Sau unitoriu

Sorbiiám eu, sorbiiái, sorbiiá el, ea

Înmulțitoriu

Sorbiiám noi, sorbiiáți, sorbiiá ei, iale

Deneáornic unitoriu

Sorbiiu, sorbiși, sorbi

Înmulțitoriu

Sorbirám, sorbiți, sorbiră

Odinioarnic unitoriu

Sorbisám eu, sorbisăși, sorbisă el, ea

Înmulțitoriu

Sorbisám noi, sorbisăți, sorbisă ei, iale

Sau unitoriu

<i>Sorbisem eu, sorbiseși, sorbise el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Sorbisem noi, sorbiseși, sorbise ei, iale</i>	Nehotărît unitoriu
<i>Am sorbit eu, ai sorbit, au sorbit el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Am sorbit noi, ați sorbit, au sorbit ei, iale</i>	
[61 ^r]	Sau unitoriu
<i>Sorbit-am eu, sorbit-ai, sorbit-au el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Sorbit-am noi, sorbit-ați, sorbit-au ei, iale</i>	Sau unitoriu
<i>Am fost sorbit eu, ai fost sorbit, au fost sorbit el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Am fost sorbit noi, ați fost sorbit, au fost sorbit ei, iale</i>	Sau unitoriu
<i>Sorbit-am fost eu, sorbit-ai fost, sorbit-au fost el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Sorbit-am fost noi, sorbit-ați fost, sorbit-au fost ei, iale</i>	Fiitoriu unitoriu
<i>Voiu sorbi, vei sorbi, va sorbi</i>	Înmulțitoriu
<i>Vom sorbi, veți sorbi, va sorbi</i>	Sau unitoriu
<i>Sorbi-voiu, sorbi-vei, sorbi-va</i>	Înmulțitoriu
<i>Sorbi-vom, sorbi-veți, sorbi-vor</i>	Sau unitoriu
<i>Voiu fi sorbit, vei fi sorbit, va fi sorbit</i>	Înmulțitoriu
<i>Vom fi sorbit, veți fi sorbit, vor fi sorbit</i>	Sau unitoriu
<i>Fi-voiu fi sorbit, fi-vei fi sorbit, fi-va fi sorbit</i>	Înmulțitoriu

Fi–vom fi sorbit, fi–veți fi sorbit, fi–vor fi sorbit

Sau unitoriu

Voiu fi fost sorbit, vei fi fost sorbit, va fi fost sorbit

Înmulțitoriu

Vom fi fost sorbit, veți fi fost sorbit, vor fi fost sorbit

Poruncitoare plecare

Acumnci unitoriu

[61^v] Sorbi tu, soarbă el, ea

Înmulțitoriu

Sorbiți voi, soarbă ei, iale

Sau unitoriu

Soarbe tu, soarbă el, ea

Înmulțitoriu

Soarbeți sau soarbiți voi, soarbă ei, iale

Sau unitoriu

Să soarbă tu, să soarbă el, ea

Înmulțitoriu

Să sorbiți voi, să soarbă ei, iale

Deneáornic unitoriu

Nu sorbi tu sau să nu sorbi tu, nu soarbă sau să nu soarbă el, ea

Înmulțitoriu

Nu sorbiți, nu sorbireți sau să nu sorbiți, să nu sorbireți voi, nu soarbă sau să nu soarbă ei, iale

Poruncitoare plecare

Deneáornic unitoriu

Ași sorbi, ai sorbi, ar sorbi el, ea

Înmulțitoriu

Am sorbi, ați sorbi, ar sorbi ei, iale

Sau unitoriu

Sorbire–ași, sorbire–ai, sorbire–ar el, ea

Înmulțitoriu

Sorbire–am, sorbire–ați, sorbire–ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Ași fi sorbit, ai fi sorbit, ar fi sorbit el, ea

Înmulțitoriu

Am fi sorbit, ați fi sorbit, ar fi sorbit ei, iale

Sau unitoriu

Sorbit-ași fi, sorbit-ai fi, sorbit-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Sorbit-am fi, sorbit-ați fi, sorbit-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost sorbit, ai fi fost sorbit, ar fi fost sorbit el, ea

Înmulțitoriu

[62'] Am fi fost sorbit, ați fi fost sorbit, au fi fost sorbit ei, iale

Sau unitoriu

Sorbit-ași fi fost, sorbit-ai fi fost, sorbit-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Sorbit-am fi fost, sorbit-ați fi fost, sorbit-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să sorbu, să sorbi, să soarbă el, ea

Înmulțitoriu

Să sorbim, să sorbiți, să soarbă ei, iale

Neivită plecare

Deneáornic

A sorbi

Împărtașire lucrătoare nehotărîtă neplecată

Sorbînd sau sorbind

Hotărîtă bărbătească plecată

Unitoriu

N. sorbitoriu, sorbitoriul

N. sorbitoriului

D. sorbitoriului

P. sorbitoriu, sorbitoriul, pre sorbitoriul

C. o sorbitoriu, o sorbitoriul, o sorbitoriule

Înmulțitoriu

N. sorbitori, sorbitorii

N. sorbitorilor

D. *sorbitorilor*

P. *sorbitori, sorbitorii, sorbitori, pre sorbitorii, pre sorbitori*

C. *o sorbitori, o sorbitorii, o sorbitori, o sorbitorilor*

Hotărîta femeiască plecată

Unitoriu

N. *sorbitoare, sorbitoarea*

N. *sorbitoarii.sorbitoarei*

D. *sorbitoarii, sorbitoarei*

P. *sorbitoare, sorbitoarea, pre sorbitoarea*

C. *o sorbitoare, o sorbitoarea*

[62^v]

Înmulțitoriu

N. *sorbitoare, sorbitoarele*

N. *sorbitoarelor*

D. *sorbitoarelor*

P. *sorbitoare, sorbitoarele, pre sorbitoarele*

C. *o sorbitoare, o sorbitoarele, o sorbitoarelor*

Hotărîta de-mijlocnică plecată

Unitoriu

N. *sorbitoriu, sorbitoriul*

N. *sorbitoriului*

D. *sorbitoriului*

P. *sorbitoriu, sorbitoriul, pre sorbitoriul*

C. *o sorbitoriu, o sorbitoriul, o sorbitoriule*

Înmulțitoriu

N. *sorbitoare, sorbitoarele*

N. *sorbitoarelor*

D. *sorbitoarelor*

P. *sorbitoare, sorbitoarele, pre sorbitoarele*

C. *o sorbitoare, o sorbitoarele, o sorbitoarelor*

Graiu hotărîtoriu pătimitoriu

Acumnic unitoriu

Mă sorbu, te sorbi, să soarbe

Înmulțitoriu

Ne sorbim, vă sorbiți, să sorb

Sau unitoriu

Sorbu-mă, sorbu-te, soarbe-să

Înmulțitoriu

Sorbimu-ne, soarbe-vă-ți sau sorbi-ți-vă, sorbi-ți-vă, sorbu-să

Dăunăznic unitoriu

Mă sorbeam, te sorbeai, să sorbea el, ea

Înmulțitoriu

Ne sorbeam, vă sorbeați, să sorbea ei, iale

Sau unitoriu

Mă sorbiiam, te sorbiiai, să sorbiia el, ea

Înmulțitoriu

Ne sorbiiam, vă sorbiiați, să sorbiia ei, iale

Deneáornic unitoriu

[63'] Mă sorbiuu, te sorbiși, să sorbi

Înmulțitoriu

Ne sorbirăm, vă sorbirăți, să sorbiră

Odinioarnic unitoriu

Mă sorbisăm, te sorbisăși, să sorbisă el, ea

Înmulțitoriu

Ne sorbisăm, vă sorbisăți, să sorbisă ei, iale

Sau unitoriu

Mă sorbisem, te sorbiseși, să sorbise el, ea

Înmulțitoriu

Ne sorbisem, vă sorbiseți, să sorbise ei, iale

Nehotărît unitoriu

M-am sorbit, te-ai sorbit, s-au sorbit el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am sorbit, v-ați sorbit, s-au sorbit ei, iale

Sau unitoriu

Sorbitu-m-am, sorbitu-te-ai, sorbitu-s-au el, ea

Înmulțitoriu

Sorbitu-ne-am, sorbitu-v-ați, sorbitu-s-au ei, iale

Sau unitoriu

M-am fost sorbit, te-ai fost sorbit, s-au fost sorbit el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fost sorbit, v-ați fost sorbit, s-au fost sorbit ei, iale

Sau unitoriu

Sorbitu-m-am fost, sorbitu-te-ai fost, sorbitu-s-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Sorbitu-ne-am fost, sorbitu-v-ați fost, sorbitu-s-au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Mă voi sorbi, te vei sorbi, să va sorbi

Înmulțitoriu

Ne vom sorbi, vă veți sorbi, să vor sorbi

Sau unitoriu

Sorbi-mă-voiu, sorbi-te-vei, sorbi-să-va

Înmulțitoriu

Sorbi-ne-vom, sorbi-vă-veți, sorbi-să-vor

Sau unitoriu

Mă voi fi sorbit, te vei fi sorbit, să va fi sorbit

Înmulțitoriu

[63^v] Ne vom fi sorbit, vă veți fi sorbit, să vor fi sorbit

Sau unitoriu

Mă voi fi fost sorbit, te vei fi fost sorbit, să va fi fost sorbit

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost sorbit, vă veți fi fost sorbit, să vor fi fost sorbit

Poruncitoare plecare

Acumnci unitoriu

Sorbi-te sau soarbe-te tu, săarbă-să el, ea

Înmulțitoriu

Soarbe-vă-ți sau sorbi-ți-să, sorbi-ți-vă voi, soarbă-să ei, iale

Sau unitoriu

Te sorbi sau te soarbe tu, să să soarbă el, ea

Înmulțitoriu

Vă sorbiți voi, să să soarbă ei, iale

Sau unitoriu

Să te sorbi tu, să să soarbă el, ea

Înmulțitoriu

Să vă sorbiți voi, să să soarbă ei, iale

Deneáornic unitoriu

Nu te sorbi sau să nu te sorbi tu, nu să soarbă sau să nu să soarbă el, ea

Înmulțitoriu

Nu vă sorbiți, nu vă sorbireți sau să nu vă sorbiți, să nu vă sorbireți voi, nu să soarbă sau să nu să soarbă ei, iale

Rugătoare plecare

Deneáornic unitoriu

M-ași sorbi, te-ai sorbi, s-ar sorbi el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am sorbi, v-ați sorbi, s-ar sorbi ei, iale

Sau unitoriu

Sorbi-m-ași, sorbi-te-ai, sorbi-s-ar el, ea

Înmulțitoriu

Sorbi-ne-am, sorbi-v-ați, sorbi-s-ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

M-ași fi sorbit, te-ai fi sorbit, s-ar fi sorbit el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi sorbit, v-ați fi sorbit, s-ar fi sorbit ei, iale

[64^r]

Sau unitoriu

Sorbitu-m-ași fi, sorbitu-te-ai fi, sorbitu-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Sorbitu-ne-am fi, sorbitu-v-ați fi, sorbitu-s-au fi ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi fost sorbit, te-ai fi fost sorbit, s-ar fi fost sorbit el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi fost sorbit, v-ați fi fost sorbit, s-ar fi fost sorbit ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să mă sorbu, să te sorbi, să să soarbă el, ea

Înmulțitoriu

Să ne sorbim, să vă sorbiți, să să soarbă ei, iale

Neivită plecare

Deneáornic

A mă sorbi eu, a te sorbi tu, a să sorbi el, ea

Sau a ne sorbi noi, a vă sorbi voi, a să sorbi ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Sorbîndu-mă sau sorbindu-mă eu, sorbîndu-te sau sorbindu-te tu, sorbîndu-să sau sorbindu-să el, ea

Sau sorbîndu-ne sau sorbindu-ne noi, sorbîndu-vă sau sorbindu-vă voi, sorbîndu-să sau sorbindu-să ei, iale

Împărtășire hotărîită pătimitoare plecată dintrū nehotărîitul an ieșită

Hotărîită bărbătească

Unitoriu

N. *sorbit, sorbitul*

N. *sorbitului*

D. *sorbitului*

P. *sorbit, sorbitul, pre sorbitul*

C. *o sorbit, o sorbitul, o sorbitule*

Înmulțitoriu

N. *sorbiți, sorbiții, sorbiți*

N. *sorbiților*

D. *sorbiților*

P. *sorbiți, sorbiții, sorbiți, pre sorbiții, pre sorbiți*

C. *o sorbiți, o sorbiții, o sorbiți, o sorbiților*

Hotărîită femeiască

Unitoriu

N. *sorbită, sorbita*

N. *sorbitii, sorbitei*

D. *sorbitii, sorbitei*

P. *sorbită, sorbita, pre sorbita*

C. *o sorbită, o sorbita*

Înmulțitoriu

N. *sorbite, sorbitele*

N. *sorbitelor*

D. *sorbitelor*

P. *sorbite, sorbitele, pre sorbitele*

C. *o sorbite, o sorbitele, o sorbitelor*

Hotărîta de-mijlocnică

Unitoriu

N. *sorbit, sorbitul*

N. *sorbitului*

D. *sorbitului*

P. *sorbit, sorbitul, pre sorbitul*

C. *o sorbit, o sorbitul, o sorbitule*

Înmulțitoriu

N. *sorbite, sorbitele*

N. *sorbitelor*

D. *sorbitelor*

P. *sorbite, sorbitele, pre sorbitele*

C. *o sorbite, o sorbitele, o sorbitelor*

Înjugarea a doáospzeacelea

Graiu hotărîtoriu lucrătoriu al înjugării a doáospzeacelei a premnitoarelor graiurilor, ádecă *zidescu* sau *zidescu, vorbescu, privescu, osîndescu, glumescu* și ale celorlalte, ale tuturor graiurilor cîte sînt ale a doáospzeacelei înjugării aceștiei

Acumnic unitoriu

Zidescu, zidești, zidește

Înmulțitoriu

Zidim, zidiți, zidesc

Dăúnăznic unitoriu

Zideam eu, zideai, zidea el, ea

Înmulțitoriu

Zideam noi, zideați, zidea ei, iale

Deneáornic unitoriu

Zidíiu, zidíși, zidí

Înmulțitoriu

Zidirăm, zidirăți, zidiră

Odinioarnic unitoriu

Zidisăm eu, zidisăși, zidisă el, ea

Înmulțitoriu

Zidisăm noi, zidisăți, zidisă ei, iale

	Sau unitoriu
<i>Zidisem eu, zidiseși, zidise el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Zidisem noi, zidiseși, zidise ei, iale</i>	
	Nehotărît unitoriu
<i>Am zidit eu, ai zidit, au zidit el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Am zidit noi, ați zidit, au zidit ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Zidit-am eu, zidit-ai, zidit-au el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Zidit-am noi, zidit-ați, zidit-au ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Am fost zidit eu, ai fost zidit, au fost zidit el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Am fost zidit noi, ați fost zidit, au fost zidit ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Zidit-am fost eu, zidit-ai fost, zidit-au fost el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Zidit-am fost noi, zidit-ați fost, zidit-au fost ei, iale</i>	
	Fiitoriu unitoriu
<i>Voiu zidi, vei zidi, va zidi</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom zidi, veți zidi, vor zidi</i>	
	Sau unitoriu
<i>[65^v] Zidi-voiu, zidi-vei, zidi-va</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Zidi-vom, zidi-veți, zidi-vor</i>	
	Sau unitoriu
<i>Voiu fi zidit, vei fi zidit, va fi zidit</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom fi zidit, veți fi zidit, vor fi zidit</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fi-voiu fi zidit, fi-vei fi zidit, fi-va fi zidit</i>	

Înmulțitoriu

Fi–vom fi zidit, fi–veți fi zidit, fi–vor fi zidit

Sau unitoriu

Voiu fi fost zidit, vei fi fost zidit, va fi fost zidit

Înmulțitoriu

Vom fi fost zidit, veți fi fost zidit, vor fi fost zidit

Sau unitoriu

Fi–voiu fi fost zidit, fi–vei fi fost zidit, fi–va fi fost zidit

Înmulțitoriu

Fi–vom fi fost zidit, fi–veți fi fost zidit, fi–vor fi fost zidit

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Zidêște tu, zidească el, ea

Înmulțitoriu

Zidiți voi, zidească ei, iale

Sau unitoriu

Să zidești tu, să zidească el, ea

Înmulțitoriu

Să zidiți voi, să zidească ei, iale

Deneáornic unitoriu

Nu zidi sau să nu zidești tu, nu zidească sau să nu zidească el, ea

Înmulțitoriu

Nu zidiți sau să nu zidiți, sau nu zidireți sau să nu zidireți voi, nu zidească sau să nu zidească ei, iale

Rugătoare plecare

Deneáornic unitoriu

Ași zidi, ai zidi, ar zidi el, ea

Înmulțitoriu

Am zidi, ați zidi, ar zidi ei, iale

Sau unitoriu

Zidire–ași, zidire–ai, zidire–ar el, ea

Înmulțitoriu

Zidire–am, zidire–ați, zidire–ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Ași fi zidit, ai fi zidit, ar fi zidit el, ea

Înmulțitoriu

Am fi zidit, ați fi zidit, ar fi zidit ei, iale

Sau unitoriu

Zidit-ași fi, zidit-ai fi, zidit-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Zidit-am fi, zidit-ați fi, zidit-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost zidit, ai fi fost zidit, ar fi fost zidit el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost zidit, ați fi fost zidit, ar fi fost zidit ei, iale

Sau unitoriu

Zidit-ași fi fost, zidit-ai fi fost, zidit-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Zidit-am fi fost, zidit-ați fi fost, zidit-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să zidescu, să zidești, să zidească el, ea

Înmulțitoriu

Să zidim, să zidiți, să zidească ei, iale

Neivită plecare

Deneáornic

A zidi

Împărtășire lucrătoare nehotărîtă neplecată

[66^v] *Zidind*

Hotărîtă bărbătească plecată

Unitoriu

N. *ziditoriu, ziditoriu*

N. *ziditoriului*

D. *ziditoriului*

P. *ziditoriu, ziditoriul, pre ziditoriul*

C. *o ziditoriu, o ziditoriul, o ziditoriule*

Înmulțitoriu

N. *ziditori, ziditorii, ziditori*

N. *ziditorilor*

D. *ziditorilor*

P. *ziditori, ziditorii, ziditori, pre ziditorii, pre ziditori*

C. *o ziditori, o ziditorii, o ziditori, o ziditorilor*

Hotărîță femeiască plecată

Unitoriu

N. *ziditoare, ziditoarea*

N. *ziditoarii, ziditoarei*

D. *ziditoarii, ziditoarei*

P. *ziditoare, ziditoarea, pre ziditoarea*

C. *o ziditoare, o ziditoarea*

Înmulțitoriu

N. *ziditoare, ziditoarele*

N. *ziditoarelor*

D. *ziditoarelor*

P. *ziditoare, ziditoarele, pre ziditoarele*

C. *o ziditoare, o ziditoarele, o ziditoarelor*

Hotărîță de-mijlocnică plecată

Unitoriu

N. *ziditoriu, ziditoriu*

N. *ziditoriului*

D. *ziditoriului*

P. *ziditoriu, ziditoriul, pre ziditoriul*

C. *o ziditoriu, o ziditoriul, o ziditoriule*

Înmulțitoriu

N. *ziditoare, ziditoarele*

N. *ziditoarelor*

D. *ziditoarelor*

P. *ziditoare, ziditoarele, pre ziditoarele*

C. *o ziditoare, o ziditoarele, o ziditoarelor*

[67^r]

Graiu hotărîtoriu pătimitoriu

Acumnic unitoriu

Mă zidescu, te zidești, să zideaște

Înmulțitoriu

Ne zidim, vă zidiți, să zidesc

Sau unitoriu

Zidescu-mă, zidești-te, zideaște-să

Înmulțitoriu

Zidimu-ne, zidiți-vă, zidiți-vă, zidescu-să

Dăunăznic unitoriu

Mă zideam, te zideai, să zidea el, ea

Înmulțitoriu

Ne zideam, vă zideați, să zidea ei, iale

Deneáornic unitoriu

Mă zidiiu, te zidiși, să zidi

Înmulțitoriu

Ne zidirăm, vă zidirăți, să zidiră

Odinioarnic unitoriu

Mă zidisăm, te zidisăși, să zidisă el, ea

Înmulțitoriu

Ne zidisăm, vă zidisăți, să zidisă ei, iale

Sau unitoriu

Mă zidisem, te zidiseși, să zidise el, ea

Înmulțitoriu

Ne zidisem, vă zidiseți, să zidise ei, iale

Nehotărît unitoriu

M-am zidit, te-ai zidit, s-au zidit el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am zidit, v-ați zidit, s-au zidit ei, iale

Sau unitoriu

Ziditu-m-am, ziditu-te-ai, ziditu-s-au el, ea

Înmulțitoriu

Ziditu-ne-am, ziditu-v-ați, ziditu-s-au ei, iale

Sau unitoriu

M-am fost zidit, te-ai fost zidit, s-au fost zidit el, ea

Înmulțitoriu

[67^v] *Ne-am fost zidit, v-ați fost zidit, s-au fost zidit ei, iale*

Sau unitoriu

Ziditu-m-am fost, ziditu-te-ai fost, ziditu-s-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Ziditu-ne-am fost, ziditu-v-ați fost, ziditu-s-au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Mă voiu zidi, te vei zidi, să va zidi

Înmulțitoriu

Ne vom zidi, vă veți zidi, să vor zidi

Sau unitoriu

Zidi-mă-voiu, zidi-te-vei, zidi-să-va

Înmulțitoriu

Zidi-ne-vom, zidi-vă-veți, zidi-să-vor

Sau unitoriu

Mă voiu fi zidit, te vei fi zidit, să va fi zidit

Înmulțitoriu

Ne vom fi zidit, vă veți fi zidit, să vor fi zidit

Sau unitoriu

Mă voiu fi fost zidit, te vei fi fost zidit, să va fi fost zidit

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost zidit, vă veți fi fost zidit, să vor fi fost zidit

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Zidêște-te tu, zidească-să el, ea

Înmulțitoriu

Zidiți-vă sau zidiți-vă voi, zidească-să ei, iale

Sau unitoriu

Te zidêște tu, să să zidească el, ea

Înmulțitoriu

Vă zidiți voi, să să zidească ei, iale

Sau unitoriu

Să te zidești tu, să să zidească el, ea

Înmulțitoriu

Să vă zidiți voi, să să zidească ei, iale

Deneáornic unitoriu

Nu te zidi sau să nu te zidești tu, nu să zidească sau să nu să zidească el, ea

[68^r]

Înmulțitoriu

Nu vă zidiți, nu vă zidireți sau să nu vă zidiți, să nu vă zidireți voi, nu să zidească sau să nu să zidească ei, iale

Rugătoare plecare

Deneáornic unitoriu

M-ași zidi, te-ai zidi, s-ar zidi el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am zidi, v-ați zidi, s-ar zidi ei, iale

Sau unitoriu

Zidi-m-ași, zidi-te-ai, zidi-s-ar el, ea

Înmulțitoriu

Zidi-ne-am, zidi-v-ați, zidi-s-ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

M-ași fi zidit, te-ai fi zidit, s-ar fi zidit el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi zidit, v-ați fi zidit, s-ar fi zidit ei, iale

Sau unitoriu

Ziditu-m-ași fi, ziditu-te-ai fi, ziditu-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Ziditu-ne-am fi, ziditu-v-ați fi, ziditu-s-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi fost zidit, te-ai fi fost zidit, s-ar fi fost zidit el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi fost zidit, v-ați fi fost zidit, s-ar fi fost zidit ei, iale

Sau unitoriu

Ziditu-m-ași fi fost, ziditu-te-ai fi fost, ziditu-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Ziditu-ne-am fi fost, ziditu-v-ați fi fost, ziditu-s-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

[68^v]

Acumnic unitoriu

Să mă zidescu, să te zidești, să să zidească el, ea

Înmulțitoriu

Să ne zidim, să vă zidiți, să să zidească ei, iale

Neivită plecare

Deneáornic

A mă zidi eu, a te zidi tu, a să zidi el, ea

Sau a ne zidi noi, a vă zidi voi, a să zidi ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Zidindu-mă sau zidindu-mă eu, zidindu-te tu, zidindu-să el, ea

Sau zidindu-ne noi, zidindu-vă voi, zidindu-să ei, iale

Împărtășire hotărîită plecată pătimitoare dintrù nehotărîitul an ieșită

Hotărîită bărbătească

Unitoriu

N. *zidit, ziditul*

N. *ziditului*

D. *ziditului*

P. *zidit, ziditul, pre ziditul*

C. *o zidit, o ziditul, o ziditule*

Înmulțitoriu

N. *zidiți, zidiții, zidiți*

N. *zidiților*

D. *zidiților*

P. *zidiți, zidiții, zidiți, pre zidiții, pre zidiți*

C. *o zidiți, o zidiții, o zidiți, o zidiților*

Hotărîită femeiască

Unitoriu

N. *zidită, zidita*

N. *ziditii, ziditei*

D. *ziditii, ziditei*

P. *zidită, zidita, pre zidita*

C. *o zidită, o zidita, o ziditule*

Înmulțitoriu

[69^f] N. *zidite, ziditele*

N. *ziditelor*

D. *ziditelor*

P. *zidite, ziditele, pre ziditele*

C. *o zidite, o ziditele, o ziditelor*

Hotărîită de-míjlocnică

Unitoriu

N. *zidit, ziditul*

N. *ziditului*

D. *ziditului*

P. *zidit, ziditul, pre ziditul*

C. *o zidit, o ziditul, o ziditule*

Înmulțitoriu

N. *zidite, ziditele*

N. *ziditelor*

D. *ziditelor*

P. *zidite, ziditele, pre ziditele*

C. *o zidite, o ziditele, o ziditelor*

Acest graiu și cu *î* să poate a să scrie, ádecă *zidescu* sau *zîdescu*, *zîdim*, *zîditul*, *zîditoriul* și cêlelalte.

Înjugarea a treisprezêcelea

Graiu hotărîtoriu lucrătoriu al înjugării a treisprezêcelea a înduplecatelor și a curatelor graiurilor, ádecă *închidu* sau *închizu*, *întindu* sau *întinzu*, *întingu*, *frigu* și ale celorlalte ale tuturor graiurilor cîte sînt ale a treisprezêcelea înjugărei aceștiei

Acumnic unitoriu

Închidu sau *închizu*, *închizi*, *închide*

Înmulțitoriu

Închidem, *închideși*, *închid*

Dăunăznic unitoriu

Închideam eu, *închideai*, *închidea el*, *ea*

Înmulțitoriu

Închideam noi, *închideași*, *închidea ei*, *iale*

[69^v]

Deneáornic unitoriu

Închisăiu, *închisăși*, *închisă*

Înmulțitoriu

Închisărăm, *închisărăși*, *închisără*

Sau unitoriu

Închiseiu, *închiseși*, *închise*

Înmulțitoriu

Închiserăm, închiserăți, închiseră

Odinioarnic unitoriu

Închisêsăm eu, închisêsăși, închisêsă el, ea

Înmulțitoriu

Închisêsăm noi, închisêsăți, închisêsă ei, iale

Sau unitoriu

Închisêsem eu, închisêseși, închisêse

Înmulțitoriu

Închisêsem noi, închisêseți, închisêse

Nehotărît unitoriu

Am închis eu, ai închis tu, au închis el, ea

Înmulțitoriu

Am închis noi, ați închis voi, au închis ei, iale

Sau unitoriu

Închis-am eu, închis-ai, închis-au el, ea

Înmulțitoriu

Închis-am noi, închis-ați, închis-au ei, iale

Sau unitoriu

Am fost închis eu, ai fost închis tu, au fost închis el, ea

Înmulțitoriu

Am fost închis noi, ați fost închis voi, au fost închis ei, iale

Sau unitoriu

Închis-am fost eu, închis-ai fost, închis-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Închis-am fost noi, închis-ați fost, închis-au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Voiu închide, vei închide, va închide

Înmulțitoriu

Vom închide, veți închide, vor închide

Sau unitoriu

Închide-voiu, închide-vei, închide-va

[70']

Înmulțitoriu

Închide-voiu, închide-vei, închide-va

Sau unitoriu

Voiu fi închis, vei fi închis, va fi închis

Înmulțitoriu

Vom fi închis, veți fi închis, vor fi închis

Sau unitoriu

Fi–voiu fi închis, fi–vei fi închis, fi–va fi închis

Înmulțitoriu

Fi–vom fi închis, fi–veți fi închis, fi–vor fi închis

Sau unitoriu

Voiu fi fost închis, vei fi fost închis, va fi fost închis

Înmulțitoriu

Vom fi fost închis, veți fi fost închis, vor fi fost închis

Sau unitoriu

Fi–voiu fi fost închis, fi–vei fi fost închis, fi–va fi fost închis

Înmulțitoriu

Fi–vom fi fost închis, fi–veți fi fost închis, fi–vor fi fost închis

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Închide tu, închidă sau închiză el, ea

Înmulțitoriu

Închideți voi, închidă sau închiză ei, iale

Sau unitoriu

Să închizi tu, să închidă sau să închiză el, ea

Înmulțitoriu

Să închideți voi, să închidă sau să închiză ei, iale

Sau unitoriu

Nu închide sau să nu închizi tu, nu închidă, nu închiză sau să nu închidă, să nu închiză el, ea

Înmulțitoriu

Nu închideți, nu închidereți sau să nu închideți, să nu închidereți voi, nu închidă, nu închiză sau să nu închidă, să nu închiză ei, iale

[70^v]

Rugătoare plecare

Acumnic unitoriu

Ași închide, ai închide, ar închide el, ea

Înmulțitoriu

Am închide, ați închide, ar închide ei, iale

Sau unitoriu

Închidere–ași, închidere–ai, închidere–ar el, ea

Înmulțitoriu

Închidere–am, închidere–ați, închidere–ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Ași fi închis, ai fi închis, ar fi închis el, ea

Înmulțitoriu

Am fi închis, ați fi închis, ar fi închis ei, iale

Sau unitoriu

Închis–ași fi, închis–ai fi, închis–ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Închis–am fi, închis–ați fi, închis–ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost închis, ai fi fost închis, ar fi fost închis el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost închis, ați fi fost închis, ar fi fost închis ei, iale

Sau unitoriu

Închis–ași fi fost, închis–ai fi fost, închis–ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Închis–am fi fost, închis–ați fi fost, închis–ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să închidu sau să închizu, să închizi, să închidă sau să închiză el, ea

Înmulțitoriu

Să închidem, să închideți, să închiză sau să închidă ei, iale

Neivită plecare

Acumnic

[71"] *A închide*

Împărtășire lucrătoare nehotărîtă neplecată

Închizînd sau închizînd, închizîndu–l, închizîndu–o, închizîndu–le sau închizîndu–le, închizîndu–i

Hotărîtă bărbătească plecată

Unitoriu

N. *închizătoriu, închizătoriu*

N. *închizătoriului*

D. *închizătoriului*

P. *închizătoriu, închizătoriul, pre închizătoriul*

C. *o închizătoriu, o închizătoriul, o închizătoriule*

Înmulțitoriu

N. *închizători, închizătorii, închizători*

N. *închizătorilor*

D. *închizătorilor*

P. *închizători, închizătorii, închizători, pre închizătorii, pre închizători*

C. *o închizători, o închizătorii, o închizători, o închizătorilor*

Hotărîță femeiască plecată

Unitoriu

N. *închizătoare, închizătoarea*

N. *închizătoareii, închizătoarei*

D. *închizătoareii, închizătoarei*

P. *închizătoare, închizătoarea, pre închizătoarea*

C. *o închizătoare, o închizătoarea*

Înmulțitoriu

N. *închizătoare, închizătoarele*

N. *închizătoarelor*

D. *închizătoarelor*

P. *închizătoare, închizătoarele, pre închizătoarele*

C. *o închizătoare, o închizătoarele*

Hotărîță de-mijlocnică plecată

Unitoriu

N. *închizătoriu, închizătoriu*

N. *închizătoriului*

D. *închizătoriului*

P. *închizătoriu, închizătoriul, pre închizătoriul*

C. *o închizătoriu, o închizătoriul, o închizătoriule*

Înmulțitoriu

N. *închizătoare, închizătoarele*

N. *închizătoarelor*

D. *închizătoarelor*

P. *închizătoare, închizătoarele, pre închizătoarele*

[71^v] C. *o închizătoare, o închizătoarele*

Graiu hotărftoriu pătimitoriu

Acumnic unitoriu

Mă închidu, să mă închizu, te închizi, să închidă

Înmulftoriu

Ne închidem, vă închideți, să închid

Sau unitoriu

Închidu-mă sau închizu-mă, închizi-te, închide-să

Înmulftoriu

Închidemu-ne, închideți-vă sau închideți-vă, închidu-să

Dăunăznic unitoriu

Mă închideam, te închideai, să închidea el, ea

Înmulftoriu

Ne închideam, vă închideți, să închidea ei, iale

Deneáornic unitoriu

Mă închisăiu, te închisăși, să închisă

Înmulftoriu

Ne închisărăm, vă închisărăți, să închisără

Sau unitoriu

Mă închiseiu, te închiseși, să închise

Înmulftoriu

Ne închiserăm, vă închiserăți, să închiseră

Odinioarnic unitoriu

Mă închiseasăm, te închiseasăși, să închiseasă el, ea

Înmulftoriu

Ne închiseasăm, vă închiseasăți, să închiseasă ei, iale

Sau unitoriu

Mă închiseasem, te închiseaseși, să închisease el, ea

Înmulftoriu

Ne închiseasem, vă închiseaseți, să închisease ei, iale

Nehotărft unitoriu

M-am închis, te-ai închis, s-au închis el, ea

Înmulftoriu

[72^r] *Ne-am închis, v-ați închis, s-au închis ei, iale*

Sau unitoriu

Închisu-m-am, închisu-te-ai, închisu-s-au el, ea

Înmulțitoriu

Închisu-ne-am, închisu-v-ați, închisu-s-au ei, iale

Sau unitoriu

M-am fost închis, te-ai fost închis, s-au fost închis el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fost închis, v-ați fost închis, s-au fost închis ei, iale

Sau unitoriu

Închisu-m-am fost, închisu-te-ai fost, închisu-s-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Închisu-ne-am fost, închisu-v-ați fost, închisu-s-au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Mă voi închide, te vei închide, să va închide

Înmulțitoriu

Ne vom închide, vă veți închide, să vor închide

Sau unitoriu

Închide-mă-voiu, închide-te-vei, închide-să-va

Înmulțitoriu

Închide-ne-vom, închide-vă-veți, închide-să-vor

Sau unitoriu

Mă voi fi închis, te vei fi închis, să va fi închis

Înmulțitoriu

Ne vom fi închis, vă veți fi închis, să vor fi închis

Sau unitoriu

Mă voi fi fost închis, te vei fi fost închis, să va fi fost închis

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost închis, vă veți fi fost închis, să vor fi fost închis

Poruncitoare plecare

Acumncic unitoriu

Închide-te tu, închidă-să sau închiză-să el, ea

Înmulțitoriu

Închide-v-ați sau închide-ți-vă sau închide-ți-vă voi, închidă-să sau închiză-să ei, iale

Sau unitoriu

[72^v] *Te închide tu, să să închidă sau să să închiză el, ea*

Înmulțitoriu

Vă închideți voi, să să închidă sau să să închiză ei, iale

Sau unitoriu

Să te închizi tu, să să închidă sau să să închiză el, ea

Înmulțitoriu

Să vă închideți voi, să să închidă sau să să închiză ei, iale

Sau unitoriu

Nu te închide sau să nu te închizi tu, nu să închidă sau nu să închiză sau să nu să închidă sau să nu să închiză el, ea

Înmulțitoriu

Nu vă închideți, nu vă închidereți sau să nu vă închideți sau să nu vă închidereți voi, nu să închidă sau nu să închiză sau să nu să închidă sau să nu să închiză ei, iale

Rugătoare plecare

Acumnic unitoriu

M-ași închide, te-ai închide, s-ar închide el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am închide, v-ați închide, s-ar închide ei, iale

Sau unitoriu

Închide-m-ași, închide-te-ai, închide-s-ar el, ea

Înmulțitoriu

Închide-ne-am, închide-v-ați, închide-s-ar ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi închis, te-ai fi închis, s-ar fi închis el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi închis, v-ați fi închis, s-ar fi închis ei, iale

Sau unitoriu

Închisu-m-ași fi, închisu-te-ai fi, închisu-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Închisu-ne-am fi, închisu-v-ați fi, închisu-s-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi fost închis, te-ai fi fost închis, s-ar fi fost închis el, ea

Înmulțitoriu

[73^r] *Ne-am fi fost închis, v-ați fi fost închis, s-ar fi fost închis ei, iale*

Sau unitoriu

Închisu-m-ași fi fost, închisu-te-ai fi fost, închisu-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Închisu-ne-am fi fost, închisu-v-ați fi fost, închisu-s-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să mă închidu sau să mă închizu, să te închizi, să să închidă sau să să închiză el, ea

Înmulțitoriu

Să ne închidem, să vă închideți, să să închidă sau să să închiză ei, iale

Neivită plecare

Acumnic an

A mă închide eu, a te închide tu, a să închide el, ea

Sau a ne închide noi, a vă închide voi, a să închide ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Închizîndu-mă eu, închizîndu-te tu, închizîndu-să el, ea

Sau închizîndu-ne noi, închizîndu-vă voi, închizîndu-să ei, iale

Împărtășire hotărîită pătimitoare plecată dintrū nehotărîitul an ieșită

Hotărîită bărbătească

Unitoriu

N. *închis, închisul*

N. *închisului*

D. *închisului*

P. *închis, închisul, pre închisul*

C. *o închis, o închisul, o închisule*

Înmulțitoriu

N. *închiși, închișii, închiși*

N. *închișilor*

[73^v] D. *închișilor*

P. *închiși, închișii, închiși, pre închișii, pre închiși*

C. *o închiși, o închișii, o închiși, o închișilor*

Hotărîită femeiască

Unitoriu

N. *închisă, închisa*

- N. *închisii, închisei*
 D. *închisii, închisei*
 P. *închisă, închisa, pre închisa*
 C. *o închisă, o închisa*

Înmulțitoriu

- N. *închise, închisele*
 N. *închiselor*
 D. *închiselor*
 P. *închise, închisele, pre închisele*
 C. *o închise, o închisele, o închiselor*

Hotărîță de-mijlocnică

Unitoriu

- N. *închis, închisul*
 N. *închisului*
 D. *închisului*
 P. *închis, închisul, pre închisul*
 C. *o închis, o închisul, o închisule*

Înmulțitoriu

- N. *închise, închisele*
 N. *închiselor*
 D. *închiselor*
 P. *închise, închisele, pre închisele*
 C. *o închise, o închisele, o închiselor*

Înjugarea a patrusprezêcelea

Graiu hotărîtoriu lucrătoriu al înjugării a patrusprezêceleai a curatelor și a înduplecatelor graiurilor, ádecă *umplu, ținú* sau *țiu* și ale celorlalte ale tuturor graiurilor, cîte sînt ale a patrusprezêceleai înjugării aceștiei

Acumnic unitoriu

Umplu eu, umplii sau umpli tu, umple

Înmulțitoriu

Umplem, umpleți, umplu ei, iale

Dăunăznic unitoriu

[74'] *Umpleam eu, umpleai, umplea el, ea*

Înmulțitoriu

Umpleam noi, umpleați, umplea ei, iale

Deneáornic unitoriu

Umplúiu, umplúși, umplú

Înmulțitoriu

Umplurăm, umplurăți, umplură

Odinioarnic unitoriu

Umplusăm eu, umplusăși, umplusă el, ea

Înmulțitoriu

Umplusăm noi, umplusăți, umplusă ei, iale

Sau unitoriu

Umplusem eu, umpluseși, umpluse el, ea

Înmulțitoriu

Umplusem noi, umpluseți, umpluse ei, iale

Nehotărît unitoriu

Am umplut eu, ai umplut, au umplut el, ea

Înmulțitoriu

Am umplut noi, ai umplut, au umplut ei, iale

Sau unitoriu

Umplut–am eu, umplut–ai, umplut–au el, ea

Înmulțitoriu

Umplut–am noi, umplut–ați, umplut–au ei, iale

Sau unitoriu

Am fost umplut eu, ai fost umplut, au fost umplut el, ea

Înmulțitoriu

Am fost umplut noi, ai fost umplut, au fost umplut ei, iale

Sau unitoriu

Umplut–am fost eu, umplut–ai fost, umplut–au fost el, ea

Înmulțitoriu

Umplut–am fost noi, umplut–ați fost, umplut–au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Voiu umplea, vei umplea, va umplea

Înmulțitoriu

Vom umplé, veți umplé, vor umplé

	Sau unitoriu
<i>Umplê–voiu, umplê–vei, umplê–va</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Umplê–vom, umplê–veți, umplê–vor</i>	
[74 ^v]	Sau unitoriu
<i>Voiu fi umplut, vei fi umplut, va fi umplut</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom fi umplut, veți fi umplut, vor fi umplut</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fi–voiu fi umplut, fi–vei fi umplut, fi–va fi umplut</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fi–vom fi umplut, fi–veți fi umplut, fi–vor fi umplut</i>	
	Sau unitoriu
<i>Voiu fi fost umplut, vei fi fost umplut, va fi fost umplut</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom fi fost umplut, veți fi fost umplut, vor fi fost umplut</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fi–voiu fi fost umplut, fi–vei fi fost umplut, fi–va fi fost umplut</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fi–vom fi fost umplut, fi–veți fi fost umplut, fi–vor fi fost umplut</i>	
	Poruncitoare plecare
	Acumnic unitoriu
<i>Umple tu, să umple el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Umpleți voi, să umple ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Să umplii sau să umpli tu, să umple el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Să umpleți voi, să umple el, ea</i>	
	Dăunăznic unitoriu
<i>Nu umplê tu, să nu umple el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Nu umplêți, nu umplêreți sau să nu umplêreți voi, să nu umple ei, iale</i>	
	Rugătoare plecare

Dăunăznic unitoriu

Ași umplé, ai umplé, ar umplé el, ea

Înmulțitoriu

Am umplé, ați umplé, ar umplé ei, iale

Sau unitoriu

Umplére-ași, umplére-ai, umplére-ar el, ea

Înmulțitoriu

[75'] *Umplére-ai, umplére-ați, umplére-ar ei, iale*

Nehotărît unitoriu

Ași fi umplut, ai fi umplut, ar fi umplut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi umplut, ați fi umplut, ar fi umplut ei, iale

Sau unitoriu

Umplut-ași fi, umplut-ai fi, umplut-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Umplut-am fi, umplut-ați fi, umplut-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost umplut, ai fi fost umplut, ar fi fost umplut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost umplut, ați fi fost umplut, ar fi fost umplut ei, iale

Sau unitoriu

Umplut-ași fi fost, umplut-ai fi fost, umplut-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Umplut-am fi fost, umplut-ați fi fost, umplut-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să umplu, să umplii sau să umpli, să umple el, ea

Înmulțitoriu

Să umplem, să umpleți, să umple ei, iale

Neivită plecare

Dăunăznic

A umplé

Împărtășire lucrătoare nehotărîtă neplecată

Umplînd sau umplîndu-l, umplîndu-o

Sau unitoriu

Umplîndu-le

Hotărîta bărbătească plecată

Unitoriu

N. *umpletoriu, umpletoriul*

N. *umpletoriului*

[75^v] D. *umpletoriului*

P. *umpletoriu, umpletoriul, pre umpletoriul*

C. *o umpletoriu, o umpletoriul, o umpletoriule*

Înmulțitoriu

N. *umpletori, umpletorii, umpletori*

N. *umpletorilor*

D. *umpletorilor*

P. *umpletori, umpletorii, umpletori, pre umpletorii, pre umpletori*

C. *o umpletori, o umpletorii, o umpletori, o umpletorilor*

Hotărîta femeiască plecată

Unitoriu

N. *umpletoare, umpletoarea*

N. *umpletoarii, umpletoarei*

D. *umpletoarii, umpletoarei*

P. *umpletoare, umpletoarea, pre umpletoarea*

C. *o umpletoare, o umpletoarea*

Înmulțitoriu

N. *umpletoare, umpletoarele*

N. *umpletoarelor*

D. *umpletoarelor*

P. *umpletoare, umpletoarele, pre umpletoarele*

C. *o umpletoare, o umpletoarele, o umpletoarelor*

Hotărîta de-mijlocnică plecată

Unitoriu

N. *umpletoriu, umpletoriul*

N. *umpletoriului*

D. *umpletoriului*

P. *umpletoriu, umpletoriul, pre umpletoriul*

C. o umpletoriu, o umpletoriul, o umpletoriule

Înmulțitoriu

N. umpletoare, umpletoarele

N. umpletoarelor

D. umpletoarelor

P. umpletoare, umpletoarele, pre umpletoarele

C. o umpletoare, o umpletoarele, o umpletoarelor

Împărtășirea aceasta dupre voirea scriitorilor scie-să și cu ă, ádecă *umplătoriu, umplătoarea, umplătorilor* și cêlelalte asêmenea.

Graiu hotărîtoriu pătimitoriu

[76']

Acumnic unitoriu

Mă umplu, te umplii sau te umpli, să umple

Înmulțitoriu

Ne umplem, vă umpleți, să umplu

Sau unitoriu

Umplu-mă, umplii-te sau umpli-te, umple-să

Înmulțitoriu

Umplemu-ne, umpleți-vă sau umpleți-vă, umplu-să

Dăunăznic unitoriu

Mă umpleam, te umpleai, să umplea el, ea

Înmulțitoriu

Ne umpleam, vă umpleați, să umplea ei, iale

Deneáornic unitoriu

Mă umplui, te umpluși, să umplu

Înmulțitoriu

Ne umplurăm, vă umplurăți, să umplură

Odinioarnic unitoriu

Mă umplusăm, te umplusăși, să umplusă el, ea

Înmulțitoriu

Ne umplusăm, vă umplusăți, să umplusă ei, iale

Sau unitoriu

Mă umplusem, te umpluseși, să umpluse el, ea

Înmulțitoriu

Ne umplusem, vă umpluseți, să umpluse ei, iale

Hotărît unitoriu

M-am umplut, te-ai umplut, s-au umplut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am umplut, v-ați umplut, s-au umplut ei, iale

Sau unitoriu

Umplutu-m-am, umplutu-te-ai, umplutu-s-au el, ea

Înmulțitoriu

Umplutu-ne-am, umplutu-v-ați, umplutu-s-au ei, iale

Sau unitoriu

M-am fost umplut, te-ai fost umplut, s-au fost umplut el, ea

Înmulțitoriu

[76^v] *Ne-am fost umplut, v-ați fost umplut, s-au fost umplut ei, iale*

Sau unitoriu

Umplutu-m-am fost, umplutu-te-ai fost, umplutu-s-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Umplutu-ne-am fost, umplutu-v-ați fost, umplutu-s-au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Mă voi umplé, te vei umplé, să va umplé

Înmulțitoriu

Ne vom umplé, vă veți umplé, să vor umplé

Sau unitoriu

Umplé-mă-voiu, umplé-te-vei, umplé-să-va

Înmulțitoriu

Umplé-ne-vom, umplé-vă-veți, umplé-să-vor

Sau unitoriu

Mă voi fi umplut, te vei fi umplut, să va fi umplut

Înmulțitoriu

Ne vom fi umplut, vă veți fi umplut, să vor fi umplut

Sau unitoriu

Mă voi fi fost umplut, te vei fi fost umplut, să va fi fost umplut

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost umplut, vă veți fi fost umplut, să vor fi fost umplut

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Umple-te, să să umple el, ea

Înmulțitoriu

Umple-v-ăți sau umple-ți-vă sau umpleți-vă voi, umple-să sau să să umple ei, iale

Sau unitoriu

Te umple tu, să să umple el, ea

Înmulțitoriu

Vă umpleți voi, să să umple ei, iale

Dăunăznic unitoriu

Nu te umplê tu, să nu să umple el, ea

Înmulțitoriu

Nu vă umplêți, nu vă umplêreți sau să nu vă umplêți, să nu vă umplêreți voi, să nu se umple ei, iale

Rugătoare plecare

Dăunăznic unitoriu

M-ași umplê, te-ai umplê, s-ar umplê el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am umplê, v-ați umplê, s-ar umplê ei, iale

Sau unitoriu

Umplê-m-ași, umplê-te-ai, umplê-s-ar el, ea

Înmulțitoriu

Umplê-ne-am, umplê-v-ați, umplê-s-ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

M-ași fi umplut, te-ai fi umplut, s-ar fi umplut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi umplut, v-ați fi umplut, s-ar fi umplut ei, iale

Sau unitoriu

Umplutu-m-ași fi, umplutu-te-ai fi, umplutu-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Umplutu-ne-am fi, umplutu-v-ați fi, umplutu-s-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi fost umplut, te-ai fi fost umplut, s-ar fi fost umplut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi fost umplut, v-ați fi fost umplut, s-ar fi fost umplut ei, iale

Sau unitoriu

Umplutu-m-ași fi fost, umplutu-te-ai fi fost, umplutu-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Umplutu-ne-am fi fost, umplutu-v-ați fi fost, umplutu-s-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să mă umplu, să te umplii sau să te umpli, să să umple el, ea

Înmulțitoriu

Să ne umplem, să vă umpleți, să să umple ei, iale

[77^v]

Neivită plecare

Dăunăznic

A mă umplê eu, a te umplê tu, a să umplê el, ea

Sau a ne umplê noi, a vă umplê voi, a să umplê ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Umplîndu-mă eu, umplîndu-te tu, umplîndu-să el, ea

Sau umplîndu-ne noi, umplîndu-vă voi, umplîndu-să ei, iale

Împărtășire hotărîită pătimitoare plecată dintrû nehotărîitul an ieșită

Hotărîită bărbătească

Unitoriu

N. *umplut, umplutul*

N. *umplutului*

D. *umplutului*

P. *umplut, umplutul, pre umplutul*

C. *o umplut, o umplutul, o umplutule*

Înmulțitoriu

N. *umpluți, umpluții*

N. *umpluților*

D. *umpluților*

P. *umpluți, umpluții, umpluți, pre umpluții, pre umpluți*

C. *o umpluți, o umpluții, o umpluți, o umpluților*

Hotărîită femeiască

Unitoriu

N. *umplută, umpluta*

N. *umplutii, umplutei*

D. *umplutii, umplutei*
P. *umplută, umpluta, pre umpluta*
C. *o umplută, o umpluta*

Înmulțitoriu

N. *umplute, umplutele*
N. *umplutelor*
D. *umplutelor*
P. *umplute, umplutele, pre umplutele*
C. *o umplute, o umplutele, o umplutelor*

Hotărîță de-mijlocnică

[78^f]

Unitoriu

N. *umplut, umplutul*
N. *umplutului*
D. *umplutului*
P. *umplut, umplutul, pre umplutul*
C. *o umplut, o umplutul, o umplutule*

Înmulțitoriu

N. *umplute, umplutele*
N. *umplutelor*
D. *umplutelor*
P. *umplute, umplutele, pre umplutele*
C. *o umplute, o umplutele, o umplutelor*

Înjugarea a cincisprezêcelea

Graiul hotărîtoriu lucrătoriu al înjugării a cincisprezêcelea graiurilor, ádecă *taiu, înviiu, moiu, încuiiu, încheiu, tãmîiu* și ale celorlalte ale tuturor graiurilor cîte sînt ale a cincisprezêcelea înjugărei aceștiei.

Acumnic unitoriu

Taiu, tai, tae

Înmulțitoriu

Tăem, tăeți sau tăiați, tae

Dăunăznic unitoriu

Tăiam eu, tăiai, tăia el, iale

Înmulțitoriu

Tăiam noi, tăiași, tăia ei, iale

Sau unitoriu

Tăiiam eu, tăiiai, tăiia el, iale

Înmulțitoriu

Tăiiam noi, tăiiași, tăiia ei, iale

Deneáornic unitoriu

Tăéiu sau tăiaiu, tăéși sau tăiași, tăé

Înmulțitoriu

Tăiasăm sau tăésăm, tăiarăși sau tăérăși, tăiară sau tăéră

Odinioarnic unitoriu

Tăiasăm eu, tăiasăși, tăiasă el, ea

Înmulțitoriu

Tăiasăm noi, tăiasăși, tăiasă ei, iale

Sau unitoriu

[78^v] *Tăiasem eu, tăiaseși, tăiase el, ea*

Înmulțitoriu

Tăiasem noi, tăiaseși, tăiase ei, iale

Nehotărît unitoriu

Am tăiat eu, ai tăiat, au tăiat el, ea

Înmulțitoriu

Am tăiat noi, ași tăiat, au tăiat ei, iale

Sau unitoriu

Tăiat–am eu, tăiat–ai, tăiat–au el, ea

Înmulțitoriu

Tăiat–am noi, tăiat–ași, tăiat–au ei, iale

Sau unitoriu

Am fost tăiat eu, ai fost tăiat, au fost tăiat el, ea

Înmulțitoriu

Am fost tăiat noi, ași fost tăiat, au fost tăiat ei, iale

Sau unitoriu

Tăiat–am fost eu, tăiat–ai fost, tăiat–au fost el, ea

Înmulțitoriu

Tăiat–am fost noi, tăiat–ași fost, tăiat–au fost ei, iale

Sau unitoriu

Am fost tăiat eu, ai fost tăiat, au fost tăiat el, ea

Înmulțitoriu

Am fost tăiat noi, ați fost tăiat, au fost tăiat ei, iale

Sau unitoriu

Tăiat–am fost eu, tăiat–ai fost, tăiat–au fost el, ea

Înmulțitoriu

Tăiat–am fost noi, tăiat–ați fost, tăiat–au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

[79^r] *Voiu tăia, vei tăia, va tăia*

Înmulțitoriu

Vom tăia, veți tăia, vor tăia

Sau unitoriu

Tăia–voiu, tăia–vei, tăia–va

Înmulțitoriu

Tăia–vom, tăia–veți, tăia–vor

Sau unitoriu

Voiu fi tăiat sau tăiat, vei fi tăiat sau tăiat, va fi tăiat sau tăiat

Înmulțitoriu

Vom fi tăiat, veți fi tăiat, vor fi tăiat

Sau unitoriu

Fi–voiu fi tăiat, fi–vei fi tăiat, fi–va fi tăiat

Înmulțitoriu

Fi–vom fi tăiat, fi–veți fi tăiat, fi–vor fi tăiat

Sau unitoriu

Voiu fi fost tăiat, vei fi fost tăiat, va fi fost tăiat

Înmulțitoriu

Vom fi fost tăiat, veți fi fost tăiat, vor fi fost tăiat

Sau unitoriu

Fi–voiu fi fost tăiat, fi–vei fi fost tăiat, fi–va fi fost tăiat

Înmulțitoriu

Fi–vom fi fost tăiat, fi–veți fi fost tăiat, fi–vor fi fost tăiat

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Tăe tu, să tăe el, ea

Înmulțitoriu
Tăeți sau tăiați voi, să táe ei, iale

Sau unitoriu
Să tai tu, să táe el, ea

Înmulțitoriu
Să tăeți sau să tăiați voi, să táe ei, iale

Dăunăznic unitoriu
Nu tăia tu, să nu táe el, ea

Înmulțitoriu
Nu tăiați sau nu tăieți sau nu tăiareți sau să nu tăiareți voi, să nu táe ei, iale

Rugătoare plecare
Dăunăznic unitoriu
[79^v] Ași tăia, ai tăia, ar tăia el, ea

Înmulțitoriu
Am tăia, ați tăia, ar tăia ei, iale

Sau unitoriu
Tăiare–ași, tăiare–ai, tăiare–ar el, ea

Înmulțitoriu
Tăiare–am, tăiare–ați, tăiare–ar ei, iale

Nehotărît unitoriu
Ași fi tăiat, ai fi tăiat, ar fi tăiat el, ea

Înmulțitoriu
Am fi tăiat, ați fi tăiat, ar fi tăiat ei, iale

Sau unitoriu
Tăiat–ași fi, tăiat–ai fi, tăiat–ar fi el, ea

Înmulțitoriu
Tăiat–am fi, tăiat–ați fi, tăiat–ar fi ei, iale

Sau unitoriu
Ași fi fost tăiat, ai fi fost tăiat, ar fi fost tăiat el, ea

Înmulțitoriu
Am fi fost tăiat, ați fi fost tăiat, ar fi fost tăiat ei, iale

Sau unitoriu
Tăiat–ași fi fost, tăiat–ai fi fost, tăiat–ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Tăiat–am fi fost, tăiat–ați fi fost, tăiat–ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să táiu, să tai, să táe el, ea

Înmulțitoriu

Să táém, să tăiați, să táe ei, iale

Neivită plecare

Dăúnăznic

A tăia

Împărtășire lucrătoare nehotărîtă neplecată

Tăind sau tăindu–l, tăindu–o

Sau tăindu–i, tăindu–le

Hotărîtă bărbătească plecată

Unitoriu

N. tăetoriu, tăetoriul

N. tăetoriului

D. tăetoriului

P. tăetoriu, tăetoriul, pre tăetoriul

C. o tăetoriu, o tăetoriul, o tăetoriule

Înmulțitoriu

N. tăetori, tăetorii, tăetori

N. tăetorilor

D. tăetorilor

P. tăetori, tăetorii, tăetori, pre tăetorii, pre tăetori

C. o tăetori, o tăetorii, o tăetori, o tăetorilor

Hotărîtă femeiască plecată

Unitoriu

N. tăetoare, tăetoarea

N. tăetoarii, tăetoarei

D. tăetoarii, tăetoarei

P. tăetoare, tăetoarea, pre tăetoarea

C. o tăetoare, o tăetoarea

Înmulțitoriu

N. tăetoare, tăetoarele

N. *tăetoarelor*

D. *tăetoarelor*

P. *tăetoare, tăetoarele, pre tăetoarele*

C. *o tăetoare, o tăetoarele, o tăetoarelor*

Hotărîță de-mijlocnică plecată

Unitoriu

N. *tăetoriu, tăetoriul*

N. *tăetoriului*

D. *tăetoriului*

P. *tăetoriu, tăetoriul, pre tăetoriul*

C. *o tăetoriu, o tăetoriul, o tăetoriule*

Înmulțitoriu

N. *tăetoare, tăetoarele*

N. *tăetoarelor*

D. *tăetoarelor*

P. *tăetoare, tăetoarele, pre tăetoarele*

[80^v] C. *o tăetoare, o tăetoarele, o tăetoarelor*

Graiu hotărîtoriu pătimitoriu

Acumnic unitoriu

Mă taiu, te tai, să tae el, ea

Înmulțitoriu

Ne tăem, vă tăeți sau vă tăiați, să tae ei, iale

Sau unitoriu

Tăiu-mă, tăi-te, tae-să el, ea

Înmulțitoriu

Tăemu-ne, tăeți-vă sau tăiați-vă, tae-să ei, iale

Dăunăznic unitoriu

Mă tăiam, te tăiai, să tăia el, ea

Înmulțitoriu

Ne tăiam, vă tăiați, să tăia ei, iale

Sau unitoriu

Mă tăiiam, te tăiiai, să tăia el, ea

Înmulțitoriu

Ne tăiiam, vă tăiați, să tăia ei, iale

Deneáornic unitoriu

Mă tăéiu sau mă tăiaiu, te tăéși sau te tăiași, să tăé

Înmulțitoriu

Ne tăiarăm sau ne tăerăm, vă tăiarăți sau vă tăerăți, să tăiară sau să tăeră

Odinioarnic unitoriu

Mă tăiasăm, te tăiasăși, să tăiasă el, ea

Înmulțitoriu

Ne tăiasăm, vă tăiasăți, să tăiasă ei, iale

Sau unitoriu

Mă tăiasem, te tăiaseseși, să tăiasese el, ea

Înmulțitoriu

Ne tăiasem, vă tăiaseseți, să tăiasese ei, iale

Nehotărît unitoriu

M–am tăiat, te–ai tăiat, s–au tăiat el, ea

Înmulțitoriu

[81^r] Ne–am tăiat, v–ați tăiat, s–au tăiat ei, iale

Sau unitoriu

Tăiatu–m–am, tăiatu–te–ai, tăiatu–s–au el, ea

Înmulțitoriu

Tăiatu–ne–am, tăiatu–v–ați, tăiatu–s–au ei, iale

Sau unitoriu

M–am fost tăiat, te–ai fost tăiat, s–au fost tăiat el, ea

Înmulțitoriu

Ne–am fost tăiat, v–ați fost tăiat, s–au fost tăiat ei, iale

Sau unitoriu

Tăiatu–m–am fost, tăiatu–te–ai fost, tăiatu–s–au fost el, ea

Înmulțitoriu

Tăiatu–ne–am fost, tăiatu–v–ați fost, tăiatu–s–au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Mă voiu tăia, te vei tăia, să va tăia

Înmulțitoriu

Ne vom tăia, vă veți tăia, să vor tăia

Sau unitoriu

Tăia–mă–voiu, tăia–te–vei, tăia–să–va

Înmulțitoriu

Tăia–ne–vom, tăia–vă–veți, tăia–să–vor

Sau unitoriu

Mă voi fi tăiat, te vei fi tăiat, să va fi tăiat

Înmulțitoriu

Ne vom fi tăiat, vă veți fi tăiat, să vor fi tăiat

Sau unitoriu

Mă voi fi fost tăiat, te vei fi fost tăiat, să va fi fost tăiat

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost tăiat, vă veți fi fost tăiat, să vor fi fost tăiat

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Tae–te tu, să să tae el, ea

Înmulțitoriu

Tăiați–vă sau tăiați–vă voi, să să tae ei, iale

[81^v]

Sau unitoriu

Te tae tu, să să tae el, ea

Înmulțitoriu

Vă tăieți sau vă tăiați voi, să să tae ei, iale

Dăunăznic unitoriu

Nu te tăia tu, să nu să tae el, ea

Înmulțitoriu

Nu vă tăiați sau nu vă tăeți sau nu vă tăiareți sau nu vă tăereți voi, să nu vă tăereți voi, să nu să tae ei, iale

Rugătoare plecare

Dăunăznic unitoriu

M–ași tăia, te–ai tăia, s–ar tăia el, ea

Înmulțitoriu

Ne–am tăia, v–ați tăia, s–ar tăia ei, iale

Sau unitoriu

Tăia–m–ași, tăia–te–ai, tăia–s–ar el, ea

Înmulțitoriu

Tăia–ne–am, tăia–v–ați, tăia–s–ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

M-ași fi tăiat, te-ai fi tăiat, s-ar fi tăiat el, ea

Înmulțitoriu

Ne-ai fi tăiat, v-ați fi tăiat, s-ar fi tăiat ei, iale

Sau unitoriu

Tăiatu-m-ași fi, tăiatu-te-ai fi, tăiatu-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Tăiatu-ne-am fi, tăiatu-v-ați fi, tăiatu-s-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi fost tăiat, te-ai fi fost tăiat, s-ar fi fost tăiat el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi fost tăiat, v-ați fi fost tăiat, s-ar fi fost tăiat ei, iale

Sau unitoriu

Tăiatu-m-ași fi fost, tăiatu-te-ai fi fost, tăiatu-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Tăiatu-ne-am fi fost, tăiatu-v-ați fi fost, tăiatu-s-ar fi fost ei, iale

[82']

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să mă taiu, să te taiu, să să tae el, ea

Înmulțitoriu

Să ne tăem, să vă tăeți sau să vă tăiați, să să tae ei, iale

Neivită plecare

Dăunăznic

A mă tăia eu, a te tăia tu, a să tăia el, ea

Sau a ne tăia noi, a vă tăia voi, a să tăia ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Tăindu-mă eu, tăindu-te tu, tăindu-să el, ea

Sau tăindu-ne noi, tăindu-vă voi, tăindu-să ei, iale

Împărtășire hotărîită pătimitoare plecată dintrù nehotărîitul an ieșită

Hotărîită bărbătească

Unitoriu

N. tăiat, tăiatul

N. tăiatului

D. tăiatului

P. tăiat, tăiatul, pre tăiatul

C. o tăiat, o tăiatul, o tăiatule

Înmulțitoriu

N. tăiați, tăiații, tăiați

N. tăiaților

D. tăiaților

P. tăiați, tăiații, tăiați, pre tăiații, pre tăiați

C. o tăiați, o tăiații, o tăiați, o tăiaților

Hotărîță femeiască

Unitoriu

N. tăiată, tăiata

N. tăiatii, tăiatei

D. tăiatii, tăiatei

P. tăiată, tăiata, pre tăiata

[82^v] C. o tăiată, o tăiata

Înmulțitoriu

N. tăiate, tăiatele

N. tăiatelor

D. tăiatelor

P. tăiate, tăiatele, pre tăiatele

C. o tăiate, o tăiatele, o tăiatelor

Hotărîță de-mijlocnică

Unitoriu

N. tăiat, tăiatul

N. tăiatului

D. tăiatului

P. tăiat, tăiatul, pre tăiatul

C. o tăiat, o tăiatul, o tăiatule

Înmulțitoriu

N. tăiate, tăiatele

N. tăiatelor

D. tăiatelor

P. tăiate, tăiatele, pre tăiatele

C. o tăiate, o tăiatele, o tăiatelor

Graiul acesta și cu *ia* să scrie, după voirea scriitorului, întru toate părțile cele cuviincioase și lucrătoriu și pătimitoriu, ádecă *am tăiat eu* sau *noi, m-am tăiat, tăiatul* și cêlălalte.

Înjugarea a șasesprezêcelea

Graiu hotărîtoriu lucrătoriu al înjugărei a șasesprezêcelea a curatelor graiurilor ádecă *scriu* și ale celorlalte ale tuturor graiurilor cîte sînt ale șasesprezêcelea înjugărei aceștiei.

Acumnic unitoriu

Scriu eu, scrii, scrie

Înmulțitoriu

Scriem, scrieți, scriu ei, iale

Dăunăznic unitoriu

Scriiam eu, scriiai, scriia el, ea

Înmulțitoriu

Scriiam noi, scriiați, scriia ei, iale

Deneáornic unitoriu

Scrisáiu, scrisáși, scrisă

Înmulțitoriu

[83^r] *Scrisărăm, scrisărăți, scrisără*

Sau unitoriu

Scriseiu, scriseși, scrise

Înmulțitoriu

Scriserăm, scriserăți, scriseră

Odinioarnic unitoriu

Scrisăsăm eu, scrisăsăși, scrisăsă el, ea

Înmulțitoriu

Scrisăsăm noi, scrisăsăți, scrisăsă ei, iale

Sau unitoriu

Scrisăsem eu, scrisăseși, scrisăse

Înmulțitoriu

Scrisăsem noi, scrisăseți, scrisăse

Nehotărît unitoriu

Am scris eu, ai scris, au scris el, ea

Înmulțitoriu

Am scris noi, ați scris, au scris ei, iale

	Sau unitoriu
<i>Scris-am eu, scris-ai, scris-au el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Scris-am noi, scris-ați, scris-au ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Am fost scris eu, ai fost scris, au fost scris el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Am fost scris noi, ați fost scris, au fost scris ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Scris-am fost eu, scris-ai fost, scris-au fost el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Scris-am fost noi, scris-ați fost, scris-au fost ei, iale</i>	
	Fiitoriu unitoriu
<i>Voiu scrie, vei scrie, va scrie</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom scrie, veți scrie, vor scrie</i>	
	Sau unitoriu
<i>Scrie-voiu, scrie-vei, scrie-va</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Scrie-vom, scrie-veți, scrie-vor</i>	
[83 ^v]	Sau unitoriu
<i>Voiu fi scris, vei fi scris, va fi scris</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom fi scris, veți fi scris, vor fi scris</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fi-voiu fi scris, fi-vei fi scris, fi-va fi scris</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fi-vom fi scris, fi-veți fi scris, fi-vor fi scris</i>	
	Sau unitoriu
<i>Voiu fi fost scris, vei fi fost scris, va fi fost scris</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom fi fost scris, veți fi fost scris, vor fi fost scris</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fi-voiu fi fost scris, fi-vei fi fost scris, fi-va fi fost scris</i>	

Înmulțitoriu

Fi–vom fi fost scris, fi–veți fi fost scris, fi–vor fi fost scris

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Scrie tu, să scrie el, ea

Înmulțitoriu

Scrieți voi, să scrie ei, iale

Sau unitoriu

Să scrii tu, să scrie el, ea

Înmulțitoriu

Să scrieți voi, să scrie ei, iale

Sau unitoriu

Nu scrie sau să nu scrii tu, să nu scrie el, ea

Înmulțitoriu

Nu scrieți sau nu scriereți sau să nu scrieți să nu scriereți voi, să nu scrie ei, iale

Rugătoare plecare

Acumnic unitoriu

Ași scrie, ai scrie, ar scrie el, ea

Înmulțitoriu

Am scrie, ați scrie, ar scrie ei, iale

Sau unitoriu

Scriere–ași, scriere–ai, scriere–ar el, ea

Înmulțitoriu

Scriere–am, scriere–ați, scriere–ar ei, iale

[84']

Nehotărît unitoriu

Ași fi scris, ai fi scris, ar fi scris el, ea

Înmulțitoriu

Am fi scris, ați fi scris, ar fi scris ei, iale

Sau unitoriu

Scris–ași fi, scris–ai fi, scris–ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Scris–am fi, scris–ați fi, scris–ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost scris, ai fi fost scris, ar fi fost scris el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost scris, ați fi fost scris, ar fi fost scris ei, iale

Sau unitoriu

Scris-ași fi fost, scris-ai fi fost, scris-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Scris-am fi fost, scris-ați fi fost, scris-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să scriu, să scrii, să scrie el, ea

Înmulțitoriu

Să scriem, să scrieți, să scrie ei, iale

Neivită plecare

Acumnic

A scrie sau a-l, a o, a-i, a le scrie

Împărtășire lucrătoare nehotărîtă neplecată

Scriind sau scriindu-l, scriindu-o

Sau scriindu-i, scriindu-le

Hotărît bărbătească plecată

Unitoriu

N. scriitoriu, scriitoriul

N. scriitoriului

D. scriitoriului

P. scriitoriu, scriitoriul, pre scriitoriul

[84^v] C. o scriitoriu, o scriitoriul, o scriitoriule

Înmulțitoriu

N. scriitori, scriitorii, scriitori

N. scriitorilor

D. scriitorilor

P. scriitori, scriitorii, scriitori, pre scriitorii, pre scriitori

C. o scriitori, o scriitorii, o scriitori, o scriitorilor

Hotărîtă femeiască plecată

Unitoriu

N. scriitoare, scriitoarea

N. scriitoarii, scriitoarei

D. *scriitoarii, scriitoarei*

P. *scriitoare, scriitoarea, pre scriitoarea*

C. *o scriitoare, o scriitoarea*

Înmulțitoriu

N. *scriitoare, scriitoarele*

N. *scriitoarelor*

D. *scriitoarelor*

P. *scriitoare, scriitoarele, pre scriitoarele*

C. *o scriitoare, o scriitoarele, o scriitoarelor*

Hotărîță de-mijlocnică plecată

Unitoriu

N. *scriitoriu, scriitoriul*

N. *scriitoriului*

D. *scriitoriului*

P. *scriitoriu, scriitoriul, pre scriitoriul*

C. *o scriitoriu, o scriitoriul, o scriitoriule*

Înmulțitoriu

N. *scriitoare, scriitoarele*

N. *scriitoarelor*

D. *scriitoarelor*

P. *scriitoare, scriitoarele, pre scriitoarele*

C. *o scriitoare, o scriitoarele, o scriitoarelor*

Graiu hotărîtoriu pătimitoriu

Acumnic unitoriu

Mă scriu, te scrii, să scrie el, ea

Înmulțitoriu

[85^r] *Ne scriem, vă scrieți, să scriu ei, iale*

Sau unitoriu

Scriu-mă, scrii-te, scrie-să el, ea

Înmulțitoriu

Scriemu-ne, scrieți-vă sau scrieți-vă, scrie-să ei, iale

Dăunăznic unitoriu

Mă scriam, te scriai, să scria el, ea

Înmulțitoriu

Ne scriam, vă scriați, să scria ei, iale

Deneáornic unitoriu

Mă scrisăiu, te scrisăși, să scrisă

Înmulțitoriu

Ne scrisărăm, vă scrisărăți, să scrisără

Sau unitoriu

Mă scrisėiu, te scrisėși, să scrisė

Înmulțitoriu

Ne scriserăm, vă scriserăți, să scriseră

Odinioarnic unitoriu

Mă scrisăsăm, te scrisăsăși, să scrisăsă el, ea

Înmulțitoriu

Ne scrisăsăm, vă scrisăsăți, să scrisăsă ei, iale

Sau unitoriu

Mă scrisăsem, te scrisăseși, să scrisăse el, ea

Înmulțitoriu

Ne scrisăsem, vă scrisăseți, să scrisăse ei, iale

Nehotărît unitoriu

M–am scris, te–ai scris, s–au scris el, ea

Înmulțitoriu

Ne–am scris, v–ați scris, s–au scris ei, iale

Sau unitoriu

Scrisu–m–am, scrisu–te–ai, scrisu–s–au el, ea

Înmulțitoriu

Scrisu–ne–am, scrisu–v–ați, scrisu–s–ar ei, iale

[85^v]

Sau unitoriu

M–am fost scris, te–ai fost scris, s–au fost scris el, ea

Înmulțitoriu

Ne–am fost scris, v–ați fost scris, s–au fost scris ei, iale

Sau unitoriu

Scrisu–m–am fost, scrisu–te–ai fost, scrisu–s–au fost el, ea

Înmulțitoriu

Scrisu–ne–am fost, scrisu–v–ați fost, scrisu–s–ar fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Mă voi scrie, te vei scrie, să va scrie

Înmulțitoriu

Ne vom scrie, vă veți scrie, să vor scrie

Sau unitoriu

Scrie-mă-voiu, scrie-te-vei, scrie-să-va

Înmulțitoriu

Scrie-ne-vom, scrie-vă-veți, scrie-să-vor

Sau unitoriu

Mă voi fi scris, te vei fi scris, să va fi scris

Înmulțitoriu

Ne vom fi scris, vă veți fi scris, să vor fi scris

Sau unitoriu

Mă voi fi fost scris, te vei fi fost scris, să va fi fost scris

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost scris, vă veți fi fost scris, să vor fi fost scris

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Scrie-te tu, să să scrie el, ea

Înmulțitoriu

Scrie-vă-ți sau scrieți-vă sau scrieți-vă voi, să să scrie ei, iale

Sau unitoriu

Te scrie tu, să să scrie el, ea

Înmulțitoriu

Vă scrieți voi, să să scrie ei, iale

[86']

Sau unitoriu

Nu te scrie tu, să nu să scrie el, ea

Înmulțitoriu

Nu vă scrieți sau nu vă scriereți sau să nu vă scrieți, să nu vă scriereți voi, să nu să scrie ei, iale

Rugătoare plecare

Acumnic unitoriu

M-ași scrie, te-ai scrie, s-ar scrie el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am scrie, v-ați scrie, s-ar scrie ei, iale

Sau unitoriu

M-ași scrie, te-ai scrie, s-ar scrie el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am scrie, v-ați scrie, s-ar scrie ei, iale

Sau unitoriu

Scrie-m-ași, scrie-te-ai, scrie-s-ar el, ea

Înmulțitoriu

Scrie-ne-am, scrie-v-ați, scrie-s-ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

M-ași fi scris, te-ai fi scris, s-ar fi scris el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi scris, v-ați fi scris, s-ar fi scris ei, iale

Sau unitoriu

Scrisu-m-ași fi, scrisu-te-ai fi, scrisu-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Scrisu-ne-am fi, scrisu-v-ați fi, scrisu-s-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi fost scris, te-ai fi fost scris, s-ar fi fost scris el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi fost scris, v-ați fi fost scris, s-ar fi fost scris ei, iale

Sau unitoriu

Scrisu-m-ași fi fost, scrisu-te-ai fi fost, scrisu-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Scrisu-ne-am fi fost, scrisu-v-ați fi fost, scrisu-s-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să mă scriu, să te scrii, să să scrie el, ea

Înmulțitoriu

[86^v] *Să ne scriem, să vă scrieți, să să scrie ei, iale*

Neivită plecare

Acumnic

A mă scrie eu, a te scrie tu, a să scrie el, ea

Sau a ne scrie noi, a vă scrie voi, a să scrie ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Scriindu-mă eu, scriindu-te tu, scriindu-să el, ea

Înmulțitoriu

Scriindu-ne noi, scriindu-vă voi, scriindu-să ei, iale

Împărtășire hotărîită pătimitoare plecată dintrū nehotărîitul an ieșită

Hotărîită bărbătească

Unitoriu

N. *scris, scrisul*

N. *scrisului*

D. *scrisului*

P. *scris, scrisul, pre scrisul*

C. *o scris, o scrisul, o scrisule*

Înmulțitoriu

N. *scriși, scrișii, scriși*

N. *scrișilor*

D. *scrișilor*

P. *scriși, scrișii, scriși, pre scrișii, pre scriși*

C. *o scriși, o scrișii, o scriși, o scrișilor*

Hotărîită femeiască

Unitoriu

N. *scrisă, scrisa*

N. *scrisii, scrisei*

D. *scrisii, scrisei*

P. *scrisă, scrisa, pre scrisa*

C. *o scrisă, o scrisa*

Înmulțitoriu

N. *scrise, scrisele*

[87^r] N. *scriselor*

D. *scriselor*

P. *scrise, scrisele, pre scrisele*

C. *o scrise, o scrisele, o scriselor*

Hotărîită de-mijlocnică

Unitoriu

N. *scris, scrisul*

N. *scrisului*

D. *scrisului*

P. *scris, scrisul, pre scrisul*

C. *o scris, o scrisul, o scrisule*

Înmulțitoriu

N. *scrise, scrisele*

N. *scriselor*

D. *scriselor*

P. *scrise, scrisele, pre scrisele*

C. *o scrise, o scrisele, o scriselor*

Înjugarea a șaptesprezêcelea

Graiu hotărîtoriu lucrătoriu al înjugării a șaptesprezêcelea a premenitoarelor graiurilor, ádecă *fácu, faci, fáce* și ale celoralalte ale tuturor graiurilor cîte sînt ale a șaptesprezêcelea înjugării aceștiei

Acumnic unitoriu

Fácu, faci, face

Înmulțitoriu

Fácem, faceți, fac

Dăúnăznic unitoriu

Fáceam eu, făceai, făcea el, ea

Înmulțitoriu

Fáceam noi, făceați, făcea ei, iale

Sau unitoriu

Făciiám eu, făciiái, făciiá el, ea

Înmulțitoriu

Făciiám noi, făciiáți, făciiá ei, iale

Deneáornic unitoriu

[87^v] *Făcúiu, făcuși, făcu*

Înmulțitoriu

Făcurám, făcuráți, făcurá

Odinioarnic unitoriu

Făcusám eu, făcusáși, făcusá el, ea

Înmulțitoriu

Făcusám noi, făcusáți, făcusá ei, iale

	Sau unitoriu
<i>Făcusem, făcuseși, făcuse</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Făcusem, făcuseși, făcuse</i>	
	Nehotărît unitoriu
<i>Am făcut eu, ai făcut, au făcut el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Am făcut noi, ați făcut, au făcut ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Făcut-am eu, făcut-ai, făcut-au el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Făcut-am noi, făcut-ați, făcut-au ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Am fost făcut eu, ai fost făcut, au fost făcut el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Am fost făcut noi, ați fost făcut, au fost făcut ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Făcut-am fost eu, făcut-ai fost, făcut-au fost el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Făcut-am fost noi, făcut-ați fost, făcut-au fost ei, iale</i>	
	Fiitoriu unitoriu
<i>Voiu face, vei face, va face</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom face, veți face, vor face</i>	
	Sau unitoriu
<i>Face-voiu, face-vei, face-va</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Face-vom, face-veți, face-vor</i>	
	Sau unitoriu
<i>Voiu fi făcut, vei fi făcut, va fi făcut</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom fi făcut, veți fi făcut, vor fi făcut</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fi-voiu fi făcut, fi-vei fi făcut, fi-va fi făcut</i>	

Înmulțitoriu

Fi–vom fi făcut, fi–veți fi făcut, fi–vor fi făcut

Sau unitoriu

Voiu fi fost făcut, vei fi fost făcut, va fi fost făcut

Înmulțitoriu

Vom fi fost făcut, veți fi fost făcut, vor fi fost făcut

Sau unitoriu

Fi–voiu fi fost făcut, fi–vei fi fost făcut, fi–va fi fost făcut

Înmulțitoriu

Fi–vom fi fost făcut, fi–veți fi fost făcut, fi–vor fi fost făcut

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Fă tu, facă el, ea

Înmulțitoriu

Faceți voi, facă ei, iale

Sau unitoriu

Să faci tu, să facă el, ea

Înmulțitoriu

Să faceți voi, să facă ei, iale

Sau unitoriu

Nu face sau să nu faci tu, nu facă sau să nu facă el, ea

Înmulțitoriu

Nu faceți sau nu facereți tu sau să nu faceți, să nu facereți voi, nu facă sau să nu facă ei, iale

Rugătoare plecare

Acumnic unitoriu

[88^v] *Ași face, ai face, ar face el, ea*

Înmulțitoriu

Am face, ați face, ar face ei, iale

Sau unitoriu

Facere–ași, facere–ai, facere–ar el, ea

Înmulțitoriu

Facere–am, facere–ați, facere–ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Ași fi făcut, ai fi făcut, ar fi făcut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi făcut, ați fi făcut, ar fi făcut ei, iale

Sau unitoriu

Făcut-ași fi, făcut-ai fi, făcut-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Făcut-am fi, făcut-ați fi, făcut-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost făcut, ai fi fost făcut, ar fi fost făcut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost făcut, ați fi fost făcut, ar fi fost făcut ei, iale

Sau unitoriu

Făcut-ași fi fost, făcut-ai fi fost, făcut-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Făcut-am fi fost, făcut-ați fi fost, făcut-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să facu, să faci, să facă el, ea

Înmulțitoriu

Să facem, să faceți, să facă ei, iale

Neivită plecare

Acumnic

A face sau a-l, a o, a-i, a le face

Împărțășire lucrătoare nehotărîtă neplecată

Făcînd sau făcîndu-l, făcîndu-o sau făcîndu-i sau făcîndu-le

[89']

Hotărîtă bărbătească plecată

N. făcătoriu, făcătoriu, făcătoriu, făcătoriu, făcătoriu

N. făcătoriuului

D. făcătoriuului

P. făcătoriu, făcătoriu, pre făcătoriu

C. o făcătoriu, o făcătoriu, o făcătoriu

Înmulțitoriu

N. făcători, făcătorii, făcători

N. făcătorilor

D. făcătorilor

P. *făcători, făcătorii, făcători,*

C. *o făcătoriu, o făcătoriul, o făcătoriule*

Hotărîită femeiască plecată

Unitoriu

N. *făcătoare, făcătoarea*

N. *făcătoarii, făcătoarei*

D. *făcătoarii, făcătoarei*

P. *făcătoare, făcătoarea, pre făcătoarea*

C. *o făcătoare o făcătoarea*

Înmulțitoriu

N. *făcătoare, făcătoarele*

N. *făcătoarelor*

D. *făcătoarelor*

P. *făcătoare, făcătoarele, pre făcătoarele*

C. *o făcătoare, o făcătoarele, o făcătoarelor*

Hotărîită de-mijlocnică plecată

N. *făcătoriu, făcătoriul ádecă cela ce face*

N. *făcătoriului*

D. *făcătoriului*

P. *făcătoriu, făcătoriul, pre făcătoriul*

C. *o făcătoriu, o făcătoriul, o făcătoriule*

Înmulțitoriu

N. *făcătoare, făcătoarele*

N. *făcătoarelor*

D. *făcătoarelor*

P. *făcătoare, făcătoarele, pre făcătoarele*

C. *o făcătoare, o făcătoarele, o făcătoarelor*

Graiu hotărîitoriu pătimitoriu

Acumnic unitoriu

Mă facu, te faci, să face el, ea

Înmulțitoriu

Ne facem, vă faceți, să fac ei, iale

Sau unitoriu

[89^v] *Facu-mă, faci-te, face-să el, ea*

Înmulțitoriu

Facemu–ne, faceți–vă sau faceți–vă, facu–să ei, iale

Dăunăznic unitoriu

Mă făceam, te făceai, să făcea el, ea

Înmulțitoriu

Ne făceam, vă făceați, să făcea ei, iale

Sau unitoriu

Mă făcuiam, te făcuii, să făcui el, ea

Înmulțitoriu

Ne făcuiam, vă făcuiiți, să făcui el, iale

Deneáornic unitoriu

Mă făcuiu, te făcuși, să facu

Înmulțitoriu

Ne făcurăm, vă făcurați, să făcură

Odinioarnic unitoriu

Mă făcusăm, te făcusăși, să făcusă el, ea

Înmulțitoriu

Ne făcusăm, vă făcusăți, să făcusă ei, iale

Sau unitoriu

Mă făcusem, te făcuseși, să făcuse el, ea

Înmulțitoriu

Ne făcusem, vă făcuseți, să făcuse ei, iale

Nehotărît unitoriu

M–am făcut, te–ai făcut, să au făcut el, ea

Înmulțitoriu

Ne–am făcut, vă ați făcut, să au făcut ei, iale

Sau unitoriu

Făcutu–mă am, făcutu–te–ai, făcutu–să au el, ea

Înmulțitoriu

Făcutu–ne–am, făcutu–vă ați, făcutu–să au ei, iale

Sau unitoriu

M–am fost făcut, te–ai fost făcut, s–au fost făcut el, ea

Înmulțitoriu

[90'] *Ne–am fost făcut, v–ați fost făcut, s–au fost făcut ei, iale*

Sau unitoriu

Făcutu–m–am fost, făcutu–te–ai fost, făcutu–s–au fost el, ea

Înmulțitoriu

Făcutu–ne–am fost, făcutu–v–ați fost, făcutu–s–au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Mă voi face, te vei face, să va face

Înmulțitoriu

Ne vom face, vă veți face, să vor face

Sau unitoriu

Face–mă–voiu, face–te–vei, face–să–va

Înmulțitoriu

Face–ne–vom, face–vă–veți, face–să–vor

Sau unitoriu

Mă voi fi făcut, te vei fi făcut, să va fi făcut

Înmulțitoriu

Ne vom fi făcut, vă veți fi făcut, să vor fi făcut

Sau unitoriu

Mă voi fi fost făcut, te vei fi fost făcut, să va fi fost făcut

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost făcut, vă veți fi fost făcut, să vor fi fost făcut

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Fă–te tu, facă–să el, ea

Înmulțitoriu

Face–v–ați sau faceți–vă sau faceți–vă voi, facă–să ei, iale

Sau unitoriu

Te fă tu, să să facă el, ea

Înmulțitoriu

Vă faceți voi, să să facă ei, iale

Sau unitoriu

Nu te face sau să nu te faci tu, nu să facă sau să nu să facă el, ea

Înmulțitoriu

[90^v] Nu vă faceți, nu vă facereți sau să nu vă faceți, să nu vă facereți voi, nu să facă sau să nu să facă ei, iale

Rugătoare plecare

Acumnic unitoriu

M-ași face, te-ai face, s-ar face el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am face, v-ați face, s-ar face ei, iale

Sau unitoriu

Face-m-ași, face-te-ai, face-s-ar el, ea

Înmulțitoriu

Face-ne-am, face-v-ați, face-s-ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

M-ași fi făcut, te-ai fi făcut, s-ar fi făcut el, ea

Înmulțitoriu

*Ne-am fi făcut, v-ați fi făcut, s-ar fi făcut ei, iale*¹⁰²

Sau unitoriu

Făcutu-m-ași fi, făcutu-te-ai fi, făcutu-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Făcutu-ne-am fi, făcutu-v-ați fi, făcutu-s-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi fost făcut, te-ai fi fost făcut, s-ar fi fost făcut el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi fost făcut, v-ați fi fost făcut, s-ar fi fost făcut ei, iale

Sau unitoriu

Făcutu-m-ași fi fost, făcutu-te-ai fi fost, făcutu-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Făcutu-ne-am fi fost, făcutu-v-ați fi fost, făcutu-s-ar fi fost ei, iale

[91']

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să mă facu, să te faci, să să facă el, ea

Înmulțitoriu

Să ne face, să vă faceți, să să facă ei, iale

Neivită plecare

Acumnic

---

¹⁰² În textul original este scris *нѣмѣи фѣкѣт*, dar este o greșeală. Corect ar fi fost *сарѣи фѣкѣт*.

A mă face eu, a te face tu, a să face el, ea

Înmulțitoriu

A ne face noi, a vă face voi, a să face ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Făcîndu-mă eu, făcîndu-te tu, făcîndu-să el, ea

Înmulțitoriu

Făcîndu-ne noi, făcîndu-vă voi, făcîndu-să ei, iale

Împărtășire hotărîită pătimitoare plecată dintrū nehotărîitul an ieșită

Hotărîită bărbătească

N. făcut, făcutul

N. făcutii, făcutului

D. făcutii, făcutului

P. făcut, făcutul, pre făcutul

C. o făcut, o făcutul, o făcute

Înmulțitoriu

N. făcuți, făcuții, făcuți

N. făcuților

D. făcuților

P. făcuți, făcuții, făcuți, pre făcuții, pre făcuți

C. o făcuți, o făcuții, o făcuți, o făcuților

Hotărîită femeiască

Unitoriu

[91^v] N. făcută, făcuta

N. făcutii, făcutei

D. făcutii, făcutei

P. făcută, făcuta, pre făcuta

C. o făcută, o făcuta

Înmulțitoriu

N. făcute, făcutele

N. făcutelor

D. făcutelor

P. făcute, făcutele, pre făcutele

C. o făcute, o făcutele, o făcutelor

Hotărîită de-míjlocnică

Unitoriu

N. *făcut, făcutul*

N. *făcutii, făcutului*

D. *făcutii, făcutului*

P. *făcut, făcutul, pre făcutul*

C. *o făcut, o făcutul, o făcutule*

Înmulțitoriu

N. *făcute, făcutele*

N. *făcutelor*

D. *făcutelor*

P. *făcute, făcutele, pre făcutele*

C. *o făcute, o făcutele, o făcutelor*

Înjugarea a opsprezêcelea

Graiul hotărîtoriu de—mijlocnic al înjugării a opsprezêcelea a înduplecatelor graiurilor ádecă *cázu* sau *cádu*, *cazi*, *cade* și ale celoralalte ale tuturor graiurilor cîte sînt ale a opsprezêcelea

înjugării aceștiei

Acumnic unitoriu

Cazu sau cadu, cazii, cade

Înmulțitoriu

Cădem, cădeți, cad

Dăunăznic unitoriu

Cădeam eu, cădeai, cădea el, ea

[92']

Înmulțitoriu

Cădeam noi, cădeți, cădea ei, iale

Deneáornic unitoriu

Căzuiu, căzuși, căzu

Înmulțitoriu

Căzurăm, căzurăți, căzură

Odinioarnic unitoriu

Căzusăm eu, căzusăși, căzusă el, ea

Înmulțitoriu

Căzusăm noi, căzusăți, căzusă ei, iale

Sau unitoriu

Căzusem, căzuseși, căzuse

Înmulțitoriu

Căzusem noi, căzuseși, căzuse

Nehotărît unitoriu

Am căzut eu, ai căzut, au căzut el, ea

Înmulțitoriu

Am căzut noi, ați căzut, au căzut ei, iale

Sau unitoriu

Căzut-am eu, căzut-ai, căzut-au el, ea

Înmulțitoriu

Căzut-am noi, căzut-ați, căzut-au ei, iale

Sau unitoriu

Am fost căzut eu, ai fost căzut, au fost căzut el, ea

Înmulțitoriu

Am fost căzut noi, ați fost căzut, au fost căzut ei, iale

Sau unitoriu

Căzut-am fost eu, căzut-ai fost, căzut-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Căzut-am fost noi, căzut-ați fost, căzut-au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

[92^v] *Voiu cădea, vei cădea, va cădea*

Înmulțitoriu

Vom cădea, veți cădea, vor cădea

Sau unitoriu

Cădea-voiu, cădea-vei, cădea-va

Înmulțitoriu

Cădea-vom, cădea-veți, cădea-vor

Sau unitoriu

Voiu fi căzut, vei fi căzut, va fi căzut

Înmulțitoriu

Vom fi căzut, veți fi căzut, vor fi căzut

Sau unitoriu

Fi-voiu fi căzut, fi-vei fi căzut, fi-va fi căzut

Înmulțitoriu

Fi–vom fi căzut, fi–veți fi căzut, fi–vor fi căzut

Sau unitoriu

Voiu fi fost căzut, vei fi fost căzut, va fi fost căzut

Înmulțitoriu

Vom fi fost căzut, veți fi fost căzut, vor fi fost căzut

Sau unitoriu

Fi–voiu fi fost căzut, fi–vei fi fost căzut, fi–va fi fost căzut

Înmulțitoriu

Fi–vom fi fost căzut, fi–veți fi fost căzut, fi–vor fi fost căzut

Suppuitoare plecare

Acumnic unitoriu

Cazi tu, cază sau cadă el, ea

Înmulțitoriu

Cadeți voi, cază sau cadă el, ea

Sau unitoriu

Să cazi tu, să cază sau să cadă el, ea

Înmulțitoriu

Să cadeți voi, să cază sau să cadă ei, iale

Dăunăznic unitoriu

Nu cădea sau să nu cazi eu, nu cază sau nu cadă sau să nu cază, să nu cadă el, ea

Înmulțitoriu

Nu cădeți sau nu cădeți sau să nu cădeți sau nu cădereți sau nu cădeți sau să nu cădereți sau să nu cădeți voi, nu cază sau nu cadă sau să nu cază, să nu cadă ei, iale

Rugătoare plecare

Dăunăznic unitoriu

Ași cădea, ai cădea, ar cădea el, ea

Înmulțitoriu

Am cădea, ați cădea, ar cădea ei, iale

Sau unitoriu

Cădere–ași, cădere–ai, cădere–ar el, ea

Înmulțitoriu

Cădere–am, cădere–ați, cădere–ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Ași fi căzut, ai fi căzut, ar fi căzut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi căzut, ați fi căzut, ar fi căzut ei, iale

Sau unitoriu

Căzut-ași fi, căzut-ai fi, căzut-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Căzut-am fi, căzut-ați fi, căzut-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost căzut, ai fi fost căzut, ar fi fost căzut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost căzut, ați fi fost căzut, ar fi fost căzut ei, iale

Sau unitoriu

Căzut-ași fi fost, căzut-ai fi fost, căzut-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Căzut-am fi fost, căzut-ați fi fost, căzut-ar fi fost ei, iale

[93^v]

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să cazu sau să cadu, să cazi, să cază sau să cadă el, ea

Înmulțitoriu

Să cădem, să cădeți, să cază sau să cadă ei, iale

Neivită plecare

Dăunăznic

A cădea

Împărtășire de-mijlocnică nehotărîtă neplecată

Căzînd

Hotărîtă bărbătească plecată

Unitoriu

N. căzătoriu, căzătoriu

N. căzătoriuului

D. căzătoriuului

P. căzătoriu, căzătoriu, pre căzătoriu

C. o căzătoriu, o căzătoriu, o căzătoriu

Înmulțitoriu

N. căzători, căzătorii, căzători

N. căzătorilor

D. *căzătorilor*

P. *căzători, căzătorii, căzători, pre căzătorii, pre căzători*

C. *o căzători, o căzătorii, o căzători, o căzăătorilor*

Hotărîță femeiacă plecată

Unitoriu

N. *căzătoare, căzătoarea*

N. *căzătoarii, căzătoarei*

D. *căzătoarii, căzătoarei*

P. *căzătoare, căzătoarea, pre căzătoarea*

C. *o căzătoare, o căzătoarea*

Înmulțitoriu

N. *căzătoare, căzătoarele*

N. *căzătoarelor*

D. *căzătoarelor*

P. *căzătoare, căzătoarele, pre căzătoarele*

C. *o căzătoare, o căzătoarele, o căzătoarelor*

Hotărîță de-mijlocnică plecată

Unitoriu

N. *căzătoriu, căzătoriul*

N. *căzătoriului*

[94^r] D. *căzătoriului*

P. *căzătoriu, căzătoriul, pre căzătoriul*

C. *o căzătoriu, o căzătoriul, o căzătoriule*

Înmulțitoriu

N. *căzătoare, căzătoarele*

N. *căzătoarelor*

D. *căzătoarelor*

P. *căzătoare, căzătoarele, pre căzătoarele*

C. *o căzătoare, o căzătoarele, o căzătoarelor*

Împărțire hotărîță de-mijlocnică plecată dintrù nehotărîțul an ieșită

Hotărîță bărbătească

Unitoriu

N. *căzut, căzutul*

N. *căzutului*

D. *căzutului*

P. *căzut, căzutul, pre căzutul*

C. *o căzut, o căzutul, o căzutule*

Înmulțitoriu

N. *căzuți, căzuții, căzuți*

N. *căzuților*

D. *căzuților*

P. *căzuți, căzuții, pre căzuți*

C. *o căzuți, o căzuții, o căzuților*

Hotărîță femeiască

Unitoriu

N. *căzută, căzuta*

N. *căzutii, căzutei*

D. *căzutii, căzutei*

P. *căzută, căzuta, pre căzuta*

C. *o căzută, o căzuta*

Înmulțitoriu

N. *căzute, căzutele*

N. *căzutelor*

D. *căzutelor*

P. *căzute, căzute, pre căzutele*

C. *o căzute, o căzutele, o căzutelor*

Hotărîță de-mijlocnică

Unitoriu

N. *căzut, căzutul*

N. *căzutului*

D. *căzutului*

P. *căzut, căzutul, pre căzutul*

C. *o căzut, o căzutul, o căzutule*

Înmulțitoriu

N. *căzute, căzutele*

N. *căzutelor*

[94^v] D. *căzutelor*

P. *căzute, căzute, pre căzutele*

C. o căzute, o căzutele, o căzutelor

Înjugarea a noásprezêcelea

Graiu hotărîtoriu de-mîjlocnică al înjugărei a noásprezêcelea a înduplecatelor graiurilor, ádecă saru sau saiu, sari sau sare el și ale celorlalte ale tuturor graiurilor cîte-s ale a noásprezêcelea

Înjugării aceștiei

Acumnic unitoriu

Saru sau saiu, sari sau sai, sare

Înmulțitoriu

Sărim, săriți, sar

Dăunăznic unitoriu

Săream eu, săreai, sărea el, ea

Înmulțitoriu

Săream noi, săreați, sărea ei, iale

Sau unitoriu

Săriam eu, săriai, săria el, ea

Înmulțitoriu

Săriam noi, săriai, săria ei, iale

Deneáornic unitoriu

Săriiu, săriși, sări

Înmulțitoriu

Sărirem, sărireți, săriră

Odinioarnic unitoriu

Sărisăm eu, sărisăși, sărisă el, ea

Înmulțitoriu

Sărisăm noi, sărisăși, sărisă ei, iale

Sau unitoriu

Sărisem eu, săriseși, sărise

Înmulțitoriu

Sărisem noi, săriseși, sărise

Nehotărît unitoriu

Am sărit eu, ai sărit, au sărit el, ea

Înmulțitoriu

Am sărit noi, ați sărit, au sărit ei, iale

Sau unitoriu

[95'] *Sărit-am eu, sărit-ai, sărit-ar el, ea*

Înmulțitoriu

Sărit-am noi, sărit-ați, sărit-au ei, iale

Sau unitoriu

Am fost sărit eu, ai fost sărit, au fost sărit el, ea

Înmulțitoriu

Am fost sărit noi, ați fost sărit, au fost sărit ei, iale

Sau unitoriu

Sărit-am fost eu, sărit-ai fost, sărit-ar fost el, ea

Înmulțitoriu

Sărit-am fost noi, sărit-ați fost, sărit-au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Voiu sări, vei sări, va sări

Înmulțitoriu

Vom sări, veți sări, vor sări

Sau unitoriu

Sări-voiu, sări-vei, sări-va

Înmulțitoriu

Sări-vom, sări-veți, sări-vor

Sau unitoriu

Voiu fi sărit, vei fi sărit, va fi sărit

Înmulțitoriu

Vom fi sărit, veți fi sărit, vor fi sărit

Sau unitoriu

Fi-voiu fi sărit, fi-vei fi sărit, fi-va fi sărit

Înmulțitoriu

Fi-vom fi sărit, fi-veți fi sărit, fi-vor fi sărit

Sau unitoriu

Voiu fi fost sărit, vei fi fost sărit, va fi fost sărit

Înmulțitoriu

Vom fi fost sărit, veți fi fost sărit, vor fi fost sărit

Sau unitoriu

Fi-voiu fi fost sărit, fi-vei fi fost sărit, fi-va fi fost sărit

Înmulțitoriu

Fi–vom fi fost sărit, fi–veți fi fost sărit, fi–vor fi fost sărit

[95^v]

Suppuitoare plecare

Acumnic unitoriu

Sari sau sai tu, sară sau sáe el, ea

Înmulțitoriu

Săriți voi, sară sau sáe ei, iale

Sau unitoriu

Să sari sau să sai tu, să sară sau să sáe el, ea

Înmulțitoriu

Să săriți voi, să sară sau să sáe ei, iale

Deneáornic unitoriu

Nu sări sau să nu sari sau să nu sai tu, nu sară sau nu sáe sau să nu sară sau să nu sáe el, ea

Înmulțitoriu

Nu săriți sau nu sárireți sau să nu săriți, să nu sárireți voi, nu sară sau nu sáe sau să nu sară sau să nu sáe ei, iale

Rugătoare plecare

Deneáornic unitoriu

Ași sări, ai sări, ar sări el, ea

Înmulțitoriu

Am sări, ați sări, ar sări ei, iale

Sau unitoriu

Sárire–ași, sárire–ai, sárire–ar el, ea

Înmulțitoriu

Sárire–am, sárire–ați, sárire–ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Ași fi sărit, ai fi sărit, ar fi sărit el, ea

Înmulțitoriu

Am fi sărit, ați fi sărit, ar fi sărit ei, iale

Sau unitoriu

Sárire–ași fi, sárire–ai fi, sárire–ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Sárire–am fi, sárire–ați fi, sárire–ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost sărit, ai fi fost sărit, ar fi fost sărit el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost sărit, ați fi fost sărit, ar fi fost sărit ei, iale

[96']

Sau unitoriu

Sărire-ași fi fost, sărire-ai fi fost, sărire-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Sărire-am fi fost, sărire-ați fi fost, sărire-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să saru sau să saiu, să sari sau să sai, să sară sau să sae el, ea

Înmulțitoriu

Să sărim, să săriți, să sară sau să sae ei, iale

Neivită plecare

Deneáornic

A sări

Împărtășire de-mijlocnică nehotărîtă neplecată

Sărint

Hotărîtă bărbătească plecată

Unitoriu

N. săritoriu, săritoriul

N. săritoriului

D. săritoriului

P. săritoriu, săritoriul, pre săritoriu

C. o săritoriu, o săritoriul, o săritoriule

Înmulțitoriu

N. săritori, săritorii, săritori

N. săritorilor

D. săritorilor

P. săritori, săritorii, pre săritorii, pre săritori

C. o săritori, o săritorii, o săritori, o săritorilor

Hotărîtă femeiască plecată

Unitoriu

N. săritoare, săritoarea

N. săritoarii, săritoarei

D. *săritoarii, săritoarei*
P. *săritoare, săritoarea, pre săritoarea*
C. *o săritoare, o săritoarea*

Înmulțitoriu

[96^v] N. *săritoare, săritoarele*
N. *săritoarelor*
D. *săritoarelor*
P. *săritoare, săritoarele, pre săritoarele*
C. *o săritoare, o săritoarele, o săritoarelor*

Hotărîță de-mijlocnică plecată

Unitoriu

N. *săritoriu, săritoriul*
N. *săritoriului*
D. *săritoriului*
P. *săritoriu, săritoriul, pre săritoriu*
C. *o săritoriu, o săritoriul, o săritoriule*

Înmulțitoriu

N. *săritoare, săritoarele*
N. *săritoarelor*
D. *săritoarelor*
P. *săritoare, săritoarele, pre săritoarele*
C. *o săritoare, o săritoarele, o săritoarelor*

Graiul acesta, în locul *ă*-ului, și *e* poate să primească, ádecă *serim noi, seritoriu* și cêlelalte.

Înjugarea a doáoăzecilea

Graiu hotărîtoriu de-mijlocnic al înjugării a doáoăzecilea a curatelor graiurilor ádecă *ámu* și ale celorlalte ale tuturor graiurilor cîte sînt ale a doáoăzecilea înjugărei aceștiei

Acumnic unitoriu

Ámu, ai, are

Înmulțitoriu

Avem, aveți, au

Dăúnăznic unitoriu

Aveam eu, aveai, avea el, ea

	Înmulțitoriu
<i>Aveam noi, aveați, avea ei, iale</i>	
	Deneáornic unitoriu
<i>Avúiu, avuși, avú</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Avúrăm, avurăți, avură</i>	
[97']	Odinioarnic unitoriu
<i>Avusăm eu, avusăși, avusă el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Avusăm noi, avusăți, avusă ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Avusem eu, avuseși, avuse el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Avusem noi, avuseți, avuse ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Avusêsăm eu, avusêsăși, avusêsă el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Avusêsăm noi, avusêsăți, avusêsă ei, iale</i>	
	Nehotărît unitoriu
<i>Am avut eu, ai avut, au avut el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Am avut noi, ați avut, au avut ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Avut–am eu, avut–ai, avut–au el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Avut–am noi, avut–ați, avut–au ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Am fost avut eu, ai fost avut, au fost avut el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Am fost avut noi, ați fost avut, au fost avut ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Avut–am fost eu, avut–ai fost, avut–au fost el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Avut–am fost noi, avut–ați fost, avut–au fost ei, iale</i>	

	Fiitoriu unitoriu
<i>Voiu avea, vei avea, va avea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom avea, veți avea, vor avea</i>	
	[97 ⁿ] Sau unitoriu
<i>Avea–voiu, avea–vei, avea–va</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Avea–vom, avea–veți, avea–vor</i>	
	Sau unitoriu
<i>Voiu fi avut, vei fi avut, va fi avut</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom fi avut, veți fi avut, vor fi avut</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fi–voiu fi avut, fi–vei fi avut, fi–va fi avut</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fi–vom fi avut, fi–veți fi avut, fi–vor fi avut</i>	
	Sau unitoriu
<i>Voiu fi fost avut, vei fi fost avut, va fi fost avut</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom fi fost avut, veți fi fost avut, vor fi fost avut</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fi–voiu fi fost avut, fi–vei fi fost avut, fi–va fi fost avut</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fi–vom fi fost avut, fi–veți fi fost avut, fi–vor fi fost avut</i>	
	Suppuitoare plecare
	Acumnic unitoriu
<i>Aibi tu, aibă el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Aveți voi, aibă ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Să ai sau să aibi tu, să aibă el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Să aveți voi, să aibă ei, iale</i>	
	Dăunăznic unitoriu

Nu avea sau să nu ai sau să nu aibi tu, nu aibă sau să nu aibă el, ea

Înmulțitoriu

Nu aveți, nu aveareți sau să nu aveți, să nu aveareți voi, nu aibă sau să nu aibă ei, iale

Rugătoare plecare

Dăunăznic unitoriu

[98^r] *Ași avea, ai avea, ar avea el, ea*

Înmulțitoriu

Am avea, ați avea, ar avea ei, iale

Sau unitoriu

Aveare-ași, aveare-ai, avere-ar el, ea

Înmulțitoriu

Aveare-am, aveare-ați, avere-ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Ași fi avut, ai fi avut, ar fi avut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi avut, ați fi avut, ar fi avut ei, iale

Sau unitoriu

Avut-ași fi, avut-ai fi, avut-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Avut-am fi, avut-ați fi, avut-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost avut, ai fi fost avut, ar fi fost avut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost avut, ați fi fost avut, ar fi fost avut ei, iale

Sau unitoriu

Avut-ași fi fost, avut-ai fi fost, avut-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Avut-am fi fost, avut-ați fi fost, avut-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să ámu, să ai sau să aibi, să aibă el, ea

Înmulțitoriu

Să avem, să aveți, să aibă ei, iale

Neivită plecare

Dăunăznic

A avea sau a-l, a o, a-i, a le avea

Împărtășire de-mijlocnică nehotărîtă neplecată

Avînd sau avîndu-l, avîndu-o, avîndu-i, avîndu-le

Hotărîtă bărbătească plecată

Unitoriu

[98^v] N. *avătoriu, avătoriu*

N. *avătoriuului*

D. *avătoriuului*

P. *avătoriu, avătoriu, pre avătoriu*

C. *o avătoriu, o avătoriu, avătoriu*

Înmulțitoriu

N. *avători, avătorii, avători*

N. *avătorilor*

D. *avătorilor*

P. *avători, avătorii, avători, pre avătorii, pre avători*

C. *o avători, o avătorii, avători, o avătorilor*

Hotărîtă femeiască plecată

Unitoriu

N. *avătoare, avătoarea*

N. *avătoareii, avătoarei*

D. *avătoareii, avătoarei*

P. *avătoare, avătoarea, pre avătoarea*

C. *o avătoare, o avătoarea*

Înmulțitoriu

N. *avătoare, avătoarele*

N. *avătoarelor*

D. *avătoarelor*

P. *avătoare, avătoarele, pre avătoarele*

C. *o avătoare, o avătoarele, o avătoarelor*

Hotărîtă de-mijlocnică plecată

Unitoriu

N. *avătoriu, avătoriu*

N. *avătoriuului*

D. *avătoriului*

P. *avătoriu, avătoriul, pre avătoriul*

C. *o avătoriu, o avătoriul, avătoriule*

Înmulțitoriu

N. *avătoare, avătoarele*

N. *avătoarelor*

D. *avătoarelor*

P. *avătoare, avătoarele, pre avătoarele*

C. *o avătoare, o avătoarele, o avătoarelor*

De-mijlocnicul graiul acesta și pătimitoriu să alcătuiască, ádecă *mă ámu, ne avem, te ai, vă aveți, să are, să au* și cêlălalte. Și pătimitoriu alcătuiindu-să lîngă altele însămnează și *mă țiu de cevași, de fapta cea bună mă ámu, ádecă mă țiu sau avîndu-mă de Dumnezău, ádecă țîindu-mă*. Cu neivita [99^r] plecare lucrătoriu alcătuiindu-să, *pociu* însămnează pururea, ádecă *ámu ția a-ți face rău, ádecă póciu a-ți face și cêlălalte*.

Înjugarea a doáoăzecilea și una

Graiul hotărîtoriu lucrătoriu sau de-mijlocnic al înjugării a doáoăzecilea și unei a curatelor graiurilor, ádecă *suiu, sui, sue el, sue ei* și ale celorlalte ale tuturor graiurilor cîte-s ale a

doáoăzecilea și unei înjugării aceștiei

Acumnic unitoriu

Suiu, sui, sue el, ea

Înmulțitoriu

Suim, suiți, sue ei, iale

Dăúnăznic unitoriu

Suiam eu, suiai, suia el, ea

Înmulțitoriu

Suiam noi, suați, suia ei, iale

Deneáornic unitoriu

Suíu, suiși, suí

Înmulțitoriu

Suirăm, suirăți, suiră

Odinioarnic unitoriu

Suisăm eu, suisăși, suisă el, ea

	Înmulțitoriu
<i>Suisăm noi, suisăți, suisă ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Suisem eu, suiseși, suise</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Suisem noi, suiseți, suise</i>	
[99 ^v]	Nehotărît unitoriu
<i>Am suit eu, ai suit, au suit el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Am suit noi, ați suit, au suit ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Suit–am eu, suit–ai, suit–au el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Suit–am noi, suit–ați, suit–au ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Am fost suit eu, ai fost suit, au fost suit el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Am fost suit noi, ați fost suit, au fost suit ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Suit–am fost eu, suit–ai fost, suit–au fost el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Suit–am fost noi, suit–ați fost, suit–au fost ei, iale</i>	
	Fiitoriu unitoriu
<i>Voiu sui, vei sui, va sui</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom sui, veți sui, vor sui</i>	
	Sau unitoriu
<i>Sui–voiu, sui–vei, sui–va</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Sui–vom, sui–veți, sui–vor</i>	
	Sau unitoriu
<i>Voiu fi suit, vei fi suit, va fi suit</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom fi suit, veți fi suit, vor fi suit</i>	

Sau unitoriu

Fi–voiu fi suit, fi–vei fi suit, fi–va fi suit

Înmulțitoriu

Fi–vom fi suit, fi–veți fi suit, fi–vor fi suit

Sau unitoriu

Voiu fi fost suit, vei fi fost suit, va fi fost suit

Înmulțitoriu

Vom fi fost suit, veți fi fost suit, vor fi fost suit

Sau unitoriu

[100'] *Fi–voiu fi fost suit, fi–vei fi fost suit, fi–va fi fost suit*

Înmulțitoriu

Fi–vom fi fost suit, fi–veți fi fost suit, fi–vor fi fost suit

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Súi sau súa tu, să sue el, ea

Înmulțitoriu

Suiți voi, să sue ei, iale

Sau unitoriu

Să súi tu, să sue el, ea

Înmulțitoriu

Să suiți voi, să sue ei, iale

Deneáornic unitoriu

Nu súi tu, să nu sue el, ea

Înmulțitoriu

Nu suiți voi, să nu sue ei, iale

Sau înmulțitoriu

Nu suireți voi, să nu suireți voi, să nu sue ei, iale

Rugătoare plecare

Deneáornic unitoriu

Ași sui, ai sui, ar sui el, ea

Înmulțitoriu

Am sui, ați sui, ar sui ei, iale

Sau unitoriu

Suire–ași, suire–ai, suire–ar el, ea

Înmulțitoriu

Suire–am, suire–ați, suire–ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Ași fi suit, ai fi suit, ar fi suit el, ea

Înmulțitoriu

Am fi suit, ați fi suit, ar fi suit ei, iale

Sau unitoriu

Suit–ași fi, suit–ai fi, suit–ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Suit–am fi, suit–ați fi, suit–ar fi ei, iale

Sau unitoriu

[100^v] Ași fi fost suit, ai fi fost suit, ar fi fost suit el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost suit, ați fi fost suit, ar fi fost suit ei, iale

Sau unitoriu

Suit–ași fi fost, suit–ai fi fost, suit–ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Suit–am fi fost, suit–ați fi fost, suit–ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să suiu, să sui, să sue el, ea

Înmulțitoriu

Să suim, să suiți, să sue ei, iale

Neivită plecare

Deneáornic

A sui sau a–l, a o, a–i, a le sui

Împărtășire lucrătoare sau de–mijlocnică nehotărîtă neplecată

Suind sau suindu–l, suindu–o, sundu–i, suindu–le

Hotărîtă bărbătească plecată

Unitoriu

N. *suitoriu, suitoriu*

N. *suitoriului*

D. *suitoriului*

P. *suitoriu, suitoriul, pre suitoriul*

C. *o suitoriu, o suitoriul, o suitoriule*

Înmulțitoriu

N. *suitori, suitorii, suitori*

N. *suitorilor*

D. *suitorilor*

P. *suitori, suitorii, suitori, pre suitorii, pre suitori*

C. *o suitori, o suitorii, o suitori, o suitorilor*

Hotărîță femeiască plecată

Unitoriu

N. *suitoare, suitoarea*

N. *suitoarii, suitoarei*

D. *suitoarii, suitoarei*

[101^r] P. *suitoare, suitoarea, pre suitoarea*

C. *o suitoare, o suitoarea*

Înmulțitoriu

N. *suitoare, suitoarele*

N. *suitoarelor*

D. *suitoarelor*

P. *suitoare, suitoarele, pre suitoarele*

C. *o suitoare, o suitoarele, o suitoarelor*

Hotărîță de-mijlocnică plecată

Unitoriu

N. *suitoriu, suitoriu*

N. *suitoriului*

D. *suitoriului*

P. *suitoriu, suitoriul, pre suitoriul*

C. *o suitoriu, o suitoriul, o suitoriule*

Înmulțitoriu

N. *suitoare, suitoarele*

N. *suitoarelor*

D. *suitoarelor*

P. *suitoare, suitoarele, pre suitoarele*

C. *o suitoare, o suitoarele, o suitoarelor*

Graiul acesta și pătimitoriu să pleacă. Și pătimitoriu, ádecă înjugându-să și plecându-să rar și patimă arată. Iară mai de multe ori nici lucrare, nici patimă, ci cevași de-míjlocnic, ádecă *mă suiu, te sui, suitu-m-am eu, sui-mă-voi pre munte* și cêlălalte asêmene.

Încă s-au osăbit graiul acesta, ádecă *ceru*, întru acumnicul an de înjugarea sa, cu *ceiu eu, cei tu*, întru poruncitoarea plecare de *ciăară*¹⁰³ sau *ceară el* sau *ei*, cu *ceae el* sau *ceae ei, iale* și *pue el* sau *pue ei, iale* și cêlălalte.

Încă s-au osăbit și graiul acesta, ádecă *trecu* de înjugarea sa întru poruncitoarea plecare cu *treci tu*. Că nu să grăiaște *trêce tu*, ci *treci tu* și cêlălalte.

Încă s-au osăbit și graiul acesta, ádecă *aducu*, întru poruncitoarea plecare, de-a sa înjugare cu *ado* sau *adă tu*, că *adu* e firêște.

Încă s-au osăbit și graiul acesta, ádecă *zîcu* sau *zicu*, întru poruncitoarea plecare de-a sa înjugare, cu *zî* sau *zi tu*, că nu *zîce* sau *zice tu*, ci *zî tu* sau *zi tu* să grăiaște.

[101^v]

Înjugarea a doáozecilea a doáoa

Graiul hotărîtoriu de-míjlocnic al înjugărei a *doáozecilei a doáo* a curatelor graiurilor, ádecă *știu eu, știi, știe* și ale celoralte ale tuturor graiurilor cîte sînt ale a doáozecilei a doáo înjugării aceștiei

Acumnic unitoriu

Știu eu, știi, știe

Înmulțitoriu

Știm, știți, știu ei, iale

Dăunăznic unitoriu

Știam eu, știați, știa el, ea

Înmulțitoriu

Știam noi, știați, știa ei, iale

Deneáornic unitoriu

Știúiu, știúși, știú

Înmulțitoriu

Știúram, știúrați, știură

Odinioarnic unitoriu

Știusăm eu, știusăși, știusă el, ea

Înmulțitoriu

---

¹⁰³ În text scris чъаръ.

<i>Știusăm noi, știusăți, știusă ei, iale</i>	Sau unitoriu
<i>Știusem eu, știuseși, știuse el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Știusem noi, știuseți, știuse ei, iale</i>	Nehotărît unitoriu
<i>Am știut eu, ai știut, au știut el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Am știut noi, ați știut, au știut ei, iale</i>	Sau unitoriu
<i>Știut-am eu, știut-ai, știut-au el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Știut-am noi, știut-ați, știut-au ei, iale</i>	Sau unitoriu
<i>Am fost știut eu, ai fost știut, au fost știut el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Am fost știut noi, ați fost știut, au fost știut ei, iale</i>	Sau unitoriu
<i>[102^r]</i>	Sau unitoriu
<i>Știut-am fost eu, știut-ai fost, știut-au fost el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Știut-am fost noi, știut-ați fost, știut-au fost ei, iale</i>	Fiitoriu unitoriu
<i>Voiu ști, vei ști, va ști</i>	Înmulțitoriu
<i>Vom ști, veți ști, vor ști</i>	Sau unitoriu
<i>Ști-voiu, ști-vei, ști-va</i>	Înmulțitoriu
<i>Ști-vom, ști-veți, ști-vor</i>	Sau unitoriu
<i>Voiu fi știut, vei fi știut, va fi știut</i>	Înmulțitoriu
<i>Vom fi știut, veți fi știut, vor fi știut</i>	Sau unitoriu

Fi–voiu fi știut, fi–vei fi știut, fi–va fi știut

Înmulțitoriu

Fi–vom fi știut, fi–veți fi știut, fi–vor fi știut

Sau unitoriu

Voiu fi fost știut, vei fi fost știut, va fi fost știut

Înmulțitoriu

Vom fi fost știut, veți fi fost știut, vor fi fost știut

Sau unitoriu

Fi–voiu fi fost știut, fi–vei fi fost știut, fi–va fi fost știut

Înmulțitoriu

Fi–vom fi fost știut, fi–veți fi fost știut, fi–vor fi fost știut

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Să știi tu, să știe el, ea

Înmulțitoriu

Să știți voi, să știe ei, iale

Sau unitoriu

Nu ști sau să nu știi tu, să nu știe el, ea

Înmulțitoriu

Nu știreți sau să nu știți, să nu știreți voi, să nu știe ei, iale

Rugătoare plecare

Acumnic unitoriu

Ași ști, ai ști, ar ști el, ea

Înmulțitoriu

Am ști, ați ști, ar ști ei, iale

Sau unitoriu

Știre–ași, știre–ai, știre–ar el, ea

Înmulțitoriu

Știre–am, știre–ați, știre–ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Ași fi știut, ai fi știut, ar fi știut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi știt, ați fi știt, ar fi știut ei, iale

Sau unitoriu

Știut-ași fi, știut-ai fi, știut-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Știut-am fi, știut-ați fi, știut-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost știut, ai fi fost știut, ar fi fost știut el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost știt, ați fi fost știt, ar fi fost știut ei, iale

Sau unitoriu

Știut-ași fi fost, știut-ai fi fost, știut-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Știut-am fi fost, știut-ați fi fost, știut-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecaătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să știu, să știi, să știe el, ea

Înmulțitoriu

Să știm, să știți, să știe ei, iale

Neivită plecare

Acumnic

[103^r] *A ști sau a-l, a o, a-i, a le ști*

Împărtășire de-mijlocnică nehotărîta neplecată

Știind sau știindu-l, știind-o, știindu-i, știindu-le

Hotărîta bărbătească plecată

Unitoriu

N. *știutoriu, știutoriul*

N. *știutoriul*

D. *știutoriul*

P. *știutoriu, știutoriul, pre știutoriul*

C. *o știutoriu, o știutoriul, o știutoriule*

Înmulțitoriu

N. *știutori, știutori, știutori*

N. *știutorilor*

D. *știutorilor*

P. *știutori, știutori, știutori, pre știutori, pre știutori*

C. *o știutori, o știutori, o știutori, o știutorilor*

Hotărîță femeiască plecată

Unitoriu

- N. *știutoare, știutoarea*
- N. *știutoarii, știutoarei*
- D. *știutoarii, știutoarei*
- P. *știutoare, știutoarea, pre știutoare*
- C. *o știutoare, o știutoarea*

Înmulțitoriu

- N. *știutoare, știutoarele*
- N. *știutoarelor*
- D. *știutoarelor*
- P. *știutoare, știutoarele, pre știutoarele*
- C. *o știutoare, o știutoarele, o știutoarelor*

Hotărîță de-mijlocnică plecată

Unitoriu

- N. *știutoriul, știutoriul*
- N. *știutoriul*
- D. *știutoriul*
- P. *știutoriul, știutoriul, pre știutoriul*
- C. *o știutoriul, o știutoriul, o știutoriule*

Înmulțitoriu

- N. *știutoare, știutoarele*
- [103^v] N. *știutoarelor*
- D. *știutoarelor*
- P. *știutoare, știutoarele, pre știutoarele*
- C. *o știutoare, o știutoarele, o știutoarelor*

Împărțășirea aceasta și cu *i* a să scrie să poate, ádecă *știitoriul, știitoarea, știitoarele, știitorilor* și *știitoarelor* și cêlălalte.

Graiul acesta, ádecă *știi*, și pătimitoriu să pleacă, patimă arătînd, ádecă *mă știi eu, te știi tu, să știe el, ea* sau *să să știe prost* sau *să să știe el, ea, să să știe ei, iale* și cêlălalte.

Înjugarea a doáozecilea a treia

Graiu hotărîtoriu lucrătoriu al înjugării a doáozecilei a treei a curatelor graiurilor, ádecă <i>dau eu, dai, dá</i> și ale celoralalte, ale tuturor graiurilor cîte sînt ale a doáozecilei a treei a curatei	înjugărei aceștiei Acumnic unitoriu
<i>Dau eu, dai, dá</i>	Înmulțitoriu
<i>Dăm, dați, dau ei, iale</i>	Dăúnăznic unitoriu
<i>Dam eu, dai, da el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Dam noi, dați, da ei, iale</i>	Sau unitoriu
<i>Dedeam eu, dedeai, dedea el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Dedeam noi, dedeați, dedea ei, iale</i>	Deneáornic unitoriu
<i>Dăduiu, dăduși, dădu</i>	Înmulțitoriu
<i>Dădurăm, dădurăți, dădură</i> [104 ^r]	Sau unitoriu
<i>Deadeiu, deadeși, deade</i>	Înmulțitoriu
<i>Deaderăm, deaderăți, deaderă</i>	Sau unitoriu
<i>Dedeiu, dedeși, dede</i>	Înmulțitoriu
<i>Dederăm, dederăți, dederă</i>	Sau unitoriu
<i>Deateiu, deateși, deate</i>	Înmulțitoriu
<i>Deaterăm, deaterăți, deateră</i>	Odinioarnic unitoriu
<i>Dădusăm eu, dădusăși, dădusă el, ea</i>	Înmulțitoriu

<i>Dădusăm noi, dădusăți, dădusă ei, iale</i>	Sau unitoriu
<i>Dădusem eu, dăduseși, dăduse</i>	Înmulțitoriu
<i>Dădusem noi, dăduseți, dăduse</i>	Sau unitoriu
<i>Dădeasăm eu, dădeasăși, dădeasă el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Dădeasăm noi, dădeasăți, dădeasă ei, iale</i>	Sau unitoriu
<i>Dădeasem eu, dădeaseși, dădease</i>	Înmulțitoriu
<i>Dădeasem noi, dădeaseți, dădease</i>	Nehotărît unitoriu
<i>Am dat eu, ai dat, au dat el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Am dat noi, ați dat, au dat ei, iale</i>	Sau unitoriu
<i>Dat-am eu, dat-ai, dat-au el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Dat-am noi, dat-ați, dat-au ei, iale</i>	Sau unitoriu
<i>[104^v] Am fost dat eu, ai fost dat, au fost dat el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Am fost dat noi, ați fost dat, au fost dat ei, iale</i>	Sau unitoriu
<i>Dat-am fost eu, dat-ai fost, dat-au fost el, ea</i>	Înmulțitoriu
<i>Dat-am fost noi, dat-ați fost, dat-au fost ei, iale</i>	Fiitoriu unitoriu
<i>Voiu da, vei da, va da</i>	Înmulțitoriu
<i>Vom da, veți da, vor da</i>	Sau unitoriu

Da–voiu, da–vei, da–va

Înmulțitoriu

Da–vom, da–veți, da–va

Sau unitoriu

Voiu fi dat, vei fi dat, va fi dat

Înmulțitoriu

Vom fi dat, veți fi dat, vor fi dat

Sau unitoriu

Fi–voiu fi dat, fi–vei fi dat, fi–va fi dat

Înmulțitoriu

Fi–vom fi dat, fi–veți fi dat, fi–vor fi dat

Sau unitoriu

Voiu fi fost dat, vei fi fost dat, va fi fost dat

Înmulțitoriu

Vom fi fost dat, veți fi fost dat, vor fi fost dat

Sau unitoriu

Fi–voiu fi fost dat, fi–vei fi fost dat, fi–va fi fost dat

Înmulțitoriu

Fi–vom fi fost dat, fi–veți fi fost dat, fi–vor fi fost dat

Suppuitoare plecare

[105^r]

Acumnic unitoriu

Dă tu, dă sau deae el, ea

Înmulțitoriu

Dați voi, dă sau deae ei, iale

Sau unitoriu

Să dai tu, să dea sau să deae el, ea

Înmulțitoriu

Să dați voi, să dea sau să dea ei, iale

Dăunăznic unitoriu

Nu da sau să nu dai tu, nu dea, nu deae sau să nu dea, să nu deae el, ea

Înmulțitoriu

Nu dați, nu dareți sau să nu dați, să nu dareți voi, nu dea, nu deae sau să nu dea, să nu deae ei, iale

Rugătoare plecată

Dăunăznic unitoriu

Ași da, ai da, ar da el, ea

Înmulțitoriu

Am da, ați da, ar da ei, iale

Sau unitoriu

Dare-ași, dare-ai, dare-ar el, ea

Înmulțitoriu

Dare-am, dare-ați, dare-ar ei, iale

Nehotărît unitoriu

Ași fi dat, ai fi dat, ar fi dat el, ea

Înmulțitoriu

Am fi dat, ați fi dat, ar fi dat ei, iale

Sau unitoriu

Dat-ași fi, dat-ai fi, dat-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

Dat-am fi, dat-ați fi, dat-ar fi ei, iale

Sau unitoriu

Ași fi fost dat, ai fi fost dat, ar fi fost dat el, ea

Înmulțitoriu

Am fi fost dat, ați fi fost dat, ar fi fost dat ei, iale

Sau unitoriu

[105^v] *Dat-ași fi fost, dat-ai fi fost, dat-ar fi fost el, ea*

Înmulțitoriu

Dat-am fi fost, dat-ați fi fost, dat-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să dau, să dai, să dea sau să deae el, ea

Înmulțitoriu

Să dăm, să dați, să dea sau să deae ei, iale

Neivită plecare

Dăunăznic

A da sau a-i, a o, a-i a le da

Hotărîtă bărbătească plecată

Unitoriu

N. *dătătoriu, dătătoriu*

N. *dătătoriu*

D. *dătătoriu*

P. *dătătoriu, dătătoriu, pre dătătoriu*

C. *o dătătoriu, o dătătoriu, o dătătoriu*

Înmulțitoriu

N. *dătători, dătătorii, dătători*

N. *dătătorilor*

D. *dătătorilor*

P. *dătători, dătătorii, dătători, pre dătătorii, pre dătători*

C. *o dătători, o dătătorii, o dătători, o dătătorilor*

Hotărîță femeiască plecată

Unitoriu

N. *dătătoare, dătătoare*

N. *dătătoareii, dătătoareii*

D. *dătătoareii, dătătoareii*

P. *dătătoare, dătătoare, pre dătătoare*

C. *o dătătoare, o dătătoare*

Înmulțitoriu

N. *dătătoare, dătătoarele*

N. *dătătoarelor*

[106^r] D. *dătătoarelor*

P. *dătătoare, dătătoarele, pre dătătoarele*

C. *o dătătoare, o dătătoarele, o dătătoarelor*

Hotărîță de-mijlocnică plecată

Unitoriu

N. *dătătoriu, dătătoriu*

N. *dătătoriu*

D. *dătătoriu*

P. *dătătoriu, dătătoriu, pre dătătoriu*

C. *o dătătoriu, o dătătoriu, o dătătoriu*

Înmulțitoriu

N. *dătătoare, dătătoarele*

N. *dătătoarelor*

D. *dătătoarelor*

P. *dătătoare, dătătoarele, pre dătătoarele*

C. *o dătătoare, o dătătoarele, o dătătoarelor*

Graiu hotărîtoriu pătimitoriu

Acumnic unitoriu

Mă dau eu, te dai, să dă

Înmulțitoriu

Ne dăm, vă dați, să dau ei, iale

Sau unitoriu

Dau-mă eu, dai-te tu, dă-să

Înmulțitoriu

Damu-ne, dați-vă sau dați-vă, dau-să

Dăunăznic unitoriu

Mă dam, te dai, să da el, ea

Înmulțitoriu

Ne dam, vă dați, să da ei, iale

Sau unitoriu

Mă dedeam, te dedeai, să dedea el, ea

Înmulțitoriu

Ne dedeam, vă dedeați, să dedea ei, iale

[106^v]

Deneáornic unitoriu

Mă dăduiu, te dăduși, să dădu

Înmulțitoriu

Ne dădurăm, vă dădurăți, să dădură

Sau unitoriu

Mă dêdeiu, te dêdeși, să dêde

Înmulțitoriu

Ne dêderăm, vă dêderăți, să dêderă

Sau unitoriu

Mă dedeiu, te dedeși, să dede

Înmulțitoriu

Ne dederăm, vă dederăți, să dederă

Sau unitoriu

Mă dêteiu, te dêteși, să dête

Înmulțitoriu

Ne dêterăm, vă dêterăți, să dêteră

Odinioarnic unitoriu

Mă dădusăm, te dădusăși, să dădusă el, ea

Înmulțitoriu

Ne dădusăm, vă dădusăți, să dădusă el, ea

Sau unitoriu

Mă dădusem, te dăduseși, să dăduse el, ea

Înmulțitoriu

Ne dădusem, vă dăduseși, să dăduse el, ea

Sau unitoriu

Mă dedêsăm, te dedêsăși, să dedêsă el, ea

Înmulțitoriu

Ne dedêsăm, vă dedêsăți, să dedêsă el, ea

Sau unitoriu

Mă dedêsem, te dedêseși, să dedêse el, ea

Înmulțitoriu

Ne dedêsem, vă dedêseși, să dedêse el, ea

[107^r]

Nehotărît unitoriu

M-am dat, te-ai dat, s-au dat el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am dat, v-ați dat, s-au dat ei, iale

Sau unitoriu

Datu-m-am, datu-te-ai, datu-s-au el, ea

Înmulțitoriu

Datu-ne-am, datu-v-ați, datu-s-au ei, iale

Sau unitoriu

M-am fost dat, te-ai fost dat, s-au fost dat el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fost dat, v-ați fost dat, s-au fost dat ei, iale

Sau unitoriu

Datu-m-am fost, datu-te-ai fost, datu-s-au fost el, ea

Înmulțitoriu

Datu-ne-am fost, datu-v-ați fost, datu-s-au fost ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Mă voi da, te vei da, să va da

Înmulțitoriu

Ne vom da, vă veți da, să vor da

Sau unitoriu

Da-mă-voiu, da-te-vei, da-să-va

Înmulțitoriu

Da-ne-vom, da-vă-veți, da-să-vor

Sau unitoriu

Mă voi fi dat, te vei fi dat, să va fi dat

Înmulțitoriu

Ne vom fi dat, vă veți fi dat, să vor fi dat

Sau unitoriu

Mă voi fi fost dat, te vei fi fost dat, să va fi fost dat

Înmulțitoriu

Ne vom fi fost dat, vă veți fi fost dat, să vor fi fost dat

Poruncitoare plecare

Acumnic unitoriu

Dă-te tu, dă-să sau deae-să el, ea

Înmulțitoriu

Dați-vă sau dați-vă voi, dea-să sau deae-să ei, iale

Sau unitoriu

Te dă tu, să să dea sau să să dea el, ea

Înmulțitoriu

Vă dați voi, să să dea sau să să deae ei, iale

Sau unitoriu

Să te dai tu, să să dea sau să să deae el, ea

Înmulțitoriu

Să vă dați voi, să să dea sau să să deae ei, iale

Dăunăznic unitoriu

Nu te da sau să nu te dai tu, nu să dea, nu să deae sau să nu să dea, să nu să deae el, ea

Înmulțitoriu

Nu vă dați, nu vă dareți sau să nu vă dați, să nu vă dareți voi, nu să dea, nu să deae sau să nu să dea, să nu să deae ei, iale

Rugătoare plecare
Dăunăznic unitoriu

M-ași da, te-ai da, s-ar da el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am da, v-ați da, s-ar da ei, iale

Sau unitoriu

Da-m-ași, da-te-ai, da-s-ar el, ea

Înmulțitoriu

Da-ne-am, da-v-ați, da-s-ar ei, iale

Sau unitoriu

M-ași fi dat, te-ai fi dat, s-ar fi dat el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi dat, v-ați fi dat, s-ar fi dat ei, iale

Sau unitoriu

Datu-m-ași fi, datu-te-ai fi, datu-s-ar fi el, ea

Înmulțitoriu

[108^r] *Datu-ne-am fi, datu-v-ați fi, datu-s-ar fi ei, iale*

Sau unitoriu

M-ași fi fost dat, te-ai fi fost dat, s-ar fi fost dat el, ea

Înmulțitoriu

Ne-am fi fost dat, v-ați fi fost dat, s-ar fi fost dat ei, iale

Sau unitoriu

Datu-m-ași fi fost, datu-te-ai fi fost, datu-s-ar fi fost el, ea

Înmulțitoriu

Datu-ne-am fi fost, datu-v-ați fi fost, datu-s-ar fi fost ei, iale

Suppuitoare sau plecătoare plecare

Acumnic unitoriu

Să mă dau, să te dai, să să dea, să să deae sau dea-să, deae-să el, ea

Înmulțitoriu

Să ne dăm, să vă dați, să să dea, să să deae sau dea-să, deae-să ei, iale

Neivită plecare

Dăunăznic

A mă da eu, a te da tu, a să da el, ea

Sau a ne da noi, a vă da voi, a să da ei, iale

Împărtășire pătimitoare neplecată

Dîndu-mă eu, dîndu-te tu, dîndu-să sau dîndu-se el, ea

Înmulțitoriu

Dîndu-ne noi, dîndu-vă voi, dîndu-să sau dîndu-se ei, iale

Împărtășire hotărîită pătimitoare plecată dintrû nehotărîitul an ieșită

Hotărîită bărbătească unitoriu

N. *dat, datul*

N. *datului*

D. *datului*

P. *dat, datul, pre datul*

C. *o dat, o datul, o datule*

Înmulțitoriu

N. *dați, dații*

N. *daților*

D. *daților*

P. *dați, dații, dați, pre dații, pre dați*

C. *o dați, o dații, o dați, o daților*

Hotărîită femeiască unitoriu

N. *dată, data*

N. *datei, datei*

D. *datei, datei*

P. *dată, data, pre data*

C. *o dată, o data*

Înmulțitoriu

N. *date, datele*

N. *datelor*

D. *datelor*

P. *date, datele, pre datele*

C. *o date, o datele, o datelor*

Hotărîită de-mijlocnică unitoriu

N. *dat, datul*

N. *datului*

D. *datului*

P. *dat, datul, pre datul*

C. o dat, o datul, o datule

Înmulțitoriu

N. date, datele

N. datelor

D. datelor

P. date, datele, pre datele

C. o date, o datele, o datelor

Pentru и sau ı și ж

Înștiințare să fie pentru slovele acêstea, ádecă и sau ı și ж, cum că între sineși au rudenie, cît întru multe cuvinte ale limbii premenindu-să, să pot a să pune și unele și altele, ádecă *сѣиѣри* sau *сѣиѣри*, *сѣиѣри* sau *сѣиѣри* și cêlelalte.

[109^r]

Pentru ъ și є

Și slovele acêstea, ádecă ъ și є întru același să premenesc cuvînt, ádecă *сѣиѣри* sau *сѣиѣри* și cêlelalte. Iară întru sfîrșitul pătimitoarelor împărtășirilor, întru înmulțitoriul număr є mare, să pune ádecă *ѣиѣри* *єи*, *ѣиѣри* *єи*, *ѣиѣри* și cêlelalte.

Însămnare

Însămnare să fie, cum că sînt oareșicare nume care femeiaște să pleacă. Iară firêște bărbătești sînt, ádecă *sluga aceasta*, *slugile acêstea* și cêlelalte.

Însămnare

Înștiințare să fie, cum că măruntele acêstea, ádecă în-loc-denumirile, să înjugă cu toate graiurile și numele și împărtășirile unde au iale loc, care și încheeturi și vine ale cuvîntului să chiamă și îl împlinesc desăvîrșît locul în-loc-denumirilor celor mari.

Pentru mărunte

Măruntele să chiamă cêle ce nu-s cuvinte întregi, ci părți ale cuvîntului și să nasc dintrû cêle opt părți ale cuvîntului. Și doáo mărunte fiind la un loc, își piarde ocsîia sau variia or cea dintîiu, or cea de pre urmă, ádecă *să să*, *nu te*, *nu mă*, *nu ne* și cêlelalte.

Înjugarea a doáozecilea a patra

Graiul ființialnic

Acumnic unitoriu

Sîntu sau s, ești, iaste, este, iaste, e sau i

Înmulțitoriu

Sîntem, sînteți, sînt sau s

Dăunăznic unitoriu

Eram eu, erai, era el, ea

Înmulțitoriu

Eram noi, erați, era ei, iale

Deneáornic unitoriu

Fuii, fuși, fu

Înmulțitoriu

Furăm, furăți, fură

Sau unitoriu

Fusăm sau fuseiu, fusăși sau fuseși, fusă sau fuse

Înmulțitoriu

Fusărăm sau fuserăm, fusărăți sau fuserăți, fuseră sau fuseră

Odinioarnic unitoriu

Fusêsăm eu, fusêsăși, fusêsă el, ea

Înmulțitoriu

Fusêsăm noi, fusêsăți, fusêsă ei, iale

Sau unitoriu

Fusêsem eu, fusêseși, fusêse el, ea

Înmulțitoriu

Fusêsem noi, fusêseți, fusêse ei, iale

Nehotărît unitoriu

Am fost eu, ai fost, a fost el, ea

Înmulțitoriu

Am fost noi, ați fost, au fost ei, iale

Sau unitoriu

Fost–am eu, fost–ai, fost–au el, ea

Înmulțitoriu

Fost–am noi, fost–ați, fost–au ei, iale

Fiitoriu unitoriu

Voiu fi, vei fi, va fi

	Înmulțitoriu
<i>Vom fi, veți fi, vor fi</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fi-voiu, fi-vei, fi-va</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fi-vom, fi-veți, fi-vor</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fi-voiu fi, fi-vei fi, fi-va fi</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fi-vom fi, fi-veți fi, fi-vor fi</i>	
	Sau unitoriu
<i>Voiu fi fost, vei fi fost, va fi fost</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Vom fi fost, veți fi fost, vor fi fost</i>	
[110 ^r]	Sau unitoriu
<i>Fi-voiu fi fost, fi-vei fi fost, fi-va fi fost</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fi-vom fi fost, fi-veți fi fost, fi-vor fi fost</i>	
	Poruncitoare plecare
	Fiitoriu unitoriu
<i>Fii tu, fie el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fiți voi, fie ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Să fii tu, să fie ei, iale</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Să fiți voi, să fie ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Nu fi sau nu fii sau să nu fii tu, nu fie sau să nu fie el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Nu fiți sau să nu fiți sau nu fireți sau să nu fireți voi, nu fie sau să nu fie ei, iale</i>	
	Poruncitoare plecare
	Fiitoriu plecare
<i>Ași fi, ai fi, ar fi el, ea</i>	

	Înmulțitoriu
<i>Am fi, ați fi, ar fi ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fire-ași, fire-ai, fire-ar el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fire-am, fire-ați, fire-ar ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fire-ași fi, fire-ai fi, fire-ar fi el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fire-am fi, fire-ați fi, fire-ar fi ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fire-ași fi fost, fire-ai fi fost, fire-ar fi fost el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fire-am fi fost, fire-ați fi fost, fire-ar fi fost ei, iale</i>	
[110 ^v]	Sau unitoriu
<i>Ași fi fost, ai fi fost, ar fi fost el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Am fi fost, ați fi fost, ar fi fost ei, iale</i>	
	Sau unitoriu
<i>Fost-ași fi, fost-ai fi, fost-ar fi el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Fost-am fi, fost-ați fi, fost-ar fi ei, iale</i>	
	Suppuitoare sau plecătoare plecare
	Fiitoriu unitoriu
<i>Să fiu, să fii, să fie el, ea</i>	
	Înmulțitoriu
<i>Să fim, să fiți, să fie ei, iale</i>	
	Neivită plecare
	Fiitoriu
<i>A fi</i>	
	Împărtășire de-mijlocnică nehotărîită neplecată
<i>Fiind</i>	
	Împărtășire hotărîită de-mijlocnică plecată dintrū fiitoriul an ieșită
	Hotărîită bărbătească unitoriu

N. *fiitoriu, fiitoriul, ceta ce va să fie*

N. *fiitoriului*

D. *fiitoriului*

P. *fiitoriu, fiitoriul, pre fiitoriul*

C. *o fiitoriu, o fiitoriul, fiitoriule*

Înmulțitoriu

N. *fiitori, fiitorii, fiitori*

N. *fiitorilor*

D. *fiitorilor*

P. *fiitori, fiitorii, fiitori, pre fiitorii, pre fiitori*

C. *o fiitori, o fiitorii, o fiitori, o fiitorilor*

Hotărîță femeiască unitoriu

N. *fiitoare, fiitoarea*

N. *fiitoarii, fiiotarei*

[111'] D. *fiitoarii, fiiotarei*

P. *fiitoare, fiitoarea, pre fiitoarea*

C. *o fiitoare, o fiitoarea*

Înmulțitoriu

N. *fiitoare, fiitoarele*

N. *fiitoarelor*

D. *fiitoarelor*

P. *fiitoare, fiitoarele, pre fiitoarele*

C. *o fiitoare, o fiitoarele, o fiitoarelor*

Hotărîță de-mijlocnică unitoriu

N. *fiitoriu, fiitoriul*

N. *fiitoriului*

D. *fiitoriului*

P. *fiitoriu, fiitoriul, pre fiitoriul*

C. *o fiitoriu, o fiitoriul, fiitoriule*

Înmulțitoriu

N. *fiitoare, fiitoarele*

N. *fiitoarelor*

D. *fiitoarelor*

P. *fiitoare, fiitoarele, pre fiitoarele*

C. o fiitoare, o fiitoarele, o fiitoarelor

Pentru 𐌸𐌹𐌸𐌹 acesta

Înștiințare să fie, cum că prin ucul acesta, de va vrea diorthositoriuul poate întru de-mijlocnica și întru bărbăteasca dătătoare urnitoare cadere osebite a face despre aceiași născătoare cadere, ádecă *𐌿𐌹𐌸𐌹𐌸𐌹* și *𐌿𐌹𐌸𐌹𐌸𐌹* și cêlălalte.

Pentru în-loc-denumirile

În-loc-de-numirea iaste o parte a cuvîntului plecată, în locul numelui luîndu-să. Iară dintrû în-loc-de-numirea aceasta, una ádecă iaste întîitoare, iară alta e avușiiialnică, iară alta e arătătoare, iară alta e pomenitoare, iară alta e pricinuitoare. Și îi urmează aceștiei patru: neamul, numărul, cădêrea și fața.

Pentru întîitoare

[111^v]

Ale întîiei fêței

Unitoriu

N. *eu* sau *însuși* sau *însumi* sau *mă* sau *m*

N. *i* sau *mi* sau *îmi*

D. *miia* sau *mie* sau *mi* sau *i* sau *mi* sau *îmi* sau *mi*

P. *pre mine* sau *pre însumi*, *pre însumi* sau *mă* sau *mă* sau *i*

Înmulțitoriu

N. *noi* sau *ne* sau *înșine* sau *ne* sau *nea*

N. *ne* sau *nea*

D. *noáo* sau *ne sa ne* sau *ni* sau *nea*

P. *pre noi* sau *ne* sau *pre înșine* sau *ne* sau *nê*

Ale fêței a doáo

Unitoriu

N. *tu* sau *te* sau *însuși* sau *te* sau *tê*

N. *ți* sau *ți* sau *i* sau *îți*

D. *ția* sau *ție* sau *ți* sau *ți* sau *i* sau *îți*

P. *pre tine* sau *te* sau *pre însuși* sau *te* sau *tê*

Înmulțitoriu

N. *voi* sau *vă* sau *înșivă* sau *vă* sau *v*

N. *vă sau v*

D. *voáo sau vă sau vă sau vi sau v*

P. *pre voi sau vă sau pre înșivă sau vă sau v*

Pentru avuțialnice

Iară avuțialnicile, dintrù întîitoarele izvorîndu–se, sînt la noi patru, ádecă *al mieu, al tău, al nostru, al vostru* și cêlelalte.

Bărbătească unitoriu

N. *al mieu sau mieu*

N. *mieu*

D. *mieu*

P. *al mieu sau pre al mieu sau mieu*

Înmulțitoriu

N. *ai miei sau miei*

N. *miei*

D. *miei*

P. *ai miei sau pre ai miei sau miei*

[112']

Bărbătească unitoriu

N. *al tău*

N. *tău*

D. *tău*

P. *al tău sau pre al tău sau tău*

Înmulțitoriu

N. *ai tăi sau tăi*

N. *tăi*

D. *tăi*

P. *ai tăi sau pre ai tăi sau tăi*

Femeiască unitoriu

N. *a mea sau mea*

N. *mêle sau mêlii sau mêlei*

D. *mêle sau mêlii sau mêlei*

P. *a mea sau pre a mea sau mea*

Înmulțitoriu

N. *ale mêle sau mêle*

N. *mêles* sau *mêlelor*

D. *mêles* sau *mêlelor*

P. *ale mêles* sau *pre ale mêles* sau *mêles*

Femeiască unitoriu

N. *a ta* sau *ta*

N. *tale* sau *talii* sau *talei*

D. *tale* sau *talii* sau *talei*

P. *a ta* sau *pre a ta* sau *ta*

Înmulțitoriu

N. *ale tale* sau *tale*

N. *tale* sau *talelor*

D. *tale* sau *talelor*

P. *ale tale* sau *pre ale tale* sau *tale*

Bărbătească unitoriu

N. *al nostru* sau *nostru*, *nostrul*

N. *nostru* sau *nostrului* sau *ne*

D. *nostru* sau *nostrului* sau *ne*

P. *al nostru* sau *pre al nostru* sau *nostru*

Înmulțitoriu

N. *ai noștrii* sau *ai noștri* sau *noștrii* sau *noștri*

N. *noștrii* sau *noștri* sau *noștrilor*

D. *noștrii* sau *noștri* sau *noștrilor*

P. *ai noștrii* sau *noștri* sau *pre ai noștrii* sau *pre ai noștri* sau *noștrii* sau *noștri*

[112^v]

Bărbătească unitoriu

N. *al vostru* sau *vostru* sau *vostrul*

N. *vostru* sau *vă*

D. *vostru*

P. *al vostru* sau *pre al vostru* sau *vostru*

Înmulțitoriu

N. *ai voștrii* sau *ai voștri* sau *voștrii* sau *voștri*

N. *voștrii* sau *voștri* sau *voștrilor*

D. *voștrii* sau *voștri* sau *voștrilor*

P. *ai voștrii* sau *ai voștri* sau *pre ai voștrii* sau *pre ai voștrii* sau *voștrii* sau *voștri* sau *vă*

Femeiască unitoriu

- N. *a noastră sau noastră*
 N. *noastre sau noastrei sau noastrei*
 D. *noastre sau noastrei sau noastrei*
 P. *a noastră sau pre a noastră sau noastră*

Înmulțitoriu

- N. *ale noastre sau noastre*
 N. *noastre sau noastrelor*
 D. *noastre sau noastrelor*
 P. *ale noastre sau pre ale noastre sau noastre*

Pentru arătătoare

Iară arătătoarele sînt doáó, *acesta, acela*, îndoit și acêstea plecîndu–să așa:

Bărbătească unitoriu

- N. *acesta sau acest*
 N. *acestui sau acestuia sau acestuei sau îi sau i sau i*
 D. *acestui sau acestuia sau acestuei sau îi sau i sau i*
 P. *acesta sau pre acesta sau acest sau pre acest sau îl sau l*
 C. *o acesta*

Înmulțitoriu

- N. *aceștea sau acești*
 [113^r] N. *acestora sau acestor sau le sau le sau li*
 D. *acestora sau acestor sau le sau le sau li*
 P. *aceștea sau acești sau pre aceștea sau pre acești sau îi sau i*
 C. *o, aceștea*

Femeiască unitoriu

- N. *aceasta sau această*
 N. *aceștii sau aceștiia sau aceștiei sau îi sau i sau i*
 D. *aceștii sau aceștiia sau aceștiei sau îi sau i sau i*
 P. *aceasta sau această sau pre aceasta sau pre această sau o sau o*
 C. *o, aceasta*

Înmulțitoriu

- N. *acêstea sau acêste*
 N. *acestora sau acestor sau le sau li sau le*
 D. *acestora sau acestor sau le sau li sau le*

P. *acêstea* sau *acêste* sau *pre acêstea* sau *pre acêsta* sau *le* sau *le*

C. *o acêstea*

Bărbătească unitoriu

N. *acela* sau *acel*

N. *acelui* sau *aceluia* sau *aceluei* sau *îi* sau *i* sau *i* sau *i*

D. *acelui* sau *aceluia* sau *aceluei* sau *îi* sau *i* sau *i* sau *i*

P. *acela* sau *acel* sau *pre acela* sau *pre acel* sau *îl* sau *l*

Înmulțitoriu

N. *aceia* sau *acei*

N. *acelora* sau *acelor* sau *le* sau *li* sau *le*

D. *acelora* sau *acelor* sau *le* sau *li* sau *le*

P. *aceia* sau *acei* sau *pre aceia* sau *pre acei* sau *îi* sau *i*

Femeiască unitoriu

N. *acêia* sau *acea*

N. *aceia* sau *aceiei* sau *aceia* sau *îi* sau *i* sau *i*

D. *aceia* sau *aceiei* sau *aceia* sau *îi* sau *i* sau *i*

P. *acêia* sau *acea* sau *pre acêia* sau *pre acea* sau *o* sau *o*

Înmulțitoriu

N. *acêlea* sau *acêle*

N. *acelora* sau *acelor* sau *le* sau *li* sau *le*

D. *acelora* sau *acelor* sau *le* sau *li* sau *le*

P. *acêlea* sau *acêle* sau *pre acêlea* sau *pre acêle* sau *le* sau *le*

Pentru pomenitoare

Iară pomenitoarea e una, îndoit grăindu–să aicea.

Bărbătească unitoriu

N. *el* sau *să* sau *să* sau *se* sau *însuși* sau *se* sau *s*

N. *lui* sau *îi* sau *i* sau *i*

[113^v] D. *lui* sau *lui* sau *îi* sau *i* sau *i*

P. *pre el* sau *pre dînsul* sau *trînsul îl* sau *l* sau *pre însuși*

Înmulțitoriu

N. *ei* sau *să* sau *să* sau *se* sau *se* sau *însuși* sau *s*

N. *ei* sau *le* sau *li* sau *le* sau *le* sau *își, și*

D. *lor* sau *le* sau *li* sau *le* sau *își, și*

P. *pre ei* sau *pre dînșii* sau *trîșii* sau *pre dînși* sau *pre însuși* sau *îi* sau *i*

Femeiască unitoriu

N. *ea* sau *să* sau *să* sau *se* sau *se* sau *însăși* sau *sa* sau *s*

N. *eii* sau *îi* sau *i* sau *i* sau *își* sau *și*

D. *eii* sau *îi* sau *i* sau *i* sau *își* sau *și*

P. *pre ea* sau *pre dînșă* sau *trînșă* sau *o* sau *o* sau *pre înșă*

Înmulțitoriu

N. *iale* sau *să* sau *să* sau *se* sau *se* sau *însuși* sau *înșele* sau *s*

N. *lor* sau *le* sau *li* sau *le* sau *lea* sau *își*

D. *lor* sau *le* sau *li* sau *le* sau *lea* sau *își*

P. *pre iale* sau *pre dînșăle* sau *trînșele* sau *pre dînșele* sau *înșele* sau *pre înșele* sau *le* sau *le* sau *lea*

Pentru pricinuitoare

Iară pricinuitoarele sînt trei, pricinuitoare cădêre numai avînd și asêmene plecîndu–se întru amîndoáo neamurile.

Unitoriu

P. *pre sinemi* sau *pre sineși*, *pre sineți* sau *pre sineși*

Înmulțitoriu

P. *pre sinene* sau *pre sineși*, *pre sinevă* sau *pre sineși*

Însemnare

Încă sînt și în–loc–denumirile acêstea, ádecă *acestași*, *același*, *al*, *a*, *ai*, *ale acestuiași*, *aceluiși*, *acestuiași*, *aceluiși*, *pre acestași*, *pre același*, *acestași*, *acêiași*, *aceștiași*, *aceiași*, *aceștiași*, *aceiași*, *pre aceastași*, *pre acêiași*, *aceașteăș*, *aceiași*, *acestorași*, *acelorași*, *acestorași*, *acelorași*, *pre aceșteăș*, *pre aceiași*, *acêsteăș*, *acestorași*, *acelorași*, *acestorași*, *acelorași*, *pre aceșteăș*, *pre acêiași* și cêlelalte.

[114^r]

Însemnare

Încă și în–loc–denumirile acêstea să pleacă așa:

Bărbătească unitoriu

N. *însul*

N. *însuși*

D. *însuși* sau *însului*

P. *pre însul*

Înmulțitoriu

N. *înșii*

N. *înșilor*

D. *înșilor*

P. *pre înșii*

Femeiască unitoriu

N. *însa*

N. *însii, însei*

D. *însii, însei*

P. *însa sau pre însa*

Înmulțitoriu

N. *însăle sau însele*

N. *înselor*

D. *înselor*

P. *însăle sau însele sau pre însăle sau pre însele*

Asemene să pleacă și de-mijlocnicul neam, întru amîndoao neamurile și numărurile acêstea și pentru în-loc-denumiri, ádecă atîtea a fi grăite. Destul a fi ni să pare, acuma dară și pentru întîia-punerile grăirea să o facem.

Pentru întîia-punere

Întîia-punerea iaste o parte a cuvîntului neplecată, înaintea tuturor părților cuvîntului punîndu-se și întru alcătuire și întru împreuna punere. Iară întîia-punerile doáozeci și șase fiind, zêce sînt unite, ádecă *în, la, dez, din, prin, că, spre, pre, de*, iară șasesprezêce sînt adăogate, ádecă *întru, dintrù, pentru, după, dupre, de la, despre, preste sau peste, între, dintre, printre, pre la, în loc de, cătră, de pre și de pre la* [114^v] și pentru alcătuirea acestora, întru sfîrșitul cărții vom grăi.

Pentru spre-graiu

Spre-graiul iaste o parte a cuvîntului neplecată, asupra graiului grăindu-se sau pre urmă grăindu-să. Iară dintrù acesta unele să chiamă ale vremii, ádecă *acum sau acuma, îndată, atunci sau atuncea, de năprasnă, iarăși, până, până ce sau până ce, după ce sau până cînd sau după ce, apoi, mai apoi, astăzi, mîne, eri, alaltaeri, poimîne sau poimîne, deneáorea sau deneáori, odinioară, odată, cîndvași, oareșicînd sau oarecînd, încă demult sau de demult, mai tot cînd, totdeauna, pururea*. Iară altele ale locului, ádecă *sus, jos, afară, înlăuntrul, lîngă,*

aproape, departe, înainte. Iară altele ale felinei, ádecă *bine, dulce, curat, cîneaște* sau *cîneaște, frumos.* Iară altele ale cîțătimei, ádecă *o dată, de doáó ori* sau *doáó ori, de trei ori* sau *trei ori, de patru ori* sau *patru ori, de multe ori, de puțințele ori* sau *de puțințele ori* sau *puține ori.* Iară altele ale adunării, ádecă *împreună.* Iară altele ale poruncirii, ádecă *vino, veniți, aduceți.* Iară altele ale îndemnării, ádecă *haida, haideți, blem, blemăți, blemareți.* Iară altele–s ale despărțirii, ádecă *fără, fără de, fără decît.* Iară altele–s ale osebirei, ádecă *însă.* Iară altele–s ale rînduialii, ádecă *dêciia.* Iară altele–s ale asămănării, ádecă *ca, cum, precum, după cum* sau *dupre cum,* iară altele ale alăturării, ádecă *mai vîrtos, mai mult, mai puțin* sau *mai puțin.* Iară altele–s ale tîlcuirii, ádecă *ádecă acesta iaste, ivit că, arătat că, arătate dar, ivite dar.* Iară altele ale lipsirii, ádecă *rar.* Iară altele ale neamurilor, ádecă *elinêște, rîmlenêște, jidovêște, rumânêște* și cêlălalte. Iară altele–s ale întinderii, ádecă *foarte, prea.* Iară altele–s ale slăbirii, ádecă *încet, lin.* Iară altele–s ale adevierii, ádecă *zăó* sau *zéo, atotadevărat, [115'] cu adevărat.* Iară altele–s ale hotărîrii, ádecă *așa.* Iară altele–s ale jurării, ádecă *prea.* Iară altele–s ale tăgăduirei, ádecă *ne, nu, nici, nicidecum*¹⁰⁴, *nicicum.* Iară altele ale sîmuirii, ádecă *poate.* Iară altele–s ale întrebării, ádecă *de unde, unde, cînd, cum.* Iară altele–s ale chiemării, ádecă *o.* Iară altele–s ale tîngurii, ádecă *o, vai, vai miia.* Iară altele–s ale mirării, ádecă *vai.* Și îi urmează acestuiei chipul și forma, pentru că unul ádecă este întîitoriu, ádecă *acum,* iară altul e purcegătoriu, ádecă *acuma* și unul ádecă este curat, ádecă *demult,* iară altul e alcătuit, ádecă *de demult.*

Pentru legătură

Legătura iaste o parte a cuvîntului neplecată legîndu–le pre cêlălalte părți ale cuvîntului, spre înțelêgere cu rînduială. Dintrû aceasta unele sînt hotărîtoare, ádecă *ci,* ádecă *dar* sau *dară, iar* sau *iară* și *decî.* Iară altele–s dezugătoare, ádecă *or, au, sau.* Iară altele–s împreunătoare, ádecă *de, să, dêcă,* sau *dêca, de vrême ce* sau *de vrême că, fiindcă.* Iară altele–s pricinuitoare, ádecă *ca, pentru ca, că, vre, căci, pentru că, căci că*¹⁰⁵ sau *pentru căci că.* Iară altele–s socotitoare, ádecă *oare.* Iară altele–s împlinitoare, ádecă *încă.* Iară altele–s poftitoare, ádecă *macar* sau *măcar, or.* Iară altele–rugătoare, ádecă *ași, ai, ar, am, ați.* Acêstea așa cunoscute fiind, cu urmare ar fi și de altele de nevoe a zîce și întîi de chipurile izvorîrilor.

Pentru chipurile izvorîrilor cuvintelor

¹⁰⁴ În textul original scris *ничидекъм сав ничдекъм.*

¹⁰⁵ În textul original scris *кѣчикъ* sau *кѣчкъ.*

Chipurile izvoârurilor sînt șapte, ádecă párintescul, avuþiialnicul, aláurátoriul, preacovîrþitoriul, dezmiárdátoriul, numêlnicul și grainicul.

Pentru cel párintesc

[115^v] Párintescul nume este cel alcáuit de la tatál, fiu al tatálui însámînd, ádecă *Ioanésul*, *Dimitrésul*, *Vasiliésul*, *Gheorghésul*, *Nicolaésul*, ádecă *fiul lui Ioan*, *a lui Dimitrie*, *a lui Vasilie*, *a lui Gheorghie*, *a lui Nicolai*. Și dintrú acêstea, unele ádecă sînt bárbátești, iará altele—s femeesti, iará sávîrþirile lor sînt doáo: bárbátêstecul, ádecă *Vasiliescul*, femeiaștecul, ádecă *Vasillasca*.

Pentru cel avuþiialnic

Avuþiialnicul nume, carele și locnic și porecrealnic sá gráiaște, este cel ce avêre sau porecla sau locul al oareșicáruelucru aratá. Iará sávîrþirile acestora bárbátêște sînt în *—an*, ádecă *orășan*, *eșan*, *moldovan* sau *moldovean*. Iará altele—s în *—ean*¹⁰⁶, ádecă *ierusalimlean*, *muntean*, *bucureștean*¹⁰⁷. Iará altele—s în *—cul*, ádecă *domnescul* și cêlelalte. Iará femeiaște—s în *ca*, ádecă *moldovnica* sau *moldoveanca*, *munteanca*¹⁰⁸, *domneasca* și cêlelalte.

Pentru aláurátoriul

Aláurátoriul nume este unul, ádecă *mai bun*, *mai mare*, *mai frumos*, *mai luminos* și cêlelalte.

Pentru preacovîrþitoriul

Preacovîrþitoriul nume este unul, ádecă *preamare*, *prealuminos*, *preafrumos*, *preabun* și cêlelalte.

Pentru dezmiárdátoriul

Dezmiárdátoriul nume este cela ce mai micșorare de cel întîi închipt aratá. Iará dintrú acesta, unele ádecă sînt bárbátești, iará altele—s femeiești. Și ale bárbáteștilor, ádecă sávîrþirile sînt cinci: *—aș* ádecă *copilaș*, *—ál* ádecă *orășál* sau *orășel*, *—el* ádecă *tinerel*, *—eț* ádecă *gárduleț*, *—or* ádecă *munțișor* și altele asêmena. Iará ale femeieștilor sînt trei: *—ta* ádecă *domnița*, *—ra* ádecă *viișoara*, *—ca* ádecă *frumușica*.

Pentru numêlnicul

¹⁰⁶ În textul original scris *ѣн саш еан*

¹⁰⁷ În textul original scris *мѣнтѣн саш мѣнтѣан, вѣкѣрештѣн саш вѣкѣрештѣан*.

¹⁰⁸ În textul original scris *молдобѣнка саш молдобѣанка, мѣнтѣнка саш мѣнтѣанка*.

[116^r] Numêlnicul nume este cel ce de la nume să izvorêște, ádecă *dumnezăesc* de la *Dumnezeu*, *omenesc* de la *om* și altele asêmenea.

Pentru grainicul

Grainicul asêmene e cela ce de la grai să izvorêște, ádecă *iubit* de la *iubescu*, *scris* de la *scriu* și altele asêmene.

Pentru prosódie

Prosódia, ádecă sprecîntarea, iaste tragere a glasului celui scris sau întindere spre care cîntăm. Și sînt prosódii la noi, precum s—au grăit, treisprezêce, ádecă ocsíia, varíia, încovăiata, ádecă camora, suptîrea, ușoara, titla, tocica mare, tocica mică, împunsurile cêle deasupra, împunsurile cêle din lăuntru, căutarea, întrebarea și îngrădirea: ( ). Ocsíia la tot locul puindu—se, variia numai la sfîrșitul zîcerilor să pune, însă cînd va fi sfîrșitul curat glasnic, ádecă *оумблѣ, церрѣ, исптѣ* și altele asêmene. Titla la cuvintele cêle dumnezăești numai să pune, însă cînd va vrea îndreptătoriu grammatice, ádecă *Дѣмнезѣс* sau *Дѣмнезѣсѣ, Дхѣл* sau *Дѣхѣл, Іис, Іѣ* sau *Іисѣ, Хѣ* sau *Христѣс* și la toate cêlelalte nume dumnezăești precum am zîs și titla să pune. Dară volnicea grammaticească iaste și cu toate slovele deplin a să scrie fieștecare nume dumnezăesc. Așîșderea să pune și titla și la cuvintele cêste însămnate ádecă la *ѡ* la *ѣ* și la *ѣ*, în—loc—de—numirea, și la *ѡѣ*, cetatea. Încovăiata, ádecă camora, numai la spre—graiuri și la legături să pune, precum să vêde, ádecă *фрѣмѣс скрѣи, кѣрѣт вѣцѣѣци, лѣи оумблѣи, нѡи дѣр съ спѣнем*, ádecă deci și cêlelalte. Împunsurile cêle deasupra întru toată limba rumânească numai la unitoarea femeiasca născătoarea cădêre să făcu a să pune, ádecă *доамнѣи, мѣнциѣи, фѣрѣи, ѣвѣциѣи, ѣчѣциѣа* sau *ѣчѣѣѣа* și cêlelalte. Suptîrea numai la [116^v] încêperea zicerilor pre slovă glasnică să pune, ádecă *ѣрѣма, ѡпрѣла, оумблѣѣ, исптѣѣ, ѣртѣре, ѡмѣл* și la altele asêmene. Ușoara mare și ușoara mică numai pre *ѣ* și pre *ѡ* să pune, ádecă *Марѣѣи, мѣрѣи, мѡѡѡ, мѣнѣгѣитѡѣрю* și cêlelalte. Iară *ѣкѣл* nepusă și firească iaste ușoară, ádecă *фѣѣс, рѣѣс, ѡѣс, мѣрѣѣс, дѡѣрѣмѣс, зѣѣкѣс, зѣдѣсѣсѣсѣ*, întîia făță și cêlelalte asêmenea.

Pentru tóșce

Tócica sau tóșca este semn al înțelgerii ceii desăvîrșitei și să împărțêște în tóxică mare, întru doáo împunsuri din lăuntru, întru tóșcă mică, întru mărginêlnică, ádecă întru chemătoare și întru îndoită. Și tóșca mare să pune cînd înțelgerea desăvîrșită iaste, mică cînd înțelgerea e jumătate și nesăvîrșigoasă, mărginêlnică, ádecă căutătoare, cînd e afirnată de marginea hîrtiei

și o caută pe ceialaltă parte a cuvîntului, îndoita e cînd e înțelegerea întrebătoare, ádecă: *Tu grăiești acêstea?*¹⁰⁹ Ci pentru acêsta ádecă e destul.

Pentru chipurile cêle ce cad întru numire

Încă din nume unele sã chiamã boteznice, ádecă *Ioan, Stefan* și cêlelalte, iarã altele firești, ádecă *om*, iarã altele prepuse, ádecă *viteazul, viteaza, înțeleapta, înțeleptul*, iarã altele poreclealnice, ádecă *flutur* și *fluturescul*, iarã altele spre cevași, ádecă *tatãl, fiul, robul, stãpînul*, iarã altele ca spre cevași, ádecă *noaptea, zioa, moartea, viața*, iarã altele neomnice, ádecă *pearsul, rusul, rumânul*, iarã altele întrebătoare, ádecă *ce, cine, cinevași și oareșicare* sau *oareșicarele, care* sau *careã, cît, ce fealiu*, iarã altele nehotãrîte, ádecă *orcãre, orcãrele, orcine*, iarã altele cuprinzãtoare, ádecă *norod, gloatã, ceatã, mulțime*, iarã altele împãrțite, ádecă *celãlalt, fieștecarele* și *fieștecareã, altul*. Și sã împãrțesc acêsteã împãtrit: [117'] unul din doi, ádecă *celãlalt*, doi împreunã, ádecă *amîndoi, amîndoão*, unul din mulți, ádecă *altul*, mulți împreunã, ádecă *fieștecarele*. Iarã altele–s slobozite, ádecă *Dumnezeu, cuvîntul, îngerul*. Iarã altele–s amestecate cu acêsteã ființã, ádecă *înfocat, împietritul, înlemnitul* și altele asêmena.

Pentru întîia–punerile cu care cãderi sã alcãtuesc

Toate întîia–punerile rumãnêște cu pricenuitoarea cãdere sã alcãtuesc, afarã numai de *pre*, careã sîngurã cu chiemãtoarea cãdere sã alcãtuiuãște, ádecă *pre mare, pre vale, pre ape, pre apele acêsteã*. Pricinuitoarea cãdere unde ar fi, *pre estul mic* premenindu–l în *e*, întru chiemãtoarea cãdere precum s–au arãtat și însemneazã *pre, pre deasupra*, ádecă *pre deasupra mării* și a celorlalte.

Pentru patemile cuvintelor

Premerirea

Sã premenêște ϵ și α în т , ádecă $\text{неаѢ ѡѢѡт, нѢѢ ѡѢѡт, неам ѡѢѡт, нѢм ѡѢѡт}$ și cêlelalte.

Lepãdarea

Lãpãdã–sã din cuvinte *u* în *i* și *ã*, ádecă *nu ámu, n–ámu, nu îi lua, nu–i lua, vã am vãzut, v–am vãzut* și altele asêmene.

Acestuiași fãcãtoriu pentru alcãtuirea graiurilor dupre neamuri.

---

¹⁰⁹ În textul original, semnul grafic al întrebãrii, „?” este înlocuit de „;”, semnul întrebãrii specific limbii grecești.

Înainte cuvîntare

După cunoașterea și alcătuirea și despărțirea celor opt părți ale cuvîntului, cu cuviință ar fi și pentru alcătuirea graiurilor cuprinzînd, [117^v] care-s ádecă din trînsele lucrătoare și care-s pătimitoare și care-s de-mîjlocnice a zîce. Și prin cîte chipuri mutarea acestora să face, pentru ca îndată începători grammatici, firea graiurilor cunoscîndu-o și deprinzîndu-o, alcătuirii și învățături grammaticeste a scrie să înceapă mai nainte pînă ce ar asculta ei poetica.

Iară de vrîme că ne este cuvîntul noáo pentru graiu, a-l hotărî ni să cuvine noáo întîi pre acesta, apoi a-l despărți. Este dară graiul o parte a cuvîntului plecată prin osăbitele închipuirile sale feliuri de ani, arătînd și însemnînd prin lucrarea sau prin pătimirea sau prin de-mîjlocimea feliilor. Iară dintrú acesta, unul ádecă e fațnic, ádecă *grăescu, scriu*, iară altul e nefațnic, ádecă *să cuvine, să cade, trebue* și cêlălalte. Și unul ádecă voire și lucru însemnează, ádecă *scriu, cetescu*, iară altul voire numai, ádecă *voiu* sau *voescu*, iară altul lucru numai, plecările cêle neivite, ádecă *a bate, a mă bate* și cêlălalte. Încă din graiuri, unele, ádecă cu numitoarea cădêre alcătuindu-se singure, săvîrșirea o însemnează, ádecă: *Stefan umblă. Dimitrie trăiaște*. Iară altele, cu numitoarea cădêre alcătuindu-se, nu o însămnează pre sîngura săvîrșirea, ádecă: *Gheorghie iubêște. Iubêște pre cine?* Iară unele cu laturnica dătătoarea cădêre puindu-se, desăvîrșit laturnic cuvînt nu lucrează, ádecă: *Tomii îi pasă*. pentru că lipsêște *de ce*. Încă neamurile or firile graiului sînt trei: lucrătoare, pătimitoare și de-mîjlocnică. Și lucrătoarea, ádecă săvîrșindu-se în *u* pururea, să închipuiaște pătimitoarea în *mă*, ádecă *iubescu, iubescu-mă*. [118^r] Cêia ce și mutătoare și dreaptă și făcătoare să chiamă. Iară pătimitoarea săvîrșindu-să în *mă*, patimă însemnează, dintrú cea lucrătoare făcîndu-se. Iară de-mîjlocnica săvîrșîndu-se în *ă* sau în *mă*, pătimitoare nu să închipuiaște, nici lucrare însemnează, nici patimă. Pentru aceasta nemutată și slobozîtă s-au numit și să împărțêște întru ființalnică, ádecă *sîntu*, întru sîngură de-mîjlocnică, ádecă *trăescu, viețuescu, bogățezu*, ádecă *sîntu bogat*. Întru sîngura lucrătoare, ádecă *suiu-mă, pogoru-mă*, întru singura pătimitoare, ádecă *doare-mă, pătimescu*. Ci pentru acêstea ádecă întru osebirele locurile lor vom grăi, începînd a grăi întîi pentru graiurile cêle ce cad întru pricinuitoarea cădêre.

Graiurile cêle ce să pogoară întru cădêrea cea pricinuitoare ale întîiului chip

Întîiul chip al lucrătoarelor graiurilor cêre, mai nainte de sineși, cădêre numitoare a fêței ceii lucrătoare, cêia ce firêște la trii graiul mai nainte să întelêge, și după sineși cădêre pricinuitoare a fêței ceii pătimitoare, ádecă: *Dascalul îl iubêște pre ucenicul., iubescu, iubiiu, iubit-am, dorescu, doriu, dorit-am, urăscu, vată-mu, batu, priimescu, stricu, răsipescu,*

amu, laudu, cunoscu, văzu, înșălu, amăgescu, împrevestescu, ocărăscu, lovescu, văpsescu, botezu, judecă, năpăstuescu, ispitescu și altele asemenea.

Cêle spre dătătoare cădêre ale chipului al doilea

Chipul al doilea al lucrătoarelor graiurilor cêre, mai nainte de sineși, numitoare cădêre a fêții ceii lucrătoare și după sineși cădêre dătătoare a fêței ceii pătimitoare, ádecă *Milosteniia și smereniia ajută creștinilor.*, *ajutu, ajutaiu, ajutat-am, credu [118^v]* sau *crezu, crezuiu, crezut-am* și cêlelalte.

Cêle după pricinuitoare cădêre spre pricinuitoare cădêre ale chipului al treilea

Chipul al treilea al lucrătoarelor graiurilor cêle mai nainte de sineși numitoare cădêre lucrătoare și după sineși pricinuitoare cădêre pătimitoare, după carea altă pricinuitoare cădêre, ádecă *Gheorghie îi învață pre ucenicii săi învățături poeticești și ritoricești. Te învățu pre tine grammatica.* și *Învățu-te cuvinte, învățaiu, învățat-am, sfătuescu-te sfățuire, sfătuiiu, sfătuit-am fost eu sau noi.*

Cêle după pricinuitoare cădêre spre dătătoare ale chipului al patrelea

Chipul al patrelea al lucrătoarelor graiurilor cêre, mai nainte de sineși, numitoare cădêre lucrătoare și după sineși pricinuitoare cădêre după carea, dătătoare cădêre, ádecă *Dau carte ție.*, *dăduiu, dat-am, dat-am fost, dăruescu, dăruiiu, dăruiit-am, dăruiit-am fost, vestescu, vestiiu, vestit-am, Grăescu ție cuvînt.*, *grăiiu, grăit-am, facu, aducu, ducu, trimetu, Jărtfescu lui Dumnezeu jărtfă nesîngiică.*, *jărtfiiu, jărtfit-am, jărtfi-voiu.*

Cêle după pricinuitoare cădêre spre născătoare cădêre ale chipului al cincilea

Al cincilea chipul cel mai de pre urmă al lucrătoarelor graiurilor cêre, mai nainte de sineși, numitoare cădêre lucrătoare și după sineși, cădêrea cea pricinuitoare cu întîia punere or dintrî singura firea graiul dezlegîndu-se întru numele dintrî carele născătoarea cădêrea să face, ádecă *Te învrednicescu [119^r]* pre tine cinstei. ádecă *Vrêdnic te socotescu. Pre tine cinstescu de cinste. Te golescu pre tine de bunătăți.* în loc de *Gol te facu pre tine de bunătăți. Gonescu-te din casă. Te spînzuru de picior.* și cêlelalte asemenea.

Întîiul chipul pătimitoarelor graiuri

Graiul pătimitoriu este cela ce săvîrșîndu-se în *mă*, de la cel lucrătoriu închipuindu-se, patimă însemnează: *iubescu-mă, că iubescu, biruescu-mă, că biruescu* și altele asemenea.

Întîiul chipul acestora cêre, mai nainte de sineși, cădêre numitoare a fêței ceii pătimitoare și după sineși, cădêre pricinuitoare a fêței ceii lucrătoare cu cuviincioasa întîia punerea cu *de* sau cu *despre* sau cu *de la*, ádecă *Ucenicul iubêște-să de dascăl* sau *despre dascălul* sau *de la dascălul*. Să cuvine a ști că precum întru graiurile cêle lucrătoare mai înnainte să înțeleage lucrătorea cădêrea cea numitoare așa întru graiurile cêle pătimitoare numitoare cădêrea cea pătimitoare și precum întru graiurile cêle lucrătoare laturnică cădêrea cea pricinuitoare pătîmêște, așa întru graiurile cêle pătimitoare aceastași pricinuitoare laturnică cădêre lucrează împreună cu întîia-punerea și iaste cu împotiva întoarcerea marginilor, ádecă: *Dascălul îl iubêște pre ucenicul. Ucenicul să iubêște de la dascăl și să învață de la dînsul și să folosêște despre acesta. Iubescu-mă, mă iubiiu, iubitu-m-am, iubitu-m-am fost, iubi-mă-voiu și toate cêlelalte.*

Chipul al doilea

Chipul al doilea al pătimitoarelor cêre, [119^v] mai nainte de sineși, numitoare pătimitoare cădêre și după sineși, pricinuitoare cădêre lucrătoare împreună cu întîia-punere, după carea o cêre și pre pricinuitoarea cădêre cêia ce iaste întru graiurile cêle lucrătoare, ádecă: *Ucenicii să învață de la Gheorghie grammatica. Învățu-mă de la tine cuvinte. Sfătuescu-mă despre tine sfătuire. Mă sfătuiiu, sfătuitu-m-am, sfătuitu-m-am fost, sfătui-mă voiu și cêlelalte asêmenea.*

Chipul al treilea

Chipul al treilea al pătimitoarelor cêre, mai nainte de sineși, numitoare cădêre pătimitoare și după sineși, obicinuita cădêrea cea pricinuitoare cu întîia-punere și pre dátătoarea cădêrea, cêia ce iaste întru graiurile cêle lucrătoare, ádecă: *Cartea mi s-au trimis de la tine. Vestêște-mi-să vête de la vestitoriul. Jărtfêște-se Dumnezeului jărtfă nesinginică. și toate cêlelalte asêmene.*

Chipul al patrelea

Chipul al patrelea al pătimitoarelor cêre, mai nainte de sineși, numitoare cădêre pătimitoare și după sineși, obicinuita pricinuitoarea cădêre cu întîia-punere, după carea pre pricinuitoarea cădêrea o cêre, pre cêia ce iaste întru cêle lucrătoare, ádecă: *Cutarele să învrednicêște de la împăratul cinstei. Învrednicescu-mă cinstei. în loc de Vreadnic mă judecu cinstei. Mă golescu de începătorie. Uplete-să cana de apă. Saturu-mă de hrană. Spînzuru-mă de picioare. și*

cèlelalte. Sînt încă oareşicare graiuri a căroră numai a treia faţă s-au aflat. *Spre Dumnezeu înţelegîndu-se. Ninge. Ploăă. Fulgeră. Detună. Tună. Tună norii.*

Pentru graiurile cèle de-mijlocnice

Fiinţalnic

De-mijlocnicul graiul este carele arată lucru de mijloc, ádecă or lucrare, or patimă, or nici lucrare, nici patimă arată, [120^r] ádecă *vieţuescu, bogăţezu, sănătoşezu sau sănătăşezu*, ádecă *sîntu bogat, sîntu sănătos, pătimescu, mă suiu*. Iară dintrù acesta, unele fiinţalnice să chiamă, cîte şi mai nainte de sineşi şi după sineşi cădère numitoare cer, ádecă: *Eu sîntu neînvăţat. şi Eşti înţălept. Acela iaste drept. Sîntu, fuiu sau fuseiu, fost-am, fi-voiu* şi cèlelalte.

Sîngura de-mijlocnică

Sîngurile de-mijlocnicile sînt cèle ce nici lucrare arată, nici patimă, ádecă *vieţuescu* şi *vieţuescu viaţă* şi *bogăţescu eu* în loc de *bogat sîntu* şi *îmbogăţescu* sau *îmbogăţescu pre altul* în loc de *bogat îl facu*, *sănătoşezu* sau *sănătăşezu eu* în loc de *sănătos sîntu* şi *însănătoşăzu pre altul*, *curăţezu* şi *feciorezu eu*, ádecă *curat* sau *feciorealnic sîntu*, *întreg înţelepţezu* aşişderea.

De-mijlocnice mutătoare

Iară altele să chiamă de-mijlocnice mutătoare, cîte împreună cu sineşi cădère numitoare cer şi după sineşi cădère pricinuitoare cu întîia-punere, ádecă: *Mă suiu în munte* sau *pre munte. Mă ducu la besêrică. Umblu în grădină. Alergu la cunună. Călătoreşcu spre cetate* şi cèlelalte. Aşişderea şi cădère dătătoare, ádecă *placu ţie* sau *slujescu ţie* şi altele asêmenea.

Pentru graiurile cèle nefaţnice

Nefaţnic graiu să grăiaşte cela ce are a treia faţă şi să alcătuiască cu numitoarea sau cu dătătoarea cădère. Uneori şi cu suppuitoarea şi cu neivita plecarea graiurilor să pleacă. *Trebuie miia* or *să cuvine* sau *să cade mie* sau *să cuvine* au *să cade miia a face* sau *să facu, cuvine-să, să cuvinea* sau *să cuvenea* [120^v] sau *să cuvenia, să cuveni, cuvenitu-s-au, cuvenitu-s-au fost, cuveni-se-va* şi cèlelalte, *trebue* au *trăbue, trebuia, trăbuia* sau *trebuiia, trăbui* sau *trebui, îmi pasă* sau *îmi pasă mie de om*, ádecă *pentru, ajunge* şi toate cèlelalte cîte-s ale nefêţnicelor graiurilor acestora cîte vor mai fi.

Sfirşitul întfei cărţii, ádecă a celor opt părţi ale cuvîntului.

Cartea a doáa

Cu urmare e trecînd și tílcuindu–le și orînduindu–le pre cêle opt părți ale cuvîntului și pravelile și canoanele scrierii ceii drêpte, ádecă a orthográfiei, a așáza și a alcătui spre folosul învătătorilor, arătînd cu de–adinsul firea tuturor glasnicelor, carea cum să alcătuiască și cum să scrie și întru cêle opt părți ale cuvîntului oareșicare osebite însămnári puind și așázînd, dintrú începutul grammaticei scrierea canoanelor începîndu–o.

Pentru duoglasnicele

Duoglasnicele rumânești sînt șase: ș sau ѡґ, ꙗ, ѡ, ю, ꙗ, ꙗ și să grăesc duoglasnice, pentru că întru fieștecarea doáo glasnice sînt înjugate: în ș sau ѡґ ґ și ѡ; în ꙗ e și a sau ѡ; în ѡ ı și a; în ю, ı și ѡ; în ѡ ı și ґ; în ꙗ iarăși ı și a.

Pentru duoánnice

Duoánnicele a, ı și ґ să grăesc pentru că la poetică au doi ani, lung și scurt, precum să vêde pre urmă întru meșteșugul stihurilor.

Însemnare

Între slovele acêste грѣ și р, ı să pune, ádecă *грѣри, грѣре, грѣтѡрю*.

Însemnare

[121^r] *Гтрѣінѡл* sau *стрѣінѡл* cu ı să scrie pururea.

Însemnare

Iaste cu ѡ să pune cînd nume femeesc este lucrul la care lucru. *Iaste* cu ѡ să pune, ádecă *Smereniia cea adevărată iaste mîntuitoare*.

Însămnare

Slovele acêstea, ádecă ѡ mic și ѡ cu totul sînt lepădate din grammatica rumânească.

Pentru prosodii

Pentru prosodii s–au grăit la alt loc.

Pentru titlă

Pentru titlă iarăși s-au grăit la alt loc.

Pentru înduplecate

Să grăesc înduplecate slovele acêstea, ádecă *ψ*, *ξ* și *ϣ*, pentru că fieștecarê din doáo slove iaste alcătuită: *ψ* din *π* și *σ*, *ξ* din *κ* și *σ*, *ϣ* din *ω* și *τ*.

Însămnare

Întru unitoriul număr, întru toate numile cêle bărbătești și cêle de–míjlocnice, unde ar avea cuvîntul *ε* întru cădêrea cea dătătoare, spre a să osebi și a să cunoaște dătătoarea cădêre din cădêrea cea născătoare, un *εστ* mare să pune, ádecă *чэстѡ*, *чѣстѡ* sau *чѣлѡ*, *цѣлѡ*, *нѡмелѡ*, *нѡмѣлѡ*, *сѡфлетѡ*, *сѡфлѣтѡ* și cêlelalte.

Însămnare

Întru toate numile cêle femești, întru unitoriul număr, întru cădêrea cea dătătoare la sfîrșît *ε* mare să pune, spre osebirea de cădêrea cea născătoare, ádecă *δοάμνη*, *смерѣни*, *φίρει*, în loc de *δοάμνει*, *смерѣмени*, *φίρει*.

Însemnare

î cu împunsurile cêle deasupra întru toată limba [121^v] rumânească numai la femeiasca unitoarea născătoare cădêre să pune, spre a să osebi despre unitoarea dătătoare cădêre, ádecă *δοάμνii*, *мѡлци́ми*, *φίρι*, *смерѣнии*, în loc de *δοάμνii*, *мѡлци́ми*, *смерѣнии*, precum să vêde întru grammatică.

Însămnare

ε mare să pune la sfîrșît întru cădêrea chiemătoare, întru amîndoá numărurile și întru străine numile, ádecă *ο Πέτρε*, *ο φίρε*, *ο смерѣниε*, *ο λέμνδλε*, *ο λѣμνε*, *ο λѣμнелε*, *ο φεχοάρε κδράτε* și cêlelalte.

Însemnare

Întru înmulțitoriul număr, întru toate numele cêle femești și întru cêle de–míjlocnice, întru numitoarea, întru chiemătoare, uneori și întru pricinuitoarea cădêre, *ε* mare să pune, ádecă *αλε δοάμнелε*, *нѡмилε*, *нѡмелε* sau *нѡмε* sau *прѣ нѡмε*, *прѣ нѡмелε* *αχѣстєα*, *ο нѡмε κάρε* sau *прѣ κάρε*, *λѣμнелε*, *ο λѣμνε* sau *ο λѣμнелε* și toate cêlelalte precum să vêde în grammatică așăzat.

Însemnare

La sfârșitul căderii ceii născătoare, întru trustrealile neamurile, întru înmulțitoriul număr, **w** mare să pune, ádecă *wámennilw, mđéрилw, лѣмнелw* și cêlâlalte toate, spre despărțirea căderii ceii dătătoare, carea înmulțit să scrie cu **o** mic pururea, ádecă *wámennil, mđéрил, лѣмнел* și cêlâlalte toate precum să vêde în grammatică așăzat.

Însemnare

Întru înmulțitoriul număr, chiemătoarea cădêrea cea în **wр** de la înmulțitoarea cădêrea cea născătoare s–au făcut, ádecă oamenilor, *w wámennilw, w фράцилw, w mđéрил* și [122^r] cêlâlalte.

Însemnare

Celalalt, ceialaltă, ceialalți, cêlâlalte sau *cêlâlalte*, așa închiegat să scrie pururea.

Pentru **twр** și **twре**

Toate împărțășirile și numile cêle ce să săvîrșesc în **twр** și în **twре** întru trustelele neamurile, întru unitoriul număr cu **w** mare să scriu pururea, iară întru înmulțitoriul număr cu **o** mic, ádecă *мангытwрюл, мангытwри* sau *мангытwáреле, лđкръtwáре, лđкрътwáреле mđéri* și cêlâlalte toate precum să văd la plecările tuturor împărțășirilor.

Însemnare

Cêle mai multe canoane ale orthográfiei nu–s orînduite. Istețul, însă, și iubitoriul de trudă grămmatic întru cêle opt părți ale cuvîntului, le va afla și le va cunoaște toate, cum ádecă drept să scrie.

Însemnare

Исте cu **и** să scrie la partea bărbătească, ádecă *wмдл íсте, дóмндл íсте* și cêlâlalte. Iară *Este* cu **e** să scrie la de–mijlocnicul neam, ádecă *Este лéмндл, Este сđфлетдл*. Iară *Áсте* cu **а** să scrie numai la partea cea femeiască, ádecă *Áсте доáмнл, Áсте фечoáра* și cêlâlalte precum s–au arătat și mai sus.

Însămnare

Cuvinte de—mijlocnice, ádecă jumătate bărbătești și jumătate femeiești, sînt cîte unitoriu să pleacă bărbătești, iară înmulțitoriu femeiaște, ádecă *лѣмнѣл*, *лѣмнеле*, *чѣрю* sau *чѣрюл*, *чѣрюриле*, *лѣкрѣриле*, *лѣкрѣ* sau *лѣкрѣл* și cêlelalte.

Însemnare

[122^v] Spre—graiul și legătura au pre estul cel mare și pre camora, ádecă: *вѣнѣ грѣѣци*, *кдрѣт* *вѣцѣѣци*, *дѣ вѣсте* ádecă *дѣка*, *нѣн дѣр*, ádecă *нѣн дѣчи*. Și la graiuri să află Ө mare la fêluri de locuri, dupre cum să vêde la înjugări ale graiurilor.

Însemnare

Înștiințare să fie și pentru aceasta, cum că duoglasnice sau trioglasnice să grăesc și ușoarele acêste mari, ádecă ѣsau орю, ѣи, sau ори, ою sau ои, юю sau ии, юю sau ии, лю sau ли, лю sau ли, ею sau еи, ѣю sau ѣи, пю sau пи, лю sau ли, ѣю sau ѣи.

Însămnare

Ușoarele acêste mari cêle mai sus scrise și ușoara cea mică, ádecă *лѣкрѣтѣрю*, *лѣкрѣтѣри*, înjugate să chiamă ѣ slovnire, iară nu osebite. Iară nepusa ușoară, ádecă ѣ sîngur e o slovnire, ádecă *крѣзѣ* sau *крѣдѣ*, *крѣзѣндѣ*, *фѣд*, *рѣд*, *пѣрѣд*, *ѣд* și cêlelalte.

Însămnare

Cînd să va încêpe cuvîntul cel mai înnainte de în—loc—denumirile acêstea, ádecă *мѣе* și *цѣе*, din gласnică pururea să premenêște *е* în *л*, ádecă *мѣл адѣче* sau *ѣми адѣче*, *цѣл арѣтъ* sau *ѣци арѣтъ*. Iară cuvintele cêle neglasnice, *мѣе дѣрдѣце* sau *цѣе* cu *е*.

Însămnare

дѣнтѣю, *дѣнтѣи*, аșа să scrie pururea.

Însămnare

з și *с* au rudenie, ádecă *змѣд*, *смѣд*, *змѣдрѣ*, *смѣдрѣ* sau *смѣдрѣ*, *змерѣние*, *смерѣние* și cêlelalte.

Însămnare

Multe cuvinte—s ale grammaticeii care au trebuință de despărțire, unele despre altele or întru căderi sau întru număruri sau și аșа prost, care au volnicie a le despărți unele [123^r] despre

altele, prin chipurile ce vor spoti și alți dascăli făcători de grammatici altele rumânești, carii vor fi și întru veacul viitoriu, după moartea și ieșirea noastră din lumea aceasta.

Însemnare

De au presosit întru limba și grammatica rumânească *ι* mai mult decât *и*, cei după moartea noastră dascăli au volnicie toca a le face.

Însemnare

Scriitoriul grammatic să nu îndrăznească, la niciun cuvînt ce să săvîrșește în *κάκο*, a-l pune pre acest *κάκο*, ádecă *и*, ci pre acesta, ádecă *κ*, ádecă *φάκ*, *†τορκ*, *τρέκ*, *κρέσκ* *έи*, *άλε* și cêlelalte.

Pentru Дè

Дè întîia–punerea, *έστδλ* mic orunde ar fi cu variaia dusă deasupra, dupre cum vêde aicea, în loc de *пέντρδ* să ia: *дè тίνε гръдце*, ádecă *пέντρδ* și cêlelalte.

Însemnare

Alcătuitele glasnicele cuvinte își pierd suptîrea cu alte cuvinte alcătuindu–se, ádecă *май* *алес* sau *май* *алес* spre–graiul, *прѣалес*, *май ювйт*, *май ивйт* sau *прѣивйт*, *май ωμενέск* și toate glasnicele cêlelalte asêmena cu *май* și cu *прѣ*.

Însemnare

† alcătuit cu *май*, cu *прѣ* și cu alte cuvinte, în *ж* să preface cu un *и* sau cu doi, ádecă *майжнтъю*, *майжннаинте*, *майжнналт* sau *прѣжнтъю*, *прѣжнналт*, *прѣжннаинте* și cêlelalte.

Însemnare

Și alte alcătuite cuvinte să fac cu *о* mic însă, ádecă *марценослóвие*, *болгаросéрвиз*, *богдановлáχиз* și cêlelalte asêmene.

Pravelile glasnicelor

Pentru I, ИВ

Mai nainte de *в*, *ι* să pune întru toată limba moldovenească, ádecă *ивйтδλ*, *невйтδλ*, *невίρελ*, *невίта* și cêlelalte, afară numai de [123^v] cêle însămnate, ádecă *дивáндλ*, și afară de cêle streine.

Γ

Mai nainte de γ, ι să pune, ádecă *φρίγ, φρίγδα, φρίγδ, φριγχνιδσε, φριγχνιδι, φριγχνιδλ*, afară de *ιγδμένουλ, ιγδμενίλ, ιγεμόνδα, αρχιστριτιγδα* și afară de cêle streine.

Δ

Mai înainte de δ, ι să pune, ádecă *βλίδα, ίδολ, τικίδδ, τικίδεμ, τικίδερεα*, afară de cêle streine.

Κ

Mai nainte de κ, ι să pune, ádecă *σπίκδα, μίκδα, νοινίκδα, βρξδницουλ, βδρίκδα*, afară de *μερτίκ, μερτίκδα* și de cêle streine.

Π

Înainte de π, ι să pune, ádecă *κίπ, Φίλιπ, λιπίδα, λιπιτδρα, λιπίρεα, λιπίρεα* și cêlelalte toate, afară de *λιπίλ*, turta, și de cêle streine.

Υ

Mai nainte de υ, ι să pune, ádecă *βίχ, αρίχ, αρίχδα, ινβредничίλ, ινβредничίνдоу-се*, afară numai de *гжрліч, айчи* sau *айчѣ, гжрлічδα, приколійчδα, нїчи, ничидекδм* sau *ничдекδм* și de cêle streine.

Φ

Înainte de φ, ι să pune, ádecă *πιφτίλ, αλιφίλ* ungera, și *αλιφιάρюл*, vasul, afară de cêle streine.

Χ

Mai nainte de χ, ι să pune, ádecă *Μίχνηѣ, Μιχνέскδα, Μιχνέци, Μιχάю, Μιχъци*, afară de cêle streine.

Ц

Înainte de ц, ι să pune, ádecă *вицélδα, віца* și cêlelalte, afară de *порδмвїца, δлица, півница* și afară de cêle streine.

Ж

Mai nainte de ж, ι să pune, ádecă *грїжа, тигрижχνидδмъ, грижірѣ*, afară de *спїжа* și de cêle streine.

[124^r]

Ш

Mai nainte de ш, ι să pune, ádecă *мішкδ, мишкъм, мишкарѣ* și cêlelalte toate, afară numai de *мъкрїш, Кришδα, църїшδα, рърїшδα, царенїшδα, нїшδα* și de cêle streine.

Иϣ

Mai nainte de ϣ, ι să pune, ádecă *φρίψερε, τφίψερε, τφιψέμ, τφίεβοю* și toate cêlălalte afară numai de cêle streine.

Pentru Ο, ΟΓ

Mai nainte de ρ, ο să pune întru toată limba rumânească, ádecă *ογλίινδα, ογόρδα, ολόγδα, ολβέβηνόγδα* și cêlălalte toate, afară numai de cêle streine și afară numai de *ετωίτ, ετωίγδα*.

ΟΚ

Înainte de κ, ο să pune, ádecă *όκю, όκιν, όκινор, οκόλδα, οκίριλε, cóκρδα, αφαρά de φύκδα, ηωρώκδα, ωβρώκδα* și de cêle streine.

ΟΛ

Înainte de λ, ο să pune, ádecă *cóλδα, colía, colίινδα, αφαρά de ηωτωίλδα, τηηωτωίλρεα* și de cêle streine.

ΟΝ

Înainte de η, ο să pune, ádecă *τρόη, κοκόη* și toate cêlălalte, afară de *κωντενέσκδ, κωντενίρξ* și de cêle streine.

ΟΠ

Mai nainte de π, ο să pune, ádecă *πόπα, ποπία, κλόποτδα, τικροπίρξ* și toate cêlălalte, afară numai de *πλώπ, ζνώπ, σκιωπετέζδ* și *κωπάч* sau *κοπάчи* și afară de cêle streine.

ΟЦ

Înainte de ϣ, ο să pune, ádecă *οцът, οцъл, οцълέσκδ* și cêlălalte toate afară numai de cêste însămnate, ádecă *сўцδα, χύцδα, χωциα, προωциα* și afară de cêle streine.

ΟΤ

Înainte de τ, ο să pune întru toată limba rumânească, ádecă *κότ, ηεπότ* și cêlălalte [124^v] toate, afară de *πρέωτ, χωτίνδα, λώτρδ, χοτρία, βωτέζδα* și afară de cêle streine.

ΟΧ

Mai nainte de χ, ο să pune întru toată limba rumânească, ádecă *οχία*, afară de cêle streine.

OC

Înainte de **ч, џ** să pună, ádecă *пóчу, кóчи*, afară numai de *кwчiа, пwчiрѣ, пwчiтѣ, пwчiндѣ*–**о** și afară de cêле streine.

OШ

Înainte de **ш, џ** să pună, ádecă *мошiа, мóшѣ, стрѣмошѣ*, afară numai de *рwшѣ, рwшiа, кwшѣ, кwкwшѣ, тiкѣлwшiа* și afară de cêле streine.

OѢ

Înainte de **ѣ, џ** să pună întru toată limba rumânească, ádecă *оѣiа* și cêлеlalte toate, afară numai de cêле streine.

Însămnare

Înștiințare să fie, cum că pre înduplecatele acêstea, **ѣ, ѣ** și **џ, џ**, are volnicie tipografnicul diorthositoriu și grammatichul scriitoriu întru limba rumânească așa despărți, ádecă *лiѣа, лiѣа, оѣiа, окiа, моџенiрѣ, моџтенiрѣ* și cêлеlalte.

Pentru OВ, OВ

Mai nainte de **в, w** să pună, ádecă *вwв, рwв, рwвiа, слwвwд, слwвwзiа* și cêлеlalte toate, afară numai de *дóври, тóва, товошiрю* și afară de cêле streine.

OВ

Înainte de **в, џ** să pună, ádecă *тwвiреш, пwвiрѣ, óстрwд* și toate cêлеlalte afară de *овiс, овiсѣ, ковiрѣ, жiдóва, молдóвiндѣ* sau *молдóвѣндѣ* și afară de cêле streine.

OД

Înainte de **д, w** să pună, ádecă *пwд, wдрѣслéскѣ, wдрѣслiре* și toate cêлеlalte, afară numai de *пóд, одóр, одóрѣле* și afară de cêле streine.

OЖ

[125'] Înainte de **ж, џ** să pună, ádecă *кwжи* de la *кwжѣ, кwжéскѣю*, ádecă *кошéскѣ*, afară numai de *божiр, божiрѣ, божiрелнка, божорéлндѣ* și afară de cêле streine.

ϞЗ

Mai nainte de з, w să pune, ádecă *†γρωζήρѣ, †γρωζέскѧ* și cêlălalte toate, afară de *Βοζίω* cetatea și *Κόζιω* mănăstirea și afară de cêle streine.

ϞМ

Înainteа lui м, w să pune, ádecă *ώμ, ωμενέскѧ, ωμύρѧ, ωμωρѣрѣ, сώμн, сωμнέзѧ* sau *сωμнέскѧ*, ádecă *δύρμѧ, Τύμα* și cêlălalte toate, afară numai de *πόμ, помётѣри, помётѣриѣ, сόμнѧ* și afară de cêle streine.

ϞР

Mai nainte de р, ѳ să pune, ádecă *ωρнѧδέскѧ, къртѧ, пъртѧ, фечурѧ, муртѧ, мурю* și cêlălalte toate, afară numai de cêste însămnate, ádecă *нѣорѧ* sau *нѣоруѧ, фечѳр, ádecă фечѳрѣлннк, фортímѣ* de la *φοάρτε* spre—graiul, *κοράβнω, κόρνѧ* și *ορнѧδѣάλλ*, ádecă *ικονομίω чѣ дѣмнезеіскъ* от *лєгѣтѣра* și ωр, cetatea, și afară de cêle streine.

ϞФ

Înainteа lui ф, w să pune întru toată limba rumânească, ádecă *ωф сѣспінѧ, ωфтѣзѣ, ωфтърѣ* și toate cêlălalte, afară numai de *кѳѧ, кофърю, кофѣрю* și afară de cêle streine.

ϞС

Înainteа lui с, w să pune, ádecă *фолѣс, фрѣмѣс, сѣнѣтѣс, вѣртѣс* și toate cêlălalte, afară numai de *кокустѣрк, осевіта, ѳс, негнѳс, дѣрерѳс, нѳстрѣ, вѳстрѣ, веннѳс* și afară de cêle streine.

ϞЦ

Mai nainte de ц, w să pune întru toată limba rumânească, afară numai de *ѳцн, ѳцнърѣ, ѳцнѧδѣсѣ* și *моцєнърѣ, моцѣнѧ* de la *мѳш, стрѣмѳш* sau de la *мошіє, мошіан* și *моцєннѣтѣрю, моцєнърѣ*.

ϞЦ

[125^v] Înainteа lui ц, w să pune întru toată limba rumânească, afară numai de cêle streine.

ϞΨ

Înainteа lui ψ, w să pune întru toată limba rumânească, afară numai de cêle streine.

Tîlc

Cêle streine le grăiaște și le înțelege aicea părintele și făcătorul grammaticeii aceștii, pre cêle elinești, pre cêle slovenești și pre cêle rîmlenești, ádecă latinești, dintrú care grăite acêste trei limbi, mai cu de–a dinsul și mai ales să vède avînd împărtășire și rudenie rumâneasca limba aceasta. Deci streinele limbile acêstea nu să supun așăzatorilor și orînduitelor pravelilor și rumâneștilor canoanelor orthografii grammaticeii aceștii, ci a lor osebită grammaticească dreaptă scriere o păzăsc și întru limba rumânească. Pentru aceasta datoriu iaste or talmăcitoriu or diorthositoriu typografii sau și scriitoriu grammatic a o păzî cu de–adinsul osebita scrierea limbilor acestora și întru limba rumânească precum e *bogoslovul, igumenul, Antonie, domnul, doamna, toate, poate* și multe altele asêmena.

Însemnare

Încă să să știe cum că fieștecarea parte a cuvîntului întru ce să premenêște orthográfia și dreapta scrierea grammaticeștii pravelii aceștiei o păzêștê netrecut întru cuvintele cêle firești și întregi, însă iară nu întru cêle premenite și lipite. Precum e premenita și lipita vrêmea aceasta, ádecă *fî–va* sau *fî–vor* și altele asêmena care să vād nu firești întregi, ci premenite și lipite.

Pentru O, OЄ

Mai nainte de *є, њ* să pune întru toată limba rumânească, ádecă *вѡє, невѡє, де невѡє, Отрѡє* și cêlălalte toate, afară numai de cêle streine.

OI

Înainte de *и, њ* să pune mic pururea, întru toată limba rumânească, ádecă *Ѡноіа, Ѡноію, воіа, воію, Ѡдоіа, Ѡдоію* și toate cêlălalte, [126'] afară de cêle streine.

OИ

Mai nainte de *и, њ* să pune întru toată limba rumânească, ádecă *нои*, de la *ноъ, Ѡнои, фѡи, вѡи, воі*, arătat că *воіице, ои, ѡиле* și cêlălalte toate, afară numai de cêste însămnate, ádecă *иѡи, вѡи*, afară de numirile, *апѡи* și *фѡи* sau *фѡии* ádecă *вѡрдѡфѡи, рѡи* sau *рѡии* și afară de cêle streine.

ОИ

Mai nainte de **и**, **о** să pune întru toată limba rumânească, ádecă *воі́скъ, тноі́скъ, гѣноі́скъ* și toate cêlelalte afară numai de cêle streine.

ОА

Mai nainte de **а**, **о** să pune, ádecă *вóа, стрóа, воá* sau *воіá, тдоá* sau *тдоіá* și toate cêlelalte, afară numai de cêle însămnate și streine.

Pentru ОА, ОИ

Înainte de **а**, pururea **о** să pune, ádecă *вáмени, вáменилор, вáрешникáре* sau *вáрешникáри* și toate cêlelalte afară numai de cêle însemnate și de acêstea, ádecă *поáрътъ, ádecă а кáсїи, грóапъ, ádecă мормѣнтѣа, апрóапе, ноáптѣ, воáлъ, фечóаръ, оáлъ, оáъ, оáа, коáрне, скоáсе, фоáрте* spre-graiul, noastre multe și făcătoare înmulțitoare femeiască împărtășire și toate cêlelalte însemnate, afară numai de cêle streine.

Însemnare

Cêle însămnate sînt cêle scoase și osebite dintrú așázarea orînduitei orthográfiei, care ádecă sînt ieșite din dreapta scrierea pravelii ceii orînduite, precum să vêde la toate canoanele grammaticeii.

Însemnare

Cîte nume sau graiuri or împărtășiri să săvîrșesc unitoriu sau înmulțitoriu în *вáре*, în *вáръ*, în *тръ*, în *чвáсъ*, în *оáсъ* și în *оáе*, acêstea toate întru unitoriul număr cu **о** mare să scriu. Iară întru înmulțitoriul număr pururea cu **о** mic, ádecă *лѣкрътвáре, лѣкрътдоáре, тсвáръ* sau *съ тсвáръ, тсдоáръ, съ тнсдоáръ, зввáръ, звдоáръ, нвáстръ, ввáстръ, ноáстре, воáстре, тревѣнчвáсъ* sau [126^v] *непѣтинчвáсъ, тревѣнчоáсе, непѣтинчоáсе, сквáсъ* sau *рвáсъ, скоáсе, роáсе, дѣрероáсе, довитоáче, рѣзвóае, мвáе ел, моáе еи, ллe*, afară numai de cêle însămnate și de cêle streine.

ОѢ

Înainte de **ѣ**, **о** mare să pune întru toată limba rumânească, afară numai de *вóѣ, вóѣа, ѣѣ, ѣѣа, нóѣ, нóѣа* și afară de cêlelalte însămnate și afară de cêle streine.

Însemnare

Cîte nume și graiuri întru înmulțitoriul număr, întru a treia față să săvîrșesc în **оае**, acêstea pururea cu **о** mic să scriu, ádecă *моае ел, моае еи, пѣроае, рѣзвоае, пороае* și cêlelalte asêmene, afară numai de *рѣзвѡае*, unêltele țăsăturii, și de cêle streine.

ЮЮ

Mai nainte de **ю, ѡ** să pune întru toată limba rumânească, ádecă *мѡю, нѡрѡю, пѣрѡю, рѡю* și cêlelalte toate, afară de *гѣною, вѡю*, ádecă *воѣскѣ, рѣзвѡю*, ádecă бătăliia, și de cêle însămnate și afară de cêle streine.

ЮЖ

Înaintea lui **ж, ѡ** să pune întru toată limba rumânească, afară numai de cêle însămnate și streine.

Пенру БІМ

Între slovele acêstea, **в** și **м**, pururea **і** să pune întru toată limba rumânească, ádecă *юбім* sau *не юбім, глѡбім, вѡрбім, скѡбім* și cêlelalte toate, afară numai de *слѣбім, рѡвбім* și de cêle streine.

ЛИМ

Între slovele acêste, **л** și **м**, pururea **і** să pune întru toată limba rumânească, ádecă *лімба, лімбеле* sau *лімбиле, лімбелор, фелімѣ, голімѣ* și toate cêlelalte, afară numai de *лимберік, лимберікѣл* și afară de cêle streine.

ШИМ

Între slovele acêste **ш** și **м**, **і** să pune, ádecă *грешім, прѣшѣм* sau *прѣшім* și cêlelalte [127'] toate, afară de cêle streine.

СИМ

Între slovele acêstea **с** și **м**, pururea **і** să pune întru toată limba rumânească, ádecă *сѣмцірѣ* sau *симцірѣ, сѣмпте* sau *сімпте* și toate cêlelalte, afară de cêle streine.

НИМ

Între slovele acêstea, **н** și **м**, pururea **і** să pune întru toată limba rumânească, ádecă *німенѣ, нимика, нимѣрѣл, венім, хрѣнім* și toate cêlelalte, afară numai de *рѣнім, стѣрнім, вѣрнім, скѡрнім* și *гонім* și de cêle străine.

ФІМ

Între slovele acêstea ф și м, pururea ı să pune întru toată limba moldovenească, ádecă *трѣфімѣ, съ фім* și toate cêlelalte, afară de cêle streine.

РІМ

Între slovele acêstea, р și м, pururea ı să pune întru toată limba rumânească, ádecă *†търім, перім, не кѣчерім, търіме, сѣтѣріме* și toate cêlelalte, afară numai de *мъріме, доріме, кълърімѣ* și afară de cêle streine.

ТІМ

Între slovele acêstea, т și м, ı să pune, ádecă *скѣртімѣ, фѣртімѣ, ротімѣ* și toate cêlelalte, afară numai de *нѣнтім, гѣтім, клокотім, †вѣртім, окротім* și afară de cêle streine.

ЦІМ

Între slovele acêstea, ц și м, ı să pune, ádecă *лѣцімѣ, мѣлцімѣ, †лѣцімѣ, фръцімѣ, кѣрѣцѣм* sau *кѣрѣцім* și cêlelalte toate, afară numai de cêle streine.

ЛІМ

Între slovele acêstea, л și м, pururea ı să pune, ádecă *лѣтимім, мѣлмім, мѣлкѣмім* și toate cêlelalte, afară de cêle streine.

ЗІМ

[127^v] Între slovele acêstea, з și м, ı să pune, ádecă *крѣзімѣ, верзімѣ, крѣзімѣ* și toate cêlelalte, afară numai de cêle însămnate și streine.

ЃІМ

Între slovele acêstea, ѓ și м, pururea ı să pune, ádecă *†дихім* sau *†диксім, †диѓімѣ-не, †диксімѣ-не* și toate cêlelalte, afară de cêle streine.

ЖІМ

Între slovele acêstea, ж și м, pururea ı să pune, ádecă *прѣжѣм* sau *прѣжім, кѣжѣм* sau *кѣжім* și cêlelalte toate, afară de cêle streine.

Însemnare

Înainte de toate glasnicilor limbii rumânești, pururea **и**, iară nu **и**, să pune, ádecă, *стерѣниа, оменіе, воіаскъ, воію* și cѣlelalte asѣmene, afară numai de *миѣл* sau *миѣл*, *миѣи* sau *миѣии* sau *миѣи*, *миѣлшиор*.

Însămnare

Toate numirile doáo cunoașteri au întru toată limba rumânească. Prin cea dintîiu să osebêște chip de chip și ființă de ființă, prin a doáo cunoștință să hotărêște chipul și ființa., ádecă *от* numind l-ai osebit din cѣlelalte chipuri și ai cunoscut ce ființă e. Iară omul caută firêște hotărîre. Asѣmene să le înțelegi și toate numele cѣlelalte prin care numești vreo ființă.

Însămnare

Є acesta spre a osebi mai înainte părțile cuvîntului s-au așăzat. Iară tu, o typografule, de zici că-i mare, fă altul mai mic însă tocma asѣmene cu acêsta și îl pune fără de sfiială întru toate locurile unde-i orînduit dupre porunca grammaticii și a făcătorului ei.

Însămnare

и întru sfîrșitul cuvîntului fără de ușoară aflîndu-se, în locul lui, **и** să ia pururea, ádecă *вѣмени*, *вѣмени*, iară cu ușoară *вѣмени*.

Pintru ВІТ

Între slovele acêstea, **в** și **т**, **и** să pune, ádecă *вѣтѣ*, *вѣтѣ*, *слѣвѣтѣ*, *слѣвѣта*, *слѣвѣтеле* și cѣlelalte toate, afară numai de *стрѣвѣтѣ*, *кѣлѣвѣта*, *ловѣтѣ* și afară de cѣle streine.

ГІТ

Între slovele acêstea, **г** și **т**, pururea **и** să pune, [128^r] ádecă *гѣтѣ еѣ*, *гѣте ел* și *гѣт ачел* și cѣlelalte toate, afară numai de cѣle streine.

ДІТ

Între slovele acêstea, **д** și **т**, **и** să pune, ádecă *здѣт*, *рдѣт* și toate cѣlelalte, afară numai de *грѣдѣт*, *сфѣдѣт*, *дндѣта*, *ведѣта*, *трѣдѣта* și afară de cѣle streine.

ТІТ

Între slovele acêstea, т și т, pururea і să pune, ádecă *гътіт, гътіта, сминтіта* și cêlelalte toate, afară numai de *Ѡблѣтіт-Ѡѡ, блѣтитѡра* și de cêle streine.

ПІТ

Între slovele acêstea, п și т, і să pune, ádecă *ліпітѡ, ліпітѡра* sau *скѡміпітѡ* și toate cêlelalte, afară de *хрѣпітѡ, рѣспііта* și afară de cêle streine.

СІТ

Între slovele acêstea, с și т, і să pune întru toată limba rumânească, afară de *лісіт* și de cêle streine.

ЧІТ

Întru slovele acêstea, ч și т, і să pune, ádecă *чітѡ, порѡчітѡ, рѣтѣчітѡ* și cêlelalte toate, afară de *ѡерічітѡ, Ѡдрѣчітѡ* și afară de cêle streine.

ЛІТ

Între slovele acêstea, л și т, pururea і să pune, ádecă *пліт, исквліт* și cêlelalte toate, afară numai de *околіт, квліт, Ѡввліт* și afară de cêle streine.

ЎТ

Între slovele acêstea, ѱ și т, і să pune, ádecă *ѡѡітѡ, Ѡдрѡітѡ, Ѡдрѡіта, лѣрѡітѡ*, afară numai de *амѡітѡ* și afară de cêle streine.

ХІТ

Între slovele acêstea, χ și т, pururea і să pune, ádecă *χітіѡн, χітіѡнѡ, χітіѡна* și toate cêlelalte, afară numai de cêle streine.

ЦІТ

Între slovele acêstea, ц și т, pururea і să pune, ádecă *амеціта, амеціт* și cêlelalte, afară numai de cêle streine.

Însămnare

Întru glăsuirea cuvintelor și graiurilor acestora, [128^v] ádecă *инт, инѱ* și *инч*, pururea і să pune predutindenea, ádecă *Ѡтігѡ, атінгѡ, Ѡвінгѡ, атінци, Ѡтінци, Ѡпінци, непѡтинчѡс* sau *тревѡинчѡс* și cêlelalte toate, afară numai de *нінгѡ, лінци* și de cêle streine.

Pentru БИТ

Între slovele acêstea, в și т, pururea и să pune, ádecă *слъвѣйтѣла, алвѣйтѣла, слъвѣита, алвѣита*, afară numai de *осевѣйтѣла, осевѣита* și afară de cêle streine.

ШИТ

Între slovele acêstea, ш și т, pururea и să pune, ádecă *грешѣйтѣла, грешѣита, грешѣтеле* și cêlelalte toate, afară numai de cêle streine.

НИТ

Între slovele acêstea, н și т, pururea и să pune, ádecă *венѣйтѣла, венѣита, венѣтеле* și toate cêlelalte, afară numai de *ѡрѣйтѣла, пѡрѣита, ѡрѣтеле, порѣйтѣла, поменѣтѡрюла, поменѣтѣла, контенѣтѣла, потѣкѣйтѣла, моценѣтѡрюла* și afară de cêle streine.

РИТ

Între slovele acêstea, р și т, pururea и să pune, ádecă *перѣйт, ферѣйт* și cêlelalte toate, afară numai de *мѡрѣтѡрюла, мѡрѣтѣла, дѡрѣтѣла, аѡрѣтѣла* și afară de cêle streine.

ЦИТ

Între slovele acêstea, ци și т, pururea и să pune, ádecă *лициѣйт, ѡвциѣйт* și cêlelalte toate, afară de *ѡциѣтѣла, ѡциѣтеле* și afară de cêle streine.

МИТ

Între slovele acêstea, м și т, и să pune, ádecă *мѡмѣйт, пѣтимѣита, пѣтимѣйтѣла, адѡрмѣйтѣла, токмѣйтѣла* și toate cêlelalte, afară numai de *мѣита, мѣтѡрникѣла, арѡмѣита, дарѡмѣиторѣ* și afară de cêle streine.

ЅИТ

Între slovele acêstea, ѳ și т, и să pune, ádecă *ѳдиѳѣйтѣла* sau *ѳдикѣтеле* cu *despărțirea*, afară de cêle streine.

ЖИТ

Între slovele acêstea, ж și т, и să pune, ádecă *стрѡжитѡрюла, слѡжитѡрюла, слѡжитѡѣла, прѡжѡѣла* sau *прѡжитѡѣла*, afară de cêle streine.

ЗИТ

[129^r] Între slovele acêstea, з și т, и să pune, ádecă *пъзжѣтѣл* sau *пъзѣтѣл*, *пъзѣта*, afară numai de cêle streine.

ФИТ

Între slovele acêstea, ф și т, и să pune, ádecă *трѣфѣтѣл*, *ѣгжмфѣтѣл* sau *ѣгжмфѣтѣл*, *ѣгжмфѣта* sau *ѣгжмфѣта*, afară de *сфѣта*, haina, și de cêle streine.

КИТ

Între slovele acêstea, к și т, и să pune, ádecă *ѣи дрекѣт* și toate cêlelalte, afară de *окѣтѣлам*, *окѣтѣмамѣ* și cêlelalte, afară de cêle streine.

Însemnare

Numile și graiurile și împărtășirile cêle în *иѣ*, pururea cu *ѣ* să scriu, ádecă *кѣпрѣндѣ*, *кѣпрѣндѣрѣѣ*, *кѣпрѣндѣтѣрѣю*, afară numai de *иѣ*, ádecă *фѣиѣ* și toate cêlelalte cîte–s în *и*, ádecă *фѣиѣцѣѣ*, *фѣиѣцѣлѣнѣк* și cêlelalte.

Însemnare

Fireasca și orînduita dereapta scrierea cuvîntului să păzească și întru cêlelalte părți or unde acelalași cuvînt neprenit ar cădea.

Însămnare

Sînt și alte spre–graiuri și legături multe, precum să vêde întru grammaticelc cêle slovenești, care nu sînt orînduite întru rumâneasca grammaticea aceasta toate.

Pentru ВИИ

Între slovele acêstea, в și и, pururea *ѣ* să pune, ádecă *вѣиѣ*, *кѣвѣиѣтелѣор* și *вѣиѣекѣѣ*, *вѣиѣекѣрѣѣ*, *вѣиѣем*, afară numai de *вѣиѣе ел*, *вѣиѣ еи* și *вѣиѣо*, plecare poruncitoare, și afară de cêle streine.

ГИИ

Între slovele acêstea, г și и, *ѣ* să pune, ádecă *гѣиѣ*, *гѣиѣдрѣѣ*, *гѣиѣдрѣѣлѣе* și cêlelalte toate, afară de cêle streine.

KIN

Între slovele acêstea, к și н, ι să pune, ádecă *†κίνδμъ, †κινάρεα, †κινъчиюнеа, κίνδλ, †κίνκндμъ*, afară numai de cêle streine.

[129^v]

Πιν

Între slovele acêstea, π și н, pururea ι să pune, ádecă *εδспίνδλ, πίνтene, πинтένως, πίνтeνωг* și toate cêlelalte, afară numai de cêle streine.

GIN

Între slovele acêstea, г și н, pururea ι să pune, ádecă *Гжнáλ* sau *Гинáλ*, *сжнгδρ* sau *сінгδρ* și cêlelalte toate, afară numai de *сінeши, сінeци, сінeми* și *сінeлe* și cêlelalte asêmena și afară de cêle streine.

ЧИН

Între slovele acêstea, ч și н, pururea ι să pune, ádecă *чінстѣ, чинстінδλ, чинстірѣ, чіне, чиневáши, чіни* sau *чінеи*, dățătoarea cădêre, și toate cêlelalte, afară numai de cêle streine.

ΛIN

Între slovele acêstea, λ și н, pururea ι să pune, ádecă *λίν, λίνδλ, λίνιцѣ, λίνιλ* și toate cêlelalte afară numai de *λίν, λίνδλ, pêștele*, și afară de cêle streine.

ΨIN

Între slovele acêstea, ψ și н, pururea ι să pune, ádecă *ψίνeре, ψίνeрилe, ψингáш* și toate cêlelalte, afară de cêle streine.

XIN

Între slovele acêstea, χ și н, pururea ι să pune, ádecă *φίν* sau *χίν, χίνδλ* și toate cêlelalte, afară de cêle streine.

ЦIN

Între slovele acêstea, ц și н, pururea и să pune, ádecă *цжнтѣ* sau *цінтѣ* și toate cêlelalte, afară de cêle streine.

НIN

Între slovele acêstea, н și н, pururea ι să pune, ádecă *сънín* sau *сеníн, венín* și toate cêlelalte, afară numai de *слънínъ, слънínа* și de cêle streine.

Pentru БИН

Între slovele acêstea, в și н, pururea и să pune întru toată limba rumânească, ádecă *винеле*, *вине*, spre-graiul, și toate cêlelalte, afară numai de *фьервѣнте*, *фьервѣтѣла* și de cêle streine.

ШИН

Între slovele acêstea, ш și н, и să pune, [130'] ádecă *аршѣн* sau *аршин* și toate cêlelalte, afară de cêle streine.

ДИН

Între slovele acêstea, д și н, pururea и să pune, ádecă *дин*, întâia-punerea, afară numai de *одинодарѣ*, *грѣдина*, *къ дѣдинсѣл*, *кредѣнца* și afară de cêle streine.

ТИН

Între slovele acêstea, т și н, pururea и să pune, afară numai de *тѣнѣ*, *тѣне*, în-loc-de-numirea, *тѣнерѣце* și afară de cêle streine.

Însămnare

Toate graiurile și numile și cuvintele cêle în *инт*, cu *т* să scriu pururea, ádecă *мѣнтѣ*, *лѣнтѣ*, *дѣнтеле* și cêlelalte toate, afară numai de *мѣнте ел*, *мѣнт еи* și afară de cêle streine.

Însămnare

Numile și împărtășirile și graiurile și prost toate părțile cuvântului cêle în *инц*, pururea cu *т* să scriu, afară numai de *мѣнцѣ еѣ*, *мѣнци тѣ* și afară de cêle streine.

РИН

Între slovele acêstea, р și н, pururea и să pune, afară numai de *пѣрина*, *пѣрѣнтеле*, *цѣрина* și afară de cêle streine.

ФИН

Între slovele acêstea, ф și н, pururea и să pune, ádecă *сфѣнци* sau *сфинци* și cêlelalte toate, fară numai de *сфинцѣрѣ*, ádecă *арунerea soarelui* și cêle streine.

ЦИН

Între slovele acêstea, ц și н, pururea и să pune, afară numai de *крецин*, *крецинѣскѣ*, *крецинѣтѣтѣ* și de cêle streine.

Însămnare

Cêle în **и** pururea toate cu **ι** să scriu, ádecă *όιце, βόιце, жѣрице, кáтице, тѣрице* și cêlalte toate, afară numai de *мíрице* și de cêle streine.

МИИ

Între slovele acêstea, **м** și **и**, pururea **и** să pune, ádecă *минѣнѣ, минѣнилор, миии*, fară de cêle streine.

ЏИИ

[130^v] Între slovele acêstea, **џ** și **и**, pururea **и** să pune întru toată limba rumânească, afară numai de cêle streine.

ЖИИ

Între slovele acêstea, **ж** și **и**, pururea **и** să pune întru toată limba moldovenească, afară numai de cêle streine.

ЗИИ

Între slovele acêstea, **з** și **и**, pururea **и** să pune întru toată limba rumânească, afară numai de cêle streine.

Însemnare

Moldovênii, în locul lui **ж**, cu **и** obicinuesc a scrie și a vorbi și a typări, ádecă *жѣпѣнѣл, ѣѣпѣнѣл* sau *ѣѣпѣнѣл* și *ѣѣпѣнеáса, жѣдекáта, ѣѣдекáта* sau *ѣѣдекáта, жѣрѣмѣнтѣл, ѣѣрѣмѣнтѣл* sau *ѣѣрѣмѣнтѣл*, cáruiei obicêiu mai vîrtos tipografilor nu le este cu cuviință necidecum.

Pentru ФІР

Între slovele acêstea, **ф** și **р**, pururea **ι** să pune, ádecă *Фѣфíрѣл, orașul* sau *sat al Indiei*, afară numai de *фирóс* de la *фíр* și de toate cêlalte cuvinte streine.

ВІР

Între slovele acêstea, **в** și **р**, **ι** să pune, ádecă *трѣндѣвíрѣ, левевíрѣ* și toate cêlalte, afară de cêle streine.

ΓΙΡ

Între slovele acêstea, γ și ρ, pururea ι să pune, ádecă *γεργέβδα* sau *γιργέβδα* și toate cêlelalte, afară numai de cêle streine.

ΔΙΡ

Între slovele acêstea, λ și ρ, pururea ι să pune, ádecă *веселίρѣ*, *δμιλίρѣ* și cêlalte toate, afară numai de cêle streine.

ΚΙΡ

Între slovele acêstea, κ și ρ, pururea ι să pune, ádecă *λικίρδα*, *λικιρѣνδα*, *λικιρѣνни* și *λικιρέτσι* sau *rodul chiranului în țara muntenească* și toate cêlelalte, afară numai de cêle streine.

ΠΙΡ

Între slovele acêstea, π și ρ, pururea ι să pune, ádecă *ρъσιпірѣ*, *σκοпірѣ* și toate cêlelalte, afară numai de *στροпірѣ*, *τснопірѣ*, *ткропірѣ* și de cêlelalte streine.

СИР

[131'] Între slovele acêstea, ς și ρ, pururea ι să pune întru toată limba rumânească, afară numai de cêle streine.

ЧИР

Între slovele acêstea, ч și ρ, pururea ι să pune întru toată limba rumânească, afară numai de cêle streine.

ХΙΡ

Între slovele acêstea, χ și ρ, pururea ι să pune întru toată limba rumânească, afară numai de cêle streine.

ЦИР

Între slovele acêstea, ц și ρ, pururea ι să pune, ádecă *цѣр* sau *цір*, *цірδα* și toate cêlelalte, afară numai de *лмецире*, *лмецирѣ* și de cêle streine.

Pentru БИР

Între slovele acêstea, в și ρ, pururea ι să pune, ádecă *кωρβίρѣ*, *ωρβίρѣ*, *тълвίρѣ* și toate cêlelalte, afară numai de *осевіρѣ*, *здоровіρѣ* și de cêle streine.

ШИР

Între slovele acêstea, ш și ρ, pururea и să pune, afară numai de cêle streine.

Deobște

Între toate slovele acêstea, **д** și **р**, **т** și **р**, **р** și **р**, **ц** și **ф**, **м** și **р**, **ѣ** și **р**, **ж** și **р**, **з** și **р**, **н** și **р**, pururea **н** să pune întru toată limba rumânească, afară numai de *зждіре* sau *зідіре*, *нѣпѣдіре*, *кжртіре*, *доріре*, *мірѣнѣл*, *мірѣсѣл*, *мірѣзма*, *міросіръ* sau *міросѣла*, *миѣсѣтѣра*, *міриѣе*, *мірѣса*, *міреле*, *мірѣл*, *Драгомірна*, mănăstirea, *†дрѣзніръ* și afară de cêle streine.

Deobște

Între toate slovele acêstea, **к** și **с**, **г** și **с**, **д** și **с**, **т** și **с**, **п** și **с**, **с** și **с**, **ч** și **с**, **л** [*ІЗІ*^v] și **с**, **ѱ** și **с**, **χ** și **с**, **ц** și **с**, pururea **н** să pune întru toată limba rumânească, afară numai de cêle streine.

Deobște

Întru toate slovele acêstea, **в** și **с**, **ш** și **с**, **н** și **с**, **р** și **с**, **ц** și **с**, **м** și **с**, **ѣ** și **с**, **ж** și **с**, **з** și **с**, **к** și **с**, pururea **н** să pune întru toată limba moldovenească, afară numai de cêle streine.

Însemnare

Ѡз întru toate locurile cu **з** să pune și să scrie, fărădecît numai înaintea lui **т** să premenêște **з** în **с**, ádecă *Ѡсѣъзи* în loc de *Ѡзѣъзи*.

Pentru ДѢЗ însămnare

ДѢз întru toate părțile cuvîntului cu **з** să scrie, fărădecît numai înaintea lui **т** și a lui **к** și a lui **п** să premenêște **з** în **с** și în **ш**, ádecă *дѢсѣнерѣскѣ*, *дѢспѣрѣцѣскѣ* și *дѢшкѣдѣ*, *дѢшкѣдерѣ*.

Deobște

Întru toate slovele acêstea, **к** și **з**, **г** și **з**, **д** și **з**, **т** și **з**, **п** și **з**, **с** și **з**, **ч** și **з**, **л** și **з**, **п** și **з**, **χ** și **з**, **ц** și **з**, pururea **т** să pune întru toată limba rumânească, afară numai de cêle streine.

Deobște

Între toate slovele acêstea, **в** și **з**, **ш** și **з**, **н** și **з**, **ф** și **з**, **ц** și **з**, **м** și **з**, **ѣ** și **з**, **ж** și **з**, **з** și **з**, pururea **н** să pune întru toată limba rumânească, afară numai de cêle streine.

Deobște

Între toate slovele acêstea, к și л, р și л, г și л, м și л, д și л, в și л, т și л, п și л, с și л, ч și л, л și л, ѱ și л, χ și л, ц și л, н și л, pururea ι să pune întru toată limba rumânească, afară numai de cêle streine.

Deobște

[132'] Între toate slovele acêstea, вѣ și ρ, гѣ și ρ, дѣ și ρ, кѣ și ρ, тѣ și ρ, пѣ și ρ, сѣ și ρ, чѣ și ρ, лѣ și ρ, ѱѣ și ρ, χѣ și ρ, цѣ și ρ, нѣ și ρ, мѣ și ρ, рѣ și ρѣ și ρ, pururea ι să scrie întru toată limba rumânească, afară numai de cêle streine.

Deobște

Între toate slovele acêstea, во și ρ, го și ρ, до și ρ, ко și ρ, то și ρ, по și ρ, со și ρ, чо și ρ, ло și ρ, ѱо și ρ, чо și ρ, цо și ρ, но și ρ, мо și ρ, pururea ι să scrie întru toată limba rumânească, afară numai de cêle streine.

Deobște

Între toate slovele acêstea, во și т, до și т, го și т, ко și т, то și т, по și т, со și т, чо și т, ло și т, цо și т, чо și т, ѱо și т, но și т, мо și т, pururea ι să scrie întru toată limba rumânească, afară de cêle streine.

Deobște

Între toate slovele acêstea, вѣ și м, рѣ și м, гѣ și м, мѣ și м, дѣ și м, кѣ și м, тѣ și м, пѣ și м, сѣ și м, чѣ și м, лѣ și м, цѣ și ѱѣ și м, χѣ și м, цѣ și м, нѣ și м, pururea ι să pune întru toată limba rumânească, afară numai de cêle streine.

Însămnare

Înștiințare să fie, cum că ѣло, întru grammatica acêsta numai la număr să uneltêște, iară slovnire a face n—are în cãdêre, fiind în locul lui з slovnitoriu.

Însămnare

Cuvîntul acesta, ádecã деобште așa să scrie, iară cînd e spre-graiul cu € mare să scrie, ádecã деобште.

Deobște

[132^v] Între toate slovele acêstea, вѣ și т, хѣ și т, рѣ și т, гѣ și т, мѣ și т, дѣ și т, кѣ și т, тѣ și т, пѣ și т, сѣ și т, чѣ și т, лѣ și т, ѡѣ și т, цѣ și т, нѣ și т, pururea и să pune întru toată limba rumânească, afară numai de cêle streine.

Ci pentru pravelile și canoanele orthografiei acêstea mi să pare de ajuns a fi dupre a noastră putere a scrie spre cuviincioasă cunoașterea scrierii ceii drêpte, carea s–au așăzat iubitorilor de înțelepciune, întru această grammatică. De–acia și spre a treia carte, a poeticii, spre alcătuirea stihurilor trecînd cu cuvîntul, întru slava lui Dumnezeu, amin.

Însămnare

Cunoaștere să fie, cum că Ѧ mare și întru nehotărîtele împărțășirile acêstea osăbire face, ádecă *трекѣна Ѧѡ, тѡ, Ѧл сѡѡ ѡ, треѡѣна нѡи, вѡи, Ѧи сѡѡ ѡѡѡ* și toate cêlelalte asêmena.

Însămnare

Întru sfirșitul cuvîntului, lîngă neglasnica slovă pururea ѣ să pune, ádecă *ѡѡѡѡ, мѡѡѡѡ, тѡѡѡѡ, ѡѡѡѡ* și toate cêlelalte asêmena, iară lîngă glasnică pururea ѡ să pune, ádecă *сѡѡѡѡѡѡ, ѡѡѡѡѡѡѡ, тѡѡѡѡѡѡ, ѡ ѡѡѡѡѡѡѡ* și toate cêlelalte asêmena.

Sfirșitul cărții a doáo, ádecă a tuturor canoanelor orthografiei.

Cartea a treia

A rumâneștii grammaticeii aceștiei și partea a treia, a meșteșugului celui făcătoriu de stihuri a poeticii

Înainte cuvîntare

Alcătuind nu cu puțină trudă această rumânească grammatică, după desăvîrșita arătarea și încheierea celor opt părți ale cuvîntului și a așăzatei orthograficeștei drêpte scrierii acestora, [133^r] dintrù toată neînvățătura și prostimea mea vrut–am puțin cevași a scrie macar despre o parte iubitorilor de înțelepciune osărduitori grămmățici ai limbei rumânești și pentru meșteșugul și ființa poeticii, ádecă pentru facerea stihurilor celor cu meșteșug și întru rumâneasca limbă cu care de vrême că și alte limbi să văd împodobindu–se și cu poeticescul meșteșugul și darul acesta, cum mai vîrtos eleneasca, lătineasca și sloveneasca și altele. Așăzată și alcătuită fiind acuma, cu dariul și cu ajutoriul lui Dumnezeu, rumâneasca grammatică, cu cuviință socotim pentru poeticescul meșteșugul acesta a scrie și a așăza și

întru rumâneasca limbă, arătînd cu deadinsul oareșicare fêliuri ale stihurilor și firea și premenirea glasnicelor și așăzarea pasurilor, ádecă a picioarelor din care fieștecarele stih e alcătuindu–se.

Întîia tăierea poeticescului meșteșug

Pentru prosodie

Prosodiia aicea să grăiaște meșteșugul prin carele iaste cunoscută firea glasnicelor, care glasnice întru fieștecare cuvînt sînt lungi și care glasnice sînt scurte sau deobște.

Pentru glasnicile cêle firêște lungi și cêle firêște scurte

Din glasnice firêște scurte sînt întru limba rumânească trei, ádecă ϵ , $\circ$ și $\uparrow$, iară lungi trei, ádecă $\mathfrak{n}$, ω și $\mathfrak{v}$, iară duoannice sînt trei: $\mathfrak{A}$, $\mathfrak{I}$ și $\mathfrak{V}$. Și toate duoglasnicele lungi sînt firêște, ádecă $\circ\mathfrak{v}$ sau δ , $\mathfrak{v}$, $\mathfrak{a}$, $\mathfrak{y}$, $\mathfrak{z}$ și $\mathfrak{a}$

Pentru cum să pot cêle firêște scurte, ádecă ϵ și $\circ$ și $\uparrow$ a să întări, ádecă lungi a să face sau a să face deobște, ádecă întru același cuvînt și scurte și lungi

Pururea întru toată limba rumânească ϵ și $\circ$ și $\uparrow$ înaintea lui $\mathfrak{b}$, ρ , $\mathfrak{n}$, $\mathfrak{m}$, $\mathfrak{c}$, $\mathfrak{p}$, $\mathfrak{z}$, $\mathfrak{g}$, [133^v] $\mathfrak{kl}$, $\mathfrak{tr}$ și $\mathfrak{m}$ aflîndu–se să întind, ádecă lungi sînt netrecut și scurte, ádecă deobște, ádecă ϵ *таре* sau $\uparrow$ *ржд*, *κλαπόνδλ*, *μοценитύрю*, *έςδ*, *προκοψέσκδ έδ*, *οξίλ*, *νέγρδλ*, *σφέκλελε*, *πέτρδλ* sau *λότρδλ*.

Pentru $\mathfrak{A}$, $\mathfrak{I}$ și $\mathfrak{V}$

Înaintea slovelor acestora, $\mathfrak{b}$, $\mathfrak{g}$, $\mathfrak{d}$, $\mathfrak{p}$, $\mathfrak{c}$, $\mathfrak{c}$, $\mathfrak{a}$, $\mathfrak{u}$, $\mathfrak{x}$ și $\mathfrak{z}$, $\mathfrak{a}$ sau $\mathfrak{t}$ sau $\mathfrak{v}\psi\mathfrak{u}\mathfrak{o}\mathfrak{n}$ aflîndu–se întru toată limba rumânească netrecut lungi sînt pururea, ádecă *αβρϕ* sau *ιβρϕ*, *τράρδ*, *άδω*, *απάς*, *κάς*, *άσε*, *αλϕε*, *αίλ* sau *χαιίδλ*, *α χρъни*, *άца* și toate cêlelalte.

Pentru $\mathfrak{A}$, $\mathfrak{I}$ și $\mathfrak{V}$

Înaintea slovelor acestora, $\mathfrak{b}$, $\mathfrak{m}$, $\mathfrak{p}$, $\mathfrak{m}$, $\mathfrak{t}$, $\mathfrak{z}$, $\mathfrak{z}$, $\mathfrak{f}$ și $\mathfrak{k}$, $\mathfrak{A}$ sau $\mathfrak{I}$ sau $\mathfrak{V}$ aflîndu–se întru toată limba rumânească netrecut pururea scurte sînt, ádecă *άβδρδλ* sau *άβωρδλ*, *α βάτε*, *βρъжμάшδλ* sau *μшкάνδλ*, *μύρδλ*, *μάщερъ*, *άμδ*, *зждίτε*, *εφπράξιλ*, *ажδтδ*, *ράзδ*, *α φδμι*, *αφλάρϕ*, *μικδλ*, *пάρδλ* și toate cêlelalte, afară numai de *дивάνδλ*, *μίρε*, *Μαρίε*, *πάψε*, unde $\mathfrak{A}$ să întinde și $\mathfrak{I}$.

Pentru cîte și cînd sînt deobște glasnicile

Înaintea tuturor glasnicelor limbii rumânești, $\mathfrak{A}$, $\mathfrak{I}$, $\mathfrak{V}$, $\mathfrak{n}$, ω , $\mathfrak{v}$, δ sau $\circ\mathfrak{v}$, $\mathfrak{v}$, $\mathfrak{a}$, $\mathfrak{y}$, $\mathfrak{z}$ și $\mathfrak{a}$ aflîndu–se duple și lungi sînt și scurte, ádecă deobște cum va vrea poeticul și întru alcătuitul

cuvînt și întru următorul cuvînt, nu însă fără de nevoie, ádecă *маикъ, ѱлта, фийиць, ѱ гръи ѱчкстѣ, ѱръ ѱмдл, фѢ Ел* sau *дѢ ѱколв, вѢ ѱмдлѣ, ѱ ачáста, пѢю ѢѢ* și cêlelalte toate precum s-au alcătuit.

Însemnare

Cîte femeeshi nume sã sãvîrșesc în *ѱ* și în *ѱ*, pururea lungi sînt glasnicele acêstea *ѱ* și [134^r] *ѱ* la sfîrșît, ádecă *доáмна, вѢна, смѣрѣнѣ, кѢрáта, цáрина*, afarã numai de cêle bãrbãteshi, ádecă *Исáѱ, пóпа, пáпа, Тóма, пáша* și cêlelalte al cãrora cel de pre urmã *ѱ* și *ѱ* scurte-s.

Partea a doáo

Cêle grãite pãnã aicea, pare-ni-sã cum cã ajung spre cunoașterea cîtãțimei glasnicelor, cînd ádecã sînt scurte și cînd lungi și cîndu-s deobște. Aicea însă nu se cuvine a le grãi pre neamurile cêle scurte și dintrũ cêle lungi și dintrũ cêle deobște, stihuri a alcãtui și a face.

Pentru stihuri

Stihuri sînt foarte multe și de multe fêluri, întru alte limbi, iarã mai vîrtos întru cea elineascã. Eu însă din toate fêliurile acêstea, numai o oareșicarea sumã de fêliuri am vrut și dupre acea putință am putut și am alcãtuit întru puțina rumãneasca poeticeasca meștesugirea aceasta, ádecã cîte mai jos cu pilde și rumãnêște sã puturã a fi așázate pre cêlelalte neamuri și chipuri și fêliuri fãcãtorilor celora ce o vor naște și vor veni întru trecãtoarea și vremêlnica lumea și viața aceasta, dupã moartea noastrã întru veacurile și neamurile cêle de pre urmã, întru a stihurilor faceri întru rumãneasca limbã a le face și a le alcãtui lãsîndu-le.

Pentru pasuri sau picioare

Picior sau pas întru poeticescul meștesug sã grãiaște mãsurata și alcãtuita și numãrata alcãtuirea, ádecã partea stihului celui mãsurat. Piciorul, la noi, rumãnêște din doáo sau din trei slovniri întru toatã poetica alcãtuindu-se. Și s-au grãit picior cu aducerea de la dobitoace, care cu picioarele trec și umblã, pentru cã așa și la picioarele cêle mãsurate alcãtuirea trêce [134^v] și umblã a cuvîntului și din acêstea și prin acêstea sã alcãtuiuște mãsuratul și orînditul stih. Iarã picioare aicea rumãnêște sã scrisãrã numai acêstea (fiindcã și cêlelalte lãsate și nescrise picioare, toate dintrũ acêstea sã alcãtuesc), ádecã duo-slovenirnicul și în trei-slovenirnicul.

Picioare duo–slovenirnice

Ⓐ: Spondiul picior să alcătuiască din două slovniri lungi, ádecă *φιρῶς*.

Β: Pyríhiul picior să alcătuiască din două slovniri scurte, ádecă *κλόπος* sau *βέρε* sau *†τρεῖς*.

Γ: Troheul picior să alcătuiască dintr-o slovnire lungă și dintr-o slovnire scurtă, ádecă *Τύμα*.

Δ: Iambul picior să alcătuiască dintr-o slovnire scurtă și dintr-o slovnire lungă, ádecă *πορῶς* sau *λόκδα*.

Picior trei–slovenirnic

Ⓐ: Dactilul, ádecă dêgetul, să alcătuiască dintr-o slovnire lungă și din două slovniri scurte, ádecă *dêgete, binele, numele*.

Stihuri adonicești

Ⓐ: Stihul cel adonicesc să alcătuiască dintr-un dêget și dintr-un spondiu.

La sfînta troiță,

Stealele, luna,

Prin tine fură

Zídite. Raiul

Unime sfîntă.

Alte stihuri adonicești cătră Preasfînta Fecioară:

Milele din ceriu

Prin tine vărsă,

[135'] Marie, firii

Mirele Hristos.

Β: Iroicescul stih să alcătuiască din șase picioare, dintr-care picioare să cuvina netrecut piciorul al cincele a fi dêget și piciorul al șaselea spondiu. Iară cêle mai dintîi patru picioare de obște or dêgete sînt or spondii.

La înfricoșata judecată, stihuri iroicești:

La dinivul miălului limbele sfios

Făptura din jos toată fu cu mare trudă

Ca să mă ia după cum făcu binele răul.

Pentru racnicul

Γ: Racnicul stih să cetêște acêiași dintr-amîndoá pártile.

Pildă

La omorîrea pruncilor de la Irod, stih racnic:

*Amar înramă,
Arcul o lucra.*

Stih adăogat moldovenesc

Δ: Acest adăogat stih iarăși șase picioare are precum și iroicescul. Să osebește însă de acela, pentru că acesta întru al șaselea picior pururea netrecut dêget primêște. Iară întru al cincelea or troheu sau pondiu or pirihiu or iamb or și dêget și să fac uneori și cu asêmene sfîrșit lovindu-se.

€: Stihul ymeniacescul din doáo dêgete să alcătuiască.

Pilda:

[135^v]

Stihuri ymeniacești la înviare:

*Paștele vesele,
Hristos e mesiia
α: Prin care suflete
Curate-s, floare
Sus la el, soare.*

ξ: Gliconicescul stih din trei picioare să alcătuiască, din care picioare întîiul picior este unul dintrû cêle duo slovenirnice, iară cêlelalte doáo picioare sînt dêgete.

Pildă

Stihuri gliconicești cătră sfîntul Ioan Zlataust

*Nile, Ioanne,
β: Și efratule, lin
Luminat cêre-ne
Mila dar zîdirei.*

Stihuri gliconicești cătră sfîntul Vasilie

*O Vasilie, soare,
Tunetul cel de sus care
Bisêricelor ești temeiu,
Bucurtă-te, ne păaște.*

3: Aristolohicescul stih din doáo dêgete să alcătuiască și dintrû o slovnire pre urmă.

Pildă

[136^r] Stihuri aristolohicești către sfântul Antonie și Theodosie ai pe cer ochii:

Luminoși luminat voi

Păașteți blagosloviți

Pre belorossiani

Și toată Armia

Și toată marginea.

Însămnare

Întru toate stihurile, slovnirea cea mai de pre urmă a stihului în loc de lungă să ia, macar deși ar fi scurtă.

И: Stihul pentametrul are cinci picioare și în doáo părți este împărțit și are ádecă întru partea cea dintîiu doáo picioare spondiești sau dactile, ádecă dêgete dupre plăcêre și amestecat și o tăiare ivitcă, o slovnire lungă, iară întru partea cea de-a doáo, doáo degete și o slovnire lungă sau scurtă.

Pilda

Cătră preacuvioasa Paraschiva, cea în orașul Iașilor Moldaviei, stihuri pentamêtre:

Cuvioaselor, tu din cinste și raze mari,

Nestricarea ta fiind trisfetimii soare

Și tuturor ești stea și pîine sufletelor.

Θ: Ferecraticescul stihul să alcătuiască dintrù un spondiu, dintrù un dêget și pre urmă iarăși dintrù un spondiu. Și este jumătate de stih a lecsamêtrului, ádecă al iroicescului.

Pildă

Cătră sfântul Dimitrie al Rostovului și luminătoriul a toatei Rossiei, stihuri ferecratecești

Dimitrie a Meishvii

[136^v] *Lauda, veselia,*

Tu sfințêște-ne de sus.

I: Alcmanicescul stihul întreit este, ádecă de trei fêliuri, alcmanicesc catalicticesc, alcmanicesc acatilicticesc și alcmanicesc ypercatalicticesc.

Și alcmanicescul catalicticescul stihul ádecă are la încêperea stihului o slovnire lungă și apoi doáo dêgete și pre urmă un spondiu.

Pilda

Cătră preaputêrnica de Dumnezeu încoronata avgusta și imperatrița a toatei Rossiei și a volgaroserbomoldovei ugrovlahilor stăpînitoarea Ecaterina, stihuri alcmanicești catalacticești.

Din lumina ordiei Moscvii,

Milă mare iasene milos,

Preaslăvita Alecsiasca,

Ca slugilor să fie umbră.

Alcmanicescul acatalicticescul stihul are patru picioare, dintrù care ádecă cêlê dintfii doáo dêgete sînt or spondiești. Iară piciorul al treilea este dêget și al patrelea picior e spondiu.

Pilda

Cătră bogoslovul Grigorie, stihuri alcmanicești acatalicticești:

Cuvinte și taine, frumsêțe din duh,

Dăduși lumii, părinte din ceriu.

Întru acesta noáo traiu

Cêre–ne, o minte, părinte cu cald.

[137'] Alcmanicescul ypercatalicticescul stihul are trei dêgete și pre urmă o slovnire lungă.

Pilda

Cătră preacuviosul părintele nostru Nil, pusnicul și săhastrul muntelui Sinaei, stihuri alcmanicești ypercatalicticești:

Slăvite părinte și line, tu,

Huet din inimei nu verși în trup,

Curgere din hrana a pêștelui.

¶: Alcaicescul stihul îndoit este, unul întfiiul ádecă are doáo picioare iambicești și pre urma acestora o slovnire lungă și doáo dêgete. Primêște însă întru încêpere și spondiu în locul iambului.

Pilda

Cătră preacuviosul părintele nostru Macarie Egipteanul, pusnicul și ahastul, stihuri alcaicești întfi:

Traiul, voia ta, surdele mêsele

Lăsînd, scuipînd și uniei pustiei

Te–ai pus în sus, din om înger, părinte.

Alcaicescul stihul al doilea are doáo dêgete și doáo picioare troheești.

Pilda

Cătră sfînta fecioara și marea mucenița Ecaterina, stihuri alcaicești al doilea:

O Ecaterino, albe-s, scumpe-s

[137^v] Trudele, faptele rîvnei talei

Prin care cêre-ne cîte-s bune.

BI: Thrasyllicescul stihul, de la Thrasylla poeticița, are trei dêgete și doáo picioare troheești.

Pilda

Cătră sfîntul și marele Arsenie pusnicul și săhastrul, stihuri thrasyllicești:

Ai sfînțit unde es zilele albei lunei,

Răseriși la sfînțit, părinte, rae, sfînte,

Soar-ești lunei tot, osebit asta o ai.

FI: Ascliptiadicescul stihul are spondiu or troheu sau iamb la început, iară întru al doilea loc are dêget și o slovnire lungă, după carea slovnire are doáo dêgete.

Pilda

Cătră sfîntul și marele Paisie, stihuri ascliptiadicești:

Pisie, domnul mulțimei ducere,

Te-au pus noáo cărare, nălțare.

Pentru cêle unsprezêce-slovenirnice

În trei fêliuri să fac stihurile cêle unsprezêce slovenirnice, care și preadulci sînt:

AI: Cêle sapficești, de la Sapfiia poetița, au cinci picioare, din care întîiul este troheu, al doilea spoidiu, rar și troheu sau dêget, al treilea e dêget, cêlelalte doáo sînt troheești.

Înștiințare să fie, cum că după trei sapficești *[138^r]* stihuri, să cuvine al patrelea a fi adonicesc.

Pilda

Ca despre partea făcătoriului cătră sufletul său, stihuri sapficești:

Sufletul meu, sue-ți pofta în Raiu

Unde-s măriri, tainele crucei, Hristos,

Zua, duhul, cêtele, hore, slave.

Stêlele, luna.

Fă-te vrêdnic, lase-le cêste rêle,

Să fii viu, dînduindu curat, vêsel,

Între lumea cea mare cu toți dulce,

Prin Eden săltînd.

Б: Cèle falefchiești stihuri au cinci picioare: întâiul spondiu sau iamb, al doilea dêget și trei picioare troheești.

Pilda

Cătră sfîntul și întocma cu apostoli împăratul Constantin, stihuri falefchiești:

*Tu, domn creștinesc, sfințind sfințești crêdem
lumea, Constantin cu maica Elena,
Din darul ce-ai luat sfințit din ceriu.*

Г: Stihurile cèle ipponacticești au cinci iamburi și o slovnire, iară întru întâiul și întru al treilea picior, în locul iambului încape spondiu.

Pilda

La dumineca florilor, stihuri ipponacticești:

*[138^v] Împăratul lui Israil întră vezi
Spre slăvirea lui Israil Domnul bun,
Fii înduc versuri, danțuri, cinstea, dar,
Ramuri de munți, daruri de joc, virsos lui.*

Pentru stihurile cèle iambicești

а: Monomêtrul acatalicticescul stihul să alcătuiască din doáo picioare iambicești:

Pilda

*Pentru mărirea deșartă:
Cintea, mintea
Mișcă, strică,
Sar mulți de ea
Tocma în puț.*

Б: Monomêtrul ipercatalicticescul stihul iarăși din doáo picioare iambicești să alcătuiască. Prisosêște însă cu o slovnire scurtă or lungă mai mult.

Pilda

Pentru blestemata mîndriia, stihuri iambicești:

*A mîndrelor nici
o ia Domnul cel
de sus jertfa lor.*

Γ: Dimêtrul vrahicatalicticescul stihul are trei picioare iambicești. Primêște însă întru întâiul și întru al treilea picior și spondiu.

Pilda

Pentru răzvrătire:

Locul, dracul, omul,

Voia, mintea, sfatul

Strică, mișcă pre om.

[139^r] Δ: Anacreonticescul stihul să alcătuiască din trei iamburi și dintr-o slovnire. Să pună însă în locul întâiului iamb și spondiu.

Pildă

Cătră vânzătorul Iuda, stihuri anacreonticești:

Iudo, uitat–ai cinstea ta.

Ce fêl de mîină aflași

Domnului, o căite?

ϵ: Trimêtrul acatalicticescul stihul carele și mai ales întru uneltire și trebuie are șase picioare iambicești, însă întru întâiul, întru al treilea și întru al cincilea loc primêște și picior spondiesc.

Pilda

La nunta din Cana Galileei

Vin, Tu viind, preturnat–ai rîul văii

Canii lăturii, jidanilor jos taină.

3: Șchiopiambul stihul iarăși acêstêși de sus picioare. Să osăbêște însă de cel de sus, pentru că întru cel mai de pre urmă, al șaselea picior, în locul iambulului are spondiu.

Pilda

La cêle cinci pîini

Saturi mii cu cinci pîini în pustia lumii,

Fiind Domnul pîinea, hrana, traiul lumii.

Pentru stihurile cêle trohaicești

Troheiceștile stihuri, uneltirea cărora [139^v] cea mai multă iaste în laude și în comedii și în tragodii, ádecă întru jălcuri, așa să împrotivesc iambiceștilor stihurilor întrucît precum întru stihurile cêle iambicești nu încapă nicăirea picior troheesc, așa nu încapă iamb întru cêle trohești. Și precum cêle iambicești întru locurile cêle întregi, arătat că întru al doilea, întru al

patrelea și întru al șaselea îl cêre pe iambicescul, așa și cêle troheești întru întâiul, întru al treilea și întru al cincilea îl cer pre troheul.

¶: Monomêtrul acatalicticescul stihul are doi trohei.

Pilda

Cătră iubitoriul argintului:

*Orții iubind,
Gunoiu iubești,
Noroiu alegi.*

¶: Monomêtrul ipercatalicticescul stihul, lîngă cêste doáo picioare troheești, are și o slovnire.

Pilda

Cătră pomenitoriul de rău:

*Țîind mînia,
O ții urgiia.*

¶: Dimêtrul vrahicatalicticescul stihul are trei troheuri. Încape însă întru al doilea loc și spondiu.

Pilda

La botezul Domnului:

*Botez luași Sfinte,
Curatule, Nalte.*

[140'] ¶: Dimêtrul catalacticescul stihul are trei troheuri și o slovnire.

Pilda

La ispitiri Domnului în pustie

*Hrănitu-te-ai în munți,
Ispitire luași des
Dînd miia încălțare.*

¶: Dimêtrul acatalictul patru troheuri are.

Pilda

La răstignire

*Junghiiare tu ai luat,
Muriși ca pre Adam să-l vii.*

ǰ: Dimêtrul percatalticescul stihul are patru troheuri și o slovnire.

3: Trimêtrul vrahicatalticescul stihul are cinci picioare, dintrù care cêl mai multe sînt troheești, iarã cêl întregi sînt și spondii, carea și întru cêlelalte să să înțeleagã.

И: Așjiderea trimêtrul catalticescul stihul este cela ce are cinci troheuri și o slovnire.

Θ: Trimêtrul acatalticescul stihul este cela ce are șase picioare troheești.

I: Trimêtrul ipercatalticescul stihul are șase picioare troheești și o slovnire.

ИI: Tetramêtrul are opt picioare treoheești.

Întrebare: Ce este cel meșteșugit prin slove?

Răspundere:

Este ale căruia slovele cêl dintrù întfi sau cêl din mijloc sau cêl de lîngã sfișît fac oareșicare cuvîntare, carea și margioslove să numêște rumânêște:

[140^v]

Însămnare

Însămnează cum că osebirea și numirea stihurilor să ia or de la aflători, precum e *Ana Creonticescul*, *Sapficescul*, *Thrasyllicescul* și cêlelalte. Sau de la materiia și pricina pentru carea cuprinde, precum e iroicescul, care povestêște vitejiile. Or din picioarele cêl ce stăpînesc stihul, precum e iambicescul. Or din numărul slovnirilor, ádecã unsprezêce slovenirnic. Or din numărul picioarelor, ádecã ecsamêtrul, pentamêtrul. (Iambicești monomêtre să grăesc cêl ce au doáo picioare, dimêtre cêl ce au patru picioare.) Or din prisosirea sau din lipsirea slovnirilor. Pentru a nota acatalictul stihul să grăiaște cela ce nici prisosêre, nici lipsêște cu slovnirea. Ypercatalticescul e cela ce presosêște cu o slovnire. Catalticescul stih e cela ce lipsêște cu o slovnire. Vrahicatalticescul stih e cela ce lipsêște cu un picior.

G, III, T

Tot numele cu trudă să săvîrșește, săvîrșitu—se—au dară și această carte precum să vîde, nu cu puțină trudă și osteneală, spre folosul cel deobște a neamului, întru slava Treimeii ceii dumnezești în vîci, amin.

Sfîrșitul poeziei

[141'] Pentru încovăiața

Înștiințare să fie, cum că încovăiața, ádecă camora, așazăta e și la împărțășiri a să pune, spre despărțirea înmulțitoriului număr.

Pentru 8

Fireasca și nepusa ușoara aceasta, ádecă *8κ8η* și la împărțășiri a să pune s—au așázat spre despărțirea însă a de—mijlocnicului neam dintrú cêlelalte doáo nêhuri, ádecă *τῆίνδ* ádecă *τοπύρδ* și cêlelalte.

Pentru împărțășirea bărbătească

Bărbăteasca împărțășirea cea în *ινδ* sau în *τινδ*, cu sîngur *δ* să scrie spre osebirea de cêlelalte doáo neamuri.

Pentru τ

Și glosnica aceasta, ádecă *τ*, firească și nepusă ușoară iaste și s—au așázat a să pune la sfîrșitul tuturor împărțășirilor celor în *ινδτ* sau în *κινδτ*, spre osebirea neamului celui femeesc despre cêlelalte doáo neamuri, ádecă *μδάρτ* *μδρίινδτ* sau *μδρίινδτ* *μδέριιε* și toate cêlelalte asêmena.

Însămnare

La un cuvînt doáo însămnări nu încap, ci una pururea, întru toata grammatica, ádecă și camôra și estul mare, ci or *ε* mare, or camora. Și aceasta mai vîrtos să vîde la spre—graiuri, la legături și la împărțășiri, precum s—au așázat.

Încă și la cuvintele acêstea: *φίλητ*, *αμάρτ*, *τμδλιιτύρτ*, să pune camora, precum să vîde și la cîte alte cuvinte sînt de asêmena.

Însămnare

Ființialnicul și întreit la scriere și la neamuri graiul acesta, ádecă *iaste*, *iaste*, *este*.

[141^v] Orunde să va afla între doáa numiri, întru toată limba rumânească. Dupre neamul cel de pre urmă să premenêște cu scrierea, ádecă *Iisus Hristos iaste viața lumii; Iisus Hristos este lemnul vieții sau lemnul în mijlocul Raiului iaste Hristos; și muiarea iaste om; Și inima curată este scaunul lui Dumnezeu; și lemnul vieții iaste smerenii; și toate cêlelalte asêmenea.*

Însămnare

Lui *Адека* cu **Ѣ** mare, pururea îi urmează *паръ* sau *даръ* sau *дър* sau *чи* sau *тсъ*, întru toată limba rumânească, iară cu **ѣ** mic este spre–graiu tîlcuitoriu.

Însămnare

Legătura aceasta, ádecă *дъръ* cu camoră, în loc de *ар* sau *паръ* să ia.

Însămnare

Spre–graiul acesta, *не* și *прѣ*, cu numile alcătuit fiindu, își piarde ocsîia, ádecă *неврѣдник*, *прѣврѣдник*, *нетрѣвник*, *недѣмнезърѣ*, *нестрикареа* și toate cêlelalte asêmenea.

Însămnare

Înștiințare să fie cum că întîe–punerile acêstea, ádecă *spre* și *cătră*, să iau de multe ori și în loc de *pentru*, ádecă *tu ești bun și spre aceasta nu pomeni fărădelegile noastre și făptura mîinilor tale sîntem, cătră aceasta cercetează–ne și ne mîntuiaște, ádecă pentru aceasta. Și altele asêmenea.*

Însămnare pentru **ı**

În care cuvînt s–ar întîmpla după așázarea orthografiei orînduiți a fi doi sau trei or și patru **жи**: să poate unul numai a să păzî cel de la sfîrșitul cuvîntului, ádecă **:**, iară cêlelalte mai dintîi [142^r] (*I* întru încêperea cuvîntului înaintea glasnicei atuncea *i* cel ce de pre urma cuvîntului să poate a să premeni în **ѣ**, ádecă *виецдърѣ* și toate cêlelalte) a se lăsa și a se premeni.

Însămnare pentru împunsurile cêste din lăuntru, ádecă :

Împunsurile acêstea : să pun pururea la cuvintele acêstea care își caută desăvîrșita înțelégerea întru cuvintele cêle ce urmează înainte, ádecă *zîs–au Domnul pilda aceasta: și zîs–au Domnul Domnului mieu: și altele asêmenea: lipsêște ádecă pilda și ce au zîs. Și în scurt tîlmăcitorii or*

din limba elinească sau din proastă grecească or din limba slovenească tălmăcesc. Și diorthositorii typografiei limbii rumânești să aibă luare aminte orunde ar fi puse în limba și cartea cea slovenescă doáo împunsuri înlăuntru : și ei așijderea doáo să pue : și orunde ar fi pusă cami deasupra tocica cêstă mare, ádecă așa ., întru toată limba elinească și grecească, întru toate locurile acêlea iarăși acêste doáo punsuri să le pue, ádecă acêstea doáo : . c

Pentru *ѣрма*, spre–graiul

Пре оѣрмъ sau *пре ѣрмъ* sau *пре ѣрмъ* sau *пе оѣрмъ* sau *пе ѣрмъ* sau *пе ѣрмъ* sau *пъ ѣрмъ* sau *пъ ѣрмъ* sau *пъ ѣрмъ* sa *пъ оѣрмъ*, *дпре ѣрмъ*, *де пре ѣрмъ*, *де пе ѣрмъ*, *дпъ ѣрмъ* să scrie [142^v] *ѡбѣре*, *ѡвѣре*, *ѡпѣре*, *деѡбѣре*, *деѡпѣре*, *деѡвѣре*, *деѡпѣре* să scrie.

Pentru *ре*, *рă*

Prost *pre pe* sau *pă* să grăiaște, carea încheiere și întîe–punere să face, ádecă *pe* sau *pă*.

Pentru *ѣ*

ѣкѣл acesta întru numiri pre dătătoarea cădêre o desparte de născătoarea cădêre, iară întru nehotărîtele împărtășiri, înmulțitoriul număr îl arată, iară întru graiuri și înmulțitoriul număr și înmulțitoare fața a treia, ádecă *ѡмѣлѣлѣи*, *ѡмѣлѣлѣи*, *сѣиѣнѣдѣ*, *сѣиѣнѣдѣ* și *лѣѣкрѣнѣдѣсе* și *вѣѣѣ*, *вѣѣѣ* *еи* și cêlelalte.

Pentru camoră

Camora, întru nehotărîtele împărtășiri, înmulțitoriul număr îl arată. Iară întru spre–graiuri și întru legături, spre–graiul și legătura din nume desparte și legătură de legătură și spre–graiu de spre–graiu, ádecă *ѣмѣлѣнѣдѣ* *ѣѣ*, *тѣ*, *ѣл* sau *ѣ*, *ѣмѣлѣнѣдѣ нѣи*, *вѣи*, *ѣи* sau *ѣѣ*. Și *дѣр*, *лѣѣнѣдѣ* *сѣѣнѣтѣлѣ* *дѣмнѣзѣескѣ* *дѣр*. Lucrat–au minunile și smeritul luminos fiind cu sufletul, luminos și înțelêge. Și iară dedarea precum s–au grăit și întru alt loc.

Însămnare

Înștiințare să fie, cum că sînt oareșicare nume care și rumânêște și strein să scriu, ádecă *ѡвѣреѣ*, *ѡвѣреѣ* și cêle din trînsa, *мѡрѣтѣлѣ*, *мѡрѣтѣлѣ*, *мѡѡрѣтѣѣ*, *мѡѡрѣтѣѣ* și cêle de aicea și altele asêmenea.

[143^r] Însămnare

Legătura aceasta, adecă cuvântul acesta, *întrucât*, așa scriindu-se pururea, în loc de *deci* să ia. Iară despărțit, adecă *întru cât*, altă înșămnare are.

Înșămnare

Cuvântul acesta, ádecă *ДИНТЪЮ, ДИНТЪИ*, așa să scrie pururea.

Înșămnare pentru де

Întîia–punerea aceasta де, așa scriindu–se, în loc de *делà* sau *деспрè* să ia.

Înșămnare pentru мѡи

Мѡи spre–graiul, alcătuindu–se cu alte cuvinte, își pierde ocsîia, ádecă *мѡи вѡи, мѡи рѡѡ, мѡи мѡре* și toate cêlălalte asêmenea.

Înșămnare

Spre–graiul acesta așa să scrie, ádecă: *асѡмене, асѡмене, асѡменѡ, асѡменеа* și *асѡменѡ, деасѡменѡ*.

Înșămnare

Є, ființialnicul graiul acesta, deobște este la trustrêlele neamurile: și să pune uneori și în locul cestor trei, ádecă a lui *ѡсте, ѡсте, ѡсте*. Iară mai cu adevărat să pune pururea adăogat, unde ádecă nu este pus nici un ființialnic grai, întru cea elinească ori slovenească sau grecească limbă. Așijderea și и, ádecă: *Дѡмнезѡд є Дѡмнѡл*. sau *Дѡмнезѡди Дѡмнѡл ши сад арѡтѡт ноѡл*. și toate cêlălalte asêmenea. Așijderea adăogat să pune și în locul celor mari graiuri, în locul întîiei unitoarei fêței și a treei înmulțitoarei fêței și с, ádecă: *нѡс вѡи* sau *вѡнѡ, нѡс вѡни* sau *вѡне*, ádecă *нѡ сѡнтѡ ѡѡ, нѡ сѡнт ѡи, ѡле*. Și toate cêlălalte asêmenea.

Înșămnare

Кѡотѡ, кѡоци, кѡотѡ ѡл sau *ѡи* și toate cêlălalte, cînd însemnează *vezi, privêște*, cu ѡ iară nu cu ѡ să scrie pururea.

Înșămnare

Unele din nume să pleacă ca în–loc–denumirile: ádecă *acestui, acestei, căruî, căruia, căruiei, alta, altul, altuei* și altele asêmenea.

[143^v]

Însămnare

Spre-graiul acesta, *atot*, în loc de *întru adevăr* sau *adevărat* sau *cu adevărat* să ia.

Însămnare

Înștiințare să-ți fie Ția, o tălmăcitoriule și diorthositoriule al typografiei, cum că orunde ai afla îngrădiri puse, întru toate scripturile cu acest feliu de îngrădiri să le îngrădești, ádecă ( ). Iară câte cuvinte ai adăoga tu de la sineți, așa să le îngrădești, ádecă cu acest feliu de îngrădire: [ ].

Însămnare

Cuvine-să a ști cum că 6 acesta și 8 acesta, precum și întru alte canoane s-au arătat, nu numai cădêre de cădêre osăbesc, ci și pre numărul cel înmulțitoriu de numărul cel unitoriu, orunde ar fi trebuința, și întru încheeri și întru numiri și întru graiuri și întru împărtășiri și întru în-loc-de-numirea.

Ὁμοῖον ἄντι ἰσοῦ ἀλλ' ἑκαστὸν ἴδιον.

Π· Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς.

Κ· Ω Κυριακὸς, Ω Κυριακὸς, Ω Κυριακὸς.

Η· Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς.

Ν· Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς.

Δ· Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς.

Π· Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς.

Κ· Ω Κυριακὸς, Ω Κυριακὸς, Ω Κυριακὸς, Ω Κυριακὸς, Ω Κυριακὸς.

Η· Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς.

Ν· Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς.

Δ· Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς.

Π· Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς.

Κ· Ω Κυριακὸς, Ω Κυριακὸς, Ω Κυριακὸς, Ω Κυριακὸς, Ω Κυριακὸς.

Η· Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς.

Ν· Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς.

Δ· Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς.

Π· Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς, Κυριακὸς.

Κ· Ω Κυριακὸς, Ω Κυριακὸς, Ω Κυριακὸς, Ω Κυριακὸς, Ω Κυριακὸς.

† ΖΩΓΑΡΕ ΑΠΑΤΡΑ:

Γραῖο χοτζρλσπύριο λυκρζτύριο
ἀλλ' ἀποτῆρῃ ἀποτῆρῃ ἀποτῆρῃ ἀποτῆρῃ ἀποτῆρῃ

Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ.

Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ.

Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ.

Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ.

Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ, Σταρτ.

ΟΔΗΓΙΑΡΝΙΚ ΣΤΑΡΤ.

...
† СЕМНАРЕ.

ДѢ АТ ...
† СЕМНАРЕ.

С КРИТОРИО ...
...
† СЕМНАРЕ.

ДѢ ...
...
† СЕМНАРЕ.

А ...
...
† СЕМНАРЕ.

† ...
...
† СЕМНАРЕ.

ШН ...
...
ПРАВЕЛАДЕ ...

МАННАИ ...
...
...

Стіхурі ѱменіаѳри. м' р' в' а' р' е:

п' а' ф' е' с' в' е' л' е
Х' р' і' с' т' о' с' є' м' і' с' і' а' .

α: п' о' і' н' к' о' г' о' в' е' р' и' т' е
к' р' і' с' т' і' а' с' . а' м' і' н' .
с' у' с' м' і' е' с' а' м' і' т' е:

З: Г' л' о' х' и' н' о' і' с' к' и' а' с' т' і' х' у' р' і' н' с' а' р' а' п' і' с' т' о' s' с' а' ^{п' а' к' о' г' о' в' е' р' і' т' е}
п' а' к' о' г' о' в' е' р' і' т' е . н' і' н' к' о' г' о' в' е' р' і' т' е . н' і' н' к' о' г' о' в' е' р' і' т' е .
є' с' т' е' ч' и' т' а' н' і' с' т' і' х' у' р' і' н' s' і' s' с' л' о' в' а' н' і' s' . м' і' t' e
н' а' с' л' о' в' і' а' s' н' о' k' і' s' і' o' a' r' e' c' h' i' t' a' s' .

С' т' і' х' у' р' і' Г' л' о' х' и' н' о' і' s' k' i' a' ^{п' а' к' о' г' о' в' е' р' і' т' е} к' р' і' s' т' і' s' s' r' a' n' i' t' a' i' .
с' м' і' k' . с' у' s' t' a' :

Р' а' ю' л' т' у' м' і' а' i' с' m' i' k' .
с' у' р' e' п' а' r' i' n' t' e' с' w' a' r' e' .
† м' и' д' а' н' . п' р' и' n' k' o' n' d' a' s' i' t' e' .

А' м' і' n' e' с' т' і' х' у' р' і' ѱ' м' e' n' i' a' t' e' r' i' k' o' g' o' v' e' r' i' t' a' s' s' r' a' n' i' t' a' i' .
с' m' i' k' . с' у' s' t' a' :

Н' і' s' e' . I' o' h' a' n' n' e' .

В: ш' и' с' f' r' a' t' e' r' u' l' e' . л' і' n' .
л' y' m' i' n' a' t' c' h' e' r' e' n' e' .
м' і' л' a' d' a' r' . з' a' d' і' r' e' n' i' :

Стіхурі Г' л' о' х' и' н' о' і' s' k' i' a' ^{п' а' к' о' г' о' в' е' р' і' т' е} к' р' і' s' т' і' s' s' r' a' n' i' t' a' i' .
в' a' s' i' l' i' e' :

Ω' k' a' s' i' l' i' e' s' w' a' r' e' .
т' y' n' e' t' y' a' ч' e' л' d' e' v' i' s' . к' a' p' e' .
Б' и' s' e' r' i' a' d' o' r' e' c' h' i' n' t' e' m' e' i' o' .
Б' y' k' y' r' e' t' e' . н' e' п' a' s' c' e' :

З: А' р' . с' a' m' o' x' i' e' s' k' i' a' c' t' i' x' u' r' i' n' s' a' r' a' p' i' s' t' o' s' s' a' ^{п' а' к' о' г' о' в' е' р' і' т' е}
п' а' к' o' г' o' v' e' r' i' t' e' . н' і' n' k' o' g' o' v' e' r' i' t' e' . s' l' o' v' n' i' c' a' t' r' e' b' u' n' i' s' .
п' і' a' d' a' s' :

с' m' i' -